

HULLER OM BULLER

Egenfärgade minnesbilder.

(Skrivet år 2021/-23)

© Matts Göransson

**Tillägnad mamma och pappa som litade på
att jag orkade med livet själv som vuxen**

Introduktion/Baksidestext:

Minnet är osjälvständigt och speglar personen som tar till orda. Skilj aldrig på sak och person, saken bottnar alltid i personligheten! Därför blir minnesbilderna egenfärgade, och nödvändiga att presentera med minsta möjliga värdeomdömen som inte är uppenbara. De finns ändå indirekt invävda.

Mina upplevda händelser under livsresan har bestått av ömsom vin ömsom vatten, som mamma, mångkunnig om ordspråk och talesätt, säkert skulle formulerat saken. Själv tvivlar jag på en del tankestyrande, från födseln nästan nedärvda ordspråk, men både hon och jag var eniga om att pappa, tankspridd ibland, hade hjärtat på rätta stället och handlade därefter.

Ingen har någonsin kallat mig tråkig, och efter att ha gått igenom mina egenfärgade minnesbilder lika kritiskt som de litterära verk jag skrivit förstår jag varför. Positiva oväntade erfarenheter har jag inte reagerat på med fåfänga, men de negativa borde jag bekämpat annorlunda innan såren de lämnat efter sig fick tid att började läka. Trots att de egenfärgade minnesbilderna dykt upp Huller om buller finns flera röda trådar som kan upptäckas av den skarpsynte.

VÄGLEDNING GENOM HULLER OCH BULLER

Under en handfull första år levde jag i Finspång (Östergötland) efter dopet 1951 i Risinge kyrka, vars församling familjen tillhörde. Därefter följde vi pappa till hans nya jobb i Norrköping som civilingenjör, vilket jag också utbildades till långt senare. Jag hann gå i lekskola en termin innan det blev dags att flytta till Malmö på grund av pappas byte av anställning. I Malmö började jag skolan och gick de första två och ett halvt åren, innan vårt boende där än en gång ändrades tillbaka till Norrköping. Företaget pappa arbetat på tidigare ville ha honom som anställd igen, och han blev chef för deras så kallade experimentavdelning. Vårterminen i tredje klass fram till avslutad examen från gymnasiet bodde jag i Norrköping, där föräldrarna levde resten av sina liv. Ett år som ganska misslyckad student i Linköping följde, därpå den obligatoriska värnplikten, som jag efter tester vid mönstringen fritt hade fått välja att göra vid kustjägarna i Stockholmstrakten. Skärpt av den erfarenheten följde fyra år vid KTH mitt i huvudstaden. Första arbetet letade jag efter och fann själv, och blev anställd konsult under ett par år. Då lärarhögskolan i annons sökte yrkeserfarna akademiker, och lockade med avlönad utbildning, sa jag upp mig sedan jag blivit antagen. Under den årslånga utbildningen dagtid till gymnasielärare läste jag samtidigt kvällskurser vid Stockholms universitet i litteraturvetenskap och filosofi. Därefter började jag skriva min första utgivna roman, och som anställd lärare vid gymnasiet i Upplands Väsby fungerade jobbet praktiskt och bra. Efter mycket sökande fann jag till slut ett litet förlag som alltså gav ut romanen. Tomten jag köpte i Arkösund låg nära föräldrarnas sommarstuga. Ungefär 40 år gammal ritade jag och byggde av ekonomiska skäl handgripligen ett hus i två plan, två hundra kvadratmeter stort, delvis med regelbunden arbetsinsats av pappa. De få tyngre jobben för två man fick brorsan ersättning för att vi skulle klara tillsammans. Från början var min avsikt att huset skulle bli en sommarbostad för mina två första barns mamma och mig, men så blev det inte. Därefter hade jag ett mångårigt förhållande med min yngste sons mamma, det slutade inte heller bra, och jag bor sedan värnplikten i Stockholms innerstad, numera på egen hand.

Matts Göransson

Våren har kommit nu i maj år 2021, min födelsedag nummer 70 närmar sig. Ursprunget till dessa egenfärgade minnesbilder är vad en mördare en gång svarat på frågan om varför han begått brott. ”Jag gjorde det bara för att jag kunde!” En liknande motivering för mitt skrivande, med glimten i ögat, är att jag gör det för att jag kan. Kroppen saktar in, men knoppen löper vidare: En besk poäng.

Runt 20-årsstreckat hade jag läst det mesta av Hemingway, fångad av titlarnas lockrop och språkhanterings personlighet, men numera är inte detta tillräckligt för mig. A farewell to arms beskriver ändå slutet på min skrivkamp. Det räcker att jag övertygat mig själv om min förmåga. Pennan sägs vara mäktigare än svärdet, med mitt humoristiska tillägg att då måste pennan vara vass. Livet har slängt en hel del dynga på mig som jag odlat mitt skrivande med. Blir resten av dagarna trista greppar jag nog pennan igen trots allt.

Fram till dess jag var 4-5 år bodde familjen i Finspång där jag är född. Min mamma, som var hemmafru, visste var hon skulle hitta sin lilla kille om jag försvunnit från gården utanför huset. Jag kilade ner till den närliggande järnvägsstationen och fick åka med ångloken när de växlade vagnar på bangården. Inte konstigt att jag blev glad långt senare som teknolog vid KTH i Stockholm, och fick en bekant i Hallonbergens studentkorridor som utbildat sig till lokförare. Svante erbjöd mig följa med som biträde i ett persontåg till Hallsberg, och hämtade tågsetet i Hagalund tidigt på morgonen. Jag klev upp i loket på Centralen med termos och mackor. Han överraskade mig genom att säga nu får du köra, jag visar dig hur det går till. Ett par gånger hängde jag med och körde hela tiden medan vi tömde kaffemuggarna och käkade mackor då och då. Utsikten uppe i loket gav en härlig vy över vissa kilometerlånga raka spårsträckor, plus särskilt en valborg då eldarna syntes genom mellersta delen av Sverige, det glömmer jag inte.

En färgglad upplevelse från Finspång, ungefär i femårsåldern, är när jag var ute med några kompisar, vars namn försvunnit ur minnet idag, och upptäckte en klargul larv som kröp på en stenmur. Jag sprang fram och skulle titta, tappade balansen och slog pannan i muren. På sjukhuset fick jag några stygn.

Vid ett annat tillfälle, när vi var några ungar som tävlade i att hoppa ner från så högt belägna trappsteg i huset som möjligt, bet jag mig mitt i tungan och fick ett stort blödande jock. Sjukhusbesök igen. Läkaren tittade och sa att isbitar räckte för att minska blodflödet. Min mamma frågade om det inte fanns medicin som bromsade min framfart, senare berättade hon att läkaren skrattat och sagt något om att livliga barn brukar vara intelligenta.

I Malmö, dit vi flyttat på grund av pappas jobb som ingenjör, snorade jag in så mycket att jag vid ett tillfälle inte hörde när mamma ropade, medan alla andra barn gjorde det. Då tog hon mig till sjukhuset än en gång, och där konstaterades att hela mellanörat var fullt med snor. Jag opererades med nålstick genom trumhinnan

för att suga ut geggan och kunna höra igen. Sjuksköterskan höll en metallmask över min näsa och mun, där eter droppades så jag somnade före ingreppet. En stor sluttning av vita stenar såg jag framför mig innan jag tuppade av. Därefter kom jag hem och hörseln var tillbaka.

Åratal senare, när jag gjorde lumpen vid kustjägarna, mindes jag håltagningen i trumhinnan, när befälen där såg mig som lämplig attackdykare. Jag ville bli båtchef istället, för att få skepparexamen. Att trumhinnan var orörd krävdes för dykning, men jag sa aldrig något till någon. Plutonchefen under grundutbildningen avrådde mig från tjänsten som båtchef, eftersom det fanns flera på kompaniet som hade större sjövana. Inför uttagningsproven, dels skriftliga, dels manöverprov med tremotoriga landstigningsbåtar, lånade jag en bok på regementets bibliotek, den handlade om kunskaperna som krävdes för att få skepparexamen. Efter att ha läst den på nätterna hade jag inga problem med teoriprovet.

Vid manöverprovet skulle vi deltagare komma i full fart med en landstigningsbåt mot en brygga, slå back med motorerna och sätta fören mot trävirket. Befälet som stod bredvid mig i styrhytten sa att jag skulle tänka på antalet ton båten vägde, att den hade tre motorer och aktersvallet sköt dessutom på efter fartminskningen nära bryggan. Jag körde i full rulle enligt instruktionerna, stoppade mittenmotorn, slog back i de yttre motorerna och fören nuddade bryggan omärkligt. Befälet frågade om jag hade stor erfarenhet av flermotoriga båtar, och jag svarade ärligt nej, bara enmotoriga. Däremot sa jag inget om att jag syftade på ekan vi brukade ta fisketurer med hemma, den hade en fyra hästars utombordsmotor. Det var alltid jag som körde familjen eller ensam med pappa.

Risinge församlings kyrka döptes jag i, nära Finsspång, sedan blev det i tur och ordning Norrköping, Malmö, Norrköping igen på grund av pappas arbete. Jag flyttade hemifrån för gott till Stockholm i samband med lumpen och därefter studierna vid KTH.

När jag tog morgontåget från Norrköping en höst och lutade mig ut genom den neddragbara fönsterhalvan i vagnen och vinkade till mamma, som kört mig till stationen, var det samtidigt ett avsked från den stad där jag aldrig trivdes.

I Stockholm skulle jag till Jarlaplan och ta en buss mot Vaxholm för inryckningen som värnplikting. Jag tog tunnelbanan från Centralen, men trots att jag frågat om vägen för att gå av vid rätt t-banestation hamnade jag i fjärran nära Hässelby. Eftersom mamma sett till att jag var ute i god tid, kom jag med på bussen, full av killar som skulle rycka in på Rindö. Lite smått chockade av ovanan fick vi en sjösäck med persedlar och blev tilldelade ett logemente med tvåvåningssängar, jag själv i kasern två. Persedlarna i sjösäcken passade inte alltid, och senare fick vi byta på förrådet.

Förlorade någon soldat prylar under utbildningstiden skulle en skriftlig AFSE-anmälan göras. När jag efter elva månaders grundläggande utbildning ryckte ut stirrade de på mig då jag räknade upp och återlämnade samtliga byxkrokar på intendenturförrådet. De användes i remmen runt byxbenens nedersta del och

hakades fast i kängornas snörning. En del kompisar "glömde" lämna tillbaka den gröna baskern och/eller kustjägarnas treudd fastsydd i den. Det ville inte jag göra, det var inte mina prylar.

Under militärtjänsten åkte jag tåg hem till mamma och pappa i Norrköping så ofta jag kunde. Först gången efter p-dygnet, de så kallade psyk-dygnet, som satte oss rekryter på hårda prov för att förtjäna våra gröna baskrar, då åkte jag hem i permissionsuniform och visade upp mig.

Pappa var reservofficer i flottan, och jag ångrade att jag lyssnat på honom och inte valt detsamma. Han sa att då skulle jag förlora ett studieår efter militärtjänsten, men pappa värderade inte alla fina villkor, inte minst ekonomiska, som följde med att bli reservofficer.

Vi hade ett militärt resekort som gav två fria resor i månaden, om jag kommer ihåg rätt. Jag ville hem varje helg och hittade på ett sätt att fixa med kortet så jag kunde åka fyra gånger i månaden. Genom att använda en mjuk svart blyertspenna, som gav intryck av bleckskrift, skrev jag resans datum i rutan där konduktören klippte hål. Sedan suddade jag ut datumet efter att resan var klar. Nästa gång hade jag fyllt i nytt datum och låtsades att konduktören redan klippt mitt resekort. Jag kunde inte hålla tyst utan berättade om mitt lyckade påhitt för föräldrarna. Mamma blev arg och förbjöd mig komma hem följande helg. Det var inte kul att gå sysslolös i kasernen. Därefter fann jag en kompis som körde egen bil till Norrköping och började åka med honom plus ett par andra kompisar, några klev av på vägen, men alla betalade för bensinen.

Vår familj hyrde en lägenhet några våningar upp i ett höghus på Himmelstalunds-vägen i Norrköping. Flytten dit från Finspång berodde på pappas jobb som fått nya lokaler. Ganska nära låg Motala ström och en park med kyrka där vi ibland promenerade på helgerna. Vi brukade ha bröd med oss till fåglarna. En dag när solen sken och gräset var grönt kom en halvtam ekorre fram och tiggde av vårt bröd. Min pappa böjde sig, sträckte fram handen med en lagom stor bit. Ekorren snappade upp den, sprang längs pappas arm runt nacken på honom och ner på marken igen via hans andra utsträckta arm. Det blev ett minne för mig i förskoleåldern.

Det fanns en sandlåda på en mindre gård utanför huset. Vid ett tillfälle hade jag fått en ny leksak, en lastbil i metall av märket Dinky-toy med tillhörande släp, och lekte med den själv i sanden. När det var dags att gå hem glömde jag lastbilen. Olyckan var stor, men jag tror inte jag fick utskällning hemma. En eller annan vecka senare hade någon glömt min lastbil med släp i sandlådan, amatörmässigt ommålad i grått. Jag tog tillbaka den hem, lekte ofta ute, men hörde inget från något annat barn därefter.

Pappa var en skicklig och efterfrågad ingenjör och bytte jobb då och då. Han fick stipendium efter studierna vid KTH och hade tidigare belönats med en silverrova efter sjökaptensexamen i Härnösand. Han träffade mamma på så kallad tedans i Stockholm.

När pappa tjänstgjorde i flottan som artilleriofficer under andra världskriget, berättade han att mamma fick stå längst fram i kön vid matserveringen i officerarnas gunrum. Själv måste han som en av de yngsta officerarna stå långt bak. Damerna först med andra ord.

Pappa gick till sjöss i övre tonåren som lättmatros, och fick i skeppsboken jag har kvar en notering om att han mönstrat på i Simrishamn nära Tomelilla i Skåne, där han föddes. Några år till sjöss, mest i kustfart på olika mindre fartyg, plus mycket alkohol, fick honom att bryta mönstret och per korrespondens läsa ombord för att få studentexamen. Senare sa pappa att antingen skulle han studera eller gå under. Extra stolt var han över ett stort A i teckning.

Under gymnasietiden vid Högre Allmänna Läroverket i Norrköping hade vi schemalagd tid som kallades TTF, det vill säga timme till förfogande. Tiden ägnades bland annat åt att lyssna på musik. Där hörde jag första gången Beethovens femte symfoni och blev så överväldigad att jag besökte stadens bibliotek för att lyssna mera. Det gick att få sitta ner med hörlurar efter att ha beställt fram en valfri vinylskiva. Jag lyssnade många gånger på Beethoven, men när jag sedan sparat ihop till min första stereogrammofon blev Bruckners fyra, kallad den romantiska symfonin, den första skivan jag köpte. Jag minns inte varför, eftersom jag alltid hållit Beethoven högst, men gillar fortfarande Bruckner skarpt. Självklart hittade jag en bra inspelning av Beethovens femma senare.

Mamma och jag promenerade en vårdag längs en av gatorna mot lägenheten på Himmelstalunds-vägen i Norrköping. Vi hade väl uträttat något ärende. Gatan var lång, rak och tom, och som ungefär sex år gammal fick jag syn på ett rött litet skåp på en stolpe över min huvudhöjd, med krossat glas och ett utdragbart handtag innanför. Det var den tidens brandlarm. Jag sträckte mig eller hoppade upp och drog i handtaget utan att mamma hann göra något. Vi promenerade vidare på den långa folktomma gatan och solen lyste. Bakom oss hörde vi brandbilarna komma tutande och stanna nära det röda skåpet, men mamma och jag skyndade vidare hem.

Vi hade en kortväxt mörklockig judinna med glasögon i tyska på gymnasiet i Norrköping. Hon hette Bluma Apt, hade stor humor och skrattade ofta hejdlöst åt våra tokigheter i klassen. Hon brukade dundra och slå med näven i katedern, skratta och skrika "Ruhig" när vi hittat på något skoj. För det mesta var vi elever ändå mycket disciplinerade.

Vid ett tillfälle hade vi översättningsövning, en mening eller fras ur läroboken. Hon lät var och en av oss elever översätta, med början i något av bänkhörnen längst fram i klassrummet. Sedan följde allt i tur och ordning, rad efter rad. Det gick alltså att räkna ut vilken mening eller fras som vi elever skulle få. Jag satt långt bak bredvid en kille som vi kallade "Hasche". Han hade haft vår lärare tidigare i realskolan, alltså före gymnasiet. Den gång jag kommer ihåg blev han svettigare och svettigare ju närmare hans översättning kom. Så

hände det, han kunde inte översätta "Die falsche Schlange" till svenska! Han hade runda glasögon och blev ännu mer svettig när vår lärare manade på honom. Jag var nog en av de sämsta eleverna i ämnet tyska, men förstod att meningen skulle översättas som "Den lömska ormen". Eftersom vi satt långt bak i klassrummet böjde jag mig över läroboken så mina läpprörelser inte skulle synas, och viskade "Den falska slangen" till honom, och han sa det högt, desperat, som han var. Ett oerhört jubel och skratt utbröt i klassrummet. Även Bluma, vår lärare, skrattade och dundrade i katedern med näven, "Ruhig, ruhig" skrek hon. Jag gillade henne väldigt mycket.

Dubbel-Anders var vår lärare i engelska på gymnasiet. Eftersom han hette Anders Andersson hittade jag på smeknamnet. Vår årskull i Norrköping var den första enligt det så kallade nya gymnasiets läroplan. Vi fick alltså inte ta studenten, vilket jag och många elever sörjde. De flesta ordnade ändå med vita studentmössor, jag vägrade i protest, men mamma köpte en till mig trots det. Kanske använde jag den i alla fall någon enstaka gång.

Dubbel-Anders var en äldre herre av den gamla stammen lärare, han hade skrivit en lärobok i engelska, och frågade oss om vi ville använda den. Vi sa ja till det. Jag gillade honom så till den milda grad att jag fick högsta betyg i engelska och blev bäst i klassen. Jag räckte aldrig upp handen för att svara på frågor. När ingen kunde svaret på översättningar från eller till engelskan, brukade han titta på mig och ville veta om jag kunde. Det hände flera gånger. Om jag svarat rätt blev följdfrågan varför det hette så. Där gick jag ofta bet. Då undrade han om någon annan i klassen visste, och särskilt en tjej brukade vara duktig på det. Grammatik var inte min starka sida. Dubbel-Anders sa en gång i klassrummet att detta inte var viktigast, huvudsaken var att svaret blev språkligt korrekt.

Vi fick ofta gamla studentskrivningar som prov då vi gick sista året i gymnasiet. Eleverna jagade så få minuspoäng som möjligt. Jag var den ende som fick pluspoäng totalt på skrivningarna, för väl valda formuleringar, så de bästa i klassen brukade fråga mig när vi fått tillbaka resultatet. Eftersom jag själv senare jobbade som behörig gymnasielärare, bland annat i matematik, och suttit av många betygskollegier vid läsårens slut, fantiserade jag om hur pratet gått om mig som gymnasieelev. Jag var bland de sämsta i tyska, men klassens bästa i engelska, varför? Det berodde i alla fall inte på att jag tyckte illa om någon av lärarna.

I Malmö bodde familjen i ett nybyggt höghus på första våningen. Lägenheten var stor, säkert fem eller sex rum, och hade en inbyggd altan med betongvägg mot den asfalterade parkeringen på gården nedanför. Jag började skolan i staden, det var en närbelägen gammal tegelkåk som hade årskurs ett och två. Vår lunch där bestod av smörgåsar med mjölk, och vi hade undervisning även halva lördagen. Efter årskurs två sändes eleverna till en större skola längre bort, den liknade en gammal tegelborg. Där gick jag en

hösttermin i trean innan familjen för andra gången flyttade till Norrköping, på grund av pappas jobb.

Pappa var ju reservofficer i flottan, och uniformen hängde i en stor klädkammare. Jag stängde ofta in mig där och provade hans uniformsmössa plus kopplet till paradvärjan. Mössan hade vit kulle, men efter ett tag lossnade den svarta skärmen delvis, på grund av allt mitt provande, medan jag marscherade fram och tillbaka i den långsmala klädkammaren.

Pappa var teknisk chef för ett företag i Malmö som tillverkade kyldiskar. Han erbjöds nytt jobb på ett större företag i Norrköping, där han jobbat förr, nu som ansvarig för bland annat utvecklingen av kompressorer. Experimentavdelningen har jag för mig den hette.

Familjen flyttade än en gång, och mina föräldrar hyrde en hörnlägenhet med fyra rum. Där bodde mina föräldrar kvar livet ut. Stadsdelen hette Ljura. En stor park låg precis utanför huset, vi hade utsikt över den från tredje våningen. Det var tyst och lugnt, men de många femvåningshusen runtomkring, plus vårt eget, saknade hiss, och var inte befolkade av högre utbildade personer.

Jag fick börja i tredje klass på vårterminen och blev mobbad, dels för att jag pratade skånska, dels för att jag inte backade undan när någon var taskig mot mig. Jag hade hjälp av att inte vara den minsta killen i klassen och kunde försvara mig, men det var inte kul.

Pappa talade senare om sitt jobb som chef att han blivit trött på att lösa andras problem, när hans ingenjörer på avdelning kört fast. Det ledde till olika patent som företaget fick. Dessutom måste alla större produktionsändringar godkännas av vd. Pappa berättade att om han hade två alternativ, lärde han sig att föreslå det han inte ville ha, för han visste att den tekniske direktören då skulle välja det pappa egentligen ville ha. Så illa var det. Inte undra på att pappa sa upp sig och började som teknisk konsult i egen enmansfirma. Det tog nog mer än ett år för honom att få ett flertal uppdrag, det var en oväntad missräkning, men sedan flöt jobben in.

Första gäddan jag fick med spinnspö var på ön Tjockesholm nära Bråvikens mynning, vid kusten utanför Norrköping. Ön hade flera stugor som personalen på pappas företag bokade och använde. Det gjorde vi nog bara en enda gång. Senare brukade hela familjen fiska från skären inte långt därifrån som företaget också ägde.

Jag var väl sju åtta år gammal när första gäddan nappade. Det kändes upphetsande att stå där och veva hem fisken, gäddan var liten, den vägde ungefär ett halvt kilo. Pappa stod bredvid, vi hade ett snyggt format vitt räcke framför oss mot sjösidan på ön. Med tiden lärde jag mig känna skillnaden i spöets ryckningar på gädda och abborre i vattnet när en fisk huggit på kroken.

De många gånger familjen fiskade visade att pappa hade avundsvärd förmåga att få upp mest. Det spelade ingen roll om vi bytte plats och kastade där han nyss fått en gädda, då tog han mitt eller brorsans ställe och fångade en till. Vi blev både upphetsade och avundsjuka och försökte härma hans teknik med linan i vattnet. Tolv grams spinnare med olika färger på skeden, beroende på ljuset och hur lugnt vattnet låg, var oftast bäst. Ibland använde pappa en

fiskliknande vobbler med inställbar sked framtill så djupgåendet kunde ändras. Den fungerade bra för honom då och då.

Vi köpte en nybyggd eka i trä med fyra hästars motor av märket Monark som pappa och jag hämtat några sjömil inåt Bråviken, mot Norrköping. Den var fernissad och hade kravellbyggt skrov, alltså med bräderna delvis överlappande varandra. Båtfärden gick långsamt och jag styrde hela vägen med motorns handtag. Pappa hade som vanligt pipan ständigt i munnen, antingen var tobaken tänd en kort stund eller så hade den slocknat. Vädret var grått men risken för regn var liten. Senare körde jag alltid båt med hela familjen då vi skulle fiska.

Pappa hade hyrt en båtplats med bilväg fram och parkering vid Sandbryggan. På ett avskilt ställe la vi i en egen boj, borrade hål i berget och slog ner en grov märkla som båtens tamp i fören kunde göras fast vid, med låst kätting bredvid.

Samrealskolan i Norrköping motsvarade årskurs sju till nio i dagens grundskola, det vill säga högstadiet. Byggnaderna låg mittemot sjukhuset och brandstationen. Huvudbyggnaden var ett äldre hus förmodligen från början av 1900-talet, som använts för utbildning av unga som skulle bli militärer, men en tillbyggnad hade gjorts senare längs med skolgårdens sida. Dörrarna var för det mesta höga och dubbla, upplevelsen av att känna sig liten förstärktes för oss elever. Varje skoldags morgon hade vi samling i aulan där rektorn informerade oss om aktuella händelser, och sedan satt kvar på scenen i en karmstol. Vi brukade bland annat sjunga någon psalm.

På lektionerna i svenska fick vi regelbundna prov i att skriva uppsats. Ämnena som valdes från en utdelad lista var ofta tråkiga, men det fanns alltid ett alternativ som kallades fritt val. Några klasskompisar och jag tog varje gång detta ämne och hittade på alltmer vansinniga historier under åren, i tävlan mot varandra. Hade vi tur fick vi läsa upp resultatet inför klassen, då texten rättats och betygsatts. Då skrattades det rätt mycket bland kompisarna.

Realexamen efter tre års pluggande var en skön milstolpe med både muntliga och skriftliga prov. Mössan vi fick bära, när vi mötte föräldrarna med betyget i hand, hade grå kulle, och vi togs emot utanför skolan med blommor och balonger som vid studentexamen. Mitt betyg var väl något bättre än medelmåttigt. I geografi fick jag näst-näst högsta betyg, det vill säga AB enligt den tidens system. Sista terminen under avslutande året i realskolan hade vi två prov. Det första fick jag bara godkänt på, alltså ett B, det andra pluggade jag ordentligt till, fick stort A och alltså ett slutbetyg mitt emellan.

Hon bodde med sina föräldrar i lägenheten ovanför oss i Malmö, på Eriksfältsgatan. Hennes pappa var läkare, hon hette Cecilia och måste beskrivas som min första barnsliga förälskelse. Ganska snart flyttade hon till Helsingborg, men skrev en gång ett brev till mig.

Vi var ett gäng killar som tiggde banankartonger i affärerna runtomkring höghuset i Malmö. Vi snörpte ihop två stycken med ståltråd efter att ha öppnat ena gaveln på båda så det gick att sitta med utsträckta ben. Sedan tog vi hissen till översta våningen och

åkte utför husets alla trappor i kartongerna. Vid tillverkningen av kartongåken skar jag mig i tumgreppet med kniven jag fått, så den vita senan i tumgreppet blev synlig. Det hände medan jag fixade bort gaveln på en styv kartongsida. Mamma körde mig till närmaste sjukhus och jag syddes ihop, med fyra fem stygn har jag för mig.

När jag var ungefär femton år och vi bodde i Norrköping blev jag så intresserad av fotografi att jag läste de flesta foto-böckerna på stadsbiblioteket. Där fanns även diverse fototidningar. Många gånger hängde jag över dessa och suktade efter kamerorna, framför allt en systemkamera, Miranda Sensorex. En systemkamera har utbytbar optik, och de största teleobjektiven lockade mig särskilt som ung kille. Några år tidigare hade mitt intresse för foto vaknat, och mamma köpte först en enkel kamera i present till mig som hette Clic 2. Senare fick jag en Instamatic. Ingen av dessa båda snälla överraskningar uppskattad jag omtanken bakom till fullo.

Vi var två grabbar i nedre tonåren som fick kontakt med en äldre kille, som delade ut reklamblad i stadsdelen Ljuras alla brevlådor. Det var inget lätt jobb, så han överlät gärna springandet i trapporna till oss, eftersom alla femvåningshus saknade hiss. Det var jobbigt att ränna upp och ner i trapporna en gång i veckan. Kompisen och jag fick pengar i handen varje gång vi hämtade en ny laddning reklamblad. Pengarna la jag i en plastpåse hemma och samlade till kameran jag ville ha. Då vi hållit på många månader med att springa i trapporna, började vi misstänka att den äldre killen bara gav oss en del av pengarna han fick av Konsum för att dela ut reklamen. Till slut blev vi så trötta på rännandet att vi slängde en del reklamblad i sopnedkassen som vi inte orkade dela ut. Efter ett tag med detta fuskande fick vi höra av killen som gett oss jobbet, att han fått sparken. Ingen anklagade oss och vi höll tyst.

Att komma in som ny elev i tredje klass på Ljuraskolan i Norrköping vid vårterminens början fick sina följder. De andra eleverna hade lärt känna varandra under höstterminen, grupperingar hade uppstått, och så kom jag som dessutom pratade utpräglad skånska. Jag blev ideligen retad och fysiskt påhoppad, men hjälptes av att jag var ganska stor och stark. Mamma, som föddes på söder i Stockholm, brukade säga att hon pratade rikssvenska, och uppmuntrade mig att träna bort skånskan. Pappa som faktiskt fötts i skånska Tomelilla, var uppslukad av sitt jobb och mamma tog hand om det mesta för oss två killar. Dessutom var pappas dialekt rätt så omärklig.

Brorsan och jag hade tjatat om att vi ville ha en hund, men mamma sa nej gång på gång. En dag i Norrköping på Ljuragatan ringde det på dörren när brorsan och jag varit ensamma hemma en stund i vårt gemensamma rum. Jag var väl sisådär nio-tio år gammal och öppnade dörren. Utanför stod mamma med en svartvit halv vuxen cocker-spaniel kille i en väska. Bara huvudet stack upp ur den. Jag tror jag stammade när jag frågade vad är det där. Mamma svarade det är vår hund. Lyckan blev stor.

Vi tänkte oss inte för utan lämnade Putte, som han senare fick heta, ensam och åkte till Norrköpings centrum och köpt koppel, en korg och andra saker åt vår hund. När vi kom hem hade Putte lagt en prydlig brun hög på golvet framför byrån i brorsans och mitt rum. Det var enda gången han gjorde något inomhus.

Mamma sa att hon visste vem som skulle få ta hand om honom och gå ut. Det visade sig vara helt fel. Jag rastade Putte så ofta jag kunde i sol och regn och snöoväder, före skolan på morgonen och efteråt. Han ville aldrig sova i korgen vi köpt. Mamma sydde en mjuk stoppad säng, vi kallade den så, som passade i kökets vrå för diskmaskinen som vi inte hade behov av. Varje kväll nattade vi Putte, la på honom en filt och stängde köksdörren. Han krafsade på dörren i början men sov sedan tyst. På morgonen hörde han säkert när mina föräldrar vaknat och öppnade köksdörren för att äta frukost. Hälsningarna Putte bjöd på visade galet vild glädje. Sedan brukade han sitta utanför brorsans och min dörr som också var stängd, och vänta på att vi vaknade. Ofta släppte mamma in honom. Då hoppade han upp i våra sängar. Jag brukade låtsas sova och gömma mig under täcket. Putte grävde bland sängkläder som en desperado tills jag gav upp och tittade fram under täcket. Då blev det massor av hundpusslar på kinden.

Mamma var inte särskilt våldsam, men ibland fick jag en örfil då hon tyckte jag passerat någon gräns. Sådär i nedre tonåren trängde hon bokstavligen in mig i pojkrummets hörn bredvid fönstret hemma i Norrköping. Hon skällde på mig, inte minns jag varför, däremot kommer jag ihåg gardinen i rummet, med olikfärgade stående stavformer mot mörk botten. Mamma höjde handen och skällde. När hon svingade sin arm och var på väg att utdela en örfil, fångade jag hennes underarm i luften och flinade åt henne. Rosenrasande gick hon därifrån och hojtade att vänta bara tills pappa kommer hem. Pappa kom från jobbet och allt var lugnt. Detta var sista gången mamma försökte ge mig en örfil, sedan blev det hård muntlig kritik, ja utskällningar då och då istället.

Efter grundutbildningen på Rindö, då vi fått våra gröna baskrar och jag blivit båtchef, hade vi ofta militära övningar. Vid ett tillfälle stod jag på min båts akterdäck i minörhamnen och tittade på en gummibåt bredvid. En grupp killar med full trosspackning på ryggarna skulle starta en utombordare och slet i startsnöret utan att de lyckades få igång den. Eftersom gummibåten låg nära försökte jag ge råd för att få fart på motorn, men det lyckades ändå inte. Min vana vid att starta vår ekas klena fyra hästars snurra, när familjen skulle ut och fiska på skären i änden av Bråviken och jag alltid körde, gjorde att jag ofta fick hantera vår aktersnurra när den trilskades. Till slut hoppade jag ombord på gummibåten, vars utombordmotor var mycket mer än tio gånger starkare än vår lilla Monark. Det här var en snurra av märket Mercury. Jag trixade med dragsnöret ett antal gånger och fick till slut fart på motorn.

Gruppen soldater skulle bara tvärs över och in i viken nära Myttinge på Värmdösidan, och de fortsatte ha sina packningar som

säkert vägde mer än trettio kilo fastspända på ryggarna. Lockad att testa gummibåten erbjöd jag mig att köra. Inga befäl fanns i närheten, själv hade jag bara uniformen på mig. Killarna satt längs gummibåtens uppblåsta runda sidor och höll sig i långsidornas snören medan jag sakta gled iväg. Utanför hamnen drog jag på för fullt, vattenytan var fredligt lugn så att säga. Den råstarka motorn sköt iväg gummibåten i minst 25 knop. Hastigheten upplevs ju mycket högre nära vattenytan, men killarna gjorde inte en min, tittade inte ens på mig medan de höll i snöret längs gummibåtens sidor. De tänkte nog inte på vad som kunde hänt om de föll i vattnet med packningen på, eller så var det tvärt om, men jag tyckte det var häftigt med upplevelsen av farten. Killarna gick i land, jag lämnade ifrån mig gummibåten och fick senare transport med en större båt tillbaka till minörhamnen.

Pappa fick diagnosen prostatacancer när jag var i fyrtioårsåldern. Sjukdomen började med att det gradvis blev svårt för honom att kasta vatten. Han klagade aldrig, sa inte ett ord, åtminstone inte till mig. Först när det blev tvärstopp sökte han hjälp på sjukhus. Där fick han en diagnos och erbjöden operation, vilket han vägrade med tanke på förlusten av sin manliga funktion. Istället valde han behandling med hormonet östrogen. En obetänksam medicinsk specialist, professor i Linköping, svarade på pappas som alltid rättframma fråga att förmodligen hade han ungefär ett halvår kvar i livet. Pappa levde många år därefter, möjligen hjälpt av behandlingen med hormonet. Tyvärr märktes det att hans krafter långsamt sinade.

Ute på landet i byn Isnäs nära Arkösund och Bråvikens mynning låg pappas älskade sommarstuga, vars underhåll han ständigt fixade med. Alltifrån att göra om det omoderna köket, skrapa husväggar och måla fasaden, till att noga kitta om fönstren på huset, som en duktig snickare byggt på 1920-talet. En solig dag på den grusade gården pratade vi på tu man hand, och jag hade som ofta synpunkter på politik, då sa pappa vänligt efter ett tag till mig att han inte orkade diskutera mera. Sjukdomen tog på hans krafter.

När jag pluggade på KTH efter lumpen vid kustjägarna, bodde jag det sista studieåret i Hallonbergen. Det tog ganska lång tid därifrån med tunnelbanan till Stockholms centrum, men jag behövde sällan åka in till undervisningen. Examensarbetet var avklarat, tentorna jag fått underkända i hållfasthetslära tråkade ut mig och måste göras om innan studierna belönades med ett slutbetyg, därför använde jag min tid fritt. Mitt emot i en liknande tvåa med del i kök bodde Svante med en tjej. Jag vet inte vad det blev av henne, men Svante och hon fick en dotter då vi flyttat från studentlägenheten. Själv bodde jag med en tjej som studerade psykologi, och senare fick legitimation som psykolog. Svante utbildade sig till lokförare och blev klar med detta medan vi bodde i studentkorridoren.

En tidig höstdag tog Svante och jag färjan till Åland med våra tjejer, det var en tur över dagen. Kommer jag ihåg rätt hette båten Prinsessan, möjligen Baronessan. Det var ett fartyg med fina linjer,

träddäck med reling längs sidorna dit passagerarna kunde gå ut och luta sig över. Tyvärr var fartygets skrov randat med Ålandska flaggans grälla blå-röd-gula färger, men inombords var fartyget stilrent, mässingsdetaljerna blänkte och det fanns mycket trä. På vägen ut genom skärgården från Stockholm var sjön lugn, dagen var gråmulen. Vi hade hyrt en daghytt och satt med förfriskningar och pratade länge och väl. Bland annat bestämde vi oss för att boka och äta smörgåsbord under resan tillbaka.

Ute på öppet vatten mot Åland gungade fartyget kraftigt, det blåste en del, men kändes friskt och stabilt. Vi hängde över relingen på promenaddäck med flera andra passagerare, vi gillade sjöturen och upplevelsen av vädret.

Under återfärden mot Stockholm ökade vindstyrkan rejält och sjögången blev mycket kraftigare ute på Ålands hav än på ditvägen. Våra tjejer la sig i hytten, mådde dåligt och kräktes. Svante och jag tog oss upp till matsalen där vi bokat bord, vi var helt ensamma förutom personalen som stundtals nästan gömde sig, men hade ändå dukat upp smörgårbordet. Fartyget rullade och golvets lutning i matsalen hade blivit så brant att vi fick avvakta, springa uppför mot smörgåsbordet, vänta och springa uppför igen mot våra sittplatser. Samtidigt beställde vi in ett antal öl och åt glupskt, säkert till personalens förvåning, eller rentav förskräckelse. Efter ett rejält mål mat, som vi alltså avnjutit ensamma i matsalen, lyckades vi hålla oss i trappräckena under däck och ta oss ner till hytten. Där låg båda tjejerna utslagna i varsin koj, De hade varit sjösjuka och kräkts flera gånger.

Då fartyget kommit in i skärgården mot Stockholm blev skrovets rörelser mycket lugnare, och den långsamma resan mellan öarna till kaj vid Stadsgården behövdes säker för att många ombord skulle återhämta sig.

Efter fullgjord militärtjänst började jag på KTH. Jag kom in som reserv vid maskinsektionen, mitt betygssnitt från gymnasiet var inte det bästa, med högsta betyg i engelska och bland de lägsta i tyska. Vi hade en introduktionskurs i matematik före terminens början, eftersom skolan ansåg att kunskaperna generellt sett var dåliga. Kursen var en snabb repetition av gymnasiets hela undervisning i matematik. Vi fick flera skrivningar under de veckor snabbkursen pågick, innan studierna till ingenjör börjad. Klarade man dessa skrivningar bra, fick man poäng till första tentamen i matematik.

En av kurserna på KTH var i algebra, ett ämne jag inte tyckte om. Parallellt läste vi envariabel. Så småningom började jag gilla både föreläsaren och hans begåvade dotter, som höll i undervisningen i en av grupperna då vi tränade praktiska uppgifter i ämnena envariabel och flervariabel. Vi teknologer gick sällan på föreläsningarna, kanske för att de var alltför teoretiskt hållna.

Jag minns inte om slutbetyget i matematik bestod av två eller tre tentor sammanvägda, men jag fick det högsta, det vill säga en femma. Däremot kommer jag ihåg att tillsammans med en kompis blev vi uppkallade till matematiska institutionen efter flervariabeltentan i matematik. Där visades resultatet upp och vi hade alla rätt.

Det var faktiskt flera tusen teknologer över hela KTH som skrivit, mattekurserna var gemensamma för samtliga sektioner.

Huset i Malmö, på Eriksfältsgatan, där familjen bodde under tre år hade byggts nyligen. Från brorsans och mitt lekrum på första våningen kunde man öppna fönstret, enkelt krypa ut på det papptäckta taket till den låga byggnaden och gången över butikerna nedanför. Det gjorde vi smågrabbar ibland när ingen såg. En livsmedelsbutik, frisör och ett mindre bageri fanns under oss.

Mamma gillade färska wienerbröd tidiga förmiddagar när pappa gått till jobbet, där han höll på med sitt företags kyl- och frysdiskar. Jag älskade de ljumma wienerbröden, gulan i mitten var godast. Pappa kallade den skojfriskt för mormors hosta. Mamma brukade sända iväg mig och handla, hon läste en så kallad damtidning och rökte Ritz utan filter då vi mumsade på bröden. Ja, hon drack säkert svart kaffe till.

Då jag och familjen för andra gången flyttat till Norrköping sörjde vi vår första cocker-spaniel i ett par år innan saknaden efter en hund blev för stor. En ny svartvit valp, åtta veckor gammal påminde om Putte, den förste, som dog efter bara något år. Hans felfungerande njure ledde till urinförgiftning i blodet. Hundar har visst inte mer än en. Hela familjen var mycket fäst vid honom.

En gång, vår eller höst, var jag ute i Ljura-parken ensam med Putte som sprang lös. Det kom en större hund rusande, leksugen tror jag, men Putte ställde sig på bakbenen mot mig och ville bli buren. Naturligtvis tog jag upp honom.

Vår svart-vita cocker nummer två var av en helt annan kaliber. Storväxt för sin ras, ibland var det svårt för mig att hindra honom från att visa andra hundar att han var boss i Ljuraparken. Det spelade ingen roll om hundarna hade dubbel storlek jämfört med hans egen. Kennelklubben hade registrerat honom som Jack af Torne efter kenneln i Småland, dit vi åkt för att köpa vår hund.

Kärt barn har många namn påstås det, så jag kallade honom Julle, Hjalmar, Kalle, Ove och så vidare, han var ju en vovve! Det fina med Hjalmar, eller Jalle, eller Julle var att han alltid lystrade till alla namn, åtminstone när jag var ute med honom. Eventuellt på grund av tonfallet i min röst. Pappa kallade honom konsekvent för Kalle, mamma vet jag inte säkert, antagligen Jack.

Det tog tid att uppfostra Julle eller Jalle, så han blev hyffsad och schysst. Bland annat fanns det en brun långhårig tax som brukade gå ut med sin äldre matte. De bodde i en port vi alltid passerade förbi på vägen runt Ljuraparken. Första gången vi stötte på taxen med matte, och båda hundarna var lösa, började Julle morra och bli otrevlig mot taxen. Jag ställde mig framför honom, han satte sig, jag hytte med fingret och gav honom en utskällning, om nu det ordet är ok här. Därefter träffade vi taxen ibland med matte ute, på vår runda i parken. Julle ignorerade honom helt, men taxen blev alltid glad och hälsade på mig. Hans matte sa vid ett tillfälle att jag var den ende utanför deras familj som taxen brydde sig om.

Min bästa vän under gymnasietiden hette Ulf. Vi hade träffats några år tidigare eftersom vi båda bodde i stadsdelen Ljura i Norrköping, men vänskapen blommade inte förrän efter några år.

Min kompis Ulf hittade en gång en ensam lösspringande kattunge i Ljuraparken, då vår cocker Jack var halvstor valp. Vi tog upp den till Ulfs lägenhet eftersom han var ensam hemma, och lekte med den. Bland annat testade vi att hålla kattungen upp och ner, vi hade ju hört att katter alltid landar på fötterna. När vi släppte den mot golvet landade den varenda gång på alla fyra, och då fick vi påståendet bekräftat.

Kattungen och vår cocker lekte och busade vilt tillsammans som entusiastiska goda vänner. Jag tog bilder med min nyinköpta systemkamera när hunden och katten for omkring. Senare släppte vi ut kattungen och hoppades den hittade hem, men parken var stor, tack och lov utan biltrafik i närheten dåför tiden.

Det fanns ett antal katter som gick lösa i parken, ofta med halsband. Vid ett tillfälle när Hjalmar just blivit vuxen gick jag ovanligt nog med honom i koppel en stund, och vi såg en av de lösgående katterna sitta på gräsmattan nära vårt hus. Hjalmar drog för att springa fram och hälsa, men jag såg snabbt att katten inte var på humör. Jag höll kopplet sträckt, och när katten fräsande satt still lät jag Hjalmar komma nära. Jag insåg faran, men vår hund var intet ont anande. Just när katten fräste igen och vevade med tasserna ryckte jag undan Hjalmar så han inte skulle bli skadad av klorna. Efter detta jagade Hjalmar alltid skällande upp varenda katt han råkat få syn på i träden, då han själv fick springa lös. Läxan var tydligen inlärd, men jag försökte ändå dämpa honom. Han satte sig oftast ner då jag bannade honom, men hade en stark egen vilja. Jag tror han blev tolv-tretton år och hade säkert ett bra liv. Fler än jag i familjen saknar honom för alltid.

Till näst bästa perioden av mitt liv räknar jag studieåren som teknolog vid KTH. Den bästa inföll många år senare då jag och min yngste grabb regelbundet var tillsammans under hans uppväxt, både inomhus med lek och skoj och senare olika sporter utomhus.

Som nybliven teknolog måste jag ordna ett boende. Jag hyrde rum någon månad hos en gammal dam inte långt från KTH, medan jag hoppades på att få hyra ett studentrum som jag ställt mig i kö för.

Damen bodde ensam och lät mig vänligt låna köket fritt, men det gjorde jag aldrig. Istället förvarade jag frukostens margarin och ost till smörgåsarna på fönsterblecket utanför det hyrda möblerade rummet. Där var det skugga och mörkt under natten. Lunch åt vi teknologer i KTH:s kårhus stora matsal. Som inneboende använde jag sällan rummet till annat än att plugga och sova.

En morgon vaknade jag då det dunkade häftigt mot fönsterrutan. Persiennen var nerdragen så jag kunde inte se vad som hänt. Den hösten år 1972 var mild, och rummet låg högt upp i huset på skuggsidan. Därför vågade jag ha frukostost och ett margarinpaket på fönsterblecket över natten. Jag hoppade kvickt ur sängen, öppnade fönstret och såg en stor trut flyga iväg med min ost i genomskinliga plastpåsen. Truten tappade den på gatan och en bil i

den ganska livliga morgontrafiken körde direkt över påsen som blev platt. Truten flög iväg och jag önskade nog att jag kunde gjort detsamma.

Känslan av självständighet ökade när jag fick hyra ett studentrum utan kök, inte ens med ett gemensamt sådant i korridoren, men egen toalett och dusch, näst högst upp med utsikt över Frejgatan. Dessutom var avståndet till KTH kort. Studenthemmet hette Domus, jag har för mig att det byggdes om till hotell med samma namn en tid efter jag flyttat därifrån. Det låg fint och högt på ett mindre berg.

Närheten till Lilljans-skogen via en spång över Östra stations spår gjorde att jag började motionslöpa tidigt på kvällen, flera gånger i veckan. Regelbunden träning som vi fått vid kustjägarskolan i kombination med de mycket krävande studierna passade bra ihop.

Hemifrån hade jag fått med mig min stereo-grammofon. Jag hittade och köpte bland annat Mahlers tre första symfonier, där tvåan och trean snabbt blev mina favoriter, fint inspelade med Bernstein som dirigent. Jag lyssnade alltid medan jag pluggade. När några kompisar oväntat dök upp undrade de hur jag kunde koncentrera mig i oväsandet. Som passiv igenkännande lyssnare var jag efter mängder av uppspelningar så van vid tonerna att det faktiskt förstärkte min förmåga att studera effektivt.

I Norrköpings samrealskola fanns klassrum där vissa hade utsikt mot Södra Promenaden. Från rummen som låg högre upp kunde man se dels mot brandstationen, dels mot änden av lasarettets muromgärdade område. Jag gick alltså tre år i Samreal som skolan hette, vilket motsvarar högstadiets årskurs sju till nio idag, och hade lyckats välja en fönsterplats mot Södra Promenadens trädalle' och den breda vägen på andra sidan. Ofta kikade jag ut genom skolans fönster från platsen jag valt intill ytterväggen. Då och då hämtade en svart likbil döda från sjukhusets bakre port i muren. Brandkåren måste haft utryckningar, men jag minns inga, däremot att personalen brukade stå på taket när stadens framgångsrika fotbollslag hade hemmamatch. Det la jag märke till då jag brukade köpa en ståplatsbiljett och hejade på IFK Norrköping när de spelade. Brandstationens folk hade ryggarna delvis vända mot vår skola när de såg in på gräsplanen över stadions staket och läktare.

När jag satt i klassrummet en solig vårdag blev det alltför varmt, trots att vi hade fönstren på glänt. Solen lyste in i rummet och jag tog vänsterhanden under fönsterbågen för att öppna det lite till. Klackringen av guld, med en stor mörk månsten, som jag önskat mig och fått i konfirmationspresent av mamma och pappa, kom i kläm under fönsterbågen mot den breda fönsterbänken i trä därunder. Guldet var mjukt och fick sig en törn, men det värsta var att den infattade och ovala halvädelsen sprack på mitten.

Senare i gymnasiet på Högre Allmänna Läroverket, då kallat Lärka, numera de Geers-skolan, la vi alltid av oss klockor och ringar i ett öppet skåp av trä i salen med flera hyllor, medan vi hade gymnastik. En trist dag efter gympan, men före duschen, hade min guldring med den spräckta stenen försvunnit.

Malmö hade fördel av att ligga nära Danmark, vilket betydde att vi kunde få in dansk teve. Ett populärt program att följa på vår svartvita apparat under 50-talet var barnprogrammet Andy Pandy. Senare kom Humle och Dumle som barnens favorit i svensk teve.

Efter min födelse i Finspång flyttade vi alltså först till Norrköping, därefter Malmö, sedan Norrköping igen, allt på grund av pappas jobb. Mina föräldrar fastnade i Norrköping som sista anhalt i livet, det blev mer än trettio år där.

Ofta tittade hela familjen på teve tillsammans, gärna ishockey eller film ända fram till mina tidiga tonår, då vi bodde på Ljuragatan. Hockey-turneringarna hetsade brorsan och mig så vi inte kunde hejda oss från att hoppa upp och ner när vi satt i soffan, särskilt vid VM, om svenska hockeylaget spelade bra.

Vid flera tillfällen började familjen se en film, som jag efter ett tag tröttnade på då den visades i svartvita teven. Filmen hade brister, antingen i manus eller dess skådespeleri gissar jag idag, i värsta fall bådadera. Jag gick uttråkad ifrån resten av familjen som såg vidare, men talade om varför. Gör det bättre själv då, minns jag mamma sa till mig. På den tiden hade jag varken en längtan efter att skriva, eller planer på att ägna merparten av livet åt detta.

Under första höstterminen som teknolog på KTH blev jag snabbt kompis med några andra studenter, som bodde i det förhållandevis enkla och billiga studenthemmet Domus på Körbärsvägen. Ett studenthem av modernare slag fanns i närheten, det hade tillgång till gemensamt kök i korridoren vilket vi saknade, därför var hyran lägre.

Ibland knackade vi som bodde billigt på hos varandra, och varje fredagkväll satt vi tillsammans på något av våra rum, drack vin och hade kul. Senare skulle vi gå på squtt, som studentkåren på Teknis kallade det, och dansa. Varannan vecka ordnades det alltså squtt på fredagarna i KTHs kårhus, däremellan hade Stutis, Skogis och MF, det vill säga Veterinärhögskolan, Skogshögskolan och Medicinska föreningen motsvarande tillställningar. Jag gick dit då och då.

Ingen kontrollerade att alla gäster var studenter, det var ju inofficiella tillställningar, men framförallt en del flickor hade hört ryktet, och passade på att komma till de olika ställena för att dansa. Studentkårens öl på flaska var billig, ett rockband brukade gästspela live på scenen under kvällen, och det var kort sagt drag på dansgolvet till en bra musikanläggning. Det märktes att vi befann oss på tekniska högskolan med andra ord.

Den första våren som teknolog träffade jag Ulrika, som då inte var mer än 17 år. Vi blev snabbt förtjusta i varandra, och bestämde att ses ofta på kårhusets squtt, det hände flera gånger i rad. Av någon anledning ringde vi inte varandra, kanske blyga och påverkade av känslorna som växte fram.

När sommaren kom skulle jag arbeta i Norrköping för att skaffa mig den verkstadspraktik som studierna krävde. Vi hördes inte per telefon under sommaren, men hade bestämt att ses igen första tillfället det blev squtt på kårhuset, då mitt andra års hösttermin börjat på KTH. Så blev det. Vi inledde ett förhållande på allvar.

Jag hälsade ofta på ute i Ulrikas föräldrars rymliga tegelvilla. Hennes pappa delägde en reklambyrå, vi kom bra överens, och skämtade bland annat om politiken här i landet och utomlands. Ulrikas mamma arbetade som speciallärare. Jag fick inte någon närmare kontakt med henne, trots många försök var hon svår att nå.

Min egen pappa hade stundtals en grovt drastisk humor. Kanske jag själv är likadan ibland. Pappa och jag pratade aldrig om sex under min uppväxt, inte mamma heller. Ett skämtsamt undantag fanns när det gäller pappa. På tu man hand sa han oväntat, jag kommer inte ihåg sammanhanget, att säker sex var att dra på dubbla kondomer och sedan avstå. Jag tror jag log förvånat, utan att just då inse hela vidden av kommentarens humor, sedan pratade vi om annat. Vid något tillfälle skämtade jag med brorsan och sa att farsan måste haft sex med morsan två gånger, eftersom vi blivit till.

Som drygt 20-årig hade jag aldrig haft sex, det var likadant med Ulrika. Eftersom vårt förhållande utvecklades hände det, och vid ett tillfälle när vi var ensamma i hennes föräldrars stora hus sprack kondomen i det avgörande ögonblicket. Vi pratade uppjagade om risken att hon blev gravid och dess följder. Till slut fick hon mig att ringa sjukvårdsupplysningen för att höra om det gick att göra något. Den vänliga sjuksköterskan i telefonen verkade först aningen skeptisk, kanske trodde hon det var en busringning denna kväll. Efter ett längre samtal, där Ulrika stod nära mig och hörde och viskade oroliga frågor till mig som jag vidarebefordrade, tog sjuksköterskan oss på allvar. Det långa resoneraendet i telefonen ledde bara till att inget fanns att göra utom att vänta och se. Någon vecka därefter var faran över så att säga.

Småkillarna och några tjejer samlades ofta vid sandlådan på gården i Norrköping för att bland annat spela kula. Den svagt bågformade huslängan, i vars ena ände familjen bodde, hade en gräsyta med liten lekplats mellan sig och det rakt byggda huset mitt emot. Det blev som en avskild innergård, synlig från familjens genomgående lägenhet. På ena sidan låg Ljuraparken, på den andra gården med sandlådan. Vi hade utsikt från brorsans och mitt rum mot gården och kunde se när det samlats kompisar och var dags att gå ner.

En favoritsysselsättning bland oss halvstora ungar var olika spel med kula. Vi grävde gropar i gruset bredvid sandlådan, och det var knepigt att först kasta en kula mot den så nära som möjligt, helst rätt i, eller putta i tur och ordning ner i gropen och vinna andras kulor. Vi hade mest stenkulor i olika färger, men en eller annan genomskinlig glaskula, med ingjutet färgat mönster. Glaskulorna tyckte vi var mest åtråvärda.

Ibland spelade vi perra, det vill säga en pyramid med tre stenkulor i triangel som botten och en kula på topp. Den som satte upp perran vann kulorna som kastades mot den på bestämt avstånd, tills någon träffade och den rasade. Då tog den killen eller tjejen över perran. Ofta täckte vi delvis perran med sand så det blev svårare.

Jag fick för mig att limma ihop en perra hemma, ta med den ut på gården, dölja halva perran med lite sand runt botten och låta de andra kompisarna kasta. Vinsten blev stor, trots att flera träffade

perrans kula på toppen, men den rubbades inte. Frustrationen blev rejäl hos de som kastade, till slut vräkte de kulor våldsamt mot den, och min hoplimmade perra krossades. Jag har inget minne av att mitt fusk genomskådades, det upprepades säkert flera gånger, eftersom en stor byrålåda fylldes till hälften med vunna kulor, mest stenkulor, i brorsans och mitt rum. Ett par år senare gav vi bort kulorna i portioner till våra nya grannars yngre killar. De fick även en leksak då och då när de stod på gården nedanför vårt fönster, ropade och tiggde.

Samtliga värnpliktiga vid kustjägarskolan var uttagna som befälselever och ryckte ut efter fullbordad utbildning som furirer, en gradbeteckning enligt det äldre systemet. Det betydde bland annat att vi fick träna på att hålla lektion för kompisarna.

Jag skulle genomföra en lektion som handlade om gasmasken. Därför tog jag min tygväska med bärrem till ett lektionsrum och började prata framför tavlan till värnpliktiga kompisarna plus några befäl. När jag öppnade väskan för att plocka fram min gasmask inför alla fanns hopknycklade papper där. Jag begrep att några av mina så kallade soldatkompisar plockat bort den, och blev beordrad av ett befäl att göra armhävningar på golvet inför alla. Sedan fortsatte lektionen utan problem när jag lånat en gasmask.

Vid ett annat tillfälle valde befälen ut en man ur varje pluton för att åka in till Stockholm i en militär folkvagnsbuss för att äta middag med äldre veteraner från vårt regemente KA 1 på Rindö utanför Vaxholm. Vi var fyra värnpliktiga i uniform plus befäl, och vi killar fantiserade om en saftig köttbit. Vår utbildning var så fysiskt ansträngande att många ständigt var redo att fylla magen med något gott. Ingen tänkte på att det var en torsdag, då traditionen säger att ärtsoppa och pannkakor ska serveras. Besvikna fick vi just ärtsoppa och pannkaka, i och för sig smakfullt tillagat, innan bussen tog oss till regementet igen. På mitt logemente, vi kallade det luckan, hade belysningen släckts och alla låg i sina sängar, med det blå-vit rutiga påslakanet som innehöll en filt över sig. Jag hade en underslaf, säng alltså, i metallställning med en annan säng ovanför. När jag satte mig rasade jag i golvet. Metallfjädrarna under den bäddade madrassen hade tagits loss utan att det syntes. De två plåtskåpen för mina persedlar och vapen var vända med dörrarna mot väggen, så jag kunde inte hänga av mig uniformen. Jag tände hela takbelysningen på luckan och bekymrade mig inte om oväsentet medan jag fixade sängen och vände skåpen rätt igen. Alla på min lucka låg tysta och stilla och låtsades sova.

Måsarna skrånade störande i flock över gården och sandlådan på Ljuragatan i Norrköping. Vi killar i tio tolv års ålder hade hört en historia om hur någon dränkt in bröd med sprit, kastat ut det, och hur måsarna fångade brödet i luften och svalde. Flygturen blev vinglig, kanske katastrofal efter det.

Vare sig historien var sann eller inte, fick jag iden att surra fast en brödbit med hård kant i mitt spinnspös fiskelina, utan krok eller sprit, och kasta ut den. Måsarna nappade och svalde i flykten

och jag vevade in. Fåglarna spydde ut brödet i luften efter en stund, när de märkte att de blivit infångade och inte kunde flyga fritt.

När brorsan och jag hade åldern inne köpte mamma varsitt luftgevär till oss, som vi tjatat om. Innan föräldrarna upptäckte och köpte sommarstugan i den lilla byn Isnäs, hyrde vi ett litet torp som låg gömt i skogen bredvid. Där kastade brorsan och jag pil på dartzavla, pappa hjälpte oss att göra egna pilbågar och så vidare, men luftgevären var hett eftertraktade. En plåtram med måltavlor i papp tränade vi på många gånger och tog ut avståndet till den så det blev riktigt svårt att träffa. Antingen sköt vi stående eller liggande. Mitt gevär hette Diana 25, och blykulorna till det Diabolo. De hade platt nos och fungerade bäst tyckte vi efter att ha provat ett par sorter. Senare kunde vi inte låta bli att försöka pricka allt möjligt utomhus i skogen runt den mycket lilla byn Isnäs inte långt från Bråvikens mynning. Till en början hyrde alltså föräldrarna en liten stuga, men senare köpte de huset som föräldrarna ägde livet ut.

Måsarna var stundtals en skränande plåga runt stugan, som låg avskilt bland skogens träd. Vi försökte jaga bort de snabbflygande fåglarna med våra luftgevär. Ibland träffade vi vingarna och någon fjäder föll till marken. Vid ett tillfälle fick jag in ett skott så en mås störtade och dog. Det syntes ett rött litet märke i fågelns vita kropp efter kulan, Jag fick mycket dåligt samvete och vi begravde måsen i en djup grop vi grävt. Två saker hände efter detta, dels var alla övriga måsar bortflugna resten av sommaren, dels hade något djur, kanske en räv, redan första natten grävt upp måsen där den legat begravd. Bara fjädrarna fanns kvar, utspridda över marken.

Fotoböckerna på stadsbiblioteket i Norrköping gick oftast att låna hem, utom så kallade referensexemplar, märkta med en liten röd lapp på bokryggen. De få fototidningarna måste läsas på plats.

Jag drömde ju om en Miranda Sensorex systemkamera med utbytbart objektiv, dessutom spegelreflex, men valde slutligen en Minolta SRT 101 att spendera mina hopsparade slantar på. Delvis kom pengarna från utdelningen av Konsums reklamblad, andra tjänade några killar och jag ihop genom att samla gamla tidningar hemma hos folk. Till slut fylldes hela vår familjs källarförråd med returpapper i begagnade kartonger. Vi killar ringde pappersbilen som kom och hämtade, tidningslasset betalades efter vikten.

Eftersom jag bestämt mig för vilken kamera jag vill ha, ringde jag runt till olika fotoaffärer och frågade om de hade min utvalda modell och hur mycket den kostade. Till slut kom jag på att ringa till affärer som inte hade kameran i lager, och föreslå att de tog hem ett exemplar som jag kunde hämta direkt och betala kontant. Då borde priset bli lägre. En fotohandlare i ett närliggande samhälle till Norrköping nappade på detta förslag att slippa lagerkostnaden.

Mamma körde mig i bil när jag hämtade kartongen med kameran. Sedan köpte jag en förstoringsapparat, framkallningstank till svartvita filmer, och skålar för papperskopiorna jag började göra i badrummet hemma. Skålarna för framkallningsvätska och fix såg jag till att de passade tvärs över badkaret, som jag fyllde med vatten för att skölja papperskopiorna i. Badrummets vita taklampa

skruvade jag ur varje gång jag fick lov att låsa in mig, och använde en röd eller grön lampå medan jag förstörde och framkallade.

Pappa fick sjökaptensexamen vid navigationsskolan i Härnösand, efter att han skärpt till sina dryckesvanor som matros på olika fartyg, och avlagt studentexamen per korrespondens. Han berättade bland annat att under en storm på Nordsjön var han på däck tillsammans med en annan sjöman. De höll sig i relingen, men när fartyget nådde lugnare vatten i Kattegatt höll de fortfarande fast i relingen. Kaptenen fick syn på detta. De fick sparken från fartyget i nästa hamn. Efter examen i Härnösand som sjökaptent fick han en silverrova med personlig inskription för sina studieresultat.

När jag och de övriga blivande båtcheferna vid kustjägarna skulle skriva teoriprovet för att få den blygsammare skepparexamen, åkte vi båt från Rindö till navigationsskolan på söder i Stockholm. Jag hade berättat för pappa vad rektorn där hette, och han kom ihåg att det var en sjöofficer som pappa träffat under andra världskriget då han tjänstgjorde vid flottan. Hälsa från mig, bad pappa.

Vi hade uniform på oss och skrev provet, vårdagen utomhus var inte särskilt varm, men omfattningen på provet gjorde oss svettiga. Efteråt fick vi sitta utanför dörren och vänta medan proven rättades, därefter blev vi inkallade till rektorn en och en för individuell muntlig prövning. När jag stängt dörren bakom mig, stigit in och satt mig tittade rektorn igenom mitt prov, kanske för att formulera några extra frågor. Efter en stund la han ihop mina papper utan att ställa någon fråga, och sa kort och gott att det här blir skepparexamen. Då passade jag på att framföra min hälsning från pappa, och rektorn ville veta vad han hette. När jag talade om det sa han än en gång korthugget, jaha, hälsa tillbaka.

Direkt efter gymnasiet, alltså före lumpen, det vill säga värnplikten, flyttade jag till Linköping, och började på den rätt nystartade tekniska grenen vid universitetet där. Studiemässigt blev det en katastrof, jag misslyckades på alla första årets tentor utom i fysik, där jag fick överbetyg. Även den praktiska rittekniken gav ett bra betyg. Däremot var det kul att bo i studentkorridor med del i gemensamt kök.

Jag blev snabbt bekant med flera grannar, både tjejer och killar, vi hade fester under helgerna i det rymliga köket. På våren detta första studieår bestämde vi oss för att flytta ut köksbordet på gräsmattan utanför huset och äta sillfrukost. Majsolen lyste värmande, och vi var några stycken som förvarat brännvin i frysacket över natten. Det blev mycket tjo och tjim, men första och sista gången jag drack nubbe, den smakade illa. Sill har jag aldrig gillat så den undvek jag.

Mina föräldrar var antagligen bekymrade över att jag levde upp mitt studielån utan att lyckas med tentorna, därför höll jag med om att det blev bäst att avbryta studierna och istället klara av den dåförtiden obligatoriska värnplikten året efter haveriet så att säga.

Mamma var omtänksam, när jag börjat plugga och bodde på studenthemmet Domus utan tillgång till kök. Jag fick en elvärmd

tevattenkokare som också fungerade att värma soppa i, utan att ha brett om det. Eftersom jag levte upp studielånet under det ur studiesynpunkt misslyckade året i Linköping, hjälpte föräldrarna mig ta ett banklån så jag kunde plugga vid KTH.

Tevärmaren eller soppkokaren använde jag ofta, särskilt på helgerna när kårhusets matsal inte var öppen för en förhållandevis billig riklig lunch. Jag köpte ofta färskt bröd, men ville alltid ha det nybakat, därför matade jag fåglarna från studentrummets öppna fönster med resterna när brödet blivit en dag gammalt. Häpen upptäckte jag från rummet att en stor fet råtta därnere skrämde fåglarna och åt mitt bröd. Därefter slutade jag med den vanan.

Ekonomi var tuff att hantera, men banklånet mamma och pappa hjälpt mig fixa, det betalade jag tillbaka bland annat genom att jobba varenda sommar. Resten av studietiden använde jag sommarens intjänade slantar till att leva på under hösten, och bara ta ut bidragsdelen från det statliga lånesystemet. Jag hade alltså så småningom klarat av tillräckligt många betyg för att få lån där.

En festlig händelse inträffade när jag ringde från studenthemmet Domus, vilket jag gjorde ett par gånger i veckan, oftast svarade mamma. I huvudingångens trapphus fanns en telefonautomat med myntkast, själv hyrde jag rum i husets andra ände. Automaten, som hängde öppet på väggen, skulle matas med ett par enkronor för att ringa rikssamtal från Stockholm till Norrköping. Jag lyfte luren, stoppade i mina kronor och skulle slå numret hem med fingerskivan, men inget hände. Mynten hade fastnat, och jag blev sur för att ha blivit av med kronorna. Jag hängde upp luren på automatens klyka och dunkade irriterat till dess sida, antagligen ganska hårt. Då rasade en stor mängd enkronor ner i telefonens returpack, och det var tur att det fanns en lucka så alla kronorna inte hamnade på golvet. Sedan gick det att ringa hem.

Innan jag blev biten av att fotografera i tonåren, lånade jag olika berättelser och läste mycket av det som intresserade mig på stadsbibliotekets särskilda avdelning för barn och ungdomar i Norrköping. Jag var där så ofta att jag till slut fick ett lånekort för vuxna, ungdomsavdelningen hade ett eget som bara gällde där. Särskilt en serie böcker om Hornblower gillade jag, alltifrån när huvudpersonen som skeppsgosse mönstrade på ett segelfartyg i brittiska flottan, till hur han gjorde karriär som officer och efter flera böcker slutade som amiral. Det fanns en sista bok i serien som handlade om hur Hornblower blev adlad, men den gick bara att låna på bibliotekets vuxenavdelning. Därför blev jag i tysthet glad när jag fick dispens och ett vuxenlånekort så jag kunde låna boken, eftersom jag inte var tillräckligt gammal.

Det fanns en bokklubb på biblioteket för oss som var yngre, den gick jag med i. Vi träffades regelbundet, och fick checkar på mindre belopp för att köpa egna böcker. Dessutom upplevde jag första erfarenheten av att stå på scenen i bibliotekets lilla samlingslokal. Det hölls en tävling där publiken skulle gissa vilken bok vi stumt agerande illustrerade. Jag var klädd till same, gick ut framför publiken och spelade att jag spanade efter renar, och folket i

salongen skrev ner sina gissningar om vilken bok detta kom från för att vinna något litet pris.

Nästa upplevelse av teatern blev när min skolklass såg Folk och rövare i Kamomilla stad, spelad på Norrköpings teaters stora scen. Det gav mig som ung kille ett outplånligt intryck att sitta i mörkret och titta på hur levande människor uppträdde. Vid den tiden hade jag varken en aning eller dröm om att jag själv senare i livet skulle skriva många pjästexter av olika längd.

Under utbildningen till kustjägare hade vi två personliga vapen, dels en kulsprutepistol modell 45 B för närstrid, dels en automatkarbin AK 4. Jag erkänner att det var kul att skjuta, dels för precisionen, men dels för att det small, och upplevelsen av lite dramatik när det ryckte i vapnet. Våra två plåtskåp på luckan skulle av säkerhetsskäl innehålla slutstyckena till vapnen i det ena och resten i det andra. För övrigt stuvades skåpen enligt en strikt ordning som vi fått på papper. En kille på luckan jobbade i klädaffär och hade sina persedlar och annat perfekt vikta och stuvade. Vi andra blev smått avundsjuka då den imponerande snygga ordningen syntes. Själv hade jag ryggsäcken packad i ett skåp, färdig för de oväntade nattliga uppställningarna på kaserngården och marscher ut i busken, som skogen kallades. Vapnen förvarade jag däremot som man skulle. Packningen var så tung att vi killar privat fixade axelskydd för att de breda remmarna inte skulle skava sönder axlarna under milslånga vandringar.

Först skulle ryggsäcken stivas rätt, med sovsäcken, regnskyddet och liggunderlaget fastspänt ovanpå, sedan måste packningen bäras. Ingen orkade kränga på packningen själv, utan behövde hjälp. Jag brukade slänga upp min färdigstuvade ryggsäck på sängen ovanför och sitta och vänta in att de övriga på luckan blev färdiga. Då krånglade jag på mig ryggsäcken och följde med till kaserngårdens uppställningsplats.

Den vintern jag gjorde lumpen var kall med ett par decimeter snö, och vi övernattade nog ett par gånger i veckan bland träden efter en lång marsch. Två och två knäppte vi killar ihop våra regnskydd, fäste ett snöre i en trädgren, och på så sätt bildades ett slags litet tält att sova under. Vi hade luftmadrasser och tunna liggunderlag som sovsäcken låg ovanpå. Jag minns obehaget då vattendroppar föll i ansiktet och väckte mig, eftersom utandningsluften hade kondenserat på insidan den mörkgröna plastduken.

Under perioden på Rindö, innan kompaniet under våren flyttade ut till Korsö mitt emot Sandhamn, fick jag Hong-Kong, en influensa med kraftig feber. Jag tillbringade en vecka på regementets sjukstuga. Efter några dagars febersvettning stapplade jag ur sängen och tog ett badkarsbad. Känslan av halv förlamning som sjuk var både olustig och intressant, särskilt med tanke på rörligheten i vår tjänstgöring.

När jag friskförklarad återvänt till luckan fick jag veta att befälen haft en överraskande inspektion av skåpen och ordningen inuti enligt reglementet. Killen som jobbade i klädaffär fick en extra dags

ledighet som belöning. Flera från andra luckor kom och bad mig med skräckblandad förtjusning att visa hur jag stuvat mina skåp.

Mamma var bra på att hantera sin symaskin. Hon hittade mönster i tidningar eller beställde, köpte tyg och sydde dräkter åt sig själv. Tyget hade hon kräset valt ut, ofta stuvbitar som såldes billigare. Hon var mycket noga med kvaliteten när det var viktigt för henne, annars kunde en del annat slinka igenom i hastigheten.

En dag stod hon vid spisen och stekte kött och blev missnöjd med att det var segt och dåligt. Då stoppade hon bitarna i en påse och skyndade ner till butiken som fanns i närheten, och kom hem med nytt som funkade bättre.

En annan gång sydde hon en dräkt, och provade jackan. Hon frågade mig som tonåring vad jag tyckte. Den satt fint, men mamma var missnöjd med att den knepiga sömmen vid axlarna inte var tillräckligt osynlig. Jag sa att det där märks nog inte mycket, kanske inte alls, när du stryker den, men mamma sprättade upp sömmen och så sydde hon den perfekt. Personligen känner jag igen denna hennes egenskap ibland.

Mamma ville ofta ha med mig som smakråd, det ordet använde hon, när det var realisation och hon letade kläder åt sig. Pappa var ju insnöad med sitt jobbade. Mamma sprang ut och in i provhytterna, speglade sig, bytte klänning eller dräkt och hörde vad jag som satt och väntade tyckte. Naturligtvis bestämde hon till sist helt själv. Jag gillade att följa med på hennes shoppingrundor.

Idag har jag svårt att fatta varför mamma hjälpte mig som hon gjorde med smutstvätten, när jag som nyinflyttade teknolog i studenthemmet Domus behövde det. Där fanns ingen tvättstuga. Jag övertygade henne om mitt påhitt att lägga smutstvätten i ett par resväskor, lämna båda på ett tågs bagagehylla på väg till Norrköping, ringa henne och tala om numret på vagnen och i vilken ände väskorna fanns. Jag åkte alltså inte med tåget själv. Resan mellan Stockholm och Norrköping tog ungefär två timmar, och tågen gick många gånger om dagen. Mamma åkte ner till stationen, hämtade väskorna, tvättade mina saker och skulle sedan ställa väskorna på ett tåg till Stockholm igen. Dagen eller dagarna efter ringde jag från telefonautomaten på studenthemmet och kom överens med mamma om i vilket tåg mina rentvättade kläderna åkte gratis tillbaka. Det fungerade smidigt. Jag gissar att mamma hjälpte mig delvis för att jag levde på banklån och hade ont om pengar.

Utan att säga något, åtminstone inte till mig, hade pappa gått med besvär att kasta vatten. Först när det blev tvärstopp i rören sökte han hjälp, och fick diagnosen prostatacancer. Då fick jag veta. Han föreslogs en operation, men tackade nej, istället fick han medicin i form av östrogen-tabletter. Vad jag förstod av det lilla han berättade, var att motviljan avgjort när det gällde ett osäkert fysiskt ingrepp i hans känsligaste manliga kroppsdelar, och den chansartade vinsten av detta. Han föddes i juli månad som jag, men år 1919, och avled i december 1993 på Vrinnevisjukhuset i Norrköping. Som drygt fyrtio år gammal tog jag den dagen bilen in till Norrköping

från huset i Arkösund, och var där med mamma när brorsan kom från Stockholm. Resvägen var betydligt kortare från mitt hus i Arkösund, ungefär 4-5 mil utanför Norrköping.

Första dagen jag besökte pappa då han blivit inlagd på sjukhuset akut satt mamma och jag vid sjuksängen. Vi hade alla tre ett samtal med gott humör, leenden och så vidare. Antagligen hade jag utvecklat en viss förmåga att bilda mig en egen uppfattning om situationer, beroende på mitt husbygge, lärarjobben och min egen tekniska konsultverksamhet, men i det senare fallet var jag långt ifrån lika skicklig på området som pappa. Eventuellt berodde detta på att jag splittrats av mina olika starka intressen för litteratur, konst, musik, teknisk vetenskap och politik, plus mina ovälkomna knepiga relationer med kvinnor. Pappa var nästan helt fokuserad på sitt tekniska utvecklingsarbete. Mamma tröttnade ibland på mig och suckade, måste du ha åsikter om allting, vilket jag inte höll med om.

Andra gången jag tog bilen in från Arkösund för att besöka pappa på sjukhuset, satt mamma på hans rum och jag mötte pappa när sjukhusets personal rullade ut honom på bår. Han sken upp när han såg mig, hälsade med den vanliga handskakningen och sa ordagrant: Se inte så ledsen ut Mattsa! Jag är inte ledsen. Många år senare insåg jag hur avslöjande värdefulla dessa ord var.

När pappa blev inrullad på bår igen var han medvetlös, och det visade sig att han inte vaknade mer. Läkaren kom, och jag bad om ett enskilt samtal med honom. Då fick jag veta att prostatacancern spridit sig i pappas kropp och orsakat skelettcancer. Röntgen avslöjade att knölna tryckte ihop urinledarna så njurarna inte kunde rena blodet. Jag frågade läkaren om det teoretiskt var möjligt att ge pappa dialys för att rena blodet, så pappa kvicknade till. Den möjligheten fanns, men canceren var så spridd i pappas kropp att jag inte såg det som ett alternativ att väcka honom till ett förlängt lidande. Läkaren och jag kom överens om att ge pappa så mycket morfin som möjligt för att undvika smärtan skelettcanceren ofta ger.

Tillbaka i sjukrummet såg jag att brorsan kommit från Stockholm och satt med mamma bredvid pappas sjuksäng. Pappa flåsade med öppen mun och läpparna var helt uttorkade. Jag blötte en pappersduk från rummets toalett och baddade läpparna. Tolv över tolv, på dagen den tolfte december avled pappa. Nu måste ni sälja landet sa mamma till brorsan och mig, som uttryck för sin sorg. Jag bad om att få sitta ensam bredvid pappa en stund, vilket jag fick, och strök honom över håret som jag ofta gjort de senaste åren, gav honom en puss på kinden och lämnade rummet. En av de tyngsta minnesbilderna jag burit med mig i all år, är av pappas gråa väl ingångna skor utan snörning. De stod nedanför sängens fotände.

Under andra året vid KTH hyrde jag en etta på Kungsholmen i andra hand av en studiekompis som flyttat ihop med sin tjej. Det var skönt att få ett eget litet kök, som ju saknades på studenthemmet Domus. Jag kommer ihåg att jag hade reagerat på studentrummets hyreskontrakt, där det stod att boarean var 17,7 kvadratmeter. Hyran beräknades efter ytan insåg jag, alltså inklusive decimalen.

Precis som studentrummet var lägenheten på Kungsholmen möblerad, så kläder, lakan, handdukar och en del köksprylar var enkelt att flytta in med. Ulrika hade slutat gymnasiet före sommaren och skulle senare gå en barnskötarutbildning. Vi träffades så ofta vi kunde eftersom känslorna blivit allt starkare. Antingen hälsade jag på i hennes föräldrars tvåvåningsvilla, eller så besökte hon mig.

På vårkanten blev jag inbjuden att åka bil med Ulrikas föräldrar till Värmland där hennes mamma ärvt ett större hemman, som bland annat bebyggt med stugor i rustik stil för uthyrning intill Siljans strand. Bilen vi åkte i var en för den tiden lite lyxig Volvo 164 med läderklädda säten. Resan från Stockholm upp till Dalarna tog tid. Ulrikas pappa körde, vi satt för oss själva i baksätet och kunde inte låta bli att ofta ta i varandra. Närmare Värmland agerade hennes mamma ciceron och pekade ut det hon tyckte var sevärdheter. Efter den ena herrgården tjugigare än den andra tröttnade jag och kallade dessa många gånger stilfulla och vackert belägna hus för uppskrämda bondstugor. Numera gissar jag att mina ord, delvis skämtsamma, inte föll i god jord, så att säga.

Första natten tillbringade vi i vad jag antar var bostadshuset till Ulrikas mammas föräldrars bondgård, det var inte imponerande stort. Aldern och fasadens rödfärg med vita knutar antydde detta. Vi satt i lantköket efter att hennes föräldrar gått och lagt sig i ett rum med dörr intill köket. Ulrika och jag pratade, kanske över en kopp te, bland annat om hennes föräldrars egendomar i Värmland, vilket jag var ointresserad av, mina tankar och känslor hade annat innehåll. Möjligen var Ulrika stolt över vad hennes föräldrar ägde, men det lyssnade jag knappt på. Däremot vet jag säkert att jag sa att för mig vore det genant att ha en betjänt som gjorde det jag kunde göra själv. Bakom dörren till Ulrikas föräldrars sovrum intill köket hörde vi skratt, som ganska säkert betydde att vårt prat avlyssnats.

Andra natten i Värmland sov vi i en av de relativt nybyggda stugorna intill sjön Siljan som brukade hyras ut, men ägdes av hennes föräldrar. Ulrika och jag hade varsitt sovrum, men höll oss ändå vakna tillsammans på kvällen, jag ville att hon skulle vara kvar på mitt rum. Plötsligt knackade det på dörren och hennes mammas röst hördes utanför, som sa att det passar sig inte Ulrika, därefter tystnad. Dagarna efteråt gömde jag ett par använda kondomer i ett stenröse nära strandkanten.

Under den långa resvägen hem från Värmland vilade Ulrika ofta liggande med huvudet i mitt knä medan vi satt i bilens baksäte. Hennes pappa körde, hennes mamma gav henne en tillsägelse om vad som var lämpligt, jag antar att det inte var passande att Ulrika hade huvudet i mitt knä.

Efter den resan klingade vårt förhållande sakta av, känslorna var fortsatt starka och ömsesidiga, men något hade gått sönder som jag inte vill spekulera i, bland annat eftersom ingen katastrofal händelse går att hitta. Varken hennes föräldrar eller Ulrika själv talade någonsin om problem eller ställde krav eller grälade. Ingen av oss bad ens om hjälp att hitta ett spöke som kanske inte fanns.

Robban, jag kallade honom så när han inte hörde, med anspelning på hans efternamn, han var yrkesmilitär och tjänstgjorde på vår andra pluton. Han hade varit fallskärmsjägare och attackdykare om jag kommer ihåg rätt, var fortfarande vältränad, men hade problem med ena knäet. Den gröna baskern satt som slickad på huvudet och neråt högra kinden, hans röst var nasal och släpig då han korthugget med eftertryck kommenderade oss. Robban var den ende jag skulle litat till hundra på om det blev så kallat skarpt läge.

När vi firade halvmuck, alltså att halva utbildningstiden hade gått, sa han åt en kompis, som jag inte ens minns vem det var, och mig att följa med till befälsmässen. Där bjöd han oss på varsin gin och tonic. Då låg vi fortfarande kvar på OF, Oskar Fredriksborg på Rindö. Senare ute på Korsö hade jag tjänst som jourbåtsförare en tidig kväll när Robban och ett annat lägre befäl kom ner till båten i uniform. De bad mig köra över till krogen i närbelägna Sandhamn. Jag vägrade eftersom det var en privatresa, Robbans kollega ville slå mig på käften, men Robban hindrade honom handgripligen genom att ställa sig i vägen. Båda herrarna var antagligen salongsberusade men det märktes inte. Ombord på båten hade jag suveränt befäl, inte ens överbefälhavaren kunde kommendera mig, Om vederbörande däremot skrev in i loggboken att denne tog över befälet, måste jag följa order. Jag sa åt Robban skriv in detta i loggboken så kör jag er. Det gjorde han, och skrev jag tar befälet, en fylleresan till Sandhamn, och så undertecknade han med grad och namn. Efter turen, ensam tillbaka på Korsö, rev jag ur loggbokens sida och förstörde den noga.

Mamma hade ett stort förråd av talesätt och liknelser som hon använde vid olika tillfällen då hon tyckte de passade. Faktum är att fram till denna dag, alltså år 2021, har jag aldrig hört något hon inte sagt förut, allt fastnade i mitt minne.

Ungefär i nedre tonåren hade brorsan och jag bråkat om något, jag minns inte vad, men mamma försökte lösa konflikten genom att säga att det aldrig är ens fel att två träter. Jag blev ursinnig och svarslös, eftersom jag i detta fall var övertygad om att det enbart var brorsan som gett upphov till bråket. Jag lämnade köket. Senare dök samma dumma formulering om gemensam skuldbeläggning upp vid en konflikt. Även denna gång kommer jag enbart ihåg argumentet jag funnit som tystade mamma. Det kan absolut vara en persons fel att två träter. Jag drog till med en överdriven liknelse, och sa att då var det delvis judarnas fel att Hitler ville utrota alla!

Vi hade många häftiga diskussioner vid köksbordet hemma, mest om politik och händelser nära eller i fjärran ute i världen. Pappa visste hur han skulle reta mig, och kallade mig ibland klumpkäft, när han tröttnat på mitt resonering. Triumfen jag kände när jag senare kunde jäklas tillbaka och få tyst på pappa genom att kalla honom halvdansk var härlig. Pappa var ju född i Skåne. Jag har ingen aning om varför han tystnade när jag kallade honom halvdansk, det vore väl inget fel i det. Om jag gissar kan det ha berott på att han fick svar med samma mynt han använt mot mig.

Hur som helst fungerade våra häftiga argumentationer, och de mer eller mindre symbolisk sparkarna på smalbenen under köksbordet, som en skola för mig i att tänka högt och fritt, och vid behov använda slagfärdiga formuleringar. Dessutom lärde jag mig att säga ifrån, men undvika att starta ett bråk.

Beethovens femma blev inkörsporren till klassisk musik för mig på gymnasiet i Norrköping. Jag började gå på konserterna i Hörsalen, mitt emot dåvarande varuhuset Domus, samma namn som studenthemmet senare i Stockholm. Orkestern var bra, flera gånger ledd av en känd rumänsk dirigent, Chelibidache. För det mesta, ja nästan alltid, gick jag ensam, det hade jag inget emot. Naturljudet var något helt överlägset grammofonen, och jag avnjöt detta helst ifred även om någon eventuellt velat följa med.

Som studerande vid KTH blev jag flitig besökare på konserthuset, men även operan i Stockholm. Mamma fick i uppdrag att ringa och boka studentbiljett till mig, eftersom ett visst antal reserverades för landsorten, alltså utanför Stockholm. Det blev både billigt och öppnade vägen till föreställningar som det nästan var omöjligt att komma åt biljetter till och få lyssna på.

Konserthusets körledare sålde studentbiljetter som kostade rejält mycket mindre än i övriga salongen. Snabbt upptäckte jag att bästa ljudet fanns där, bortsett från att orkestern då blev spegelvänd för åhöraren. Jag har suttit på första raden, parkett och andra raden och kunde jämföra. Ett stort antal världsdirigenter och solister har förgyllt mina öron med strålande prestationer ända fram till idag. Det har ofta hänt att Stockholms filharmoniker höjts till högsta internationella nivå av toppdirigenter. Mina kompisar under studietiden på KTH tyckte rent ut sagt att jag var lite udda som ibland försvann ensam på konsert, det brydde jag mig inte om.

Som tonåring lyssnade jag varje lördag på ett av radions program som hette tio i topp. Där spelades och röstades en lista fram med de just då populäraste låtarna. Jag gillade bland andra både Beatles och Rolling Stones, men tvingades jag välja, då föredrog jag de senare. Först många år efteråt, i vuxen ålder, upptäckte jag att det förutom melodierna antagligen var Stones texter i vissa tidiga låtar som på något sätt gjort intryck, de håller än idag. Visst fanns det andra band som jag gillade, men inte något större antal, däremot många enskilda låtar. Popmusiken blev aldrig mer än en trevlig förrätt till min huvudrätt av så kallad klassisk musik.

Farleden in till Västervik är trång på vissa ställen, med skogklätt land på båda sidor. Som kille strax före skolåldern blev det spännande att se fartygen glida förbi den stora trävillan familjen hyrt, med utsikt från slänten ner mot vattnet. De verkade jättelika mellan trädens stammar. Husets glasveranda mot vattnet blev en utsiktsplats, och fungerade regniga dagar som sällskapsrum.

Mormor hälsade på oss ensam några dagar eftersom morfar avlidit. Han drabbades av Parkinsons sjukdom, och darrningarna i armar och händer var både skrämmande men ändå på något sätt intressanta att iaktta. En småregnig dag stod brorsan med mig och

mormor och metade på bryggan nedanför huset. Vi hade en hink full med vatten där vi la fiskarna vi fångat. Mormor lyckades bäst och metade till och med upp en ål. Det blev en upplevelse att se den slingra runt i hinkens vatten bland ett antal små abborrar. Jag har för mig att vi tömde hinken i sjön så fiskarna kunde fortsätta sina liv när vi metat färdigt, åtminstone har jag inget annat minne.

Därtill finns två övriga minnen av mormor kvar för alltid. Hon var en rund och glad person med gul metall undertill på glasögonens svarta bågar, och hon hade ett flitigt använt finurligt skratt. Då mormor bodde högt upp i ett tegelhus hälsade familjen på henne vid något tillfälle, huset låg i en närförort till Stockholm. Hon visade upp en smuggelkjol hon sytt med fickor invändigt för flaskor. Hennes dryckesvanor var normala, men hon tyckte om olika sorters likörer och aperitifer som var mycket billigare utomlands. Som pensionär reste hon ofta, gärna till Italien, och vi killar brukade få varsin present när hon kommit hem. Dessutom berättade hon att en varm dag med halvöppet fönster fick hon besök av ekorrar i lägenheten, de måste ha klättrat på husets skrovliga tegelväggar hela vägen upp. Detta startade min fantasi.

Ibland fick jag en bok i present av mormor till julen eller min födelsedag, hon visste att jag gillade att läsa. Min besvikelse var stor när hon gav mig berättelsen om Hur jag fann doktor Livingstone, skriven av Stanley, med foton som illustration. Jag hoppas att det inte syntes, jag hade ju bara äventyrliga historier som favoriter. Boken blev liggande oläst i flera år, men sedan började jag av någon anledning och blev överraskad av hur bra den mycket fängslande berättelsen var.

Befälen vid kustjägarna hade alltid stenhårda attityder, men vid ett tillfälle under en landsvägslöpning överskreds nog gränsen. Jag tror det var Robban som löpte med och sparkade en kille i baken för att han utmattad vacklade omkring sist och var för långsam. Killen blev senare uppkallade till plutonchefen och tillfrågad om han tyckte det var ok med en ursäkt. Därmed avslutades saken.

Många elitidrottsmän fanns på kompaniet, simmare, friidrottare och hockeyspelare bland andra. Några blev framgångsrika och kända senare. Jag minns när vi hade terränglöpning, eftersom jag alltid var bland de sista i mål, och jag maskade definitivt inte.

Det var inte bara jag som hittade på tokiga saker, kanske det ska kallas bus, eftersom vi var runt 20 år allihop och hade tonåren i färskt minne. En kille på min lucka fick plötsligt ett ryck efter dagens tjänstgöring, öppnade fönstret på baksidan av kasernen, avlossade ett helt magasin med rödmålade träplugg han kommit över, och hade skarpskjutningspipan på sin AK 4. Sedan slängde han in vapnet i sitt skåp, låste och satte sig och spelade oskyldig. Inget befäl kom för att undersöka saken.

Vid ett annat tillfälle satt vi några killar en kväll och spelade kort på luckan. Sällskapet hade besök av elever från plutonsbefälskolan, som var en del av officersutbildningen. Jag hade smugglat med mig ett knallskott från någon övning, de smällde rejält och skulle markera en handgranat. Jag reste mig i naturlig takt från kortspelet,

gick till mitt vapenskåp, hämtade knallskottet och gick ut i korridoren utanför luckan, det vill säga vårt logement. Där tände jag knallskottet som man skulle mot en tändsticksasks plån och släppte det på stengolvet. Jag återvände lugnt till de kortspelande killarna vid bordet, sedan smäll det vansinnigt högt. Jag hoppades att rutorna i korridoren inte krossades, men de höll. Alla blivande plutonsbefälen rusade iväg från vår lucka med blixten hastighet, ingen kom för att undersöka vad som hänt. Jag erkände nog inget för kompisarna, de frågade inte, men kanske gissade de sig till vad jag gjort. En mer mogen person tycker säkert att befälen borde haft ännu bättre koll än de hade på ammunition och annat explosivt. Tjugoåriga elitsoldater är inte att lita på då de gillar när det smäller.

Komiskt blir det, apropå stenhård koll, när jag kom hem och visade mamma att jag fått med mig sprängdeg och en tändpatron från en övning vi haft. En stump krutstubin till patronen fattades. Degen smugglade jag in under tygskyddet på min hjälms insida efter sprängövningen, och var så mallig att jag bara måste berätta för mamma. Några dagar senare hittade jag inte sprängdegen på hemliga gömstället i sommarstugan. Jag letade grundligt tyst, men misstänkte hur den försvunnit. Mamma hade i alla fall inte lagt in sprängdegen i kakelugnen.

Som konsult inom kylteknik hade pappa många kontakter i denna relativt smala bransch. Då jag gick sista året på KTH ville vi teknologer gärna ut och resa och studera tillverkare på plats. Valet föll på en veckolång tur till England. Genom att be om ekonomiska bidrag till resan från flera svenska företag fick vi med råge ihop till resa, logi plus fickpengar. Vi var drygt en handfull teknologer plus en assistent från KTH som åkte. Vid ett tillfälle i London kostade vi på oss att äta lunch hos stadens mest exklusiva fiskrestaurang, belägen med utsikt över Themsen. Antagligen var det mitt förslag att vi skulle gå dit, restaurangen fanns i en reseguide. Jag minns att de hade en frackklädd inkastare, om man får kalla mannen så, med hög hatt utanför dörren. När vi skulle gå in på stället sa han artigt Excuse me Sir we only serve fish here, varpå jag svarade We know, that's why we are here. Sedan gick vi in och satte oss.

Det blev första gången jag åt sjötunga Walewska i champagnesås, den var så välsmakande att rätten därmed blev en av mina favoriter för alltid.

Eftersom jag höll i reskassan hade jag koll på utgifterna. Nära inpå hemresan fanns det så pass mycket pengar kvar att jag delade upp summan på var och en att fritt handla för. Själv köpte jag en ljusbrun skinnklädd portfölj som jag bar omkring många år.

Mitt första jobb efter examen vid KTH blev som anställd på ett konsultföretag med kontor i en rostfritt plåtklädd nyare kåk nära Liljeholmen. Jag hade kontaktat ett antal intressanta företag, träffat några och ibland lämnat både betyg och ett exemplar av mitt examensarbete. Naturligtvis spelade pappas kännedom om branschen och diverse personer in, men grovjobbet gjorde jag själv, det vill säga att ringa och ibland boka möten utanför en formell platsannons.

Under drygt ett år arbetade jag på en avdelning med tre man som hanterade kyltekniska frågor. Kontorslandskapet vi satt i var öppet men avdelat med låga skärmar. Jag lärde mig att efter lunch blunda med ena ögat, som inte syntes mot skärmen, och hålla det andra öppet medan jag slumrade till.

Hela VVS-avdelningen hade kräftska en vardagkväll i augusti nära kontoret, med mycket att äta och dricka. Jag dansade en del med avdelningschefens vältrimmade sekreterare som var ungefär tio år äldre än jag. Hon visade tydliga tecken på intresse vilket jag diskret undvek, trots dryckerna som serverats till kräftorna. Hon frågade bland annat om jag inte ville bli chef över den grupp på tre man där jag arbetade. Jag hade ju den högsta utbildningen, men svarade att de två andra var mer inkörda på jobbet, och jag ville inte peta den nuvarande chefen över vår lilla grupp.

Dagen efter kräftska var en vanlig arbetsdag. Flera gånger dessförinnan fick jag höra hur viktigt det var att ställa upp på jobbet och komma i tid oavsett kvällens äventyr. Jag hade tagit tunnelbanan från Hallonbergen, där jag bodde med min dåvarande sambo, men lyckades inte komma ihåg koden till kontorets dörr. Säkert påverkad av gårdagskvällens drycker, trots att jag var i tid, försökte jag gång på gång. Till slut gömde jag mig diskret i trapphuset bredvid hissen och väntade till dess någon annan kom som använde koden och öppnade. Då slank jag med in utan ett ord mer än en artig hälsning.

I Norrköping på Ljuragatan fanns det både en Konsumbutik och en tobaksaffär nära familjens lägenhet. Som fjärde eller femteklassare köpte jag smågodis i tobaksaffären så ofta jag fått någon småslant. En glasdisk bredvid kassaapparaten hade bland andra saker en cigarettändare framlagd. Inte för att jag var intresserad av att prova rökning, trots att både mamma och pappa rökte. Det som lockade mig var att tändaren på utsidan hade en lättklädd kvinna som poserade oskyldigt, jämfört med vad som kan ses idag.

Till slut fick jag ihop pengar för att köpa tändaren, jag visade den inte för någon vuxen, men en dag upptäckte jag hemma i gömstället att bilden av den lättklädda kvinnan var övermålad med svart färg. Misstankarna föll direkt på mamma, som var hemmafru och hade gott om tid att hålla koll på allt i lägenheten, men hon och jag sa aldrig något om saken till varandra.

Hobbykatalogen vi småkillar bläddrade i hade många lockande och fantasifula prylar, det var ett spännande nöje att bläddra i den. Bland annat såldes ett par glasögon som påstods göra att det gick att se igenom kläderna på folk. En illustration visade hur en tjej i klänning kunde genomskådas, det vill säga bli utan kläder. Inte ens vi åtta tioåriga killar övertygades om att detta fungerade. Däremot frestades vi av olika typer smällare och annat, till exempel stinkbomber. Hur jag fick tag i de där kapslarna har fallit ur minnet, men det var små genomskinliga behållare med en tunn pip i ena änden som skulle brytas av.

Tobaksaffären där jag köpte smågodis och serietidningar blev försöksplats för stinkbomben. Jag hade med mig någon kompis, vi

låtsades handla som vanligt, medan jag i smyg bröt av den lilla stinkbombens spets och skakade ut innehållet. Sedan försvann vi kvickt med lite inköpt godis. Jag hade inget emot tobaksaffären eller de som jobbade där, det blev ett bus bland många andra.

När jag senare samma dag gick på den bilfria gatan runt Ljuraparken blev jag upphunnen av ägaren till tobaksaffären som var rasande. Han skällde ut mig och försökte ge mig en örfil, men jag lyckades ducka, så han slog bara av mig mössan jag hade på mig mot höstkylan. Den snappade jag upp och sprang därifrån. Mamma berättade, konstigt nog utan att vara arg, att han varit uppe hos henne och skällt. Därefter var alla i familjen portförbudna i tobaksaffären. Stinkbomben fick oväntad häftig effekt, och blev alltså mer än ett så kallat oskyldigt pojkestreck.

När jag mönstrade för att göra lumpen, det vill säga ungefär ett år före inkallelsen till den obligatorisk militärtjänstgöring, åkte jag tåg från Norrköping till Stockholm och sov över i en barack i Solnatrakten. Jag gick sista året i gymnasiet, mönstringen tog två dagar. Alla möjliga prov, inklusive fysisk förmåga på testcykel genomförde jag efter bästa förmåga. En del gjorde medvetet så dåliga resultat som möjligt i hopp om få frisedel från tjänstgöringen, som skulle ta ungefär ett år av våra unga liv.

Mönstringen avslutades genom samtal med en psykolog. I mitt fall möttes jag av en man som skakade hand och sa att det var inte ofta han träffade sådana som mig. Smått förvånad undrade jag tyst för mig själv om inte mina testpapper förväxlats, men sa högt att jag antagligen hade dålig fysik. Han tittade i sina papper och svarade att det såg bra ut. Därefter frågade han var jag ville bli placerad. Jag svarade helst fallskärmsjägarna, men en klasskompis i gymnasiet, som hade både bättre betyg allmänt och dessutom i idrott skulle söka till fallskärmsjägarna. Jag berättade för psykologen att jag inte ville göra lumpen med honom, som jag inte gillade, därför valde jag kustjägarna. Då skriver jag att du valt det, sa psykologen, och sedan tog jag tåget hem till Norrköping.

Själsäkerhet, som många använder i negativ kritik, är en annan sak än självförtroende, som bottnar i medvetenhet om vad man inte klarar av och det som går bra. Vid kustjägarna ökade mitt självförtroende gradvis i och med upptäckten att jag faktiskt passade in bland killarna.

Ute på Korsö nära Sandhamn körde jag båt som chef under sommarhalvåret. Vid ett tillfälle var jag på väg i farleden från Rindö till Korsö, när en civil motorbåt kom åkande ganska nära i en korsande farled. Utan att slå av på farten gav jag signal, alltså fem ljudstötter för att påkalla uppmärksamhet, och fortsatte min färd utan att något inträffat. En eller annan vecka senare blev jag uppkallad till chefen för kustjägarna som hade tjänsterum högst upp i Korsö gamla torn. Jag kunde inte hålla tillbaka att kommentera utsikten över havet därifrån. Chefen berättade att det inkommit klagomål från en som titulerade sig doktor, plus ett namn jag inte memorerade, på mitt sätt att framföra båten i farleden. Det var ju lätt att identifiera den, eftersom numret målats med stora

siffror på det grå skrovet. Jag förklarade hur jag tillämpat sjövägsreglerna med bland annat väjningsplikt. Chefen, som jag hittat på att kalla Furan, dels med anspelning på hans kroppslängd, dels efternamnet, sa att doktorn satt därute, och om jag gick och bad om ursäkt skulle saken vara utagerad. Jag svarade att om det minskade besväret för chefen gjorde jag det, vilket han sa nej till.

Den så kallade doktorn gick tydligen vidare till ostkustens militärkommando med en skrivelse, och jag blev uppkallad till chefen i Korsö torn än en gång. Där läste han upp sitt yttrande för mig, och bland annat stod det att jag måhända var djärvare än övriga kustjägare, men hade det haft någon betydelse hade jag avskilts från utbildningen för länge sedan. Detta tog jag som en komplimang, och sedan hörde jag inget mer om händelsen.

Köket i Norrköping vid Ljuraparken blev ett slags konferensrum. Pappa arbetade hemma som teknisk konsult och egenföretagare i rummet intill, men tog paus för lunch eller kaffe. Mamma skrev maskin åt honom och skötte bokföringen. Ofta sa pappa att hon fick göra vad hon ville med pengarna han drog in, men la till att hon aldrig skulle komma och säga att de var slut. Så intresserad var han av ekonomi, fokuserad till hundra procent på jobbuppdragen.

Ibland berättade han för oss i köket om hur han löst tekniska problem, och mamma lyssnade tålmodigt. I tonåren och senare begrep jag knappt hälften, och undrar hur mycket mamma hängde med i utläggningarna. Under mitt sista år på KTH blev pappa inbjuden att gästföreläsa för oss teknologer på institutionen. Det var inte så att han var opedagogisk när han ritade på tavlan och talade om sina tekniska lösningar, jag begrep ändå inte allt. Han var helt enkelt uppslukad av sin tekniska värld. Professorn och övriga lärarna på institutionen lyssnade också på föreläsningen och hade en livlig frågestund och diskussion med pappa efteråt inför oss andra.

I tonåren satt jag ibland instängd på rummet i lägenheten och försökte lösa läxan i matematik, ett ämne pappa gillade. Körde jag fast kunde jag till och med börja hacka i skrivbordets träyta med en dolk och karva ut figurer. Det hörde pappa, han knackade försynt på dörren och frågade hur det gick. När jag irriterat erkänt mitt misslyckande med någon matematisk uppgift tittade han dels i läroboken, dels på vad jag skrivit. Han pekade bara här och där och gav mig ledtrådar, plötsligt insåg jag själv lösningen. Istället för att tacka pappa fräste jag att han skulle försvinna och stänga dörren efter sig.

Då jag visade upp mitt examensbetyg från KTH och hade lyckats få högsta betyg i matematik, sa pappa att det hade han inte fått, bara det näst högsta. Jag visste att pappas betygs genomsnitt var högre än mitt, därför hade han fått stipendium från Teknis.

Som anställd på första ingenjörsjobbet efter examen vid KTH promenerade jag varje lunch runt sjön Trekanten i närförorten där jag jobbade. Ibland hade jag sällskap, oftast gick jag ensam oberoende av årstiden och vädret, ja störtregn var det enda som

ställde in vandrigen. Kameran jag köpt begagnad, en Hasselblad 500 C, tog jag med då och då. Bland annat fanns det ett övergivet flervåningshus som intresserade mig bildmässigt. Det stod fritt på en liten höjd och tilltalade min fantasi. Anledningen till att jag inte satsade på att bli fotograf, var att det då fanns få områden som i bästa fall gav ett jobb. Pressfotografi och reklam eller mode intresserade mig inte. Dessutom kändes inkomstmöjligheterna alltför osäkra jämfört med ingenjörsjobbet.

Jag minns att pappa på sitt vänligt fåordiga sätt drog slutsatsen att då får du väl börja jobba, efter att jag gått ut gymnasiet med halvbra betyg och var osäker på vad jag ville göra. Tanken på att jobba till exempel i verkstad eller på byggen en massa år bara för att få lön att leva på tilltalade mig inte. Jag valde alltså att, som man säger, gå i pappas fotspår. Det har jag aldrig ångrat, även om jag följt andra spår samtidigt sedan dess.

Enligt en annons i dagstidningen söktes folk med erfarenhet och akademisk examen till lärarhögskolan för att bli gymnasielärare. Det utlovades till och med betalt för att studera, och detta lockade. Mindre än två år efter jag anställdes som teknisk konsult sa jag upp mig. VD:n skrev ut ett arbetsbetyg som jag fick via internposten, utan att ha träffat honom. Vissa saker borde finnas flera detaljer om, hur jag skött arbetet och samarbetet bland annat, vilket jag påpekade, och fick ett korrigerat papper tillbaka via internposten.

Flera trevliga, intressanta och yrkeserfarna personer deltog i gruppen som undervisades i pedagogik på lärarhögskolan. Det var en blandning av folk från olika områden. I metodikgruppen fanns bara de som hade liknande bakgrund och inriktning som jag. Van vid den höga studietakten på KTH fick jag gott om tid över att läsa litteratur och filosofi kvällstid i halvfart på universitetet. Jag ville börja försöka skriva själv, och resonerade som så att blir jag bättre än de flesta skulle det säkert gå bra. Med tiden visade det sig inte stämna.

Gruppen i pedagogik var öppen för många givande diskussioner plus skriftliga övningar, men praktik med elever ingick inte. Det fick vi däremot i metodik, ute på olika skolor med hjälp av arvoderade handledare där. Viss erfarenhet av skolvärlden hade jag fått under tiden på KTH, då jag drygat ut ekonomin genom att vara så kallad springvikarie på olika grundskolor, det vill säga uppringd på morgonen under min fria vecka, som egentligen var menad som studietid inför varje tentamen.

Min första fasta anställning som lärare, efter examen med hyggligt betyg, blev på pendeltågs avstånd i Upplands Väsby. Då bodde jag på Kungsholmen och vandrade över St Eriks-bron till tåget under några år i blåst, regn, solsken och snöstorm. Jag undervisade i matematik och tekniska ämnen på gymnasiet samtidigt som jag skrev min första utgivna roman. Huvudläraren på vår tekniska avdelning var schemaläggare för hela gymnasiet, som även hade humanistiska grenar. Det innebar att jag så småningom fick ett bra lagt schema för full tjänst som ändå hade fredag eller måndag undervisningsfri, vilket passade mig. Denna förmån gavs även de övriga lärarna på avdelningen. Inte undra på att jag stannade kvar

flera år. Undervisningskravet för full tjänst var 21 lektioner i veckan, som då bara var 40 minuter långa. Jag tog dessutom ett par tre övertimmar varje vecka enligt schema för ekonomins skull. När skolpolitiken ändrades av regeringen, med regler om bland annat utökad närvaroplikt sa jag upp mig från min fasta anställning.

Mina grundvärderingar och känslor gick inte ihop när det gällde förhållandet med Ulrika. Vi var de första för varandra, jag ungefär 20, hon 18. Vår fysiska förening bekräftade den känslomässiga under månader och år. Kan man önska sig mera, jo att stötar utifrån inte spräcker ömsesidigheten, jag har mina funderingar. Ulrikas pappa och yngre bror var ständigt positiva, diskuterade gärna och skämtade ibland. Hennes mamma hade alltid en tillknäppt, aldrig hjärtlig inställning, vilket gav signaler som i längden inte verkade vänligt stämde, trots mina försök att vara trevlig.

En tunn och rund medaljong i guld med Ulrikas namn ingraverat hängde länge runt min hals i en lika tunn guldkedja. Kanske var det hennes egen som hon fått i present tidigare, med tanke på den runda formen, det vet jag inte. Jag hoppas att jag lämnade tillbaka den senare, jag har ingen aning om vart den tog vägen.

Det fanns en stark dragningskraft mellan Ulrika och mig som dröjde kvar flera år. Hon ringde ibland, likadant gjorde jag, oavsett hur omständigheterna, diskret uttryckt, var i vardagen. Hon blev till och med gravid, och jag hade inga krav eller önsknings, utan beslutet blev hennes. Hon gjorde abort.

Vi grälade aldrig, bad inte varandra om annat än små tjänster, men hade absolut egna viljor, känslorna förblev outtalade men självklara, kanske var det dumt. Ett av de mest kostsamma och påfrestande misstag jag senare gjort flera gånger är att lita på och ta för givet att myntet skulle ramla ner förr eller senare, eftertanke med andra ord, vilket aldrig hänt med en enda person jag träffat. Istället förlängs mina kval innan jag slutligen bryter upp.

Vår cocker, hund nummer två, som familjen hade på Ljuragatan i Norrköping, var en specialare. Han levde drygt tio år längre än vår förste, som dog av att njuren inte fungerade. Bland annat ville Julle alltid ta av pappa kepsen då han kom innanför lägenhetens ytterdörr efter en resa i jobbet. Pappa hade den jämt på sig under den kallare årstiden, så han fick böja sig ner mot Julle. Sedan sprang hunden stolt omkring, viftade på svansstumpen och bar kepsen försiktigt i munnen.

När brevbäraren släppte ner dagens post genom inkastet i ytterdörren var Julle snabbt där och tog kuverten, la sig med allt mellan framtassarna på hallmattan och bevakade bytet med morrningar. Vi lärde oss att antingen distrahera hunden eller ge honom något att tugga på för att komma över kuverten, som han aldrig bet sönder. Ibland fick han de öppnade och tomma kuverten som han då låg och slet i och tuggade på. Det var nog inte den bästa hundpedagogiken. Hade Julle missat postutdelningen någon gång och inte hört ljudet från brevlådan, frågade vi honom har du fått post. Då rusade han mot ytterdörren och tog upp allt i munnen.

När jag många år senare jobbade som gymnasielärare i Upplands Väsby, undervisade jag en klass med mest tjejer i matematik. De gick en tvåårig utbildning på någon social linje, och var måttligt intresserade av ämnet. En på alla sätt mycket välväxt tjej satt längst fram och tittade mer på mig i midjehöjd än vad jag skrev med krita på tavlan. Vid ett tillfälle såg jag medan jag använde kritan, räknade ett tal och försökte vara pedagogisk, att hon smusslade med en papperslapp och gömde den på ovansidan elementet nära fönstret där hon satt. Jag sa inget, men efter lektionen, då alla lämnat klassrummet, tog jag fram lappen. Där stod en fråga, vad heter du som sitter här, jag heter Eva. Jag kunde inte hålla mig utan skrev på lappen hej jag heter Matts, jag är mattelärare. Sedan stoppade jag den i min ficka. Nästa lektion jag hade matematik med klassen var jag där i rummet innan eleverna kom, och la tillbaka lappen på elementet. Som oftast hade jag en kort genomgång på tavlan innan eleverna fick arbeta självständigt och jag gick runt för att hjälpa till. Då upptäckte jag att Eva diskret tog lappen och läste medan jag pratade inför klassen. Jag kunde än en gång inte hålla mig utan avbröt min genomgång, tittade på henne och sa högt, som till vår hund Julle många år tidigare, har du fått post Eva. Hon rodnade kraftigt, jag skrattade och ingen annan i klassen förstod varför.

En tid senare stod Eva i loftgången eller snarare på en slags brygga inomhus över en öppning ner mot bottenvåningen. Hon lutade sig över metallräcket stödd på underarmarna och putade med rumpan, bredvid en kompis som stod rakt upp medan de pratade. På väg till lärarrummet fick jag en impuls då jag gick förbi som jag omgående ångrade, och daskade lätt till Evas rumpa. Snabbt fattade jag det olämpliga och bad om ursäkt, kanske hittade jag på en bortförklaring om att hon stod i vägen. Hon vände sig utan ett ord om och log, som om det vore något slags hälsning hon fått innan jag snabbt försvann.

Utbildningen vid kustjägarna var definitivt ingen lekskola, men ibland, åtminstone under korta stunder, ett slags lekstuga för oss som klarade trycket och inte blev omplacerade. Kanske fanns bakgrunden i ett behov hos oss att just lätta på trycket.

När plutonen skulle gå på linje i så kallad gående färdigställning och träna jaktskott, med Ak-n i rem runt halsen och hylsfångaren plus lösskjutningspipan påsatta vapnet, då gällde kommandot jaktskott från befälet. Ak-n hade en lätthanterlig liten spärr på vänstersidan för tummen, den gav antingen ett skott eller automateld. När kommandot jaktskott kom från tjänstgörande befäl, medan vi gående ryckte fram, hade jag på pin kiv Ak-ns spärr ställd på automat. Det blev en ljudlig konsert av enstaka skott plus en automateld. Befälet vrålade att ett skott eld är det som gäller, ingen tittade på mig. Framåt löd ordern, och smällandet från löspluggen hade återigen en automatsalva i ljudbilden. Ingen av kompisarna sneglade på mig, det var tuffa killar. Samma sak hände ytterligare en gång, och nu märktes det enbart på tonfallet att befälet var rasande, men ingen undersökte saken, ingen sa ett ord. Sedan marscherade vi tillbaka till förläggningen. Det vore enkelt att kolla

hylsfångarna, som samlade upp de varma tomhylsorna, men inget hände, ingen kommenterade vad jag gjort. Det var verkligen tuffa killar, flinade jag för mig själv.

Då vi tränade olika sätt att åla fram liggande med vapnet i händerna över det långsträckt Södra fältet på Rindö, hade vi en grå fältuniform på oss för att inte smutsa ner den ordinarie. Ålningen var rejält kraftansträngande. Framför vägen som ledde till vår kasern fanns ett smalt dike fullt med gyttja som vi måste åla över för att nå den korta slänten upp mot vägen, och få en efterlängtd dusch och vila efter övningen. Jag såg vårt plutonsbefäl i den vanliga gröna uniformen plus baskern stå ovanför på vägen och övervaka vårt ålande. Varenda kille utom jag ålade ner i diket, som var ganska djupt, med vapnet högt i händerna över gyttjan för att skydda det, Att blöta ner mig ville jag undvika. Istället anpassade jag mitt ålande fram till diket, så när befälet ett ögonblick tittade bort hoppade jag snabbt över. Därefter ställde plutonen upp för avmarsch mot förläggningen. Varken befälet eller kompisarna sa ett ord om att jag var den ende som inte hade dyngsur uniform. Tuffa killar har nog svårt att säga något ibland.

Under den betalda ettåriga utbildningen på Lärarhögskolan, efter första åren som anställd ingenjör, läste jag litteraturvetenskap på kvällstid vid universitetet. Studietakten kallades halvfart eftersom den var just det, jämfört med heltidens studier på dagarna. Vi plöjde igenom världslitteraturen från antiken och framåt, och det mesta blev mycket givande, särskilt med lärarledda diskussioner efteråt i grupp under kvällarna. Det fanns två betygsgrader utöver underkänt på våra skriftliga tentamina, nämligen godkänt eller väl godkänt. Då jag skrev tentan för att få ett betyg som motsvarade ett års heltidspluggande sa läraren att det nästan aldrig hände att han gav det högre betyget till någon. Jag minns att vi skriftligen skulle analysera två välkända scener, en ur Hamlet, den andra ur Ett Drömspel. Jag fick väl godkänt på båda, vilket säkert antyder mitt engagemang inför studierna.

Fortsättningen följde efter mina 40 poängs studier, som alltså bestått av olika kurser värda fem poäng styck, bland annat i teatervetenskap. Av något skäl jag inte minns skulle jag ensam och muntligt tentera kursen som handlade om 1900-talets romaner. Därefter följde en valfri uppsats om femton poäng, naturligtvis med godkänd inriktning i förväg. Jag anmälde mig på överenskommen tid vid institutionen för litteraturvetenskap ute i Frescati. Docenten som skulle förhöra mig var dessutom en av redaktörerna för den nationella Strindberg-utgåvan. Jag hade haft honom som lärare förut i kursen teatervetenskap. Vi satt väl en halv timme eller tre kvart i besöksrummet högt upp i ett av Frescatis hus. Därefter reste han sig och tackade mig som student för trevligt samtal och sa att han visste förhöret skulle gå bra. Därför hade han redan innan jag kom skrivit in väl godkänt i mina papper! Vilken tur att jag inte är särskilt fåfång, tänkte jag, efter en sådan komplimang, men jag hade ju fått väl godkänt betyg på alla tidigare kurser, det högsta då.

Det fanns inte mycket i tryck om kreativiteten och dess val och kval, vilket var det ämne jag planerat för min uppsats om femton poäng. Jag funderade hit och dit, läste det lilla som gick att hitta på området, men gav upp till slut. Istället skrev jag min första publicerade egna roman medan jag jobbade som gymnasielärare i Upplands Väsby.

Antagligen har jag alltid haft en buspojke någonstans i mig, oavsett vilken kalendarisk ålder som finns eller fanns på pappret. Som lärare ute i Upplands Väsby försökte jag förena humorn med delvis outtalade men vänliga krav på hårt arbete av eleverna. Det brukade ta en eller annan månad innan jag vågade släppa fram min skojsfriska sida då jag träffat en ny klass.

Vid första tillfället jag presenterade en så kallad dragprovmaskin samlade jag eleverna stående på golvet runtomkring och förklarade hur den fungerade. Medan en elev vevade för hand och ökade belastningen, drog maskinen mekaniskt sönder stavar formade likt hantlar, samtidigt som mätvärdena plottades på ett papper. Naturligtvis fick olika stålsorter och andra metaller skilda värden innan staven brast. Det bildades en midja på provstaven innan kraften blev övermäktig så den gick av. Första gången vi gjorde testet berättade jag för eleverna, som för säkerhets skull fått enkla skyddsglassögon av plast, att det smäller när staven till sist går av, men det är inte farligt. En elev vevade sakta så staven drogs ut. Jag ställde mig bakom klassen och gjorde mig redo att ge alla en överraskning. Då jag såg att första staven fått en midja och var på väg att gå av, gjorde jag mig beredd. När det hände slog jag samtidigt ihop händerna och vrålade pang! Eleverna hoppade till och jag skrattade hjärtligt. Sedan fortsatte vi allvarligt som vanligt. Det var lustigt att de blivit så vana vid mig.

Andra gången något anmärkningsvärt hände under dragproven var då jag hade gymnasiets sista årskurs i ämnet konstruktion. Dels hade vi alltid öppen dörr till klassrummen, dels stod vi samlade runt maskinen för avancerade materialprov. Flera av eleverna var ungefär lika långa som jag, så det var en upplevelse att försvinna i mängden. Övrigt kom en okänd kvinna in i klassrummet och såg sig omkring. Jag kände inte igen henne, men antog att hon jobbade i skolvärlden, och hon frågade eleverna om de inte hade någon lärare där. Då pekade flera på mig och ropade att det är han, det är han! Jag såg tydligen fortfarande rätt ungdomlig ut.

Disciplinen var sträng vid kustjägarna. För oss killar gällde det ibland att överträffa förväntningarna och se vad som hände. I alla fall tyckte flera av oss så. Vi hade en stridsskjutning med grg, alltså granatgevär, försedd med en insats i röret där en 9 millimeters kula kunde avfyra mot uppsatt måltavla på skjutvallen. Skjutningen bestod av en serie om tre gånger tre skott på tid. Befälet förklarade att en träff av tre var godkänt, två var mycket bra och tre var sällsynt, näst intill omöjligt. Min serie bestod av två, två och tre. Varken befälet eller kompisarna sa ett ord, framförallt inget positivt.

Vi var ute i skogen på nattövningar, säkert en eller annan gång i veckan, medan vi låg på Rindö. En vinternatt pulsade vi genom snön och agerade anfallsstyrka. Killarna visste att tillbaka på kasernen väntade vapenvård innan vi fick hoppa i bingen, som sängen kallades. Därför undvek vissa att skjuta med de rödmålade löspluggen i mörkret, men inte jag. Tvärtom bytte jag viskande magasin med de som ville slippa skjuta, och brassade på med automateld. Det blev en hel del salvor. Ett magasin innehöll tjugo patroner och vi hade jägarmagasin, som bestod av två stycken, tejgade ihop med en blyertspenna emellan. Det gjorde att vi kunde byta snabbt vid eldgivning utan att behöva se. Under marschen åter till kasernen, med Åk:n över axeln, glödde mitt vapens pipa illrött i mörkret, och jag hörde ett eller annat dämpat fniss bakom ryggen.

Fram till en bit in på 1950-talet hade pappa röstat på sossarna, men bytte till högerpartiet som mera framförde åsikter han delade. Själv var jag påverkad av honom, och röstade på detsamma någon gång i början som väljare. Våra temperamentsfulla politiska diskussioner hade lett till detta. Jag kände mig obekvämt med mitt val, undersökte grundligt olika tankar plus argument, och kom fram till att de flesta stämde med min i grunden liberala inställning. När jag senar läst ett par kurser i filosofi på universitetet, förstärktes övertygelsen och synen på människan i samhället. Samtidigt tog jag avstånd från det svenska parti som påstod sig ha liberala värderingar dåför tiden.

En vardag på ett halvtomt och halvbilligt ställe vid Fridhemsplan i Stockholm var jag ute för att ta en öl på flaska, och stod ensam vid bardisken, förutom en lika ensam man i ljus höstrock längre bort. Då var jag i fyrtioårsåldern och jobbade hemifrån i egen firma som teknisk konsult. Eftersom jag inte hade någon anställd skötte jag det administrativa själv, bland annat bokföringen och skatterna. Enligt lag tvingades jag ha en revisor i mitt enmans aktiebolag, som mot överdriven granskning och därefter saftig faktura gick igenom bokslutet varje år. Detta betydde att jag behövde sätta mig in i varje bestämmelse för att sköta firman korrekt, men jag ogillade många politiskt motiverade införda detaljer,

Mannen på avstånd vid bardisken och jag började prata, eftersom stället var så tomt på folk, åtminstone där vi stod. Av någon anledning kom vi in på företagandets villkor och olika skattefrågor som jag fått erfarenhet av. Jag var mycket kritisk till flera lagar och bestämmelser som var rent feltänkta och orättvisa. Vi hade en intressant diskussion, och då jag tog upp exempel på vad jag kallade en vansinnighet i skattelagstiftningen, nämligen de diskriminerande särskilda reglerna för fåmansbolag, replikerade han att de kommer tas bort under denna mandatperiod. Då invände jag att det tvivlar jag på och slog vad om en öl att det inte skulle hända. Han antog vadet med orden att då får vi gå på ett bättre ställe än det här. Sedan skiljdes vi åt i all vänskaplighet efter att jag fått hans visitkort för att kunna ringa. På kortet stod att han jobbade som statssekreterare i finansdepartementet! Detta förvånade mig definitivt. Den lagstiftning vi diskuterat ändrades inte alls, vilket han påstått. Däremot blev jag inte förvånad över att samtalen jag ringt

till departementet vid två tillfällen inte besvarades. Jag var sugen på en öl och lämnade båda gångerna mitt namn och nummer till hans sekreterare. Finansdepartementets statsekreterare återkom aldrig.

Bäste vännen Ulf under gymnasietiden i Norrköping lånade ofta sin pappas gula Volvo 142 som var ganska ny. Den hade betydligt starkare motor än min begagnade röda Karman Giha med svart tak som mamma haft och jag fått efter avklarat körkort. De 35 hästarna var inte mycket att hurra för, men på krokiga och backiga grusvägar runt Norrköping fungerade den bra att sladda runt med. Ulf och jag körde ikapp ibland. Vi var ute i skymningen en kväll på västkanten med varsin bil längs tomma grusvägar. Efter att vi slutat med det utmanande och skojiga sladdandet i kurvorna skulle vi hem. Vårkvällen började mörkna, och jag såg baklyktorna på Volvon långt framför mig i en liten backe, trots att jag tryckte gasen i botten. Grusvägen jag körde på lutade också uppför, men sedan kom en tvär högerkurva jag inte upptäckte i tid. Då flög jag av vägen och hamnade på en åker, som senare visade sig vara nysådd. Bilen och jag var oskadda, jag hittade en utfart efter att ha gått omkring, och bilen slirade i den mjuka jorden men kom upp på vägen igen.

Några dagar efteråt fick mamma ett samtal från bonden som ägde åkermarken, han måste ha sett bilens registreringsskylt på något sätt, kanske när jag stack därifrån, och jag tvingades åka tillbaka och kratta igen hjulspåren. Sedan sålde mamma bilen till en av mina klasskompisar i gymnasiet som jag brukade cykla med till skolan, hon stod ju fortfarande som ägare på pappret.

Klassföreståndaren i gymnasiet var en kortväxt vänlig man. Han undervisade i fysik och matematik. Jag döpte honom till lille Lelle med anspelning på hans namn och höjd över havet. Då klassen hade fysiklektion högst upp i den gamla skolan, i en sal med brant sluttande träbänkar mot den stora trädiskan framför lärarens krittavla, berättade han en humoristisk historia som fastnade i mitt minne: Några elever hade hittat på ett bus som krävde bestraffning. Berättelsens lärare frågade först den elev som satt längst fram, var det du? Han fick ett nej. Sedan vandrade han vidare mellan bänkraderna med samma fråga, som varje gång besvarades med ett nej. Så fortsatte läraren till siste man längst bort i klassrummet, och när denne också nekade utdelade han en örfil, samtidigt som han utbrast då måste det vara du! Lelle själv var aldrig handgriplig.

Vår gymnasieklass på Högre Allmänna Läroverket i Norrköping påstods vara den värsta och mest oreggerliga av alla som gått där. Vi trodde inte på detta, men vid första återträffen med klassen flera år senare sa lille Lelle att det stämde. Jag var inte närvarande, men fick höra bekräftelsen efteråt. Skolan hade ju ett hundratal år på nacken, så det var med generad förtjusning jag kom underfund med att det antagligen fanns fog för dessa ord.

Vid ett tillfälle stod halva klassen högst upp i byggnaden och väntade på att få ha laboration i fysik. Vi hade en fotboll som sparkades hårt fram och tillbaka, trots risken för de klotrunda vita lamporna i det höga innertaket, och inte minst fönsterrutorna. Som vanligt skrattade vi, hetsade varandra och hade kul. Då kom rektorn

gående i korridoren, han skrockade och sa på sin skånska är det tre E som spelar fotboll i korridoren, innan han vandrade vidare.

Vid ett annat tillfälle körde flera av oss som hade bil in på den grusade och nykrattade skolgården. Vi övade handbromsvändning, men då passerade vi tydligen gränsen och blev inkallade till rektor en och en för ett allvarligt samtal, som det trots allt stannade vid.

Ett tredje tillfälle var jag inte närvarande och fick efteråt höra att killarna en lunch burit runt Lelles mörkgröna Volvo Amazon som stod parkerad framför skolan. De ställde den på tvären mellan två andra lärares bilar så han inte kunde komma ut. Jag hoppas jag sagt ifrån om jag varit där, det var en kul grej, men jag har aldrig velat vara taskig mot någon.

Nu sitter jag här i Stockholm och har nyligen passerat gränsen för 70 år, solen skiner och det är en sval fin morgon i augusti. Varför skriver jag ner dessa minnen, jo säkert för att det ger mig ett slags personlig tillfredsställelse att gå igenom vad som hänt. Kanske bottnar det i hur min pappa arbetade för sitt eget höga nöjes skull med att försöka hitta ett enkelt matematiskt samband för det klassiska problemet med cirkelns kvadratur. När jag läste en del av Dantes komedi hittade jag just detta problem beskrivet på sista sidorna, ungefär fyra fem hundra år före oss, och tänkte på pappa. Han gillade envist matematik, medan jag använt mina krafter på litteratur istället.

Under gymnasietiden gick jag med i Norrköpings fotoklubb. Där fanns flera äldre bra fotografer som både vunnit tävlingar och deltagit i utställningar. Runt om i landet var många fotoklubbar aktiva, och de både samarbetade och konkurrerade. Varje tillfälle klubbens medlemmar träffades, jag minns inte om det var varannan vecka eller en gång i månaden, hade vi en inbördes tävling med egna svart vita bilder, framkallade, kopierade och monterade på kartong av oss själva. Jag fick ofta tips om alltifrån efterbelysning av ljusa delar av kopiorna till höggglansning av ytan och bästa sättet att montera, som jag försökte lära mig fortare än kvickt. Badrummet i familjens lägenhet ockuperades av mitt mörkrumsjobb. Familjen stod ut med detta, eftersom jag förvarnade i god tid så den som ville använda lägenhetens enda toalett kunde göra det innan jag låste in mig.

Tävlingarna om bästa bild i fotoklubben skedde anonymt, och medlemmarna röstade. Inget pris fanns att vinna, men poäng utdelades, som innan uppehållet över sommaren ledde till den eftertraktade titeln klubbmästare. Det blev jag aldrig, men den första bild jag vann tävlingen med fick en syrlig kommentar efteråt inför alla, av en framgångsrik fotograf. Hon sa att den var blaskig, alltså utan tillräcklig kontrast i den svart vita kopian.

En klasskompis till mig i gymnasiet lockade jag med i fotoklubben. Vi brukade träffas hemma hos varandra och visa våra bilder, med både positiva reaktioner och kamratlig konstruktiv kritik. Klubben var välkänd över hela landet, och flera av medlemmarnas bilder fanns med i den bok som trycktes varje år av riksorganisationen.

Jag hade bytt ut min Minolta till en begagnad Hasselblad 500 C i en av Norrköpings fotoaffärer, kameran var tidigare ägd av en läkare som tröttnat. Med ett större negativformat fick jag mindre synliga korn på de förstörade kopiorna. Jag använde en svart vit favoritfilm som hette Tri-X, den var förhållandevis snabb, men alltså relativt grovkornig. Den var också tillåtande vad gäller motivens belysning, så exponeringsmätare använde jag aldrig, utan bedömde ljuset före varje plåtning och koncentrerade mig på bilden.

Efter ett eller annat år i klubben blev jag vald till ordförande och min klasskompis tävlingsledare, det var väl skönt för de äldre medlemmarna att slippa det formella. Vi blev inte särskilt långvariga där, studier, flytt och annat efter gymnasiet påverkade. Vi tappade kontakten, men flera år senare såg jag en fotobok, med kattbilder tror jag, som klasskompisen lyckats få ut via ett förlag.

När jag närmade mig 40 år köpte jag en tomt vid Bråvikens mynning som sjövägen leder till Norrköping. Tomten låg i det lilla samhället Arkösund nära föräldrarnas sommarstuga, en handfull kilometer inåt land. Tomtytan var någonting mellan tusen och tvåtusen kvadratmeter, men såg otillgänglig ut för ett bygge. Den hade en brant bergslutning framför en planare del mot vägen och utan sjöutsikt, därför såldes den bland de sista med sänkt pris. Jag såg möjligheten att låta spränga bort en del berg och bygga ett hus på hyllan av sprängsten, plus att fylla ut den planare delen, lägga jord ovanpå och så en gräsmatta. Min tanke var först att bygga ett fritidshus. Sedan ändrade jag mig efter att ha fått nys om att det gick att få statliga lån med räntegarantier för en permanent villa, och ritade ett hus i två plan. Jag köpte in träväggar med färdigisatta fönster till övervåningen, takstolar och röda betongpannor till taket och tänkte själv mura undervåningen med lätta Leca-block. Bygget blev ett slags halvfabrikat med andra ord. Eftersom det var en småhustillverkares ombud som sålt tomten och flera andra runt omkring, inhandlade jag även det mesta byggmaterielet därifrån.

Med överdriven optimism beräknade jag att husbygget skulle ta ett halvår, det drog ut på tiden och tog mer än ett år. Under de första månaderna bodde jag i föräldrarnas sommarstuga, och körde till bygget varje morgon med min inköpta begagnad bil. Efter mellan tio och fjorton timmars byggjobb, beroende på vilket arbetsmoment jag ville avsluta, tog jag bilen till sommarstugans säng.

Grannarna på ena sidan staketet till föräldrarnas stuga var två mycket vänliga och hjälpsamma bröder. Jag fick exempelvis fritt låna en cementblandare och hade den kvar på min tomt bortåt ett halvår. När jag återlämnade den, så välvårdad och rengjord som möjligt, la jag två flaskor skumpa inuti blandaren och tipsade de två bröderna om att titta där innan de ställde in den i sin lada.

Festligt nog var en av bröderna dessutom mångårig medlem i Norrköpings fotoklubb, och skicklig fotograf. Han plätade mest djurbilder ute i naturen och jag följde med ibland. Deras sedan länge avlidne pappa hade jobbat som byggmästare, de ägde därtill en hel del mark i området. Min egen pappa fick bland annat erbjudande om att köpa markbiten tvärs över grusvägen förbi och framför vårt hus

för en vänskaplig summa. Bröderna ville av någon anledning sälja, och jag tyckte det verkade vettigt, så vi inte riskerade att få ett fritidshus med insyn över vår stugas framsida. Pappa nappade inte, utan trodde att markbiten var oattraktiv för en köpare, trots mitt tjat, och tvingades senare bygga ett högt plank för att slippa insyn framför vår infart mot vägen. Det fungerade med en hög port när vi tvärt emot pappas gissning fått ett fritidshus mitt emot.

Grannen i sommarstugan på andra sidan föräldrarnas tomt, inte nykomlingen tvärs över grusvägen, var en osympatisk person som mina föräldrar ändå hanterade vänligt. Med den personen delade vi bland annat en äldre gemensam handpump vid tomtgränsen, som pappa ville byta ut, borra ny brunn och installera en elektrisk pump. Pappa la generöst ner mycket gratisjobb, han skötte allt, de delade bara på kostnaden för prylarna. Den gamla gemensamma handpumpen vid tomtgränsen ersattes alltså och fungerade bra. Dessutom gick pappa med på att dela den på vår mark nya nedgrävda tvåkammарbrunnen för köksavloppet med grannen. Detta gillade inte jag. Ibland kom jag med synpunkter på pappas beslut, jag var ju nästan vuxen i de övre tonåren, men trots det slutade våra diskussioner alltid utan bråk och gräl.

Ofta skriver jag inte ut namn på personer eller organisationer och det av flera skäl. Antingen minns jag inte säkert eller så vill jag vara diskret, men det händer även att mina erfarenheter helt enkelt varit så olustigt dåliga att jag avstår. Däremot faller det mig inte in att hitta på namn.

Björn Ström träffade jag i samband med ett inofficiellt möte, där vi ville samla krafter för att bemöta den principvidriga och godtyckliga fastighetsskatten. Björn var jurist och hade haft en bra position i dåvarande Arbetsgivarförbundet. Han var 17 år äldre än jag, och humorn plus sättet att se på saker förenade oss snabbt.

Förbundet vi båda var medlemmar i hade ett årsmöte, dit man tokigt nog bjudit in en rikskänd politiker, tidvis partiledare, som försökte vara rolig från talarstolen, och sa att han skulle svära i kyrkan. Han påstod att fastighetsskatten var en bra skatt, egendomarna kunde ju inte flytta utomlands. Många fler än Björn och jag buade högljutt åt detta tankesätt. Senare när vi som vanligt talade med varandra i telefon, kallade jag politikern för en Kalle Anka-typ, delvis på grund av utseendet. Björn skrattade och sa att just detta hade han själv kallat honom i flera år.

Han hade ganska nyligen blivit pensionär då vi möttes första gången, själv närmade jag mig 50 års ålder. Björns många vänner på högre höjder, antagligen från det forna arbetet, presenterade han gärna mig för då det föll sig naturligt. Ett flertal olika organisationer och föreningar än de jag tackade ja till ville han ha med mig i. Vi träffades trots det ofta på olika möten, och hade kontakt i årtal per telefon, säkert ett par gånger i veckan. Jag brukade skämtsamt kalla honom för en bättre storebrorsa.

Eftersom jag ofta skrev debattartiklar i aktuella frågor, som till cirka femtio procent togs in i en av de två stora dagstidningarna, diskuterade Björn och jag innehållet. För det mesta kände jag att

min text stämde med ambitionen när den var klar, men det hände att jag bad Björn läsa innan den skickades iväg. Därefter justerade jag ordvalen med anledning av tankarna i vårt samtal. Redaktören på en av dessa två största dagstidningar satte varenda gång min text högst upp på sidan, varken med strykningar eller ändringar, alltså ordagrant återgiven. Rubriken, alltid i fetstil överst, tog däremot redaktören sällan in som jag spetsigt formulerat den, men det hände faktiskt någon enstaka gång. Bilden som illustrerade inlägget hade jag inget med att göra. Några gånger ringde jag redaktören för insändarsidan då jag tyckte jag lyckats med formuleringarna, och frågade blygsamt om texten inte var bra nog. Då skrattade han och replikerade att det var du som sa det! Allvarligt tillade han, jag kan inte ta in dig för ofta, då tror folk du är medarbetare på tidningen. Det hände att han hade sparat min text i datorn och tryckte den efter några dagar.

Flera gånger fick Björn debattinlägg publicerade i aktuella frågor, visserligen i det mindre formatet, men både välformulerat och utan att vi pratat om saken i förväg. När jag läst tidningen och i telefon uttryckte min positiva reaktion på hans ord, skrockade Björn och sa att det är ju du som är mästaren. Jag svarade helt enkelt och kamratligt åh lägg av Björn, sedan pratade vi om annat.

Våra gemensamma ansträngningar, tillsammans med en handfull andra likasinnade, ledde till att styrelseordföranden och vd-n för föreningen byttes ut, med anledning av den dåligt hanterade frågan om fastighetsskatten. Björn, jag och de övriga i vår informella grupp för förändring, lyckades få en ny ordförande tillsatt som vi sökt upp. Det skrevs till och med en flera sidor stor delvis missvisande artikel i en näringslivstidning om saken, där Björn och jag kallades för Bill och Bull. Naturligtvis syftade det på historierna om Pelle Svanslös. Björn och jag bråkade vänskapligt om vem som var vem, men delade på uppmärksamheten.

Trots att vi grundligt kollat vår nyvalde ordförandes värderingar i förväg under flera möten, blev vi inte glada åt hans agerande. När styrelsen sedan tillsatte en ny vd som fanns i styrelsen fick jag nog och gick ur föreningen. Björn och jag delade åsikten att det definitivt inte var bra skött, dessutom en olämplig person som trixat sig fram. Björn tog så illa vid sig att han stannade kvar som medlem och kämpade för att avsätta ordföranden vi själva hjälpt till att få vald. Detta lyckades till slut, tyvärr först kort efter att Björn avlidit.

Flera gånger mot slutet av hans liv pratade Björn och jag om hans hälsa, och jag sa att du måste stanna kvar, jag behöver dig. En eftermiddag ringde oväntat hans dotter som var utbildad läkare till mig och meddelade att han avlidit för några timmar sedan. Jag hade vare sig träffat eller pratat med henne förr, trots att Björn berättat en del om sina familjeförhållanden. På begravningen upptäckte jag att min slips var vit, de övriga herrarna hade mörka. Eftersom jag enbart varit på mammas och pappas begravning tidigare frågade jag någon om mitt misstag. Vitt var tydligen för familjen, i detta fall blev det nog inte så fel ändå.

Jonsbergs prästgård på Vikbolandet utåt Bråvikens mynning hade ett lantbruk som arrenderades av ett äldre par utan barn. Brorsan och jag hjälpte till i ladugården mer och mer när vi börjat handla färsk mjölk där. Jag var nog runt tio år och brorsan drygt två och ett halvt yngre. Första cockern Putte hann till och med vara på landet något år innan han dog, på grund av dålig njure och urinförgiftning.

Vår familj hyrde alltså under några år ett ställe djupt inne i skogen, men omgivet av åkrar som brukades. Upplevelsen av att skumpa fram på skogsvägen, som dessutom hade gräsbevuxen mittsträng, mellan tätvuxna träd på båda sidor, och överraskas av ett öppet åkerlandskap blev ett starkt minne. Den före detta bondgården i två plan och halvdant skick, som vi hyrde av markägaren, låg på andra sidan stora asfalterade vägen mot Arkösund, där prästgårdens bonde fanns som vi köpte färsk mjölk av.

Så småningom hjälpte brorsan och jag till med att plocka ägg i hönshuset, mata grisar och kalvar, och sätta på suganordningarna till kornas mjölkmaskiner när det var dags. Vi hade till och med lärt oss att handmjölka korna i en hink. Vid ett tillfälle när vi skulle koppla på spenarna till maskinen sprutade jag komjolk på brorsan genom att dra i en spene, då blev det fullt krig eftersom bonden inte var i närheten. För övrigt skötte vi oss, och pappa fick en gång kalvdans gjord av bondens fru på mjölk från en kviga som fött sin första kalv. Pappa åt med frisk aptit, han var ju uppvuxen i Tomelilla på skånska landsbygden, jag smakade lite men avstod sedan.

Utanför staketet till huset vi hyrde fanns en fallfärdig oanvänd lada vars tak säckat ihop. I dess ände, närmast huset vi hyrde, fanns ett torrdass med två platser bredvid varandra som brorsan och jag ofta använde samtidigt. Pappa gick alltid ensam. På baksidan dasset fanns en bred lucka som en stor mängd mänskliga biprodukter välld ut genom, antagligen under många år. Torrdasset hade helt klart inte tömts på mycket länge. Genom att lyfta på den halvöppna träluckan och hålla andan gick det att se det stora getingboet som hängde i kanten av de två dassöppningarna. Brorsan och jag bevärade oss med varsin vattenpistol, och när pappa suttit inlåst på dass en stund prickade vi getingboetet med många vattenstrålar. Pappa for ut genom dassets dörr med byxlinningen i handen förföljd av en svärm getingar, och tog skydd i ett vattenfyllt dike.

Efter att ha tjatat ett tag fick brorsan och jag varsin pilbåge i glasfiber, plus fjädrade tävlingspilar med trubbig metalspets för prickskytte på en stor måltavla. Tavlan med olikfärgade runda ringar spikade vi upp på den gamla ladans gavel som var vänd mot huset vi hyrde. Avståndet till tavlan utökades allteftersom vi blev bättre på att skjuta prick. Pilarna flög i en hög kurva mot målet, som fått en dämpande fyllning bakom för att träpilarna inte skulle gå av när deras metallspets dunkade i ladans vägg. Det hände ändå. Flera meter ovanför tavlan fanns en öppning till ladans loft, och den hade inga luckor. Ibland for någon pil in där, avskjuten från långt håll. En ranglig gammal trästege hade vi rest mot ladans vägg, och den användes för att komma till loftet och hämta förflugna pilar.

En gång klättrade jag upp och satt på öppningens kant till loftet och pustade ut en kort stund med ryggen utåt, innan jag skulle ta

mig in i röran av gamla prylar, mest glas och porslin. Jag skrek för säkerhets skull åt brorsan, som stod på rejält avstånd från tavlan, att inte skjuta, men det gjorde han. Pilen flög i en båge och träffade mig nära svanskotan, och jag kraschlandade in bland skräpet glas och porslin. Mina jeans var hela i rumpen, men kalsongerna hade fått ett hål efter pilens halvrunda metallspets upptäckte jag senare.

Huset jag ritat, nära 40 år gammal, och själv handgripligen byggde i Arkösund hade två plan med trädäckad altan utvändigt längs övervåningens ena kortsida och framsidan. Altanen var drygt två och en halv meter bred och stöttades av impregnerade träpelare som jag senare målade vita, precis som räcket. Bottenvåningen hade jag från byggstart murat med lätta block av Leca. Därefter kom en kranbil som lyfte upp övervåningens golvplatta och träväggarna med monterade fönster, plus takstolarna. Hela sommaren 1989 var solig och varm medan jag byggde, utom just den dagen då övervåningen kommit på plats. Regnet öste ner och jag tvingades åka och köpa presenningar i Norrköping för att täcka takstolarna. Än mer extra arbete tillkom efter att det blivit torrt, bland annat måste skarvarna slipas mellan spånskivorna hos golvplattan ovanpå nedre våningen, som svällt upp av regnet. På detta skulle jag sedan lägga parkett, utom i köket.

Nästan allt arbete gjorde jag ensam, utom då jag behövde två extra händer. Brorsan ryckte in vid gjutningen av grunden plus en del murning, pappa hjälpte mest till med snickrandet av inredningen som tog flera månader. Han brukade komma med bil på morgonen och åka hem till mamma i Norrköping mot kvällen. Till min förvåning sa han, efter att huset blivit färdigt, att byggtiden var en av de bästa i hans liv, utan eget ansvar och serverad lunch och kaffe av mig varje dag.

Från början hade jag tänkt bygga ett fritidshus på tomten, eftersom jag fått en dotter knappt två år tidigare och satsade på ett varaktigt förhållande med mamman i Stockholm. Detta visade sig vara ett önsketänkande av mig, som aldrig blev verklighet.

Första gången jag träffade dotterns mamma var på ett av nedre Kungsholmens då populära dansställen i Stockholm. Jag bjöd upp henne, men nöjde mig efter en svängom och satt sedan utom synhåll. Hon dök upp och ville dansa igen, vilket vi gjorde. Senare följdes vi åt det mesta av vägen hem, eftersom vi skulle åt samma håll. Då bodde jag långt upp på Fleminggatan och hon i Vasastan tvärs över St Erikbron.

Eftersom hon arbetade som telefonist på Televerket ringde hon mig ofta, ibland flera gånger om dagen, och vi hamnade så småningom mellan lakanen, diskret uttryckt. Detta var strax innan mobiltelefonen och e-mailen slog igenom. Jag satt vid min gamla skrivmaskin, en ljusblå Facit privat minns jag, och skrev så fort jag var ledig hemma, men var näbar med trådtelefonen. Mitt tålmod provades hårt ibland, och jag sa rent ut åt henne att samla ihop sig till ett enda samtal, inte tre fyra samma dag. Hon var ju medveten om vad jag gjorde av all tid utanför jobbet som lärare.

Barn och djur, först och främst hundar, har så långt jag kan se tillbaka varit finurligt fina att ha förhållanden med. Vissa struntar i att bli intresserade, då får de lämnas ifred, andra utvecklas från en omedelbar glad första kontakt till varma vänner. Hon hade två katter som jag blev kompis med, en svart lite fyllig som jag döpte till Direktören, den gillade att gnugga ansiktet mot mitt medan den spann och dreglade. Den andre lite blygare, med rödvit päls, hade ett knattrande spinnande, därför döpte jag den till Knatte. Djur reagerar oftast instinktivt och det håller i sig, med vuxna människor är det knepigare. Deras filter av tankar och erfarenheter sällar ibland bort den betydelsefulla kärnan hos bekantskapen eller förhållandet med tiden.

En sak är och har varit oförändrad för mig, jag gillar barn i alla åldrar, särskilt de som vill och visar att de är öppna för en kontakt. Då brorsan fick en dotter något år efter att ha gift sig i en av Finlands avkokar, där våra föräldrar och jag var närvarande, blev jag mycket lockad av ett eget barn. Tankar om förälskelse höll jag på armlängds avstånd, på grund av tidigare erfarenheter. Medvetet eller omedvetet undanhållna, för mig avgörande svagheter och personliga brister, som ofta göms under förälskelsens täcke, blev ett slags bedrägeri jag mött och tar avstånd ifrån. Därför resonerade jag praktiskt, trots att jag mer än en gång avslutat förhållandet med blivande dotterns mamma, eftersom det inte fungerade bra för mig. Med andra ord gav jag efter för det som kan kallas hennes ihärdiga uppvaktning. Hon hade dessutom nyligen avlagt examen i ekonomi vid universitetet, och hennes ytliga charm var svårgenomskådad. Det felaktiga tankesättet ångrar jag än idag, mer än trettio år senare.

Putte, vår svart vita cocker-spaniel nummer ett, följde med familjen till Bråten, det smått förfallna sommarhuset vi hyrde mitt ute i skogen, med öppet åkerlandskap runtomkring. Under hans korta liv, på grund av att kroppens enda njure långsamt gav upp, levde han som den badhund han var. Ovanför baksidan på det dåligt underhållna huset sluttade marken uppåt utanför staketet. Där fanns en djup tjärn med vattenödlor. Huset saknade rinnande vatten, så pappa drog en slang från tjärnen, den fungerade likt en hävert, bland annat för att mamma skulle kunna diska utomhus vid en hopsnickrad hylla mot husets baksida. Flera gånger råkade minsta vattenödlorna följa med i vattenslangen, de bar brorsan eller jag upp till tjärnen igen. Pappa hittade en del gamla verktyg bland kvarlämnade oredan i lillstugan på tomt, där fanns också ett bo med humlor fullt av liv. Jag brukade ställa ett fat sockervatten på tröskeln som humlorna åt av, kanske ska man säga drack.

Enda minnet jag har av Putte på Bråten var en vårvinterdag när han absolut ville simma i tjärnens iskalla vatten, antagligen bara med brorsan och mig närvarande, eller bara jag, och vi placerade honom efteråt framför den tända kakelugnen i huset inlindad i en filt. Darrande av kyla satt vår dyngsura hund länge med sällskap framför de öppna ugnsluckorna nära värmen från elden.

Vattenflödet i slangen från tjärnen var såklart långsamt, och pappa fick ha tålamod för att vattna jorden i potatislandet och blommorna

framför huset. Den röda och svartrandiga slangen drog han längs husgaveln till framsidan. Brorsan och jag stod i fönsteröppningen på andra våningen och hade dartpilar som vi kastade ner för att komma så nära slangen på marken som möjligt. Från början hade vi haft en darttavla på lillstugans vägg, och tävlade ofta på avstånd som varierades mer och mer. Sedan hängde vi upp plastpåsar fyllda med vatten i snöre mot väggen och tränade på att pricka så vattnet rann ut. Uttråkade efter detta övade vi alltså på att komma så nära pappas vattenslang som möjligt. Några pilar träffade i alla fall, så den började läcka. Jag minns inte ifall pappa kom på oss, eller hur vi fick bort pilarna på marken, däremot kommer jag ihåg att pappa använde svart isolertejp runt hålen för att tätta slangen, det upptäckte jag långt senare. Han hade nog gissat sig till ungefär vad som hänt, men med sitt tålmod låtit bli att säga något, kanske distraherad av tankar på sitt arbete.

Skjutglada är rätt ord för vissa av oss som gjorde lumpen, alltså obligatorisk militärtjänst, vid kustjägarna. En vinternatt med djup snö ute på Rindö övade plutonen försvarar mot en anfallande styrka i skogen. Vi låg länge på en höjd och spanade ut över ett fält och försökte upptäcka låtsade fiender, precis som vi klädda i vit snödräkt. Till slut mer anade än såg jag några små rörelser bland snön nedanför. Jag bad att få låna lyspistolerna av ett befäl och sköt flera skott med en hand i axelhöjd i hög bana över ängen. Jodå, det var den spelade fienden som smög därnere. Sedan smällde det från båda sidor med lösa skott från automatkarbiner och kulsprutor. Jag fortsatte skjuta med lyspistolerna så killarna bredvid kunde panga på. Ett befäl klev fram till mig i vintermörkret och oväsendet och skrek att lyspistolerna skulle hållas med båda händerna högt över huvudet. Tydligt var min högernäve tillräckligt stark eftersom jag glömt det.

Under låtsaskriget fick jag med mig ett par killar och gjorde en kringgående rörelse i mörkret, så vi kom ovanför och bakom en anfallande kulsprutegrupp. Jag slängde ett par knallskott som markerade handgranater nära killarna, men nersjunkna i den mjuka djupa snön puffade de bara till.

Ett minne från barndomen dyker upp i sammanhanget: Efter att mamma och pappa varit i USA under åren vi bodde i Malmö fick brorsan och jag cowboykläder, kompletta med hattar, skjortor, västar och byxor, plus revolverhölster i läder för två pistoler med knallpulver. Det finns ett gammalt foto i svartvitt på oss där vi småkillar poserar i full mundering.

Färjan över Oxdjupet från Rindö till Värmdölandet transporterade oss kustjägare till skjutfältet vid Myttinge. Marschen i kolonn längs väggrenen var inte särskilt lång. Vid ett tillfälle låg vi och tränade med AK 4-an mot tavlor på vallen, och hade just börjat fri eldgivning när en hare dök upp mitt i skottlinjen. Avståndet till tavlorna var säkert hundra meter vad jag minns, men innan skjutledande befäl hann ropa eld upphör hade haren fått flera kulor i sig. Många av oss hade slutat skjuta långt innan ordern kom, men så grovt missade ingen tavlorna att haren behövt råka illa ut. Jag såg aldrig ifall haren togs om hand efter skjutövningen.

Första gången jag blev pappa var 1987, och själv närmade jag mig 40 år. Då föddes en flicka på Danderyds sjukhus, det hände på självaste julafton. Jag var närvarande vid förlossningen, och fick till och med ta emot barnet i mina händer innan jag klippte av navelsträngen. Barnmorskan var först tveksam till min önskan, men ändrade sig senare, kanske efter att jag noga och nära studerat hur narkosläkaren satte in en spruta med epidural i ryggraden på mamman. Klädd i grönt skyddsförkläde jag fått låna la jag den nyfödda på mage mot mammans bröst och strök huvudet så barnet öppnade sina ögon mot omvärlden och såg på mig. Efteråt fick jag veta att sköterskorna burit omkring flickan under natten, eftersom förlossningen satts igång med sprutan och hon fötts för tidigt.

Klockan hade passerat midnatt då jag stod och väntade på bussen vid Danderyds sjukhus. Det var minusgrader ute och snö, jag var ensam och andedräkten syntes i gatans lampors sken. Hemma på Fleminggatan satte jag på teven och hann se midnattsmässan, medan omvälvande tankar om mitt första faderskap växlade fram och tillbaka. Jag kunde inte vara säker på något framöver, men planerade och skulle göra mitt bästa vad som än hände, men mot det oförutsägbara räcker detta inte långt.

Vid hemkomsten från avdelningen på sjukhuset flyttade mamman och dottern in i min trea på Fleminggatan. Vi var förlovade med guldringar och gravering jag betalat, och utan att säga något letade jag efter en brilliantring som bröllopspresent. Jag övertygade henne om att inte hyra ut sin lägenhet på nedre botten i Vasastan.

Något år tidigare hade jag bytt arbetsplats som lärare och undervisade på nya skolan inom gångavstånd. För det mesta var jag utmattad efter en arbetsdag, mest beroende på mängden snabba kontakter med olika främmande personer, och behövde en kvart på soffan för att återvända till privatlivet. Dottern brukade ligga på mitt bröst med bara en blöja och somna med mig medan jag höll om henne med båda armarna och gjort lite vaggande rörelser. Då hade hennes mamma försvunnit ut från min lägenhet i egna ärenden för länge sedan.

En gång då flickan börjat krypa innan hon lärt sig gå, stod jag i köket och diskade för hand. Vi var ensamma i min trea på Fleminggatan, och jag lyssnade efter ljud, jag såg henne inte, det var tyst. När jag tittade in i vardagsrummet höll hon på att riva ut bok efter bok från nedersta hyllan i hennes höjd. Jag lyfte upp dottern runt magen, satte tillbaka böckerna och bar henne till köket för att fortsätta diska. En stund senare hörde jag snabba dunk av krypande på vardagsrummets golv och skyndade dit. Där satt hon med flera böcker utdragna från hyllan igen och gav mig en glad klar nyfiken blick jag aldrig glömmer. Då tog jag upp henne i min famn och satte in böckerna på hyllan igen.

En annan gång vaknade jag av att dottern skrek där hon låg i gästrummet med sin mamma. På grund av att jag arbetade varje dag som lärare på gymnasiet i närheten behövde jag min sömn. Mamman var ledig med föräldrapenning och hade tagit extrarummet med dottern som jag bett om, för mina nödvändiga timmar sömn innan arbetet. Hon hade dessutom problem med amningen. Då jag

vaknade av barnets skrik, gick jag upp och in i rummet, tog flickan i famnen och vaggade tills hon somnat, därefter fick mamman barnet nedbäddat bredvid sig och jag återvände till min säng. Det var aldrig frågan om att vi skulle ha gemensam vårdnad om dottern, och hon fick inte mitt efternamn som dubbelt dito, jag bråkade inte om detta, hennes mamma och jag var ju förlovade med våra namn ingraverade på ringarna som jag köpt, det räckte för mig.

Fotbollslaget i Norrköping var framgångsrikt i Allsvenskan under min uppväxt före puberteten. De vann till och med serien några gånger. Jag gick på de flesta matcherna som spelades på stadens hemmaplan. Ståplatsläktaren vid endera kortsidan planen var både billig och kul med trängseln bland andra påhejare. Oftast valde jag och en kompis den sida där vårt lag skulle försöka göra mål. Efter matcherna stod vi på baksidan stadion där spelarna nyduschade kom ut, och bad om autografer i våra block. Jag fick flera av den tidens stjärnors namnteckningar.

Pappa tog många gånger tåget till Stockholm då han börjat arbeta som fristående konsult inom kylteknik. Mamma hämtade honom vid stationen när han kom tillbaka till Norrköping, och ibland följde jag med i bilen, en begagnad folkvagn. För det mesta var det glest med människor i stationshuset, men vid ett tillfälle fylldes hallen. Snabbt kände jag igen hela fotbollslandslaget, som antagligen varit i staden och tränat. Jag snabbade mig ut till kiosken bredvid stationen och köpte en fotbollstidning som jag visste hade en bild på hela landslaget, och gick runt bland spelarna för att få deras autografer. Det fick jag innan tåget från Stockholm kom med pappa.

Husbygget i Arkösund vid Bråvikens mynning blev en lärorik pärs som överskred mina optimistiska tidplaner. Brorsan hjälpte till med de flesta tunga grejerna mot ersättning, alltifrån gjutningen av husets betongplatta till de armerade balkarna ovanpå nedre våningens dörröppningar, och murningen med lätta block av Leca. Pappa kom in projektet senare, mest som snickare invändigt, men gav mig också handräckning med putsningen i vitt av fasaden på bottenvåningen. Blandaren jag fått låna fritt av grannarna till mina föräldrars sommarstuga användes flitigt under flera månader.

Efter att jag rivit av utstickande betong längs skarvarna mellan blocken och insett att hyrmaskinen var så bred att den även tog lite mer runtomkring, tyckte jag att det rent estetiskt kunde bli snyggt med putsade väggar som inte var perfekt plana. Säckarna med puts levererades på pall och stod bredvid blandaren. Första omgången tänkte jag spreja på väggarna med en tryckluftdriven hyrmaskin. Pappa var där och skulle hjälpa mig bära hinkar och fylla på i tratten till maskinens handhållna spruta. Det fungerade inte, och jag kom på efter mycket fixande och trixande att den vita putssörjan var för grovkornig för sprutmunstycket. Jag var säkert inte trevlig i det stressade läget, och pappa gav irriterad upp, tog bilen hem till mamma, men återvände senare när jag pratat med honom i telefon och returnerat säckarna med puts, och fått en mindre kornig sort levererad. Därefter kunde vitputsningen av bottenvåningen börja.

Det hände nog inte mer än ett par gånger under pappas liv att han blev förbaskad på mig, vi kom alltid bra överens till slut. Visst kunde han reta mig i diskussioner vid köksbordet när jag var yngre, men träningen att argumentera vill jag inte vara utan.

Nya putsen fungerade alltså att spruta ut, men då dök nästa ovälkomna problem upp. Porerna i väggarnas block av Leca-kulor hade öppnats då jag använt maskinen för att riva bort utstickande betong mellan väggblocken. Kortväggen pappa och jag börjat med fick fullt av fula små gropar där putsen smitit in. Frustrerad och förbaskad blev jag desperat, men kom på knepet att ta den bredaste målarpenseln och stryka ut blöt puts kors och tvärs så väggen både fick fin smårandig struktur och porerna täpptes igen. Resultatet blev bra. Sedan visade sig ytterligare ett oförutsett extraarbete. När putsen torkat hade stänk bränt in i övervåningens grundmålade träpanel som måste slipas bort före målningen. Det hade lätt kunnat undvikas om jag fattat att plasttäcka brädornas nederkant.

På samma sätt hade det varit med den gjutna grunden. Jag stod med gummistövlar i betongen medan den pumpades upp av en bil. Vibratorn gjorde betongen vattnigt flytande, och jag drog sedan noga av ytan med en lång så kallad rätskiva för att få den slät. När jag långt senare skulle lägga innergolvet i huset stack små stenbitar upp någon millimeter, de måste knackas bort för hand. Det tog verkligen tid, istället för att ha slipat ytan medan betongen ännu inte härdat helt. Lärorikt, men tidskrävande kan man säga, och detta var inte enda exemplen på byggäventyret för mig, som förstagångs hantverkare. Det långdragna och påfrestande arbetet tog slut efter många om och men. Huset blev färdigt för kommunens besiktning.

Blandaren kunde alltså återlämnas till föräldrarnas grannar Harry och Henry med två flaskor bubbel inuti. När mamma och pappa avlidit fick de båda bröderna två gräsklippare och pappas verktyg för att jag ville visa min uppskattning av deras vänlighet, efter att jag på egen hand renoverat och sålt föräldrarnas sommarställe.

På Bråten, stället familjen hyrde, fanns det inga grannar, det låg ju anonymt dolt av skog, men med ett öppet åkerlandskap för oss som bodde där under sommarhalvåret. Tomten var inhägnad med ett rutat ståltrådstaket av enklare slag mellan trästolpar, men hade en snygg vit dubbelgrind, också den i trä fram till glasverandan och dörrarna in. På ena kortsidan av huset växte ett stort fruktträd som gav mängder av bigarråer. Brorsan och jag kunde klättra i det, och något år få en full papperskasse med söt körsbärsliknande frukt. Som småkillar proppade vi i oss och spottade kärnor medan vi satt i vårt rum på övervåningen och läste serietidningar.

Utmed bergkanten bortom den hopsäckade ladan fanns det gott om hallon, ingen utomstående hittade dit längs den halvt igenvuxen traktorvägen och stigarna. Ett år dignade buskarna med hallon så alla fyra i familjen fyllde flera hinkar och kassar. Mamma kokade saft på det mesta och filtrerade koket genom en rutig kökshandduk. Vi killar drack stora mängder med nöje, men det blev ändå flaskor över. De ställde föräldrarna ner i källarens förråd hemma i Norrköping. En dag upptäckte vi att den kläna trädörren till förrådet

var uppbruten, och flaskornas korkar borttagna. Mamma hällde ut all saft som fanns kvar, vi ville inte dricka något av den. Vi hade rätt övertygande aningar om vad tjuven varit ute efter genom att öppna varenda flaska och smaka på innehållet.

Förhållandet jag hade med dotterns mamma kan liknas vid ett resonemangsparti. Flera gånger avslutade jag ju det vänligt men bestämt, men oftast gav jag efter för middagsbjudningar med tillbehör, diskret uttryckt. Matlagningen var det inget fel på, särskilt fläsk eller kycklingkött med fransk senapssås blev en nyfunnen favorit. För flera år sedan slutade jag inbilla mig att förälskelse var annat än ett slags självskapad illusion och såg ett förhållande som, brutalt uttryckt, en form av personalrekrytering. Sådana kan visa sig misslyckade ibland, särskilt efter längre tid, trots varningssignaler. Det fick jag definitivt uppleva.

Visst var det så att jag hade kontakt då och då med Ulrika, min första både känslomässiga och fysiska upplevelse av det så kallade motsatta könet. Droger fungerar nog på liknande sätt, återfallen till det som förnuftet säger ska hållas borta är svåra att stoppa helt, det kan ta år om den kampen ens går att vinna.

Vid ett tillfälle när jag var ute från min trea på Fleminggatan, där jag bodde med dottern och hennes mamma, ringde Ulrika. Hon blev grundligt utfrågad om hon träffade mig plus de allra minsta detaljerna. Av någon anledning, kanske uppriktigt och naivt ärligt eller andra skäl, svarade hon. Följden blev att Ulrika fick besök av två kvinnor, den ena hon pratat med i telefon, den andra en medföljande väninna. Därefter flyttade modern och dottern tillbaka till den outhyrda lägenheten på andra sidan St Eriksbron. Jag förstod varför, men rullade iväg ensam så ofta jag kunde med dottern i barnvagn, som gav en del bestående minnesbilder.

Dotterns mamma bodde i en hyreslägenhet som jag men på nedre botten, min egen låg högst upp. Hennes hus ombildades till andelslägenheter. En jurist köpte in sig på lägenheten ovanför plus hennes, jag förstod inte riktigt hur det gått till. Däremot insåg jag att det var ekonomiskt förnuftigt att förhandla fram ett köpeavtal för hennes lägenhet, vilket hon försökte, men kom i konflikt med juristen och misslyckades. Jag erbjöd mig ta över förhandlingarna och därefter kunde hon köpa lägenheten. Det blev en bra affär för henne, jag varken bad om eller fick ett dugg för detta. Jag förväntade mig inget, men får skylla mig själv för att ha bortsett från oroväckande signaler så många gånger.

Det hände nästan aldrig att pappa blev arg på mig och visade det. Ett tillfälle var när brorsan och jag klättrat i det gamla bigarrträdet nära husgaveln på vårt hyrda sommarhus Bråten. Då vi tog oss upp i trädet hade vi hjälp av den nedersta grova grenen. Kanske var det medan vi plockade bär som grenen plötsligt gick av, medan i alla fall jag stod på den. Pappa tappade humöret och gav mig en örfil när han såg den avbrutna grenen ligga på marken. Han var mycket mer försiktig med andras saker än våra egna. Jag har för mig att han strök tjära på såret i trädets stam för att hjälpa det läka.

Vår folkvagn hade föräldrarna köpt begagnad, den liknade faktiskt en bubbla, och stod parkerad utanför staketets kortsida, med den fallfärdiga ladans gavel ett tjugotal meter därifrån. Det var ju på den träväggen vi killar satt upp måltavlan och sköt prick med pilbågar. Efter envist tjat hade jag fått pappa lova mig en provkörning med folkan på skogsvägen med mittsträng av gräs, som ledde från Bråten till stora asfalterade vägen. Brorsan satte sig i baksätet, jag på förarplatsen och pappa bredvid. Eftersom bilen stod parkerad runt staketets hörn måste jag svänga vänster för att fortsätta längs de två hjulspåren. Jag startade bilen och gasade, släppte upp kopplingen och rattade samtidigt. Tydligen blev det för många saker att göra samtidigt, det var ju första gången som bilförare för mig. När jag rundade staketets hörn kom jag för nära, och rullade in i dess rutnät av metall mellan stolparna. Istället för att lätta på gasen kröp jag ihop och släppte ratten. Då pressades gaspedalen ner utan att jag märkte det. Några staketstolpar fälldes, den tvådelade trägrinden framför huset flög ut mot åkern bredvid innan bilen stannade. Pappa tittade på skadorna, brorsan kravlade ur baksätet på folkan som bara hade två dörrar, och vi sprang till skogs, som det brukar heta. Egentligen gömde vi oss bakom en bergknalle inte långt från tjärnen och hade utsikt därifrån över vad pappa gjorde. I flera timmar såg vi hur han arbetade med staketet, stolparna och grinden. Varken mamma eller pappa skällde på mig när brorsan och jag till slut vågade oss fram.

Under gymnasietiden i Norrköping började jag som medlem i stadens fotoklubb och sedan hängde en klasskompis med. Klubben hade varit verksam i många år, och vi två var de enda yngre, ingen medlem var under trettio. Alla framkallade och kopierade egna svartvita bilder som monterades på kartong, den högglansiga ytan granskades noga och skulle vara helt fri från små fläckar. Ljuset och kontrasten i bilderna bedömdes strängt. Plåtade vi i färg blev det enklare, mest diabilder i småbilsformat, det vill säga 24 gånger 36 millimeters färgpositiv. Svartvita bilder stod högst i kurs, för de krävde mest arbete av fotografen. Först använde jag min Minolta SRT 101 som jag köpt ny, senare ville jag gå över till större negativformat och valde att byta in småbildskameran mot en begagnad Hasselblad 500 C i en fotoaffär. Den har jag fortfarande kvar, plus två extra objektiv. Jag var flitigt ute på egen hand med kameran, oftast i naturen, och köpte ett stativ av bästa märke, för att kunna använda längre slutartider plus liten bländare och få stort skärpedjup.

Eftersom vår andra cocker gärna ville följa med när jag skulle ut blev han ett motiv. Vi vandrade runt många timmar i Ljuraparken, ute i skogen och på landet oberoende av vädret och årstiderna. Mamma och pappa gillade vissa bilder som de sedan fick efter mitt mörkrumsjobb i vår lägenhets badrum på Ljuragatan. Två hamnade i stort format på väggarna i pappas arbetsrum sedan jag fixat med inramningen, en med enkel glasskiva, en monterad på spånskiva.

Hunden, som lystrade till så många namn, Julle, Kalle, Hjalmar bland annat, visade absolut egen vilja och var dessutom smart. Han

visste vad han fick göra och inte, men den lurifaxen struntade i detta om han kunde när han släpptes lös. Då verkade han tro att jag inte skulle hinna springa ikapp honom och hytta med fingret, medan han satt ner och mer eller mindre lydigt lyssnade.

En gång hade jag som artonåring lånat föräldrarnas bil och tagit med Hjalmar eller Julle eller Kalle till skogen nära vår bostad. Han tyckte om att fritt rusa runt mellan träden, hela tiden med nosen i marken. Plötsligt var han försvunnen, trots att jag inbillat mig ha koll på den svartvita strimman bland träden och riset. Jag ropade efter honom, sökte länge överallt, men gav upp och återvände till bilen. Där satt vår svartvita hund bredvid och väntade. Han hoppade upp och viftade glatt på sin lilla kuperade svansstump när han upptäckte mig. Några förbipasserande vid bilparkeringen sa, antagligen kritiskt, att hunden har suttit där länge och väntat.

Enligt kennelklubbens register hette vår cocker-spaniel Jack af Torne, men lystrade alltså mer till tonfallet än de många namn vi gett honom när han blev tilltalad. Ett knep jag använde för att få bilder av Hjalle, med skjut i blicken och spetsade öron medan jag porträtterade honom, var att fråga har du sett en häst, eller har du sett någon katt. Då fnyste han ilsket och spanade vilt omkring sig, men stod eller satt kvar så jag hann jobba med kameran.

Navigation i okända vatten behövde jag träna på då jag klarat uttagningen till båtchef vid kustjägarna. Kanske hade befälen rätt i att jag passade bättre som attackdykare, men skepparexamen fick jag mest glädje av i det civila. Den motiveringen höll jag tyst om, och klarade proven för att få examen.

I början vände och vred jag sjökortet medan jag körde båt, oftast i full fart, över 20 knop. De tre dieselmotorerna var strypta för att inte ge mer kraft i fredstid. En dimmig sjötur kom jag ur kurs, och hamnade i ett område fullt med små grynnor, utanför men nära sjökortets farled, då jag skulle från Korsö till Rindö. Medan jag slog av på farten bad jag en medföljande värnpliktig stå i fören och spana efter sten i vattnet. Dimman var så tät och jag fattade att enda vägen enligt sjökortet var framåt, för att finna farleden igen. Vi hade ju ingen radar av ekonomiska skäl, men fick senare utbildning och träning på större bevakningsbåtar. Till slut hittade jag farleden igen.

Vid ett annat tillfälle hade vi övat i Nynäshamnstrakten och skulle hem med båtarna för permission. Det var en fredag eftermiddag, och dimman låg tät över vattnet. För länge sedan hade jag slutat vrida och vända på sjökortet medan jag navigerade, eftersom jag lärt mig se på kompassen och det ungefärliga antal grader som var rätt kurs enligt kortet. Båten var fullastad med kompisar och befäl, som gärna stod i den trånga styrhytten bredvid mig och pratade. Vi for i full fart över fjärden som heter Mysingen, där visade sjökortet inga hinder i vägen. Befälen i styrhytten pratade korthugget, ibland med inslag av underfundig humor. Det fanns inga gluggar under däck att se ut genom där de flesta satt. Dimman var visserligen tät, men drev i sjökortet och öppnade sig lite korta ögonblick. Jag höll koll på kompassen och sjökortet medan jag pratade, men upptäckte att båten kommit rejält ur kurs, nästan åt motsatt håll!

Om det blev kris och man trodde sig fixa situationen själv höll man masken, det hade jag bland annat lärt mig, inte minst av befälens tufft ordknappa attityd. Utan att säga något girade jag försiktigt med kompassens hjälp tillbaka till rätt kurs. Samtidigt som jag pratade om annat använde jag mig av så kallad död räkning. Det vill säga båtens fart och kurs plus tiden. Eftersom fjärden var stor utan grynnor kollade jag sjökortet, och kom fram till ungefär var båten borde vara. En lyckosam oväntad reva i dimman visade ett känt sjömärke längst upp på berget, då visste jag var vi befann oss, och resan mot helgens permission fungerade.

En annan fastetsad händelse handlar om när jag under en ljus sommarnatt ensam körde kustjägarnas stab utanför farleden för att rekognosera för en övning. Staben bestod av chefen, adjutanten och någon mer. De planerade övningen, och trängdes med mig i styrhytten. De pratade mest med varandra efter att ha visat mig på sjökortet vilken ö de ville komma till och var jag skulle landsätta staben. Jag körde båten dit, kollade stående i takluckan efter ett lämpligt ställe att gå iland, och satte fören mot en låg klippa. När jag hoppat ner i styrhytten knackade adjutanten bestämt med pekfingret på sjökortet och sa barskt att det här är ön vi skulle till. Jag svarade så alla inklusive chefen hörde, att kvaliteten på min utbildning borgar för att det här är rätt ö! I efterhand kan man fråga sig hur denna raska replik kunde levereras av en 20-åring. De grönklädda befälen i basker klev iland och återvände senare, ingen sa ett ord, men jag hade vant mig. Sedan återvände vi till Korsö.

Min 70-årsdag passerades i juli och inget av de tre barn jag är pappa till hörde av sig, inte ens med ett telefonsamtal. Jag konstaterar detta nu i mitten på september, utan att vilja uttrycka mina känslor. Visst har jag sådana, plus värderingar efter många år av trassel i relationen till deras mamma, men de avstår jag från att gå in på. Bearbetningen av dessa speglas istället i mina pjäser och romaner, delvis förebyggande undermedvetet. Exempelvis måste det ju finnas en anledning till att jag under alla år aldrig haft en enda bild av barnen på väggen eller framme, trots att flera är lyckade. Många hundra år däremot katalogiserade i album plus förstoringar som jag förvarar i garderoben. Här nöjer jag mig med att skriva om faktiska händelser, ändå kanske någon detalj inte är fullständigt korrekt på millimetern räknat.

De två första barnen jag är pappa till är drygt trettio år nu, med varsin sambo, och till och med egna nyfödda barn. Medan de växte upp och vi hade kontakt fick de gåvor på ett par tre fyra tusenlappar varje jul och födelsedagar. Detta trots tvisten jag drev mot deras mamma om vårdnaden, vilket felaktigt enbart gav mig umgängesrätt efter turerna via domstolarna. Mer än fem gånger bröt hon ändå mot denna och dömdes i samtliga fall, till och med att betala vite som staten tog, jag fick inte ett öre som utsatts för brottet.

Det hände att jag även sände båda barnen några tusen var då och då utan att tala om det i förväg, som en glad överraskning, sedan de blivit tonåringar. Eftersom jag har utbildning som lärare stödde jag deras studier, och det ledde till varsin akademisk examen. Dottern

övertalades av mamman att ta studielån, vilket jag flera gånger dessförinnan varnat för och sagt att hon definitivt inte skulle göra, på grund av den besvärande skuldbördan efter examen. Istället kunde hon få pengar på något sätt av mig. Först flera år efteråt fick jag veta att hon uppmanad av mamman tagit lånet. Senare betalade jag ändå hela skulden, det var runt ett par hundra tusen kronor. Detsamma gjorde jag för hennes brorsa.

Självklart har barnen namn, som jag på grund av mängden dåliga erfarenheter undviker att använda. De två äldsta är numera sambo med varsitt eget barn, bra boende och jobb. Jag har bara träffat det ena barnet en enda gång som nyfödd. Vi har numera ingen kontakt. Detta är nog mitt sätt att slutligen ta avstånd från deras dåliga uppfostran som jag hindrades rätta till. Gång på gång funkade inte min vänlighet och generositet. Otacksamheten fick mig motvilligt avstå från fortsatt umgänge, ingen har försökt att höra av sig.

I Malmö, då familjen bodde på Eriksfältsgatan i ett nybyggt höghus, var vi ett gäng barn som for omkring med upptäckarlust mellan husen och på ett obebyggt markområde i närheten. Bakom vårt hus hade det grävts en rektangelformad djup grop i leran, bortåt fyra gånger sex meter och fyra meter djup. Förmodligen skulle en brännoljetank för uppvärmning av intilliggande hus placeras där. En primitivt hopsnickrad stege till gropens botten hade lämnats kvar när jobbarna gått för dagen. Jag klättrade utför som den förste medan de andra barnen stod längs kanten och såg på. Väl nere på botten av lergropen drog de upp stegen och försvann därifrån! Jag ropade men ingen kom. Till slut testade jag att sparka in skorna i den mjuka lerväggen och köra in händerna efter varandra ovanför, och lyckades på så sätt klättra upp. Vart jag än såg fanns ingen inom synhåll. En kvinna skrek och skällde ut mig från balkongen på nybyggda huset bredvid medan jag gick därifrån.

På kortsidan av vårt hus hade en sandlåda nybyggts och fyllts med råge. Efter ett rikligt regnväder blev det en härlig tjock gegga att klafsas runt i med gummistövlar. Brorsan fastnade med sina i suget från den dyngsura sanden och kunde inte komma loss. Vi var ensamma där så jag drog upp honom, men stövlarna blev kvar. Jag minns inte vart de tog vägen, huvudsaken var att han kom därifrån.

Två hjulpar från en bortkastad gammal barnvagn tog vi ungar loss och använde för att snickra ihop en lådbil i trä. Det fanns bräder och en hel del annat kvarlämnat som gick att använda från den väldiga ödemarken intill vårt nybyggda hus. En grov planka blev stommen som vi spikade en trälåda på, två barnvagnshjul fästes stelt i änden bakom lådan, i den andra la vi en kort bräda ovanpå för framhjulen, och fixade en led så lådbilen kunde styras med snöre. Sedan turades vi om att köra och följde nya asfalten runt huset i så hög hastighet som möjligt, medan en av oss satt i lådan och de övriga sprang bakom och sköt på. När det blev min tur att åka fort, körde jag med flit in i en av de stora betongglädorna för växter som avgränsade bilparkeringen framför porten till vårt hus. Efter kraschen gick jag därifrån, möjligen sedan jag hjälpt till att göra lådbilen körduglig igen, inte vet jag.

Finansieringen av mitt husbygge i Arkösund skedde med statliga lån som hade så kallad räntegaranti, med låg och långsamt stegrande nivå. Jag hade nyligen passerat fyrtio år, inflationen var hög dåför tiden, det gällde även räntan på normala lån till privata bostäder. Jag hade bytt min hyrestrea på Fleminggatan högst upp mot en nybildad bostadsrätt, en stor tvåa på nedre botten, men med attraktiv adress. Där bodde jag under tiden som jag renoverade för att sälja lägenheten. Det gick bra rent ekonomiskt, slantarna användes till tomten i Arkösund och mitt planerade husbygge.

Mamma tyckte inte om att jag tog ut allt lån som blev tillgängligt med räntegaranti, utöver det som behövdes för mitt husprojekt. Anledningen var att jag köpte ett par målningar för pengarna. Det fanns ju så många nakna väggar i mitt 200 kvadrat stora hus retades jag. Mitt konstintresse startade i övre tonåren och hänger säkert ihop med plåtandet och alla studerade fotoböcker som gav träning i att betrakta och komponera bilder. Jag följde de bästa auktionerna och besökte ofta olika museer under åren, för det mesta ensam. Museet i Norrköping hade en del verk jag flitigt tittade på, men i Stockholm fanns det mer, på auktion där hade jag köpt min första målning för en mindre summa. Den är gjord av en svensk konstnär som hade mentala besvär, vars lika kände bror hade expertkunskaper som psykiater. Målningen jag fortfarande äger saknar titel, i katalogen från auktionshuset beskrevs den bara som ett kvinnoporträtt. På lärarhögskolan hade vi som kurslitteratur barns och ungdomars utveckling enligt psykoanalytisk teori skriven av just brodern till konstnären.

Under militärtjänsten drack jag aldrig alkohol, utbildningen var tuff nog för att avskräcka från dagen efter kvällen före. Ett enda undantag var när Robban bjöd på en gin och tonic på befälsmännen efter halva utbildningstiden. Tillsammans med en värnpliktig kompis jag inte minns hängde vi med till männen, sällskapet av kompiserna uppfattade jag som ett slags nödvändigt bihang.

Markan, det vill säga marketenteriet på OF, alltså Oskar Fredriks borg, hade öppet för oss värnpliktiga efter dagen slut. Där samlades även vanliga kassbattar, kustartilleriets kasernbatterier, som vi delade regementet med. En tunnel genom berget på regementet, där ett vattentorn fanns på toppen, skiljde oss kustjägare från de övriga, vi hade tre egna kaserner. Ofta satt vi på markan och fikade med tilltugg eller åt godis. Alla på regementet var välkomna där. En favorit var påsen med små skumbilar i olika färger. De följde gärna med i uniformens benficka under dagarnas krävande tjänstgöring.

När vi varit civila några år inkallades vår årgång kustjägare till första övningen som krigsförband, KFO på militärspråk. Då vi skulle avrusta och återlämna materielen på Rindö hade vi befunnit oss i Norrtäljes skärgård ett par veckor och tog båtarna söderut via Väddö kanal. Höstsolen sken, jag var ensam i min båt, en äldre öppen och långsam valdäckad sådan, till skillnad från de snabbare moderna vi använt under övningen. Flera av oss båtchefer hade beordrats transportera varsin i kolonn, några hade resesällskap ombord, jag körde ensam. Det gick långsamt och var tråkigt med

hemlängtan i ryggen, sjön låg blank i kanalen. För en gångs skull fördrev jag tiden med att dricka starköl inhandlad i Norrtälje. Mer än hälften av killarna i kompaniet hade hunnit få akademisk examen, jag brukade skämtsamt säga att vi var världens dyraste kanonmat. Några hade inhandlat betydligt starkare drycker än jag under övningen. Då jag druckit upp en öl ökade jag båtens fart, körde ikapp de framförvarande i kolonnen och kastade in den tomma burken i någon av deras öppna sittbrunnar. Det hände ett antal gånger, ingen brydde sig mer än att skaka på huvudet, utan behöll attityden av tuffa killar. Tur att inget befäl såg mig.

Sedan jag slutat träffa Ulrika regelbundet och höll på med studierna vid KTH fick jag en sommar låna ett studentrum av brorsan, nära tennisstadion i Stockholm. Naturligtvis betalade jag hyran, eventuellt var den minskad eller hade en fri period för studenterna under sommaren, det minns jag inte. Hur som helst, vissa studerande behövde tentera av gamla kurser de misslyckats med innan höstterminen började, och där träffade jag en tjej i samma korridor som brorsan hade rum. Vi inledde ett förhållande, vilket betydde att vi bodde i hennes lilla studentlya när terminen närmade sig. Allt eftersom tiden gick kändes boytan besvärande liten för två. Hon sa åt mig flera gånger att jag lovat att vi ska flytta ihop, så jag ordnade en studentrumstvåa i Hallonbergen. Dessutom ville hon ha en katt, men det sa jag bestämt nej till.

En vacker dag, som det brukar heta, hade jag bakat chokladkaka i studentkorridorens gemensamma kök, och lagt upp en klick vispgräddes på tallriken. Fortfarande delade vi hennes minimala studentboende, innan flytten till tvåan i Hallonbergen. Av någon anledning lämnade jag rummet med tallriken stående på skrivbordet framför fönstret för att hämta något, och visste inte var min nyblivna flickvän höll hus. När jag återvände stod en halvstor katt överraskande och slickade i sig grädden bredvid min nybakade kaka! Katten hade samma färg som kakans choklad. Utan att jag fått veta i förväg hade flickvännen köpt katten av rasen Havanna, och jag fick senare höra att det var en tjej som hette Fiona. Efter att ha schasat ner katten från åttandet slängde jag kakan i kökets soppåse.

Den typen av oväntade händelser, då exempelvis en katt kommer in i vardagslivet, tar jag inte positivt. Därför döpte jag raskt kattjejen till det fulaste killnamn jag kunde komma på just då, det blev Kurt. Förvånansvärt nog kallades den panterlikt vackra katten så av alla efteråt. Eftersom Kurt inte var fullvuxen fanns lekluften kvar och detta uppmuntrade jag. Katten rände ofta omkring hej vilt, jag gjorde bland annat små bollar av tejp som den dribblade med på golvet. Varje natt la jag en tjock filt i studentrummets fåtölj och nattade Kurt. Hon lärde sig kvickt att vår säng var förbjudet område när vi sov. Eftersom jag låg ytterst i den smala sängen brukade Kurt sitta på golvet och titta på mig tills jag slog upp ögonen på morgonen. Då jamade katten och nuddade nosen mot min näsa.

Kurt måste vara intelligent skämtade jag med matte, katten kunde bevisligen räkna. Filten jag vek ihop till natten i fåtöljen fick många

veck. Jag kastade kvickt in tejpbitbollen bland ett av dessa och varenda gång sopade katten ut den med tassens från rätt ställe.

Ett par mindre trähögtalare stod på golvet snett emot varsitt vägghörn, så ett triangelformat utrymme bildades. Storleken på hålrummet bakom var ungefär som Kurts längd. Jag kastade ner tejpbitbollen där och Kurt jagade, hoppade dit och fastnade med rumpen i vädret och kom inte upp. Visst hade jag förstått vad som skulle hända, och Kurt fick hjälp. Detta visar antagligen skillnaden mellan att vara impulsivt intelligent och reflekterande smart.

I kasern två på Rindö hade min pluton under utbildningen till kustjägare ett helt våningsplan. Toaletterna låg i korridorrens ena ände, plutonchefens rum i den andra. Däremellan fanns ett vitkaklat duschrum och våra logementen med tvåvåningssängar. Sängarna, med blåvitrutigt påslakan, skulle vara bäddade inför frukost varje morgon, innan vi åt och ställde upp på kaserngården. De måste ha sådan sträckning på lakanet att ett mynt som släpptes ner mot det studsade upp i handen igen. Det var i vart fall vad befälen sa.

En av plutonens grupper skulle städa de gemensamma utrymmena varje dag under en vecka, inklusive toaletterna. Det var inget vi såg fram emot. Inne på plutonchefens tjänsterum sopades golvet, vi svabbade det, tömde papperskorgarna och så vidare medan befälen var borta och åt lunch. Jag provsatt chefens stol med högt stöd för ryggen och nacken, det var möjligt att bli osynlig med stolens ryggvriden mot dörren. En pärm på bokhyllan fångade mitt intresse, så jag drog ut den. Närstrid stod det på dess rygg. Efter att jag öppnat den hittade jag ett antal porrtidningar, och visade muntert kompisarna som städade med sopborste och vattenhink.

Oväntat knackade det på dörren, jag satt kvar i plutonchefens stol och vände ryggen mot dörröppningen. Kom in ropade jag barskt. En av killarna i plutonen gjorde entre. Anmälan, beordrade jag med så barsk röst jag kunde, och det gjorde han enligt reglementet. Då snurrade jag runt på stolen med ett brett flin på läpparna. Denna händelse hörde åtminstone inget av de frånvarande befälen talas om, eventuellt fanns inget att tillägga.

Automatkarbinen modell fyra hade en spärr för byte från ett skott till automateld. Den kunde nås med högerhandens tumme samtidigt med pekfingeret runt avtryckaren. K-pisten modell 45 B var tänkt för närstrid och var beprövad under många år av fler än svenska försvaret. Det sas till och med att vapnet fungerade bra utan avbrott i sandstorm. Vi sköt med den på kortare banor än karbinen. Vapenvård var obligatorisk efter varje övning. I kasernens fönsterlösa källare fick vi sitta på golvet, plocka isär vapnen i mörkret på tid, bli inspekterade av befälen med ljuset tätt och därefter sätta ihop allt i mörker igen.

K-pisten gick att plocka sönder i många delar, men problemet var att den korta pipan också gick att ta loss. Det gjorde att vapnet måste skjutas in varje gång efter rengöring. Jag undvek detta vid vapenvården, men då våra K-pistar inspekterades upptäckte ett befäl rödrost runt pipans infästning när den togs ut. För övrigt var vapnet vårdat enligt reglerna. Jag blev beordrad att inställa mig på

kompanichefens rum. Bestraffningen för min förseelse var vanligen kasernförbud, det vill säga ingen permission kommande helg. Kompanichefen lyssnade på min förklaring, och nöjde sig med en varning.

I femte eller sjätte klass på Ljuraskolan i Norrköping hade vi varje vecka vad som kallades en rolig halvtimme. Det betydde att bänkrad efter bänkrad på fredagarna skulle roa de andra i klassen. Förberedde oss gjorde vi i grupprummet med stängd dörr till klassrummet. När det kom till min bänkrads tur hade jag hittat ett bus i någon tidning och övertalade de andra att detta var kul. Jag tog med två vita tallrikar hemifrån, vände upp och ner på den ena och sotade ytan med ett tänt stearinljus. Allt skedde bakom stängd dörr till klassrummet. Ovanpå den sotade tallriken la jag den vita, och gick med de övriga i min bänkrad in till klassen. En frivillig bad vi om från klassens övriga elever, för att delta i ett ofarligt experiment. Jag tror det var en tjej som anmälde sig. Experimentets resultat var hemligt, men gick ut på att hon skulle stirra mig i ögonen och samtidigt göra exakt som jag gjorde. Jag tog den översta vita tallriken, gav henne den sotade därunder, allt medan vi såg varandra i ögonen. Först cirklande jag med fingrarna på min vita tallriks yta, sedan strök jag mig i ansiktet ungefär som när indianerna förr i tiden krigsmålade sig. Tjejen gjorde precis som jag, med den skillnaden att hon fick fler och fler svarta ränder av sot i ansiktet. Klassens elever blev mer och mer roade av påhittet och till slut hade det blivit ett glatt oväsen i rummet. Experimentet avslutades med att tjejen fick se sig själv i spegel innan tvätten.

Ett populärt nöje, om man kan kalla det så, var att använda skolans utdelade trälinjal, spänna en gummisnodd längs den, sikta och skjuta genom att peta upp gummisnoddens ände med tummen, naturligtvis så fort läraren vänt ryggen till. Flera av oss köpte gummisnoddar i storpack. Vår ordinarie lärare hade så bra kontroll över oss att vi inte vågade, men när vi hade en vikarie var det annorlunda, fullt krig med andra ord. Visst blev vi påkomna och utskälda, men det hejdade oss inte. En kille i klassen hade visat upp en svart lapp på rasten, som han haft över ögat efter att ha skadat sig på något sätt hemma, men blivit bra. Jag lånade den svarta ögonlappen, satte den över ögat under en lektion med vår kvinnliga vikarie, och låtsades som ingenting. Hon fick syn på mig och frågade vad som hänt. Jag svarade att jag fått en gummisnodd i ögat, och klassen fick höra att där ser ni vad som händer om ni skjuter gummisnoddar. Då vek jag upp lappen mot pannan och flinade som den rackarunge jag var.

Många år senare vikarierade jag som lärare i Norrköping medan jag studerade på KTH, och förbättrade ekonomin vid ett längre studieuppehåll. Jag bodde tillfälligt hemma hos mina föräldrar på Ljuragatan. Som springvikarie blev jag uppringd tidigt på morgonen och erbjöds en eller flera lektionsdagar, om en sjuk lärare skulle ersättas eller till exempel blivit tjänstledig. Jag hade en livlig högstadielklass några dagar, inom cykelavstånd från föräldrarnas lägenhet. Som studerande vid KTH fick jag undervisa i

grundskolans alla naturvetenskapliga ämnen. Vid en kemilektion hade jag fått nog av oordningen, öppnade en gaskran i smyg nära bänken framför tavlan, stängde den snabbt och väntade för att eleverna skulle känna lukten. Någon avbröt stöket i klassrummet och hojtade att det luktar gas! Jag svarade det är bara jag som öppnat gaskranen, ni vet väl hur man gör knallgas? Det ska jag göra av hela rummet nu. Så blev det tyst och lugnt i kemisalen, jag bad några elever öppna fönstret, vädra ut lukten och fortsatte med lektionen som planerat.

På Adolf Fredriks musikskola i Stockholm fick jag ett kort vikariat och hade en klass flera gånger bland annat i kemi. Det råkade sammanfalla med firandet av Lucia, i december alltså. Första lektionen jag hade den morgonen, med mörkret utanför klassrummet, kom eleverna in men satte sig inte som vanligt. De stod vid sina bänkar och började sjunga Luciasånger för mig. När de var färdiga kom en kille fram och bjöd mig på pepparkakor, sedan jobbade vi vidare med undervisningen.

Konstintresset vaknade hos mig något år efter att jag fastnat för lille Luddes femma i gymnasiet. Jag kallade Beethoven så eftersom han var kortväxt men inte jag. Kärt barn har många namn, som man säger.

En målning jag köpte på auktion som fyrtioåring var gjord av en svensk konstnär vars verk jag sett på Konstakademin i Stockholm, och senare vid en minnesutställning när han avlidit i åttioårs åldern. Jag beställde en dämpat förgylld ram, och gillade målningen så mycket att jag satte in en annons i näst största dagstidningen om att privat få köpa ytterligare ett konstverk.

Konstnärens hustru Greta kontaktade mig oväntat, och efter ett långt trevligt samtal per telefon bjöd hon ner mig till Söderköping, där han och Greta levde i en prästgård de köpt, med en senare separat byggd målarstudio intill, som hade flera stora takfönster. Det var förmiddag, och vi var ostörda. Greta hade satt upp målningen jag senare köpte på ett staffli i studion, ljuset från den grå himlen genom alla stora takfönster var perfekt. Målningen är fortfarande en av mina favoriter, och hänger i mitt sovrum. Jag fick i lugn och ro gå igenom hundratals dukar, halvfärdiga eller nästan klara och osignerade, medan Greta guidade. I prästgården fanns också mängder med dukar som jag fick gå igenom. På väggarna hängde bland annat ett porträtt av en amerikans nobelpristagare i litteratur, som varit en vän. Även förre svenske generalsekreteraren i FN fanns ett porträtt av, som påminde om deras bekantskap.

På en vägg i FN:s New York-hus finns en jättelik väggmålning som Bo Beskow hämtade inspirationen till att måla från observationer av organismers former sedda i mikroskop. Det cirka två gånger fem meter fullbordade utkastet på duk såg jag stående på golvet lutat mot väggen i studion, tyvärr alltför stort för mig att äga, annars lockade den. Istället föreslog jag Greta att eftersom jag stött på och pratat med chefen för ett mycket stort läkemedelsbolag, kunde jag skriva ett brev, bifoga ett foto av målningen och föreslå företaget köpa och donera verket till Moderna museet i Stockholm. Detta

gjorde jag senare, men fick bara ett nej skrivet och undertecknat av hans sekreterare. Detta beteende fick mig att ringa, be henne hälsa vd:n från mig och tala om vad jag tyckte i ordalag som inte var diplomatiska. Senare försvann han av andra skäl från kartan över näringslivets toppar.

Pratet över lunchen, som Greta bjöd på i prästgårdens rymliga lantkök, handlade mycket om livet hon haft med sin avlidne man, och deras vänner och bekanta. Till slut sa hon att det var synd att du inte fick träffa Bo. Han skulle säkert ha tyckt om dig. Den kommentaren tog jag med en nypa salt, men blev definitivt inte ledsn över orden.

Målningen jag köpte av Greta gick nätt och jämt in i min bil, stående bakom framsätenas ryggstöd. Med ett stort tack för den oväntade lunchen på tu man hand körde jag tillbaka till Stockholm.

Minst tiotalet år senare upptäckte jag av en slump ett intressant sammanträffande vid ett besök i gamla hemstaden Norrköping. Kyrkan jag konfirmerats i hade försetts med tre målade glasfönster av Bo Beskow. Den var stängd för besökare och renoverades, men församlingshemmet hade en färgbroschyr jag fick med bilder av dessa fönster, vars utseende och utformning jag definitivt gillade.

Några månaders hårdträning efter inryckningen som värnpliktiga vid KA1, hörde vi rykten om att de så kallade p-dygnen, det vill säga psyk-dygnen, kunde komma när som helst, förmodligen mitt i natten. Flera bland oss utvalda hade redan omplacerats, antingen på egen begäran eller för att de inte höll måttet. De som klarade sig igenom p-dygnen fick den eftertraktade gröna baskern.

Mycket riktigt väcktes vi mitt i natten, och samtliga plutoner beordrades ställa upp med tross-packningen på kaserngården. Som förut hade jag det mesta nerpackat i ryggsäcken, tvärt emot reglerna, och behövde bara sätta slutstyckena från ena skåpet i vapnen från det andra, hiva upp packningen på slafen ovanför min och vänta tills alla killar på luckan blev klara. Tross-packningen var tung, den innehöll i stort sett all vår utrustning, och vägde nog 30-35 kilo. Att ha den på ryggen under marsch i timtal gjorde att de breda remmarna skar in i axlarna, det hade vi känt flera gånger tidigare. Lösningen för de flesta blev att privat köpa extra vadderade skydd att trä på axelremmarna, eller använda tjock skumgummi och tejpa med isoleringsband runt, vilket jag gjorde. Delvis hjälpte det, men många mils marscherande i skogen och längs väggrenarna gav flera av oss skavsår ändå, en del blödande.

Antagligen var psykdygnet ett uthållighetsprov, vi hade tillräckligt många teknikövningar under den ordinarie tjänstgöringen. Om detta var syftet så fungerade det. Vi fick ingen mat, vattenflaskan blev ett kärt sällskap och sömnen obefintlig. Befälen avlöste varandra, de kom i bil och inga order gavs förutom uppställning och marschens riktning efter de få korta pauserna då vi slängt oss på marken i skogen, och flera somnade några minuter innan framåt beordrades igen.

Av olika anledningar gav en del upp och transporterades till regementet med bil. Vår pluton, kanske till och med min grupp, det

minns jag inte, hade en kille som efter ett par dygn stapplade omkring, ibland gick han nästan på knäna utan att ge sig. Vi var några som delade upp hans utrustning mellan oss, jag tog hans AK 4:a runt nacken, och befriad orkade han utmattad hänga med. Inget befäl la sig i vad vi gjorde. Dessutom hade vi ingen aning om när plågan skulle vara över. De som ville fick koffeintabletter för att hålla sig vakna, men själv märkte jag knappast någon effekt.

Ofta marscherade vi i kolonn längs väggrenarna på Värmdösidan. Säkert höll flera av oss ögonen öppna ifall vi närmade oss färjeläget mot Rindö och regementet. Eftersom vi följde varandra på enkelt led blev det märkligt nog luckor längre bak, trots att vi höll samma takt. Det innebar ett ständigt småspringande för grupperna längre bak för att täppa till dessa, och hålla ihop formeringen. Regelbundet beordrade befälet längst fram att sista gruppen skulle ta täten. Småspringandet med packningen tog på krafterna. De av oss som tagit den utmattade killens utrustning fick kämpa extra mycket, men det problemet hanterade vi.

Åtminstone en av killarna hade fått med sig en inplastad karta över Värmdö i sin gröna uniformsbyxas benficka. Vi utbytte information om vår okända position medan grupperna småsprang förbi ledet enligt order. När vi närmade oss skjutfältet, där vi övat många gånger, hade vi blivit övertygade om var vi befann oss, trots att alla kvarvarande i plutonen var utmattade. En del kringgående i terrängen förde oss till fältet. Där stod färdigresta tält, och efter uppställning kommenderades vi rast och vila. Därefter försvann befälen.

De vedeldade kaminerna i tolvmanntälten var inte tända. Ingen upplyste oss ifall det fanns brännbart, men till slut hittade vi några trästycken. Däremot delades råa rejäla strömningar ut av någon okänd vanlig värnpliktig, efter dygnet utan ätbart. En del killar la sina fiskar ovanpå den senare glödande vedkaminens topp, men jag gillar inte strömning och ville inte ha någon. Vi organiserade hur och när eldvakten skulle avlösas och fick sedan några timmars obruten näst intill medvetlös sömn. Efter uppställningen tidig morgon anade plutonen att plågan var över då vi marscherade på led längs väggrenen nerför backen mot färjan till Rindö, med mer eller mindre skadade axlar under packningen.

Första gången jag stod öga mot öga med kompanichefen jag döpt till mördar-Lars, var vid påtagningen av de gröna baskrarna på den gruslagda kaserngården. Baskern av märket Kangaroo, enligt lappen på dess insida, hade vi fått hämta på förrådet med treudden lös i gulmetall, som vi sydde fast. Jag rullade baskern i en fuktig trasa över natten så stuket över höger öra fick lika slickad stil tätt intill huvudet som Robban hade.

Kompaniets tre plutoner stod uppställda framför våra kaserner, som alltså var avskilda från övriga regementet med ett berg och en sprängd tunnel igenom. Efter att ha kommenderats mössa av, basker på skulle samtliga stiga fram och göra anmälan till chefen en och en. Jag gillar inte ritualer särskilt mycket, men detta kändes inte fel. Befälen brukade stå någon enstaka decimeter framför oss med stålhård blick in i våra ögon utan att blinka, då någon soldat

tilltalades enskilt. När jag stod i just enskild ställning tätt framför kompanichefen och beordrats göra anmälan, gjorde jag honnör och tog i med rösten för kung och fosterland, om det är okej att kalla det så. Kustjägare 205 Göransson anmäler sig löjtnant, röt jag så det ekade över vår kaserngård och fick en honnör tillbaka med ordet utgå. Ingen visade någon reaktion, trots att min röststyrka antagligen överträffade de flestas. Det blev säkert respektabla soldater av de återstående i plutonerna, eftersom vi fick studiebesök av både gröna och röda baskrar från UK och USA senare under sommaren på Korsö. Killen vi avlastat under p-dygnet hängde med hela vägen och fick sin basker. Han sändes på sjukvårdsutbildning i Göteborg och återkom efter några månader.

Mamma hade ringt från sjukhuset i Linköping och velat prata med mig medan jag varit ute. Det fick jag höra av min yngste grabbs mamma, då vi bodde nära Humlegården i Stockholm. Jag visste inte att hon lagts in. Dagen före nyårsafton det året fick jag veta att hon avlidit. Hon hade haft lungemfysem en längre tid som gjort att krafterna sinat, men dödsorsaken fastställdes till lungcancer, hennes cigarettökande hade säkert stor del i detta.

Brorsan och jag tog bilen ner någon dag därefter, hämtade hennes få saker och besökte bårhuset i Linköping. Även hon hade fått cancervård, men mycket kort akut tid, istället för som pappa flera dagar i Norrköping. Sedan vi sett mamma ligga på en rostfri bår bad jag att få sitta ensam hos henne några minuter, och brorsan plus den medelålders mannen i vit rock, som släppt in oss gick ut. Jag gjorde precis som med pappa, satt bredvid en stund, strök mamma över håret och pussade hennes kind innan jag lämnade henne.

Bouppteckningen tog jag hand om, på samma sätt som jag skött allt runtomkring efter pappa. Först handlade det om att smidigt ordna med begravningsentreprenören, jordfästningen och kyrkan. Lägenheten på Ljuragatan i Norrköping där våra föräldrar bott i mer än trettio år rörde brorsan och jag gemensamt, men han hade ett inbokat arbetsmöte i Stockholm så jag tog ensam en extra dag och slutförde det hela efter att ha sovit dåligt i mitt gamla rum.

Sedan jag fotat inredningen i vardagsrummet skänkte vi det mesta till stadsmissionen eller någon annan organisation, detta kommer jag inte ihåg. Två män kom med bil och hämtade grejerna de valde ut, sedan brorsan och jag delat upp vad vi tänkte behålla. Alla saker på väggarna, tavlor och annat, tyckte brorsan att vi också kunde skänka bort, men jag sa att han kunde ta tavlorna, eftersom han hade mindre på väggarna än jag, med många konstverk jag köpt. Det ville han inte, och då tyckte jag att det var synd att ge bort allt, flera tavlor hade föräldrarna dessutom ärvt efter vår mormor. Istället tog jag hand om rubbet, bland annat föräldrarnas favorit, en mindre målning föreställande en blomsterflicka målad av en engelsk konstnär i slutet av 1800-talet. När jag haft den något år och uppskattade måleriet men inte motivet, som var för sött för mig, såg jag i dagstidningen en annons från ett av de mest kända auktionshusen i världen. Deras expert från London skulle komma till Stockholm, och lockade med fri värdering här. Den kvinnliga

experten som tyckte målningen var "lovely", frågade om hon fick ta en bild och återkom senare från London med en värdering, det var ett avsevärt belopp, och frågade om jag ville sälja den på auktion.

När jag berättade detta för brorsan sa han kort och gott att om jag sålde den skulle han ha hälften av pengarna. Jag kommenterade inte detta med mer än att den inte var till salu, trots att det ju var min målning som han inte velat ha! Numera hänger den bland flera andra engelska målningar jag köpt efteråt från ungefär samma tidsperiod, fastän jag annars har mest modern konst i stort format.

Sommarstugan som pappa varit mycket förtjust i och vårdat noga skulle brorsan och jag sälja efter att mamma gått bort. Medan båda föräldrarna levde hade jag föreslagit honom att ta över min andel, eftersom han och hans fru plus dottern ville ha ett fritidsboende. Jag begärde inte mer än halva taxeringsvärdet, vilket var en bråkdel av verkliga värdet. Brorsan hade flera gånger sagt pappa att stugan aldrig skulle säljas, men påmind om detta efter pappas frånfälle svarade brorsan att det vet farsan inget om, han är ju död. Denna obehagliga helomvändning gjorde att han avstod från mitt ekonomiskt blygsamma förslag att ta över sommarstugan, läget blev för långt ifrån Stockholm tyckte han, så efter några år sa han nej. Istället köpte han lite senare ett radhus och en lägenhet på ön Kreta, det är ju längre till Grekland...

Han erbjöd mig aldrig sitta och skriva där, när de var hemma i Sverige. Själv hade jag ju mitt eget byggda hus i Arkösund kvar, fyra fem kilometer från sommarstugan, men bodde mest i Stockholm hos min yngste grabbs mamma.

Stugan ville brorsan alltså sälja fortast möjligt, och eftersom jag hade störst vana av olika fastighetsaffärer tog jag ut en mäklare från Norrköping i början av året, med anledning av mammas frånfälle strax före årsskiftet 93-94. Mäklaren ville inte annonsera ut den summa jag tyckte var vettig, bara hälften, men trots det insisterade brorsan på att bli av med stugan direkt. Jag övertalade honom och erbjöd mig fixa med golvslipning, måla uthuset med mera till en väldigt låg timersättning vi kom överens om, resorna betalade jag. Under våren såldes stugan av en ny mäklare jag valt, till priset jag tyckt varit rimligt från början, och brorsan fick hälften.

Bouppteckningen efter mamma gjorde jag gratis, med avslut av bankkonton, försäljning av föräldrarnas bil via privatannons plus en hel del annat, och sände brorsan ett mail där jag hänsynsfullt beskrev texten som ett förslag till uppdelning av tillgångarna mellan honom och mig efter mamma och pappa. Då jag väntat länge nog men inte hört något från honom ringde jag och frågade om synpunkter. Han svarade tvärt att jag skulle sända pengarna, inte ett ord mer. Det gjorde jag, men därefter hade vi ingen kontakt, vilket inte var mitt val, trots allt jobb jag bjudit på och tips som han haft stor ekonomisk nytta av.

Första svart-vita cockerspanieln som mamma hade överraskat oss småkillar med döpte vi till Putte, han kallades inget mer. Kärt barn har många namn brukar det sägas, men i hans fall stämde det inte. Putte var försiktig, nästan rädd och blyg utåt omvärlden, men

mycket lekfull med brorsan och mig, särskilt hemma i lägenheten på Ljuragatan. Han levde ju bara ett par år med sin enda njure som inte fungerade som den skulle, och det tog minst lika lång tid efter hans bortgång innan nästa svart-vita cocker blev vår.

Snutten brorsan luktade på med tummen i munnen och trasan i handen, upp till fem sex års ålder, blev ett frestande byte för Putte. Trasan skulle vara ingrodd och ha många dofter annars dög den inte. När mamma i smyg tvättade snutten blev brorsan arg, och gjorde vad han kunde för att gnugga in dofter i den igen. Själv sög jag bara på två fingrar en kort period efter födseln berättade mamma.

Brorsan och jag la en hockeyklubba mellan två stolar i vår lägenhets vardagsrum, hängde en filt över klubban så det liknade ett hinder och kastade snutten till varandra medan vi stod på varsin sida. Putte hoppade massor av gånger över hindret i jakten på den doftande fransiga trasan. Han slirade på parketten, gled in i väggen, men lärde sig snabbt vända och galoppera med rasande klor mot golvet medan han gled, så knappt rumpen nuddade väggen. Till sist blev Putte trött av hoppandet över filten och kom underfund med att det gick att krypa under istället. Då slutade vi med leken.

Under perioden då familjen bodde i Malmö, på grund av pappas chefsjobb med kyldiskar på ett företag, hyrde föräldrarna en sommar ett fritidshus på Jylland i Danmark. Grannarna som bodde bredvid, möjligen var det en av deras stugor vi hyrde, hade en brun cocker som vi gillade. Den var väldigt ofta hos oss, i långa perioder mer än hemma, säkert för uppmärksamheten och skojet med brorsan och mig. Då ett åskväder drog in blixtrade och duntrade det rejält, och hunden kröp darrande under vårt gemensamma rums sängar i två våningar och vägrade komma fram. Först när ovädret var över lyckades vi locka ut hunden. Kanske valde mamma den rasen då hon oväntat kom hem och hade köpt halvstore svartvita Putte i Norrköping något år senare.

Mamma väntade ibland på mig utanför staketet till skolans gård mot Ljuraparken. Putte struntade i alla barn som välldes ut genom grinden efter skoldagens slut, men när han upptäckte mig slet han i kopplet och hoppade hej vilt, säkerligen tog jag honom i famnen en kort stund. Sedan promenade vi hem.

Pappa satt på tvärs med benen över ena armstödet i sin favoritstol, en öronlappsfatölj i vardagsrummet, och jag låg på golvet nedanför bredvid Putte, som sträckt ut sig på sidan. Hunden hade börjat bli dålig på grund av njuren som inte fungerade. Det är alltid de bästa som dör först sa pappa, det tog jag hårt då, men förstod det annorlunda senare.

Om jag minns rätt, så åkte mamma med Putte till veterinären flera gånger utan att berätta mycket, men till slut kom hon hem utan honom. Hela familjen saknade vår kompis. En mindre förstorad köpt bildkopia av Putte, i format tio gånger tio centimeter, ramade mamma in. Den hade jag tagit med första kameran mamma gav mig. Putte sitter framför Ljuragatans port och väntar, för att jag skulle bli klar med min enkla kamera, och öppna dörren. Bilden stod på

fönsterbänken i köket ända tills båda mina föräldrar gått bort. Jag har den nu, det är den enda personliga bild jag har framme, förutom några av mina egna bästa, plåtade långt senare och på egen hand framställda. Det är inramade svartvita naturbilder jag hängt på väggarna i format 30x40 centimeter, tagna med Hasselbladaren.

Intresset för konst, skulptur, men främst måleri från olika tidsperioder, vaknade hos mig i övre tonåren ungefär samtidigt med uppskattningen av klassisk musik, det berodde ju på Beethoven. Som tonåring hade jag redan i flera år följt popen, mest via radio. När slutbesiktningen av mitt husbygge i Arkösund var avklarad hade jag tagit ut hela lånesumman med förhållandevis låg garanterad ränta, och använde pengarna som jag inte behövde till huset och köpte konst. Mamma sa åt mig att det var dumt, men det fick hon väl tycka. Tre frågor ställde jag mig, som alla måste besvaras med ja. Var konstverket oemotståndligt och rimligt prissatt, kunde jag betala det på ett eller annat sätt, och borde det gå att få tillbaka pengarna på ett ungefär om jag tvingades sälja? Dessa förutsättningar följde jag under åren och köpte enstaka målning här och där, på auktioner och hos gallerister.

Medan jag bodde ihop med yngste grabbens mamma i en stor fyra med liten så kallad pigkammare, högst upp vid Humlegården i Stockholm, blev jag under mina ronder bland museer och konsthandlare bekant med flera likasinnade. I stort sett varenda gång gick jag ensam, grabbens mamma var till exempel inte särskilt intresserad, trots flera erbjudanden om att följa med. Hon var hellre hemma eller ute med grabben, som också kunde fått följa med. Vi hade kommit överens om att dela upp lägenhetens inredning så att jag använde väggarna och hon hade hand om möblerna, det mesta från hennes tidigare boende.

En gallerist jag blev bekant med, och köpt ett par grejer av under åren, bjöd hem mig till sin lägenhet i närheten av där jag bodde, och visade sina privata konstverk. Bland annat berättade han att hans söner krigat med vattenpistol och råkat träffa en liten målning av Klein på väggen. Den blå färgen hade droppat från duken. Han hade även en skulptur klädd i bly av den engelske konstnären Gormley som jag gillade mycket. Flera verk i samma stil hade jag sett på bilder tidigare. Eftersom jag fokuserade på måleri och inte ville ha någon skulptur kunde jag trots detta inte låta bli att få ett ha-begär. Det finns ju undantag, men priserna var så höga, på grund av att Gormley redan då var internationellt känd inom konstvärlden, så jag gav upp direkt inför kostnaden.

Under en av mina flitiga rundor i konstens landskap, oftast på söndagarna, berättade galleristen som ägde skulpturen av Gormley att han skulle ha en utställning med nya arbeten, och jag var välkommen att hjälpa till. Konstverken anlände, och senare kom Gormley och vi hade ett par kul samtal om en hel del, framförallt hur utställningen kunde presenteras. Eventuellt påverkades vår kontakt av att vi är ungefär lika långa och jämngamla. Ett tag efter att utställningen var över frågade galleristen om jag ville följa med till London och hälsa på Gormley i studion, det ville jag gärna. Men jag

tillade att jag inte hade råd med någon skulptur, och galleristen sa att konstnären kanske kunde ordna med något överkomligt. Det var synd att galleristen aldrig återkom om resan, fastän vi träffades då och då. Jag ville inte påminna honom. En tidig kväll åt vi till och med hummer som han bjöd på när vi besökte en så kallad fin krog mitt i Stockholm. Detta hörde nog delvis till god kundvård, eftersom jag inhandlat grejer av honom ett par gånger.

Midsommarafton är speciell, och matbordet dukas med för många obligatorisk sill plus brännvin, det vill säga nubbe av olika sorter. Aldrig har detta lockat mig, tvärtom tackar jag nej och tar en öl till något annat. Mamma visste att jag tyckte om rökt lax och rökt ål så det fanns alltid framdukat. Den midsommarafton jag tänker på var när föräldrarna, brorsan och jag satt i sommarstugan och firade. De tre andra åt friskt och drack nubbe till olika sorters sill, det var svårt för mig att hänga med i takten då jag drack öl. Föräldrarna började sjunga snapsvisor efter en stund, de gillade sånger i alla möjliga tillstånd vid många olika tillfällen och hade massor av texter i huvudet. Detta kunde inte jag skryta med. Varken brorsan eller jag hade stadigt förhållande och inga barn, vi var i trettioårsåldern.

Stärkta av maten och annat ville mamma envist ta bilen in till Arkösund för att, som hon sa, vi skulle ta en drink på hotellet där. Det var omöjligt att ändra hennes påstridiga infall, fast vi övertalade henne åtminstone att hon inte kunde köra efter maten och det övriga, men hon stod på sig ändå. Då retade jag henne med att hon måste låta mig köra. Häpnadsväckande nog gick hon med på det! Mamma brukade nämligen sitta fixerad bakom ratten vare sig ensam eller med pappa eller hela familjen. Ingen annan fick köra när hon fanns i bilen. Pappa satt ständigt bredvid i framsätet med pipan i munnen, för det mesta slocknad. Det var nog skönt för honom att slippa ratta själv. Inom parentes sagt blev detta en kul parallell till att jag alltid körde båten när vi alla var ute på fisketur.

Midsommaraftonens kväll brukade Arkösund vara fyllt av mest yngre som åkt bil dit, och även många poliser från Norrköping. Mycket riktigt, därför ansträngde jag mig för att varken köra fort eller sakta, men vid hotellet blev det stopp när mamma försökte prata och tjata oss in för en drink. Stället hade abonnerats för hela kvällen och vi åkte tillbaka till stugan utan problem.

Avståndet mellan Arkösund och Norrköping är fyra fem mil, och då mitt husbygge var klart bodde jag ensam där, men hälsade på föräldrarna i staden, mest mitt i veckorna. Vi åt mat och umgicks sedan med kortspel som mamma och pappa gillade. De hade lärt mig spela bridge bland annat. När vi bara var tre runt bordet i vardagsrummet spelade vi träkarl som det heter, det vill säga en okänd liten korthög bjöd vi på och spelade med då korten lagts upp på bordet. Fyra spelare är det normala, det blev mer chansartat med tre.

Ibland fick vi lust att spela poker. Det brukade gå till så att mamma, pappa och jag tömde ut alla mynt från våra plånböcker i en hög, delade upp allt lika, satte igång och höll på med spelet tills någon vunnit hela potten. Ofta hade mamma och pappa ett glas vin

efter maten med sig till bordet, men jag avstod på grund av bilkörningen senare till Arkösund. Medan korten hanterades näst intill automatiskt pratade vi om många saker, ibland riktigt allvarliga. Tvärt emot detta utvecklade jag en skojsfrisk förmåga att småfuska för att vinna, men bara i den här sortens spel. Det hände aldrig att jag la märke till tecken på berusning hos föräldrarna, trots deras vindrickande några gånger i veckan, och starkare saker till maten vid midsommar och jul. Ofta spelade jag ut både pappa och mamma och vann potten i poker, som jag lät ligga kvar på bordet då jag åkte hem. Föräldrarna skrattade hjärtligt när jag bland annat visade korten jag kört upptryckta med läret under bordet och förklarade mitt bluffande för att vinna.

Mamma och pappa tog gärna ton och sjöng tillsammans, ibland visor för mina två äldsta barn då de var mindre och hos mig i huset jag byggt. Alla satt på övervåningens rymliga balkong om vädret tillät, barnen lyssnade intensivt tyst. Hemma i föräldrarnas sommarstuga hände det då och då att pappa tog fram sitt buckliga munspel, han var riktigt bra på att hantera det. Den kombinerade tevemöbeln, som innehöll vår gamla svartvita, hade förpassats till landets övervåning då färgteven kom. En inbyggd grammofon fanns bredvid teven i möbeln, och jag minns helt säkert att mamma och pappa hade en vinylskiva med Tjajkovskys första pianokonsert som de tyckte mycket om. Däremot är jag osäker ifall föräldrarna hade en inspelning med Dvoraks symfoni från den nya världen på skiva, men den hörde också till favoriterna. I stort sett var dessa två stycken allt. Som ung kille var jag inte särskilt förtjust i pianomusik eller någon symfoni, istället tjatade jag då och då till mig en billigare singelskiva, en av de första blev Diana med Paul Anka. Visst fastnade olika typer musik jag hörde som påverkbar kille. Till en början ogillade jag bland annat ljudet av fiol, men numera finns ett flertal violinkonserter i min samling cd-skivor som jag uppskattar till tusen. Minnesvärda besök i Stockholms konserthus där framstående solister tillsammans med orkestern fantastiskt och levande framförde välkända verk dröjer kvar för alltid.

Till mina döda litterära vänner räknar jag Tjechov, bland fåtalet andra. Hans lite blekare pjäs av de fyra mest kända handlar om en mås. Det påminner mig om då jag som tonåring sköt med luftgevär och träffade just en mås i flykten så den dog, och den upplevelse av skuld jag fick. Känslan sitter fortfarande i ända från mina pojkår. Däremot är jag glad över bekantskapen med Tjechov, vars bästa pjäser och noveller jag sett och läst ett oräkneligt antal gånger.

Brorsan var vid flera tillfällen bättre än mig när det gällde att skjuta prick med luftgevären mamma köpt efter enträgen övertalning. Diana 25 hette mitt, brorsan fick Diana 22, möjligen för att jag var i nedre tonåren och han ett par år yngre. Vi roade oss mycket med bössorna, favoritkulan hette Diabolo, den hade platt nos. Kulramen av plåt vi också fått var inte stor, ungefär 15 gånger 15 centimeter. Papptavlorna som passade i dess skårer på insidan hade vita ringar och ett svart centrum. Om kulan träffade mitt i, fanns det en

anordning bakom av metall som gav ett plingande ljud. Vi tävlade på alla möjliga avstånd, ibland fick kråkorna i tallarnas toppar några skott. Prickade kulorna så hördes inte mer än ett dovt ljud utanpå deras hopfällda vingar. De kraftlösa kulorna från luftgevären på långt avstånd skadade inte fåglarna, och de flög iväg.

Vi hade varit ute och fiskat brorsan och jag en sen eftermiddag då pappa gått bort, mamma ville inte ensam följa med oss till sommarstugan. Under fisketuren ute på de invanda skären nära Bråvikens mynning lyckades ingen av oss få någon gädda, vilket vi alltid var ute efter. Istället hann vi med att dricka några öl mellan kasten med spöna.

Brorsan körde den korta sträckan från båtplatsen till stugan. Där i skymningen fick vi för oss att testa luftgevären som stått oanvända flera år i lillstugan. På en hel vägg i den hade pappa prydligt snickrat upphängningar för sina verktyg. Förutom gevären hittade vi en blank plåtburk med en del skott kvar. I det avtagande kvällsljuset tog vi en spik och naglade fast burkens blanka lock på en tallstam och tänkte skjuta prick. Brorsan fick ett infall och föreslog en tävling med tio skott var. Flest träffar skulle ge vinnaren fem hundra kronor. Jag var inte pigg på vadet, dels för att det var en alltför stor summa pengar då, dels för att vi druckit flera öl. Till slut började vi ändå och sköt vartannat skott. Varje träff på det runda burklocket, vars diameter var klart mindre än decimetern, hördes tydligt medan vi stod på en låg bergknalle och sköt. Avståndet var nog inte mer än tiotalet meter i det halvskumma kvällsljuset.

Det påstås att en måttlig mängd alkohol får skyttar att slappna av och träffa målet bättre. Kanske var det därför jag lyckades med de tio kulorna, möjligen alla jag minns inte, trots att jag stående spexat och höll geväret i en hand, höjde det i luften och lät det sakta sjunka ner mot målet innan jag tryckte av. Hela tiden hade jag varit inställd på att förlora skyttet. Brorsan sköt också stående, men med kolven mot axeln som är det vanliga, och träffade väl åtta eller nio gånger, åtminstone en träff mindre än jag lyckats med. Han ville absolut ge mig prispengarna, men jag sa åt honom att strunta i det.

Båda våra hundar tyckte om att hoppa upp och använda en stol som mamma ställt fram, med dess rygg mot fönsterbänken i köket. Där stod de på bakbenen med tassarnas framdel hängande mellan bänken och fönsterrutan, medan de spanade ut över Ljuraparkens väldiga plana gräsyta som hade buskage runt kanterna. Mamma använde en av de fina matrumsstolarna så hundarna kunde speja när de ville. Vår förste cocker Putte, som levde alltför kort tid, hade inte utvecklad jaktinstinkt, men den andre desto mer. Putte verkade gilla att nyfiket se omgivningen på avstånd, medan tvåan blev tokig av upphetsning och sprang gnällande till ytterdörren för att komma ut om han sett en hare skutta på parkens gräsmatta. Tog jag ut honom plöjde vi först genom det snåriga buskaget innan den plana gräsytan kom inom synhåll. Hjalmar eller Hjalle, registrerad som valp hette han ju egentligen Jack af Torne, satte nosen i marken och började sniffa längs harens spår. Detta var han så upptagen med att följa, så han upptäckte inte haren som satt stilla långt bort.

Hur enkelt som helst hade han sett vad jag såg om han höjt blicken, istället för att följa doftspåren i sick-sack.

Om det kommit nysnö var det särskilt kul att ta med honom, eftersom han älskade det mjuka vita. Jag skojade med Hjalle då snön var tillräckligt djup, och petade med foten på en tass under snötäcket. Han brukade ta ett grepp med tänderna i mitt byxben, morra och dra tills jag sa åt honom att sluta.

Jag tog många bilder av Hjalmar, först med Minoltan senare Hasselbladaren, och lärde mig hur jag skulle få honom att posera som jag ville med enkla kommandon och trix för att få hans uppmärksamhet. Pappa bad mig om ett stort hundporträtt i svartvitt som jag kopierade och monterade på en tjock spånskiva och vek bilden runt kanterna. Fram till hans död hängde det på väggen hemma i pappas arbetsrum som då och då blev matrum, plus en inglasad bild i samma 50 gånger 60 centimeters format av swimmingpoolen vi byggt på landet. Den plåtningen fick jag till efter att ha klättrat upp i ett träd med kameran och fångade mamma och pappa sittande höstklädda i sommarmöblerna bredvid poolen, stugan i bakgrunden och hunden bredvid sig.

Hästarnas spillning tog Hjalle gärna några tuggor av om han fick chansen när vi promenerade i skogen. Det gällde för mig att vara förutseende och hindra honom. Ingen kan påstå att han fick för lite mat hemma, men jag har för mig att det finns viss näring i hästspillningen när den passerat djurets mage. Däremot skällde han om en häst kom inom synhåll, men sprang inte fram eller efter om han var lös, och jag brukade snabbt få tyst på honom. Såvitt jag vet hade Hjalle ingen dålig erfarenhet av hästar, de var kanske bara för stora, så han behövde morska upp sig.

Med tiden blev han van vid att jag plåtade honom. Till och med när jag använde stativ till kameran lät han mig arrangera hur han skulle sitta eller stå med kroppen och tassarna. Jag hade köpt en extra lång trådulösare till Hasselbladaren och kunde komma nära Hjalle innan jag tryckte av. Ett trick jag använde var att fråga honom i normal samtalston om han sett någon häst eller katt. Då spanade han med lite spetsade svartlockiga hängande öron och skarp blick omkring sig medan han fnyste. Då fick jag bilden som jag tänkt och sedan var vi klara. Jag pratade säkert mycket med honom när vi var för oss själva.

Nästan alltid slapp Hjalmar vara kopplad under vår runda i Ljuraparken. Inga bilar fanns dåförtiden som kunde oroa en hundägare. Så fort jag släppte ut honom från porten valde han sina egna vägar inom de gränser han visste gällde, men ibland struntade i. Buskagen som omgärdade gräsytan han gillade att se ut över från köksfönstret hemma hade mycket att sniffa runt i och det gjorde han ivrigt. Det hände att Hjalmar hittade vad antagligen något barn lämnat osynligt som en hög bland det lövklädda buskaget, och kom fram med dålig lukt ur munnen nära mig. Då vi återvänt hem efter parkrundan berättade jag för mamma vad jag misstänkte att han fått i sig. Direkt lyfte hon Hjalle, ställde honom i det tomma badkaret och borstade hans tänder med tandkräm för hundar. Hjalmar fogade

sig lydigt i det hon gjorde, och mamma beklagade att vår hund inte kunde låta bli att tugga i sig folkskit som hon kallade det.

Stadsteatern i Norrköping spelade Folk och rövare i Kamomilla stad för oss skolelever som ännu inte hunnit gå ut sjätte klass. Den ursprungliga boken med många vistexter hade teateranpassats till en föreställning med sånginslag, och etsade sig fast hos mig som något slags magisk följeslagare genom mina kommande år.

Närmare fyrtioårsåldern hade jag flyttat till Stockholm och hunnit skaffa mig en del erfarenhet av skrivandet. Jag hakade på en inbjudan öppen för alla om att delta med manus för teatern, och en kurs i Filmhuset för att utveckla förmågan. Tillsammans med bortåt tio andra antogs jag, och fick senare replikerna i min text framförda vid en läsning av två skådespelare plus en kursledare i ett avskilt rum. Det blev en omvälvande upplevelse av flera skäl. Först och främst fångslades jag av att höra mina egna ord framförda av utbildade skådespelare, även om jag här och där i tysthet fick impulser att senare justera texten. Kursen var avgiftsfri för oss deltagare, finansierad med något slags kulturstöd, men det ledde inte till mer kontakt med teatervärlden eller någon person för mig.

Efter att ha filat på pjästexten sände jag den till stadsteatern i Stockholm, och blev inbjuden att komma till repertoarrådets genomläsning av manuset, återigen med skådespelare bakom de olika rollerna. Rummet var fullt med personal, och det blev återigen givande att höra min text hanteras av andra. Detta ledde inte till annat än att dramaturgen vid teatern, som bjudit in mig, vänligt skrev ett nej tack från reprådet, och inget mer därefter.

Ytterligare ett utannonserat projekt, där man sökte nyskriven svensk dramatik lockade mig. Det finansierades i Småland av länsarbetsnämnden, och erbjöd mer teatererfarenhet för oss sex sju deltagare med texter, varav jag alltså blev utvald som en. Utbildningen, den kan säkert kallas så, bestod av seminarier, egen praktik på scen, bland annat med improvisation, och därpå jobb som regiassistent till en verklig föreställning. Alla deltagare fick ett generöst stipendium och eget boende ordnat för oss.

Det blev många långa tågresor från Stockholm till Jönköping och teatern eftersom vår verksamhet var utspridd i tiden. Några upplevelser från dessa utvecklande perioder fastnade i mitt minne. Dels fick jag och ytterligare en av deltagarna agera assistenter när teaterchefen satte upp Fröken Julie, dels fick vi därefter prova på att regissera själva. Varenda repetition fram till premiären av Julie var vi närvarande, och hade dialog med folket på scenen om allt som rörde pjäsen. I ett annat ärende skrev teaterchefen i brev att han uppskattade mig som person, men hade svårt för mina texter. Jag anar bakgrunden till detta i våra skilda syner på innehållet.

Under en vecka fick alltså vi kursdeltagare var och en prova på att regissera själva. Två av teaterns skådespelare och jag repeterade en scen ur Gengångarna, en av Ibsens mest kända pjäser. Varken scenen eller pjäsen hade jag valt, men uppskattar den mycket och gillade utmaningen. Vi höll till avskilt högst upp i en lagerbyggnad nära teatern, och fick ibland besök av kursledaren med synpunkter

på hur vår brottnings med texten kunde gå framåt. Hans erfarenhet av regi och pjässkrivande gav mycket. Alla vi kursdeltagare hade fått uppgifter med scener ur teaterns olika klassiker att regissera.

När fredagen kom samlades alla deltagare plus skådespelarna och kursledaren för att visa vad vi presterat. Efter applåderna då varje scen spelats upp utbröt livliga, ibland långa diskussioner bland samtliga närvarande, om vad som var bra eller borde gjorts bättre. Min scen spelades upp sist av det rätt unga paret, som även höll ihop privat, och jag var nöjd, men ingen kommenterade framförandet med ett ord efter applåderna. Oroligt ställde jag frågan efter några tysta sekunder om vad de närvarande hade för synpunkter. Ingen sa något, utom kursledaren som satt snett framför mig, han vred kroppen mot mig och sa det var bra.

Under tiden då repetitionerna av Fröken Julie pågick bodde jag ensam på Flemminggatan i Stockholm, och hade ett kämpigt mellanhavande, inte förhållande, med mina två äldsta barns mamma. Detta inkluderade en vårdnadstvist som jag drivit för att ensam få huvudansvaret för barnen, men bara fått umgängesrätt enligt ett felaktigt domslut, vilket jag överklagade till högsta instans utan framgång. Därefter gjorde jag fler än fem anmälningar om sabotage av min umgängesrätt med barnen, som jag fått enligt detta osakliga domslut, och mamman dömdes varenda gång.

Påfrestningen att driva ärendena för barnens möjlighet att vara med sin pappa gör att jag inte orkar minnas det exakta antalet, men har handlingarna kvar. Därför var jag öppen för kontakten jag fick med skådespelaren som hade Kristins roll, en av de tre på scenen i Fröken Julie. Det blev så ömsesidigt att jag följde med henne hem efter en av dagarnas repetition. Hon visade mig tidningsbilder då hon haft en roll i pjäsen Cabare. Det synliga stuket där var definitivt överväldigande tjusigt. Jag sov över i hennes säng och vi gick hand i hand till nästa dags repetition. Av någon känslomässig anledning gled vår kontakt ut i intet, trots att jag träffade henne dagligen på teatern och ringde både från mitt boende där och hemifrån Stockholm. Jag minns en av hennes repliker i telefon, hon undrade vad jag var rädd för! Tyvärr förstod hon inte äktheten i mitt svar, då jag sa att så har jag aldrig känt som vuxen i någon situation. Premiärföreställningen av Fröken Julie mottogs med blandad kritik, därefter förlorade jag och rollfiguren Kristin, eller snarare vi, möjligheten att fördjupa vår begynnande närhet.

Stormen hade farit fram med brutal kraft över Bråviken, och pappa plus brorsan och jag åkte bil till vår båtplats för att titta till den välbyggda ekan, fernissad och fin med överlappande furubräder, ett så kallat kravellbyggt skrov. Båten låg upp och nervänd i vattnet, men förtöjningen i land hade hållit. Den dränkta båtmotorns nederdel stack upp ur vattnet som ett kors, och tofterna flöt omkring i vassen. Jag kunde inte låta bli att flina, eftersom där kom min pappa gående över bergknallen, med examen som sjökaptan och därtill reservofficer i flottan, och hade råkat ut för ett oförberett haveri. Okej, jag var säkert en föräldrakritisk tonåring på den tiden. Vi bärgade allt ur vassen, inget saknades, drog upp båten på land,

la den upp och ner och tog med oss vår fyra hästar starka, snarare klena, aktersnurra hem för rengöring.

Jag gillade att meka med min moppe, flera av mina kompisar gjorde detsamma, en del trimmade till och med sina moppeders motorer så de blev starkare. Pappa hjälpte till att hänga upp båtmotorn på en rigg av bräder som han snickrat ihop i lillstugan på landet, så jag ensam kunde meka med den. Till slut fick jag igång motorn efter rengöring, med en vattenhink på golvet för propellern.

Ytterligare ett exempel på min innerst inne beundrande respekt för pappa inträffade då vi bodde i Malmö och familjen hälsat på min farmor, som hade passerat åttioårs-strecket och sent fått en släng av Alzheimer. Hon mindes pappa och mamma men undrade flera gånger vilka brorsan och jag var, men glömde tydligen svaret lika snabbt som hon vände bort blicken från oss, eftersom hon upprepade frågan. Som yngst av farmors barn hade pappa hunnit få alla sina syskon dessförinnan. Tillsammans var de tolv stycken, sex killar, sex tjejer. Farfar har jag inget minne av annat än ett fåtal bilder i svartvitt som pappa visade. Däremot etsades upplevelsen av farmors ben fast på näthinnan, hon hade liknande svagt hjulformade med markerade vadmuskler som pappa. Senare såg jag en skämtteckning, där en manlig seriefigur står i kalsonger och undertröja och rakar sig i badrummet. I dörröppningen står hustrun plus en liten kille, uppenbarligen deras son. Repliken från pappan löd: Stäng dörren, han vill bara komma in och skratta åt mina ben.

Tomten på landet där vi hade sommarstugan var rätt stor, ungefär fem tusen kvadratmeter. På en plan yta där vi haft ett jordgubbsland nära våra goda grannars staket, satte vi upp ett nät för att spela badminton. Gräsplanens linjer markerade vi med en vit lina. Brorsan och jag, några år fler än tio, spelade tillsammans mot pappa på andra sidan, och vi bollade allt vi kunde för att han skulle förlora. Pappa for som ett jehu på sin sida nätet och plockade många bollar vi trodde skulle bli avgörande, men hade fel. Mamma stod på det låga bergkrönet i närheten och tittade på våra hetsiga matcher och sa till pappa att han skulle låta brorsan och mig vinna, men han svarade bara att då får de göra det av egen kraft. Vi killar tyckte det var skoj att försöka besegra pappa i ärlig kamp.

Inte förrän häromdagen gjorde jag kopplingen till upplevelsen med min yngste grabb, då han gick något av de första skolåren och spelade fotboll i ett av Djurgårdens juniorlag. Deras allsvenska team hade en undanskymd men fullstor gräsplan på Karlberg, med en motionsslinga runt omkring som jag brukade använda två varv. Ibland tittade grabben och jag en stund på lagets bollande, mest trixade vi med egen boll utom synhåll. Där fanns ett stort träplank som inte verkade användas längre, med numrerade och målade fyrkantiga rutor, plus ett standardmål på hjul bredvid. Grabben och jag tränade efter varandra för att träffa så många rutor med siffror i nummerföljd som möjligt. Fotbollsmålet använde vi sedan till att lägga straffsparkar och hörnor. Jag har aldrig varit särskilt bra på att hantera en fotboll, men blev tvungen att skärpa mig så jag slapp skämmas. Bland annat lyckades jag oväntat ett par gånger lägga hörnor så bollen skruvade sig in i målets bortre kryss.

Nu först inser jag att detta påverkat grabben också, men han sa aldrig något. Däremot berömde jag honom när han överrumplade mig i sitt pojklag och la en hörna på Hammarby kanalplan som skruvade sig in i mål. Ingen av alla andra föräldrar och åskådare sa något. Likadant var det när jag skjutsat honom och hans mamma till en fotbollsturnering en helg, med kul övningar mellan matcherna. Bland annat fanns det ett fullstort fotbollsmål täckt med en duk framtill och hål i alla fyra hörnen plus ett i mitten av duken. Det kostade en slant att försöka sparka in en boll i alla hål i följd. Vinsten för den som lyckades blev en guldfärgad fotboll. Grabben tjatade på mig medan vi ensamma gick omkring, så jag betalade för att han skulle få pröva sin lycka. Till min stora förvåning satte han alla bollar i hålen och fick sin guldboll. Eftersom ingen utomstående brydde sig när han tagit emot belöningen fick vi vara ifred, och jag satte grabben med bollen i knäet på en grässlänt och plåtade honom med min analoga småbildskamera. Jag kommer inte ihåg att hans mamma någonsin kommenterade bollvinsten, hon hade hela tiden grabben och jag varit borta stått och pratat med bekanta.

Efter en handfull år som examinerad gymnasielärare och första jobbet i Upplands Väsby, ville jag närmare in till staden. Det var inte så kul att vandra över St Eriksbron till pendeltåget, ibland i mer eller mindre snöstorm under vintern. En ny kollega hade haft en tjänst på skolan inom gångavstånd från min trea på Flemminggatan. Han ville närmare sitt boende i småhus på samma sätt som jag. Dessutom var jag färsk pappa till en liten tjej som bodde med sin mamma och mig då jag sökte nytt jobb och blev anställd.

Vårterminen började och jag tog över några klasser i enbart tekniska ämnen. Skolan låg långs med en livligt trafikerad led, men innanför dörrarna hördes knappt bilarna. I en av gymnasiets klasser jag tilldelats för att undervisa i teknologi, märkte jag från första lektionen att stämningen var knepig, inte trevlig, men det låtsades jag inte om. Eftersom jag lätt tröttnar på att höra min egen röst, körde jag vanliga stilen med problemlösning eller genomgång på tavlan första kvarten, sedan gick jag runt i klassrummet och hjälpte till. Den motvilliga, nästan fientliga, inställningen från eleverna gick inte att ta miste på. De gick andra året på gymnasiet, och tonåren är fyllda av många omställningar, så jag beväpnade mig med tålmod, men vissa kommentarer när de fick hjälp var knappast roliga att höra. Särskilt en blond flicka som inte hade utseendet emot sig, och dessutom hade fått ett av de lägsta betygen av min företrädare som lärare, gav mig vassa obefogade kommentarer när jag stöttade hennes problemlösning.

Sommaren kom med skolavslutningen. Mina övriga klasser fungerade lite si och så ibland men enligt invand rutin, och jag hade efter några månaders inkörning vågat släppa fram bland annat min humoritiska sida. Eleverna hade vant sig vid att jag krävde fokusering på ämnet de studerade utan att behöva säga det, och därför drog jag då och då en rolig historia ur mitt liv när jag tröttnat på att vara deras lärare. Ungefär hälften skrattade åt och med mig,

resten skakade på huvudet, men det var absolut okej att göra så. Sedan visste eleverna att vi bums jobbade vidare med ämnet.

Lärarrummet på skolan var som ett öppet rymligt kontorslandskap, Där hade vi varsitt skrivbord, bokhyllor med mera. Samtalet mellan kollegorna var kamratligt med flera rättframma upplysningar. Bland annat fick jag först då höra att stämningen i den knepiga klass jag tagit över varit nära att knäcka dåvarande läraren, det blev så allvarligt att han funderat på att sluta. Ordningen i klassrummet spökade inte, men den giftigt kritiska stämningen frestade på. Denna värdefulla varning hade jag inte fått då jag började.

Tjejen som från början visat fientlighet mot mig som lärare i teknologi ringde mig till och med och ville ha hjälp med en uppgift, vilket hon fick. Jag minns inte om det var inför ett prov. När tredje årskursen var slut, och efter betygsutdelningen i aulan, stod många elever och lärare i skolans rymliga hall och pratade. Försommaren väntade utanför dörrarna. Då hittade hon mig i folkmängden och slängde sig om halsen på mig med studentmössan på huvudet, klädd i en vårljus klänning. Jag gladdes med henne, som jag gett ett välförtjänt högsta kunskapsbetyg, och önskade lycka till.

Den terminen blev min sista på skolan. Ett system med vad som kallades marknadslönetillägg hade införts för oss lärare som var civilingenjörer. Rektor hade uttryckligen lovat mig ett visst antal tusenlappar mer i månadslön, men svikit löftet, det syntes svart på vitt i utbetalningen. Jag sökte upp honom för en förklaring, men minns inte skälet rektor nämnde, annat än att det inte skulle bli någon ändring. Då sa jag upp mig omgående, och lämnade en skriftlig redogörelse i samtliga kollegors fack med alla detaljer. Under avslutningen detta år, då jag fick en kram av en elev, sa en kollega till mig i lågmält förtroende att det är många som håller med dig, och syftade på min utdelade skrivna redogörelse till alla lärare. Utan att artigt säga att passivt stöd är värdelöst höll jag tyst, eftersom jag inte såg någon öppning för att göra mera själv.

Den nybyggda ekan i furu pappa och jag ensam hämtat en bit in i Bråviken, som jag fick köra då jag var ett par år över tio, hade vi till många fisketurer, oftast för hela familjen. Eftersom farten var måttlig hittade vi en genväg mellan smågrund och stenar på turen mot skären pappas företag ägde, som alla anställda fick använda.

Flera år senare överraskade pappa brorsan och mig genom att köpa en begagnad motorbåt i mahogny med fördäck och två fönsterrutor, varav det ena gick att öppna framåt, så den som skulle hoppa i land kom upp på däck. Båten hade ratt plus begagnad motor, sisådär fyrtio femtio hästar stark, av välkänt amerikanskt märke. Vi förtöjde bredvid ekans båtplats nära Sandbryggan. Första sjöturen körde pappa hela familjen. Den blev minnesvärd, inte minst tack vare den högre hastigheten jämfört med ekan, vars motor bara hade fyra hästar. Denna mahognybåt planade inte på vattenytan medan pappa rattade, trots farten, mer än femton och bortåt tjugo knop. I efterhand upptäckte pappa, när han kontrollerade motorns serienummer, att den var flera år äldre än vad säljande firman uppgivit. Därför ville han återlämna båten och få tillbaka pengarna,

men tvingades gå till tingsrätten då säljaren vägrade. I rätten hade pappa dessförinnan fått reda på att domaren var bekant med säljaren, vilket han framförde och fick sedan pengarna för båten.

Många gånger fram till slutet av mina tonår tog hela familjen ekan under sommarhalvåret ut till skären, som nästan aldrig besöktes av andra än oss. Vår cocker nummer två Hjalmar, eller något av de andra namn jag gett honom som han lystrade till, gillade att åka i ekan sittande på båtens trätrall, medan han sniffade in dofterna i den låga fartvinden som rörde hans långa lockiga svarta öron.

Särskilt när det var lugnt badväder simmade han gärna ut från skären då vi stod på land och fiskade. Det hände att jag rodde med ekan till honom och tog några bilder med småbildskameran på vår hund, vars päls flöt ut i vattnet så han liknade ett stort flåsande sjöodjur. Sedan följde han båten iland, och det gällde att hålla sig på avstånd då han ruskade vattnet ur pälsen.

Under tiden då jag låg inne vid kustjägarna och därefter pluggade till ingenjör vid KTH åkte jag ofta hem från huvudstaden dit jag flyttat, till Norrköping och besökte mina föräldrar. Pappa hade bytt bil och den hade dragkrok. Han pratade med mig om att köpa en ny båt, det var inte mitt förslag, men jag hade hygglig koll på utbudet i Stockholmstrakten. Vi bestämde att jag för pappas räkning skulle inhandla ett färdigt paket med en ny styrpulpetbåt som hade plastskrov, plus motor och trailer. Den hämtade jag med bilen och körde till familjens sommarstuga för sjösättning och förtöjning bredvid ekan. Antagligen såldes ekan senare, vi höll den i bra skick årligen med skrapning av träskrovet och ny fernissa och bottenfärg.

Första turen med den nya styrpulpetbåten tillverkad i plast, blev en halv katastrof. Hela familjen åkte med för att uppleva nyhetens behag. Eftersom båten hade så stark motor att den planade, genade jag inte mellan stenarna vi vant oss vid, utan körde i en sväng runt öarna. Den vägen kände jag också till, dessutom att det fanns en omärkt grynnan nästan mitt ute mellan två öar. Som vanligt var det jag som rattade, med lite gasavdrag för att den nya motorn skulle köras in, men hastigheten var bortåt tjugo knop ändå. Plötsligt smällde det till och motorn hoppade upp en aning. Jag stannade och fällde upp den, och vi såg att nedersta spetsen på den så kallade skeddans slagits av, men inget märke syntes på propellern. Som skeppare på båten hade jag tydligen lyckats hitta den omärkta grynnan. Därefter kunde vi fortsätta vår fisketur som vanligt. Denna händelse glömdes nästan bort för att båten fungerade som väntat i flera år. Jag drog upp den på trailern varje höst, parkerade nära de vänliga grannarnas staket på landet, servade motorn med oljebyte och bottenmålade för det mesta helt själv, då det var dags för sjösättning när våren kommit. Båten var ju öppen, därför hade den ett blått kapell som alltid satt på när den inte användes. På vintrarna täckte snön det ibland, då längtade jag efter nästa båtsäsong.

En vårtermin, efter att mitt husbygge i Arkösund var redo för kommunens besiktning, tog jag över en klass i årskurs tre på Solbergaskolan söderut nära Stockholm centrum. Där arbetade min

yngste grabbs mamma redan, det var några år innan han föddes, och tipsade mig om vikariatet eftersom jag behövde ha en lön. Den kvinnliga läraren som haft klassen hade blivit sjukskriven, om jag minns rätt på grund av stöket i klassen, och jag ville ganska desperat bli avlönad. Min lärarexamen gällde bara gymnasiet så jag undrade hur det skulle gå med en klass på lågstadiet som hade dåligt rykte, dessutom innebar det att jag skulle undervisa barnen i samtliga ämnen.

Första gången jag träffade eleverna stod de någotsånär uppställda utanför klassrumsdörren i en av den stora skolans sidobyggnader. När jag låst upp dörren, presenterat mig genom att skriva mitt namn på tavlan, satte vi igång lektionen enligt schemat jag fått att följa. Klassen verkade definitivt orolig, och efter några dagars undervisning i allt från svenska och andra ämnen till matematik, kom jag med ett förslag som jag hoppades eleverna skulle nappa på: Välj ut ett par böcker som ni gillar så ska jag läsa högt ur en varje dag om ni jobbar bra under lektionerna.

Detta förslag fungerade bättre än väntat, jag valde en bok som både var spännande och gick att dramatisera texten i vid uppläsningen. Ingen annan vuxen hörde ju mig. Eleverna började då och då under dagarna fråga om jag inte skulle läsa snart, och jag använde deras intresse för att de skulle jobba flitigt först. De var listiga och fick mig att läsa högt under lektionerna i svenska enligt schemat, trots att rutinen blivit att avsluta dagarna med att jag plockade fram boken. När detta pågått ett tag började en del intensivt lyssnande sakta närma sig katedern under min dramatiserade högläsning och hängde över den. Jag erkänner att det var kul med deras engagemang, därtill skötte de skolarbetet mycket bra. Det förvånade mig en del att jag aldrig fick någon kommentar till mitt sätt att sköta lärarjobbet, varken från skolans ledning eller elevernas föräldrar. Någon borde ha hört något någon gång, men sedan klassens ordinarie lärare kom tillbaka efter sjukskrivningen fick jag fortsätta med vikariatimmar på högstadiet. Jag tog så många timmar som möjligt, lönen var välkommen.

Första dagen det lilla förlaget bestämt att tidningarnas kritik av min debutroman fick publiceras, åkte jag ner till Stockholms central för att läsa. Jag inhandlade en packe tidningar i en kiosk och slog mig ner ensam på en bänk utomhus med utsikt över spårområdet och perrongerna i betong. Få människor var i rörelse, det var tidigt på morgonen, och en höstliknande vårdag väntade. Eftersom jag inte kände till att det var ganska ovanligt med recensioner av en okänd persons skrivelser utgivet på ett litet förlag, borde jag blivit överraskad av antalet artiklar i olika tidningar. Storstadspresen var blandat positiv, men vissa ute i landet gav mig här och där detaljerade komplimanger som det tog tid för mig att smälta och uppskatta rätt. Visst hade jag blivit intervjuad inför publiceringen på några få håll, men uppmärksamheten borde absolut förvånat mig.

Vid en middagsbjudning som jag och min dåvarande flickvän fått av en vän och hans partner, ville jag testa hur texten fungerade i min nyligen utgivna roman. I hemlighet förberedde jag tre texter, en

var ett avsnitt jag själv skrivit, plus en av vardera Strindberg och Conrad som jag uppskattar. Alla tre handlade om upplevelser på sjön. Det blev en handfull sidor av var och en, och jag bytte ut namn i texterna för att det skulle vara så svårt som möjligt att fatta vem som gjort vad.

Efter middagen, sittande vid kaffebordet, delade jag ut kopior av de hemliggjorda exemplaren och förklarade att en var min, men de övriga två avslöjade jag inte namnen bakom. Det jag ville veta var dels vilken text de gillade mest, dels vilken de trodde jag skrivit. Min dåvarande flickvän, senare mamma till min yngste kille, var utbildad lärare i bland annat svenska. Min kompis och hans partner hade andra examina från universitetsnivå, men var intresserade läsare. Kanske mitt påhitt fungerade som ett kul experiment, eftersom de diskuterade livligt och spekulerade medan jag höll tyst.

Förmodligen är jag inte tillräckligt fåfäng, jag minns inte exakt resultatet av omröstningen som jag begärt. Jag vann nog inte men kom inte heller sist, och ingen gissade rätt på vad just jag kokat ihop. Sedan talade jag om varifrån texterna kom, och det var trevligt att lyckas gömma mig bland två fina berättare. Därmed fick jag lite koll på hur kvaliteten på mitt skrivande kunde uppfattas, vilket varit syftet.

Före en midsommar, jag minns inte vilken, mer än att jag fyllt arton år, och att jag stod i sista minutens kö för att handla en del dricka i Norrköping. När det blev min tur framme vid en av systembolagets kassor, blev jag uppmanad att visa legitimation, det hade jag ingen med mig. Desperat såg jag mig omkring i trängseln, och upptäckte en klasskamrat från åren före gymnasiet. Han var storväxt, jobbade kanske extra där bakom disken, och jag sa till expediten att han känner nog igen mig. Det gjorde han och jag fick handla vin plus öl, det var inte bara till mig själv, så den midsommarens firande med kompisarna räddades.

Under de tre åren före gymnasiet hade jag en gång av någon anledning brottats med samme kille i skolans korridor, utanför teckningssalen. Han var stor och tung, men inte särskilt elak. Jag hamnade i underläge med honom sittande på mig. Trots detta höll jag ett fast tag om hans överkropp och upprepade ger du dig, ger du dig. Det var säkert inte rätt tillfälle att envisas så som jag gjorde, men han släppte upp mig.

Dörren till teckningssalen var som vanligt låst, och vi elever stod alltid före lektionen på långt led och väntade tills läraren kom. Vid ett tillfälle hade någon, som jag varken såg eller hörde, stoppat in en avbruten tändsticka i låset. Läraren, en kort senig äldre man med stor näsa och gäll nasal röst, anlände och försökte öppna dörren. Han reagerade inte märkbart när nyckeln tog stopp, plockade tyst fram en säkerhetsnål med böjd spets och drog enkelt ut den lilla biten tändsticka ur låset, innan han snabbt öppnade dörren. Tydligen var vi inte först med att försöka blockera nyckeln. Då klassen traskat in och stod upp bredvid bänkarna hade vår teckningslärare tagit plats bakom katedern, som vanligt med en

brett uppslagen tidning höjd framför sig, innan han sa sitt ner.

Eftersom läraren var osynlig bakom tidningen då han med sin nasala röst beordrade oss att sitta, hade jag en gång fått klassen med på ett upptåg. Hela kassen skulle sätta sig på golvet! Läraren hade ju inte sagt mer än sitt vanliga sitt ner, innan han brukade lägga ifrån sig tidningen och berätta vad vi skulle göra under lektionen. Tysta satt alla och väntade in att läraren skulle bli synlig, när tidningen inte dolde honom mer. Vad är det här, skrek han nasalt då han upptäckte oss stilla sittande på golvet bredvid bänkarna. Så rusade han ner från det låga podiet som katedern stod på, och måttade en spark mot den lilla prydliga flickan som hade sin plats närmast. Sedan skrek han något igen, exakt vad kommer jag inte ihåg, men sparken han måttat träffade inte den snälla flickan. Därefter intog vi platserna vid bänkarna och hade en lugn lektion.

Apropå teckning visade pappa mig flera han gjort som han fått högsta betyg på, även i slutbetyg, då han som sjöman läst in studentexamen per korrespondens, det vill säga via brev. Enligt den tidens betygssystem betydde detta att han fått stort A. Därefter gick han iland och studerade till sjökaptan vid navigationsskolan i Härnösand och belönades med en silverrova för sina studieresultat.

Pappa överdrev aldrig sina prestationer, det var mera som information, men gjorde naturligtvis intryck på mig som tonåring. Han blev som utexaminerad sjökaptan reservofficer i flottan då andra världskriget härjade, och träffade mamma på så kallad tedans en söndag eftermiddag i Stockholm. Eftersom han dessförinnan fått examen från både skeppsbyggnad och maskinteknik vid KTH hade han tillverkat en modell av ett skrov i trä med plåtarna utritade, vilket jag gissar varit en uppgift i utbildningen. Den är gjord med ett halvt skrov som lackats ljusbrunt och kan hängas på väggen som prydnad. På dess ovansida har pappa etsat in mammas namn plus året ett år innan jag föddes. Modellen fick hon i present, och föräldrarna hängde den på vardagsrummets vägg i Norrköping. Jag fick den i arv enligt vad brorsan och jag kom överens om. Som minne finns den på min vägg sedan dess.

Ett foto jag har kvar på pappa som färsk officer i uniform och armkrokad med mamma gående på Djurgårdsbron, är också ett minne jag behållit. Det fann jag i hans svarta plånbok tillsammans med körkortet efter att han avlidit.

I fler än tio år satt känslorna kvar för Ulrika sedan vi träffats första gången, då hon inte hunnit fylla tjugo men jag var något år äldre. Våren vi möttes hade det ordnats squatt på KTH:s kårhus. Den kvällen blev för varm på dansgolvet, och vi tog en nypa luft utomhus. Ett vackert vitblommande träd runt hörnet en bit bort ville jag visa Ulrika, men hon sa nej. Hon litade tydligen inte på mig, och den tveksamheten var nog sund just då. Längre trodde jag trädet var en tidig syren, men lärde mig senare att det var häggen som blommat. Möjligen hade min okunskap flera dimensioner än jag uppfattade för tillfället. Hur som helst bestämde Ulrika och jag att ses på höstens första dans, då jag började studera andra året, och gjort sommarpraktik på en metallverkstad i Norrköping. Så blev det.

Om inte hennes kontrollerade mamma styrt och ställt omärkligt i bakgrunden, vilket jag anar hade viss betydelse för att Ulrika efter ett antal år togs in kort tid på St Görans sjukhus psykakut, skulle vi säkert hängt ihop som ett oskiljaktigt par. Ändå träffades vi ibland under åren. Jag kan bara spekulera i hur hennes föräldrar hade sina inbördes roller, utan att veta tillräckligt mycket för att säga något. Deras förhållande påverkade säkerligen Ulrika, men hon sa aldrig ett ord om sina egna önskningar eller framtidsplaner, och begärde eller önskade inte ett dugg från mig. Senare blev hon som utbildad barnskötare utmobbad från sitt jobb på dagis, vilket inte förvånade, hur förskräckligt jag än tyckte det var. Hon utsågs till så kallad hackkyckling, och detta förtjänade inte alls hennes mjuka och lite blygt fungerande person, så följden blev att hon sa upp sig från jobbet. Jag kom aldrig på något annat jag kunde göra utom att lyssna och finnas där.

I bakhuvudet på mig måste detta funnits när jag träffade mina första två barns mamma. Förälskad i henne blev jag aldrig, men längtan efter barn och klyschan att livet måste gå vidare fick mig att ge efter för hennes, ja det rätta ordet är väl uppvaktning. Välutbildad i ekonomi från universitetet efter en lång anställning som utlandstelefonist smög hon sig in i mitt liv utan att jag märkte några signaler på de destruktivt konfliktyllda sidorna som senare kom fram. Eventuellt hade jag en instinktiv och omedveten känsla av att något var fel, jag hade ju avslutat förhållandet ett par gånger för att det fungerade dåligt, men lockats tillbaka. Flera år senare bröts vår förlovning då jag helt enkelt tappat lusten att gifta mig.

Vi bodde ihop i min trea på Fleminggatan efter att dottern fötts på självaste julafton. Jag avrådde henne från att hyra ut sin egen trånga trea i andra hand, tvärs över St Eriksbron. Det var en hyreslägenhet likt min, men fastigheten ombildades först till andelslägenheter och senare bostadsrätt. Grannen ovanför hennes lägenhet på nedre botten hade köpt även hennes andel. Han var jurist, och då hon uppmanad av mig försökte köpa sin lägenhet av honom råkade de i luven på varandra, slutade prata, så jag tog över och förhandlade fram ett köp. Bland annat på grund av att hon och jag inte hade gemensam ekonomi vet jag inte de exakta beloppen, det visade sig i alla fall bli en rejält lönsam affär för henne, min insats gav möjligen ett tack åtminstone, jag minns inte.

Isveckan var ett stående inslag under utbildningen till kustjägare. Efter att ha fått tillstånd av befälen att byta ut gasmasken i dess väska och ha min Hasselblads kamera där istället, med det korta 80 millimeters objektivet, skidade vi iväg över snötäckta isar och genom skogen klädda i vita snödräkter. Vintern var snörik men inte svinkall. Jag hade tänkt ta bilder och, om de blev bra, sälja dessa till mina soldatkompisar. Alla små extrainkomster var attraktiva, den dagliga slant vi fick för vår tjänstgöring räckte inte långt. Över en helg hemma i Norrköping hos föräldrarna kopierade jag upp ett antal svartvita bilder, som jag senare lät killarna på plutonen se och beställa exemplar av om de ville. Priset jag tog var inte högt, men det blev några välbehövligen kronor i min magra kassa. Till och med

en stämpel jag skaffat tidigare använde jag på baksidan bilderna, med copyright och min adress hem till Norrköping.

Den gröna delen av året, då uttagningen till olika tropper var avklarad, skulle båttroppen jag tillhörde springa orientering på tid i skogen tillsammans med hela kustjägarskolan. I förväg hade vi sex sju killar fått höra att inget mindre än ett resultat som innebar militära guldmärket i orientering räknades. Vi visste inte hur stort allvar det låg bakom dessa ord, men alla i båttroppen klarade märket. Vad jag minns fick vi inget erbjudande om att köpa det, men som man ropar i skogen fick befälen svar kan man säga.

Det fanns inget förbud mot att skratta, i tjänsten var det aldrig någon som ens försökte göra sig lustig. Kulturen av osynliga uttryck liknande de stenansikten befälen uppvisade hade snabbt spridit sig till oss värnpliktiga. Extremt få gånger yttrade någon sig på ett sätt som kunde tolkas humoristiskt, och då skedde det med helt nollställt ansikte upptäckte jag. Under vinterhalvåret hjälpte jag frivilligt till med att skrapa, måla och göra segeljollarna för två man ombord i skick inför sommarhalvåret. Kompanichefen jag i tysthet döpt till mördar-Lars på grund av hans askgrå ansikte, ledde arbetet för några av oss efter dagens tjänstgöring. När skrapningen och slipningen av skrovet på en av båtarna var klar maskerade jag med tejp innan bottenfärgen skulle målas. Vattenlinjen blev väl inte helt rak, och kompanichefen såg detta med en kommentar och nollställt ansikte att det passade bra till sjögången. Som tack för vårt frivilliga båtrustande fick vi ett skriftligt kort där vi blev behöriga att segla.

Hemma i Norrköping, under tiden efter familjens andra flytt dit, då jag först började vårterminen i tredje klass och efter ett antal skolår avslutade med examen från gymnasiet, vid det som då hette Högre Allmänna Läroverket, visade mamma och pappa ofta tecken på varma känslor. De kramades, höll om varandra och pussades ibland stående i köket, medan brorsan och jag satt vid bordet. Äckligt sa jag med viss förtjusning som uppväxande kille, men hunden Putte först och senare Kalle, som pappa kallade honom, fick ofta del av mammas och pappas liknande känslor, vi killar också.

Föräldrarna hade låtit mig stuva in mina grejer i sommarstugans vardagsrum och lillstugan bredvid, under vintern och våren till dess jag flyttade in i mitt tillräckligt färdigbyggda hus i Arkösund. Då hade jag hunnit bli drygt fyrtio år. Vägen till föräldrarnas fritidshus var inte lång, en handfull kilometer, därför tog jag ofta min första och begagnade bil, en vit Saab, från Arkösund och hälsade på mamma och pappa under sommarhalvåret innan vintern då mitt segdragna bygge blivit användbart för inflyttning.

Till min förvåning hade pappa läst första romanen jag fått ut, där jag skämtat lite i exemplaret föräldrarna fick. Jag skrev på försättsbladet en dedikation till mamma och pappa: utan er hade den här boken aldrig kommit till. Visst syftade jag på att om jag inte fötts med mamma och pappa som föräldrar vore boken oskriven. Pappa gav mig sådana komplimanger som jag inte förtjänade, därför vill jag inte upprepa hans ord. Mamma sa aldrig något och jag frågade inte. Jag får aldrig veta om hon hade någon åsikt eller

reaktion. Samtidigt drar jag mig nostalgiskt till minnes då familjen satt i vardagsrummet hemma framför teven i Norrköping när jag var i tonåren. Vi såg ofta en svartvit film, och det hände att jag reste mig missnöjd med hur berättelsen skrivits och utspelade sig. Mamma sa gör det bättre själv då. Hennes klarspråk borrhade sig så omärkligt djupt in i mig att jag måste upprepa det för mig själv nu.

Allt var inte frid och fröjd, dels hade jag problem med min dotters mamma, som saboterade min kontakt med barnet, dels dök knepigheter upp i mammas och pappas relation.

En av många sommardagar satt föräldrarna inne i sommarstugans helglasade veranda och drack vin, medan jag som bilförare tackat nej. Det var en ljus kväll, dörren ut stod öppen, hund nummer två, Hjalmar alltså eller Hjalle, gick ut och in som han ville, mest låg han på golvet bredvid oss. De delvis nerdragna rullgardinerna hindrade den sjunkande solens strålar i väster från att besvära oss. Mamma kritiserade pappa för att han var så ouppmärksam mot henne, pappa tyckte hon var svartsjuk utan anledning, hon påstod ibland att han tittade på andra kvinnor medan han reste i sitt jobb. Detta var långt ifrån alla saker som kom upp. Jag satt i en av rottingstolarna, mitt emellan föräldrarna, vid det lilla bordet med glasskiva, och försökte tala om för pappa vad som bekymrade mamma, och tvärtom vad pappas problem bestod av. De krigade inte, vår samtalston var lugn, vi satt säkert några timmar innan jag tog bilen till mitt hus och föräldrarna skulle sova på övervåningen.

Efter vårt allvarliga samtal på verandan avslöjade pappa för mig att han tidigare funderat på skilsmässa och flytta ifrån mamma. Något år senare sa han på tu man hand, att morsan och jag aldrig haft det så bra som vi har det nu. Jag vet inte om jag kommenterade detta, men självklart blev jag glad. I tysthet höll jag med mamma om att han var ouppmärksam mot henne, och bland annat alltför insnöad i sitt jobb, men det hade jag redan sagt till båda två när vi samtalat på verandan. Att till exempel mammas stänk av svartsjuka plus pappas ouppmärksamhet var begripliga, men bottnade i förklarliga skäl som borde gå att komma till rätta med, det visste de dessutom att jag tyckte utan att jag behövde säga det igen.

Tredje barnet, en grabb, blev jag pappa till efter att några år dessförinnan träffat hans mamma på en gemensam manlig väns födelsedagskalas. Jag kunde vara med pojken så mycket jag ville, åtminstone fram till separationen, då killen närmade sig tonåren. Därefter förstörde även denna mamma mitt umgänge med pojken, så jag än en gång tvingades vända mig till tingsrätten. För mig hade de många årens fria och naturliga samvaro med pojken stort värde, eftersom mamman till mina två äldre barn gång på gång saboterat umgänget i trots mot den felaktiga domen i tingsrätten angående vårdnaden, som enbart gav mig umgängesrätt. Mer än en handfull gånger dömdes hon ju för detta, inte en enda gång friades hon av domstolarna, och den uttjatade frasen om att tänka på barnens bästa stämmer inte för hennes del. Jag anar diffust bakgrunden till båda mammornas tvärvändningar i inställningen till mig, då deras väl dolda fula personlighet kom fram i dagen, vilket jag sett flera

små tecken på men haft överseende med. Inte oväntat för mig gjorde därefter ingen av de båda det minsta för att försonas, åtminstone för barnens skull. Det handlar antagligen om något slags personlig besvikelse de känt, de ville ha mycket mer än de gav. Deras agerande med barnen som så kallat vapen är hur som helst uttryck för ett felriktat och självcentrerat missnöje som drabbar oskyldiga unga.

Vid födelsekalaset för min dåvarande bekantning på söder i Stockholm stötte jag alltså på blivande mamman till min yngste kille, stående på gården utanför porten till kompisens lägenhet, som låg på nedre botten. Det var en ljum höstdag, hon hade kläder därefter och jag la märke till att hon såg vältränad ut, men inte hade ett sockersött ansikte. Medan jag gick omkring med ett vinglas i handen pratade vi och det visade sig att hon bara drack alkoholfritt aldrig annat. Dessutom hade hon tagit sig dit i bil. Senare på kvällen körde hon ett gäng av oss vindrickare till ett ställe i centrum. Där satt hon med oss som fortsatte födelsedagsfesten, och körde sedan mig och en annan kille till olika ställen i innerstan där vi skulle sova. Jag ville träffa henne igen, men hon skulle ta bilen ut till Värmdö där hennes föräldrar hade hus. Vad hon höll hemligt då var dels att där ute passade hennes mamma och pappa hennes ungefär fem år gamle son, dels att hon hade en egen tvåa på söder i Stockholm.

Möjligen berodde det till en del på att jag klarat av utbildningen till kustjägare så jag fastnade för hennes klart synliga fysiska träning, och tonade ner andra fakta inför mig själv. Bland annat hade hon fått sin son med så att säga upphovsman som satt i fängelse då hon jobbade som gympainstruktör där. Hennes föräldrar envisades med att hon måste göra abort, men deras inställning struntade hon i, och jag som fick reda på historien senare accepterade läget som det var. Jag hade fastnat i smeten. Människor har ju möjlighet att förändras, resonerade jag, det visade sig vara helt fel i detta fall.

Varje gång jag kom hem till studentrumstváan i Hallonbergen utanför Stockholm sprang katten Kurt till dörren och jamade, särskilt om hon varit ensam ett tag. Då jag böjt mig ner för att ta upp katten i famnen smet hon undan ett par meter och visade mig ryggen med svansen högt i vädret. Många år gick innan jag hört att just visa rumpan var en hedersbetygelse, men detta visste jag inte då jag fått tag i henne och hon låg på rygg i mina armar.

Kurt var mycket smidig och vig, jag lärde den cigarrbruna katten allt möjligt som roade oss båda. Bland annat ställde jag upp Kurt högt på en öppen dörrs översta kant, där katten balanserade stolt. Vid ett tillfälle satt hon på golvet framför det kombinerade sov- och studierummets öppna dörr. Vi var ensamma i rummet, och jag märkte hur Kurt fokuserade på dörren med något särskilt i blicken, så jag höll mig stilla och väntade. Med ett panterliknande språng kastade Kurt sig mot dörrens överdel, hävde sig upp med sina kortklippta klor och spatserade sedan i en uppvisning för mig med triumferande svans i vädret. Som vanligt när Kurt flera gånger senare gjort om sin akrobatik böjde jag mig framåt så hon kunde använda min rygg och hoppa ner på golvet igen.

En dag återvände jag hem till den ensamma Kurt och såg att några böcker från översta lagret på den enkla bokhyllan låg på golvet. Höjden var ungefär densamma som dörren hade mellan rummen i studenttvåan, och jag kunde tänka mig vad som hänt.

Varje kväll bäddade jag åt Kurt i rummets fåtölj bredvid vårt sovrum, nattade henne där och stängde dörren till vårt innan vi människor skulle sova. Som ofrivillig sammanboende med en katt fungerade det praktiska fint. Kurt sov tyst hela natten och hade vid behov fri tillgång till kattlådan i badrummet genom dess öppna dörr.

De gånger matte låg i badkaret satt Kurt nyfiket på kanten, eller balanserade omkring. Hon undvek noga vattnet, kände ibland på dess yta i badkaret med tasserna, men durrade, det vill säga skakade snabbt på tasserna för att bli av med dropparna, trots vattnets behagligt ljumma temperatur.

Kurt hade en klösbräda som matte köpt, den blev populär, men jag skötte regelbundet hennes klor när de blivit alltför långa och vassa. Hon fick ligga på rygg i mitt knä med baksidan mellan mina lår och tassarna i vädret. Kurt blev van och jag skötte kippningen så snabbt som möjligt. Värre var det med den sällan återkommande tvätten av hennes päls med kattschampo. Hon anade nog när pälstvätten var på gång och gömde sig under sängen. Eftersom Kurt och jag ofta lekte med en hopknycklad bit tejp som jag kastade överallt, och katten hittade och dribblade omkring med mellan framtassarna, kom jag på ett knep. Jag slängde tejpbiten i det tomma badkaret, men Kurt tvekade, rädd för vattnet som brukade finnas där. Då hon hoppat upp på badkarskanten och förstått att det inte fanns vatten i karet dribblade hon vilt med tejpens på badkarets botten. Jag bar ut katten, stängde badrummets dörr, fyllde badkaret med väl tempererat vatten i höjd för Kurt, öppnade dörren och kastade i tejpens som Kurt snabbt hoppade efter. Överraskad klängde hon genomblöt med framtassarna runt badkarets kant, jag fick grepp om henne och vårdade kattpälsen med schampo, sköljde och virade in katten i hennes handduk, sedan lekte vi igen.

Eftersom Kurt egentligen var en vacker flicka, som jag döpte i ett slags protest mot att vara icke tillfrågad sambo med katt, tjatade hennes matte på mig för att få kattungar, vilket jag till sist gick med på, förutsatt att jag slapp bli inblandad. Det behövde jag inte, och fick bara se Kurts mage bli större, då matte gjort ett slags bo i en av sovrummets garderober. Det blev två kattkillar, den ene mycket lik Kurt både till utseende och stil, den andra med drag av pappan, som blivit champion på olika utställningar.

Kattkillarna var festliga att följa. Jag satt hemma och pluggade till mina sista resttentor i hållfasthetslära, ett ämne jag inte gillade och hade svårt för, på grund av ämnets splittrade struktur. Inom parentes sagt jobbade pappa extra som assistent med hållfasthet och beräknade flygplansvingar då han studerade på KTH.

De små killarna katt hittade jag raskt på namn till, Sylvester hade charm likande sin mamma, Mulle var lite kraftigare och påminde nog om sin pappa utställningsvinnaren som jag aldrig sett. Deras upptäckarskoj med allt rörligt måste jag le åt. Kurt tog ibland igen sig från kattmammans roll uppe på sängens överkast medan jag

pluggade. Då kattkillarna saknat henne efter sina lekövningar ville de ha sällskap uppe på sängen där hon låg och sov. Overkastet hängde ner längs sängkanten, och första gångerna småttingarna försökte klättra upp hängde de i det stickade tyget med sina små sylvassa klor, men orkade inte hela vägen utan föll ner någon decimeter till golvet. De fick hjälp upp, och det dröjde inte många veckor innan kattkillarna själva behärskade klättringstekniken.

Svårigheterna var många för att ta bilder av två rörliga kattungar och bli nöjd med resultatet. Ensam bar jag ut killarna i buren matte köpt, valde en bergsslutning i skogen nära Hallonbergen där vi bodde och riggade upp min Hasselbladare på stativ. Med trådtlösaren i handen öppnade jag kattungarnas bur, tog båda under magarna med den andra och ställde killarna på det lutande berg jag valt, för att de skulle balansera ett kort ögonblick och inte sticka iväg direkt. Sedan tryckte jag av, och efter att ha upprepat proceduren några gånger, det vill säga stoppat in killarna i buren däremellan, fick jag ett negativ bland tagningarna som verkade kunna bli som jag ville ha det. Filmen i svartvitt framkallade jag, och gjorde senare en papperskopia i format 30 gånger 40 i mörkrummet jag byggde bakom garaget, då matte och jag köpt ett nybyggt hus i Täby. Bästa bilden har jag kvar höggglansad och monterad på kartong, den är väl 30 eller 40 år idag, konstaterar jag med ett leende åt likheten med bildkopians format.

Lokföraren Svante bodde med sin tjej mitt emot i Hallonbergens studentkorridor. Vi fungerade bra ihop, bland annat för att vi båda var påhittiga och drastiska med humor och humör. Jag fick ju köra tåg med honom utan att ha frågat, den upplevelsen sitter i mitt minne för alltid. Kanske har detta med att rulla fram på spår ett slags filosofiskt värde, särskilt om känslan väckts i barndomen som hos mig, när jag smet ner till Finspångs bangård och fick åka med då ångloken växlade vagnar hit och dit.

Vi tog en dagtur med färjan på egen hand från Stockholm till Åland, Svante och jag. Våra respektive tjejer följde inte med, jag har ingen aning om varför. Det var en utbredd uppfattning att dagturerna med färja betydde festande med mat och dryck på färden fram och åter, med ett kort uppehåll i vårt grannland. Under resans gång kunde passagerarna dessutom handla så kallat skattefritt, alltifrån parfym till presenter och alkoholhaltiga drycker. Det fanns få begränsningar ombord, vissa handlade mer än vad tullens regler medgav vid återkomsten till Stockholm.

När Svante och jag klev av färjan och skulle åka tunnelbana hem till Hallonbergen hade vi haft en lyckad tur från tidiga morgonen till kvällen med mycket snack, skratt och diskussioner. I tullhuset visade det sig att en extremt lång kö av människor stod framför den gröna skylten, som betydde att folk inte hade något att förtulla. Vi konstaterade att det tog fruktansvärt lång tid medan personalen tydligt letade igenom det mesta bagaget. Däremot var det tomt i den röda passagen, alltså om man hade något som måste förtullas, där enbart ett par av personalen stod bakom disken. Vi beslöt oss

raskt för att ta den vägen. Mitt förslag var att jag går först, och la därefter min väska på disken redo för inspektion, och frågade om de finska ölglasen i kristall jag köpt behövde förtullas. Svaret blev nej av den kvinnliga tjänstepersonen och jag tog väskan utan att den behövde öppnas. Svante gick bakom mig, han rökte men inte jag, och bad om eld. Först hade han ställt sin väska ovanpå disken. Med en cigarett i munnen fick han sedan hjälp av tullkvinnan att få eld. När hon började försöka titta i hans väska slet han åt sig den, fräste och sa att den skulle hon ge fan i! Förmodligen hade vi båda med oss saker som tullen skulle varit intresserad av, dessa detaljer har fallit ur mitt minne. Därefter lämnade vi lugnt samtalande tullhuset utan att hindras, och tog tunnelbanan mot Hallonbergen efter vår dagtur med Ålandsfärjan.

Yngste grabben jag blev pappa till behövde aldrig gå på dagis, men började i kyrkans förskola vid drygt tre års ålder, gruppen kallades skogsmulle, med mycket utomhusaktivitet under alla årstider och väder. Då hade jag sålt mitt hus och hans mamma sin bostadsrätt på Kungsholmen, och hon ordnat en större hyreslägenhet nära Humlegården. Hon fick all föräldrapenning, förutom den månad som samhället öronmärkt för mig, trots att jag tog jag hand om grabben minst lika ofta som hon. En kompis till henne var första åren avlönad barnpassare, på grund av att jag pendlade mellan mitt nybyggda hus och Kungsholmen. I ett av de två stora sovrummen, i den äldre fastigheten med rejäl takhöjd, bodde hennes egen grabb. Han hade under flera år ingen kontakt med sin pappa, och frågade mig faktiskt vid ett tillfälle om han fick kalla mig så. Mitt svar blev att visst får du det, men du vet ju vem din pappa är. Den lite smickrande titeln använde han aldrig.

En socialsekreterare skrev ett brev då pojken var mer än tio och ville ha kontakt, antagligen för att pojken skulle få träffa sin pappa igen. Jag gav den nervösa mamman, som blivit rädd för följderna, ett råd att varken per telefon eller med brev besvara förfrågan. Jag trodde nämligen att ärendet då skulle rinna ut i sanden, vilket det gjorde. Vad den pappan haft för sig under åren efter att han träffat pojken sporadiskt de första tre fyra vet jag inte, men kan föreställa mig, med tanke på hur pojken blivit till i fångelset medan hon varit gympalärare där. Visst kan människor skärpa sig, men det gäller få.

Torsdag kväll tog jag regelbundet bilen från Arkan, alltså Arkösund, där jag arbetat hemma med mitt konsultjobb, och for till Stockholm. Sedan åkte jag tillbaka, oftast på måndag förmiddag, ibland senare medan grabbens mamma jobbade som lärare. Det hände att han följde med då han lärt sig gå. Då vi flyttat tillsammans i en stor fyra med pigkammare nära Humlegården påstod hon att väninnorna tyckte det var konstigt att jag inte betalade halva hyran, utan drog av för hennes grabbs boende, men gav sig när jag frågat varför jag skulle bekosta det. Pojken fick däremot många presenter på födelsedagen och julklappar av mig, men hon gav aldrig något till mina två, utan bortförklarade det med att de träffades så sällan.

Innebandy utomhus på Humlegårdens asfaltbelagda plan blev populärt för yngste grabben från tre till åren innan skolåldern.

Klubbor och boll lånades gratis i närbelägna fritisgården, men skulle lämnas in när verksamheten stängde, ibland slarvades det. Planens små metallramade mål med rutnät av snöre hade ungefär en kvadratmeters front och stod ute orörda dygnet runt.

Många gånger organiserade både killar och tjejer spel utan att någon vuxen la sig i. Klubbstriden blev intensiv ibland och oschysst, då sa vi som satt på bänkarna bredvid ifrån.

När inga kompisar fanns tillgängliga spelade grabben och jag själva mot varsitt mål. Jag höll klubban med ena handen för att jämna ut våra fysiska skillnader en del. Första årens spel var en barnlek, om jag får säga så, men kampen blev allt tuffare. Grabben hade bollsinnelse och var uthållig, vilket jag ville uppmuntra med anpassat motstånd, med bandyklubban i en hand.

En höstkväll var vi ensamma därute på planen i mörkret, belysta av gatljuset från vägen intill. Det blåste hårt, säkert stormbyar, vi stod mitt emot varandra med varsitt mål bakom oss. Jag beräknade bollens bana med tanke på vinden, slog iväg den med en hand från långt avstånd, och dess krokiga bana ledde rätt in i mål. Hela tiden höll jag koll på Humlegårdens träd, som böjde sig kraftigt i senhöstens vind. Ett knakande hördes en bit bort, och jag sa åt grabben att kolla hur trädet därborta blåser omkull. Kanske var det då jag frågade honom om han inte tyckte att vi ibland var som kompisar. Jag fick snabbt svar, nej du är bara min pappa.

Det var en folktom eftermiddag, jag satt på parkbänken i närheten och såg grabben spela på tu man hand med en annan kille som inte hade samma kroppsstorlek, men verkade jämn gammal. Hans pappa satte sig på bänken bredvid mig, och jag kände igen honom som ishockeylandslagets dåvarande tränare. Då förstod jag att killen min grabb latjade med var adoptivsonen som nämns i tidningarna. Killarna hade kul med klubbor och boll medan vi vuxna pratade mycket, bland annat om hur man utvecklar och förvaltar talanger. Lite senare ville killarna spela med oss vuxna två och två, och jag föreslog att vi bytte grabbar, för jag misstänkte att min grabb skulle kämpa rejält. På så sätt hade jag lättare koll på honom och kunde avstyra eventuellt överdrivet spel i tid. Allt flöt på bra och blev till slut ett kul minne. Jag visade aldrig att jag känt igen hockeytränaren.

Under perioden vi bodde vid Humlegården, nära GIH:s asfalterade tennisbanor, cyklade vi ofta dit grabben och jag. Tennis plus racketsporter såsom badminton och squash har jag utövat flitigt, och ville stimulera honom att prova racket med boll. De tre asfalterade banorna hade riktiga nät och målade linjer plus höga rutformade ståltrådsstaket runt om, och var för det mesta lediga allihop. Grabben och jag spelade, men ibland for någon boll över höga staketet runt banorna. Han rusade runt på utsidan för att hämta vår boll och hittade samtidigt flera fina andra bland buskarna då vi båda letat efter vår egen. Jag hade med en toarulle i väskan eftersom det ofta hände att han behövde befria sig efter lite spel, och jag brukade söka efter en gren som han kunde sitta på gömd bland löven i det täta buskaget. Resultatet täckte jag noga.

Ett antal gånger försökte jag få igång en kontakt mellan mina äldsta två barn och min yngste kille, men det misslyckades, delvis

antar jag på grund av att yngste grabbens mamma inte var populär. De äldre barnen beklagade sig för mig då och då och sa att hon inte var snäll, genom att ständigt ge korthuggna tillrättavisningar om de tog i hennes saker hemma hos oss. Inte konstigt att hon sällan träffade mina två äldsta barn, och skyllde på detta när jag undrat varför hon aldrig köpt någon liten present vid jul eller födelsedag.

Intressant i sammanhanget är att ibland kom hennes egen son hem från skolan och jag la märke till att han måste råkat ut för något, utan att jag ville fråga, innan han stängde in sig på sitt rum. Det hade hans mamma inte sett, jag tipsade om detta och bad henne kolla läget, vilket hon gjorde. Vid lämpligt tillfälle fick jag höra om bekymren därefter.

Mina två äldsta barn har aldrig försökt ha kontakt med halvbrodern, inte heller han från sin sida så vitt jag vet, trots att de har mer än mig gemensamt. Båda killarna är exempelvis nu i vuxen ålder nästan på centimetern lika långa som jag.

Tanken på att förlova mig med yngste grabbens kortväxta mamma föresvävde mig aldrig, trots att allt vardagligt praktiskt flöt smidigt, och gemensamma beslut fattades konfliktfritt genom ostört resonering när vi var för oss själva. Mina aningar om hennes undanhållna egenskaper visade sig vara riktiga efter vår separation. Vi bytte till oss en tvåa för mig på Kungsholmen, hon valde en fyra jag senare byggde en del i, belägen ett kvarter från grabbens skola. Hon begärde inte men fick pengar av mig för mitt nya hyresboendes marknadsvärde, eftersom hon ensam stått för den fiktiva summan vad gäller hyreslägenheten nära Humlegården, vilket jag inte visste om förrän i efterhand.

Till en början fungerade arrangemanget hjälpligt, grabben tränade tennis först en, sedan två gånger i veckan, vilket jag lockat honom till. Jag sov över ibland efter att som alltid ha kört grabben till tennisklubbens träning, och brukade springa i skogen utanför under tennistiden för att inte störa, men det började knaka i förhållandets fogar med hans mamma.

Bland annat bokade hon tid för grabben hos skolans psykolog utan att jag visste om det, eftersom han uppträtt oroligt, men vägrade gå dit. Efter lång övertalning fick jag honom klara av mötena och satt utanför dörren och väntade. Sedan drev hon utan förvarning igenom via tingsrätten, med advokats arvodeshungriga hjälp interimistiskt, alltså omgående, att beröva mig vårdnaden vi haft gemensam sedan killen föddes. Jag förde min egen talan, och efter förhandlingarna visade det sig att mammans kvinnliga ombud var kompis med den manlige domaren, när de kamratligt snackade om vad de skulle ha för sig på en kommande ledighet! Då kände jag igen det kvinnliga ombudet som den jag anlitat i målet mot mina två äldsta barns mamma, där hon gjort ett så dåligt intryck att jag aldrig ville ha mer med vederbörande att göra! Istället fick jag nu ett exempel på så kallad vänskapskorruption.

Twisten gällde att mamman ville omplacera pojken för tidigt i sjätte klass till skolan där hon arbetade, och jag menade att pojkens problem med oro i skolan han gått i sedan första klass måste lösas innan dess. Den juridiskt omdömeslösa domaren beslöt på grund

av oenigheten att beröva mig vår gemensamma vårdnad, vilket slutade med sådant elände för pojken att han tvingades byta skola än en gång, eftersom problemen kvarstod i mammans skola. Tyvärr besannades alltså varningarna jag framfört flera gånger. Han lyckades ändå få ett slutbetyg från grundskolans nia efter ännu ett skolbyte. Dessa turer pratade jag inte med honom om för att han som ung inte skulle belastas, och han ställde aldrig någon fråga, men vårt förhållande blev inte som förr. Jag prioriterade att göra vad jag kunde för honom ändå.

Vid två tillfällen körde jag honom till gymnasieskolor i Stockholm, inriktade på idrott, som vi valt tillsammans, träffade lärare och rektor för att undersöka möjligheten att börja där. På vägen till min bil efter ett av besöken tackade han mig för att jag med lärarerfarenhet bokade och varit med på mötet och kört honom dit. Grabben avslöjade också att hans mamma hemma hos sig brukade kalla mig för idioten. Samma svar fick han av hennes grabb när han vid ett tillfälle frågat vem han fått en bok han läste av, det vill säga i present av idioten. Min enda kommentar blev att av henne och mig är det inte jag som är idioten. Därefter sa ingen av oss mer, jag litade på hans förmåga att tänka vidare själv, men det blev fel.

Katten Kurts matte studerade till psykolog, och blev färdig med grundexamen, en fil kand, ungefär samtidigt med att jag efter egen tid vid KTH tog mitt första jobb som ingenjör. Hon fick anställning på en vårdinstitution för att få sin nödvändiga praktik inför slutstudierna till legitimerad psykolog. Jag läste hennes kurslitteratur, en hel del var givande, men annat ratade jag efter en noggrann titt. Gemensamt hade vi bosparat, och använde dessa pengar till lån och handpenning för ett nybyggt ett och halvt plans hus utanför Stockholm. Våra lån nådde alltså upp till skorstenen som det brukar heta, men huset var faktiskt eluppvärmt. Hon tjänade ett par tusen mer i månaden än jag, min lön var ändå inte dålig, så vi klarade ekonomin bra. Varje månadsskifte satte vi oss ner i köket och gick igenom kvitton för gemensamma utlägg och räkningar eftersom vi var överens om delad ekonomi.

Bakom en vägg i det vidbyggda garaget fanns ett utrymme jag gjorde till mörkrum, med bänkar för förstoringsapparat och skålar. Ekonomin löpte på så pass bra att jag lyckades spara ihop till ett nytt teleobjektiv för Hasselbladaren, med 350 millimeters brännvidd. Varje helgs morgon och förmiddag vandrade jag ut i markerna nära huset med kamera och stativ medan hon fortsatte sova. Jag försökte alltid komma hem till lunch, men gillade ensamheten i skogen som ibland öppnade sig till ett landskap med anor från vikingatiden. Flera av de jag tycker hör till mina bästa svartvita bilder tog jag där, framkallade, kopierade och monterade i format 30 gånger 40 centimeter i mörkrummet. Till slut fylldes en hel vägg med uppnålade höggglansade foton på vårt hus övre halvplan.

Övervakningen med takkupor och fönster hade heltäckningsmattor som var populärt då. Kurt verkade uppskatta att sätta klorna i mattorna både under vilda rusningar, gärna uppför trappan först, och för att vässa sina tassars verktyg, innan jag märkte att det blivit

dags att ta fram saxen för att skydda mattorna. Kattkillarna Sylle, alltså Sylvester, och Mulle levde mer och mer sina egna liv och utvecklade olika personligheter. Kurts matte tog ensam killarna till utställningar, och Mulle som bråddes på pappan fick pris men aldrig Sylle. Jag undvek att favorisera någon av killarna, men Sylle liknade Kurt i kroppen och beteendet, vilket blev tydligast när vi lekte. Kurt brukade dessutom alltid vilja sova i mitt knä när vi tittade på teve.

Andra cockern familjen köpte, efter sorgeperioden då den förste avled i förtid på grund av dålig njure, honom hämtade allihop med bil i Småland. Exakt vilken av flera åtta veckor gamla hundvalpar det skulle bli hade vi inte bestämt, det fanns en hel kull svartvita i rätt ålder att välja bland, säkert fyra fem stycken. Mamma och övriga familjen kunde inte hejda lusten att ta upp valparna i famnen, brorsan och jag som inte ens var tonåringar stod inte emot länge. Mamma lyfte upp både killar och tjejer och bestämde sedan raskt vilken vi skulle ha, tack vare den uppmärksamhet och puss på kinden hon fick direkt av honom. Ingen av oss andra invände mot mammas val. Sedan åkte vi bil långa vägen hem till Norrköping som nyblivna hundägare. Vid ett stopp under resan satt brorsan och jag på gräsmattan utanför en bensinmack och passade Hjalle som försiktigt trevande gick lös, och såg hur han, som knappt var högre än de solbelysta grässtråna, kissade på huk som en liten flicka.

Till en början fick Hjalle välling i en skål på köksgolvet, den lapade han ivrigt i sig efter att mamma varmt och kollat temperaturen med pekfingeret. Flera gånger om dagen serverades han. Ett tillfälle jag minns är då vi människor satt samlade i vardagsrummets möbler, och Hjalle avbröt sitt intag av välling i köket för att leta efter oss. När han i dörröppningen till vardagsrummet såg var vi fanns sa mamma åt honom att gå och äta sin välling, vilket han gjorde. En annan gång studerade jag den lilla valpen som klev över tröskeln till köket med framtassarna först, och sedan kastade bakdelen efter för att inte snubbla, en rolig minnesbild.

Några månader senare hade Hjalle växt en hel del, men behållit sitt sätt att kissa i grässträngen utanför vår lägenhet på Ljuragatan. Jag rastade honom ensam utan koppel och det stod en hög lycktstolpe bland gräset. Hjalle sniffade sig fram till den och förvånade mig genom att oväntat slänga upp ena benet och vattna stolpen för första gången. Han höll på att tappa balansen, trampade lite snett under manövern med sina tre ben mot marken, men lyckades träffa stolpen med en stråle och fortsatte rutinerat nosa längs marken som om inget hänt. Efter detta lyfte vår hundkille alltid på benet.

I höghuset tvärs över parken bodde en familj med två bruna långhärliga taxflickor. Mamma berättade att hon vid ett tillfälle träffat herrn i huset då hon promenerade med Hjalle, lös som oftast. Antagligen hade mannen inte båda hundarna med sig, eftersom den ena hundflickan just börjat löpa, och fick stanna hemma, har jag för mig. Medan mamma stod och pratade med honom kom Hjalle fram, lyfte på benet mot mannens byxor och levererade en skvätt innan någon hann reagera. Mamma sa att hon tyckte händelsen var pinsam, erbjöd sig kemtvätta byxorna, men mannen skrattade bara.

Att följa med mamma på en biltur älskade Hjalle som vuxen hund. Han satt ensam i baksätet på vår nya fyra dörrars franska bil, när mamma skulle handla i ett närbeläget centrum. Det var som om han hade privatchaffis. Mamma placerade alltid sin handväska bredvid Hjalle, som gjorde några snabba höftrörelser över den innan han satte sig till rätta för att åka. Pappas humor var drastisk ibland, han tyckte juckandet över mammas handväska blev en könis för Kalle, vilket blivit namnet vår hund fått. Föräldrarna fungerade bra ihop, mamma skötte hushållet, plus skrev maskin åt pappa och tog hand om bokföringen, medan pappa arbetade i sitt enmansbolag.

Nästan mitt emellan Arkösund och Norrköping, som ligger på fyra fem mils avstånd från varandra, finns Östra Husby. Samhället är litet, men saknar inte grundskola plus postkontor och en del övrig service för innevånarna. Skolan samlade ihop elever från den vidsträckta lantliga omgivningen, de åkte skolbuss dit och hem.

Husbygget i Arkösund var klart, jag kämpade med mina två barns mamma för att åtminstone få henne följa den umgängesrätt som domstolarna bestämt, och hade inlett ett förhållande med den blivande mamman till min yngste grabb. En månadslön hägrade, därför hoppade jag på ett vikariat i Östra Husby. Den här gången fick jag veta i förväg att en kille som saknade lärarutbildningen jag hade papper på slutat, efter mycket allvarliga besvär med ordningen i en av högstadiets årskurs åtta. Tyvärr stämde ryktet om den klassen alltför väl, inte hos de övriga jag undervisade. Rätt snabbt blev insatsen från skolledningen mer eller mindre akut. Föräldrarna kallades samman, jag fick symboliskt bakbunden ta emot deras negativa synpunkter på undervisningen, så att en av föräldrarna efteråt berättade att jag blivit askgrå i ansiktet. Flera oavlönade möten efter skoltid följde, mitt erbjudande om att föräldrarna när som helst oanmälda kunde besöka mina lektioner accepterades.

Förberedelserna jag gjort och gjorde inför varje lektion på högstadiet bestod av att fem tio minuter innan se efter i de aktuella läroböckerna vad jag skulle gå igenom. Ende föräldern som kom och besökte en av mina lektioner var en pappa, och när timmen var över växlade vi några ord där han först tackade mig för gott genomfört arbete, men la till att jag visste ju att föräldrarna skulle komma! Klassen började sakta fungera som de övriga jag hade, jag hörde inget alls från skolledningen. Terminen plus mitt vikariat tog slut. Jag fick inte ens ett erbjudande om fortsatt arbete, vilket jag i och för sig vänligt skulle tackat nej till.

Lärarhögskolan låg inte långt från min lägenhet på Kungsholmen. Trots daglig gemenskap med blivande gymnasielärare i olika ämnen hade jag alltså tid att läsa universitetets kvällskurser på så kallad halvfart i litteratur plus filosofi. Med studietakten kvar från KTH blev detta inga större svårigheter.

Katten Kurts matte och jag separerade på ett civiliserat sätt, hon tog initiativet vilket jag inte protesterade mot, men hon sa till och med att vi träffats för tidigt. Vårt hus i förorten sålde jag, först genom att pröva med en privatannons i näst största dagstidningen

och ett förhandlingsbart angivet pris jag tyckte verkade okej. Flera intresserade körde förbi vårt nybyggda hus med bil, de nöjde sig med att titta på omgivningen, ingen ringde eller tog steget över tröskeln för att se hur det var invändigt. Ett par veckor senare gav jag upp detta mitt första försök att sälja ett boende privat, och anlät en mäklare, som gick ut med ett pris flera tio tusen över vad jag antytt på egen hand. Affären slutade med att mäklaren även visade husets insida, och ett medelålders par nappade. De ville pruta genom att lämna hyrestrean på Kungsholmen jag därefter flyttade in, men jag och Kurts matte fick ändå, efter mäklarens avdragna arvode, lika mycket kontant jag privat begärt i annons! Min snart före detta sambo tyckte trots detta att hon skulle stå på hyreskontraktet för lägenheten tillsammans med mig, den hade ju ett visst inofficiellt värde. Detta avstyrde jag, eftersom jag skött allt arbete med husförsäljningen. Effekten av att anlita en mäklare skapade tydligen ett slags inbillad trygghet för husets spekulanter, åtminstone då vi sålde vårt.

Hon sa att hon förstått hur mycket Kurt och jag gillade varandra, och erbjöd mig få katten, men jag tackade nej. Beslutet var inte lätt. Dels hade jag ju inte köpt Kurt, dels såg jag framför mig hur bunden jag skulle bli för att katten skulle få det bra, och hur borde Kurts ungar hanteras frågade jag mig. Jag hade bara starka band till Kurt. Kattkillarna var fullvuxna, charmiga Sylle blev hennes föräldrars permanenta sällskap i Norrland, nära Boden, och Mulle fick bli kvar.

Flera år passerade efter separationen, och vi hördes aldrig av på något sätt, men då jag skulle ta pendeltåget till min lägenhet på Kungsholmen, från första lärarjobbet i Upplands Väsby, upptäckte jag henne på perrongen och började prata. Detta oväntade möte ledde till att jag åt lite mat hemma hos henne i Vasastan och träffade både Kurt och Mulle. Hon bodde i en mindre lägenhet på nedre botten nära Kungsholmen. Katterna kunde hoppa ut genom ett öppet fönster på den skyddade innergården. Kurt verkade inte känna igen mig, och hade fått en liten kulmage. På en vägg hängde ett inramat kattporträtt mot mörk bakgrund, 18 gånger 24 centimeter stort, som jag glömt bort, men tagit på Kurt medan hon sov.

På jobbet som gymnasielärare i Upplands Väsby blev jag klassföreståndare för den första årskurs fyra som examinerades till gymnasieingenjörer. Jag hade undervisat dessa elever ett år tidigare, och till och med hyrt segelbåtar en majvecka, övertalad genom löften att de skulle ta hand om alla detaljer med båthyrandet. Enda villkoret från mig var att segelskutorna skulle ha radio och vara minst 30 fot för att få ett hyggligt antal kojplatser ombord. Det fixade eleverna, men jag ångrade ändå att jag berättat om min skepparexamen från det militära.

När eleverna i årskurs fyra undrade om de kunde få ett fikarum intill vårt ordinarie klassrum ordnade jag detta. Problemet var att en dörr därifrån direkt till klassrummet saknades, så jag tog för vana att göra ett Tarzanvrål då jag anlät och undervisningen skulle börja. En festlig grej var när alla avgångsklassens lärare samlats i rummet där redovisningen av specialarbetena skulle ske, mot slutet

av vårterminen, och inte en enda elev fanns där. Vi lärare hade satt oss längst bak, och kollegorna som varit handledare för olika elevarbeten tittade på mig som klassföreståndare. Då formade jag händerna till en trätt runt munnen och gav till ett Tarzanvrål, och eleverna kom invandrande som om ingenting hänt.

Ett tidigare tillfälle under vårterminen hade jag som ansvarig lärare i energiämnet lyckats titta ihop bland annat ett kyl- och frysskåp från ett stort svenskt företag där en bekant arbetade. Min avsikt var att denna gåva skulle användas för olika laborationer där eleverna utförde mätningar med mera. Vid presentationen av det nya föremålet var hela klassen plus övriga berörda lärare närvarande. Som vanligt kunde jag inte låta bli att skjuta in en eller annan humoristisk replik i det seriösa allvaret. Efter lite fnissande sa en elev högt så alla hörde att Matts du är redan en legend på skolan, vilket jag tiggande lät passera och fortsatte genomgången.

Avslutningen ägde rum i aulan för hela skolan den våren. Killarna och de få tjejerna i min klass fick sina betyg på scenen. Helt utan förvarning ville de hissa mig. Eftersom jag inte är liten och väger en del försökte jag komma undan, men det blev omöjligt. Hissandet gick bra ändå. Som avskedspresent från klassen fick jag en helflaska whisky av finaste märke invirad i en apotekspåse. Jag påminde mig segelveckan året innan, då jag förbjudit all alkohol. Första kvällen när våra båtar förtöjts vid en folktom ö i skärgården, hade eleverna grillfest och drack starköl. Vid avslutningen inför sommarlovet det året fick jag en hel back med lättöl i gåva, poängen var tydlig, tur att vi då varit för oss själva i ett klassrum.

Under en promenad mellan olika butiker på Stockholms gator ett par år därefter stötte jag ihop med en gammal elev från första ingenjörsklassen jag haft. Jag kände igen honom, men dolde att jag inte mindes hans namn för stunden. Han berättade att numera studerade han vid KTH, och jag var den bästa lärare han haft, vilket både förvånade och glädde mig. Tyst för mig själv reagerade jag på två saker, dels att han och tvillingbrorsan i klassen fått näst lägsta betyg av mig för sitt specialarbete, men förhoppningsvis med konstruktiv kritik, dels att jag aldrig märkt att de på den tiden tyckte jag var okej. Samtidigt uppskattade jag att min påverkan nog haft betydelse för hans framtid. Mina mycket skiftande erfarenheter från händelser med enskilda människor i grupp eller skolklasser har lärt mig sådant som säkert finns i bakgrunden till mitt skrivande.

Andra krigsförbandsövningen jag inkallades till vid kustjägarna utrustades kompaniet, där alla vi värnpliktiga var underbefäl, vid ett mörkrött förråd med svarta knutar, någonstans i skogarna runt Norrtälje. Båttypen jag tränat med och kört ett eget numrerat exemplar av under grundutbildningen hade plåtklätt utrymme för soldaterna plus en styrhytt med taklucka som båtchefen kunde öppna och stående på förarstolen framför ratten ha utkik från. Motorluckorna på akterdäck utanför hytten täckte tre dieselmotorer som var strypta i fredstid, så de inte gav båten högre hastighet än cirka 25 knop när den planade. Radar ingick inte i utrustningen av ekonomiska skäl, men vi båtchefer hade ändå utbidats på en större

bevakningsbåt för att använda radar när pengar fanns och fördelades från de högre instanserna. Vårt krigsförband hade dessutom några långsamma, bortåt 30 eller 40 år gamla öppna båtar för soldattransport, pengar saknades helt klart i organisationen. Dessa båtar hade roderpinne och gjorde knappt tio knop, naturligtvis planade de inte på vattenytan.

Första dygnen bland skärgårdens öar utgick vi från en bas kompaniet upprättat. Det blev mycket slit med näten som skulle kamouflera olika tält på land och båtarna i sjön både före och efter turerna. Närmaste chefen som förde befäl över båttroppen var märkligt nog inte kustjägare, snarare en kameral byråkrat med svagt ledarskap. Jag har för mig han jobbade på något försäkringsbolag eller liknande. Han placerade mig på en av de urgamla öppna båtarna och beordrade mig göra många obetydliga körningar hit och dit så snart tillfälle gavs. Det fanns säkert en irrationellt ologisk inställning bakom hans behandling, eftersom jag konfliktfritt följt alla order. Till slut var måttet rågat, och jag klev in i tältet till kustjägarkompaniets chef. Där förklarade jag att jag vapenvägrade. Denna utväg tog jag för att komma därifrån och dess egentliga bakgrund avslöjade jag inte, trots att flera befäl frågade.

Jag var på det klara med att som vapenvägrare väntade tjänstgöring i civilförsvaret. När det kom en avi i brevlådan hämtade jag medvetet inte ut försändelsen som skulle skrivas under att den mottagits, och blev åtalad i tingsrätten för just ordervägran. Vid rättegången förde jag min egen talan, lyckades framföra ett urval lämpliga skäl för mitt agerande och blev frikänd av en enig rätt, som till och med log brett överlag då domslutet omgående meddelades. Efteråt frågade jag åklagaren i korridoren om beslutet skulle överklagas, men fick inget svar. Domen trädde i laga kraft och sedan hörde jag aldrig mer av civilförsvaret.

Skolan yngste killen började första klass i låg några hundra meter från vår lägenhet på högsta planet nära Humlegården. Jag var ungefär femtio år och jobbade hemma som teknisk konsult, och kunde för det mesta gå med på morgnarna till klassrummet. Hans mamma passade sina tider och tog sig tvärs genom staden till sitt lärarjobb, mest på cykel. Många föräldrar lämnade sina barn utanför klassrummets dörr sedan den nyligen examinerade kvinnliga läraren kommit. Till en början flöt undervisningen bra, med klassen i ny miljö och nya kompisar, men några veckor senare ökade stöket och strulet gradvis bland eleverna. Jag erbjöd mig som examinerad lärare att stanna kvar någon timme på morgonen och stötta undervisningen, som ett slags hjälpreda. Det tog väl ytterligare ett antal veckor, kanske månader, innan klassen blivit så inkörd på rutinerna att de fungerade. Läraren tackade mig i det veckobrev alla föräldrar fick via mail, som regelbundet beskrev vad klassen arbetat med. Perioden i klassen gav mig en trevlig möjlighet att bli bekant med eleverna, och min egen grabb verkade inte ha problem med att jag fanns närvarande.

I fjärde klass fick grabben och hans kompisar som uppgift att inför alla berätta om en händelse de varit med om som känts spännande

eller av andra skäl fastnat i deras kom ihåg. Jag påminde honom om hur han och jag en helg gått ut för att handla, från lägenheten där han bodde med sin mamma i eget rum. Detta hände efter att vi flyttat isär, men fortfarande träffades. På den trånga söndagsstilla enkelriktade gatan utanför gick ett andpar, det vill säga en hane plus en hona. Honan hade en genomskinlig plastring som fastnat runt halsen, den kom från dåtidens sexförpackade burkar läsk eller folköl. Fågeln varken kunde eller ville flyga därifrån. En äldre dam på trottoaren tvärs över kastade brödbitar åt paret på gatan som ivrigt snappade upp gratisfödan. När grabben och jag återvände från vår korta promenad till butiken vi handlat i, fanns paret änder kvar plus damen som fortsatte kasta bröd från trottoaren. Jag sa åt grabben att gå bort till henne och be om lite bröd. På huk lockade jag med utkastade brödbitar, och änderna kom vaggande allt närmare mitt på den trånga asfalterade gatan. Jag gav grabben några brödbitar och bad honom slänga försiktigt så fåglarna kom intill oss, därefter fångade jag andhonan med plastringen runt halsen. Med ett tvåhands kupat grepp runt fågelns hopfällda vingar fick jag tag i den så grabben hastigt kunde dra bort plastringen från andhonans hals. Det fungerade, jag släppte greppet, och fågelparet flög direkt iväg från den trafikfria och folktomma gatan.

Denna lilla upplevelse vägrade han flera gånger berätta för klassen om, trots min uppmuntran, med invändningen att kompisarna skulle tro att han hittade på. Till slut erbjöd jag mig att följa med, sitta längst bak i klassrummet och lyssna tyst. Det blev en bra historia han drog inför kompisarna medan jag inte sa ett ord, eftersom barnen kände mig och förstod att berättelsen var sann.

På Kungsholmen flyttade jag in i en stor tvåa med öppen spis i den rymliga hallen, och fraktade dit målningarna jag köpt under åren. Överenskommelsen med yngsta grabbens mamma hade ju varit att väggarna i vår fyra med pigkammare, högst upp nära Humlegården, kunde jag använda fritt, naturligtvis efter synpunkter, men alla möblerna kom från hennes olika boställen. Vårt förhållande hade tagit slut i ordnade former, vi hade gemensam vårdnad om grabben och han döptes med dubbla efternamn. Däremot stod hon ensam på hyreskontraktet som hon ordnat efter att ha sålt sin bostadsrätt på Kungsholmen. Därför genomförde hon formellt ensam bytet då vi separerade och skulle ha varsitt boende, men först efter att vi sett lägenheterna och pratat igenom saken. Min erfarenhet av marknaden för bostäder var lite större än hennes.

Vi bestämde att ta hand om grabben varannan vecka när jag senare bytt till mig en lägenhet nära skolan han gick i. Detta tog mycket lång tid och försämrade mitt förhållande till hans mamma. Bland annat klagade hon för att jag inte hade pojken varannan vecka, med min invändning att där hon fixat sin lägenhet hade grabben inte mer än ett kvarters promenad till skolan. Hon tyckte att jag kunde köra med min bil i rusningstrafiken från Kungsholmen, lämna och hämta varannan vecka då jag skulle ha honom.

Varför byggde du om mammas lägenhet frågade grabben mig en dag, och jag förklarade att den var så stor, mer än hundra

kvadratmeter, med öppen planlösning i det moderna huset, och behövde ett par väggar så han och hennes äldre grabb fick egna rum. Hon betalade byggmaterialet men jag gjorde jobbet gratis med regler, gipsskivor, tapetsering och målning för vår grabbs skull.

Så här många år efteråt minns jag fortfarande när vi satt på en bänk i Humlegården, och hon pratade förhållanden i skrattande ton med en bekanting, som också höll koll på sitt lekande barn. Utan att delta i deras diskussion drog jag på munnen åt hennes tokiga tanke, när hon sa att man skulle ha en gammal rik gubbe, ge honom några fysiska upplevelser då och då och vänta tills han dog. Nu när åren gått fattar jag att ett liknande tankesätt inte ens på skämt skulle dyka upp i min värld. Vad säger detta om min person och hennes? En killkompis höll med mig då jag drastiskt jämförde valet av partner i ett förhållande med exempelvis rekrytering av personal i arbetslivet. I ett parförhållande gäller det att rekrytera rätt, men dolda eller undanhållna egenskaper är svåra att med säkerhet upptäcka inom rimlig tid samtidigt med ett fungerande vardagsliv. Tuffa omständigheter eller en kris avslöjar däremot en hel del dolda egenskaper, inte olikt hur det var under tiden som kustjägare.

Vårt sovrum i lägenheten nära Humlegården rymde även grabbens säng intill fönstret mot innergården. Han somnade tidigt, ofta på rygg, och jag gillade att höra honom andas. Hans mamma ville flytta ut honom till lägenhetens jungfrukammare, som blivit ett lekrum, då han nått tre fyra års ålder, men det sa jag nej till. Han sov ju så tungt och störde inte oss. Ofta böjde jag mig över grabben, nosade på hans kind och gav honom en puss. Då hände det att han viftade med armen och sa med slutna ögon sluta pappa, innan han fortsatte sova djupt. Du älskar honom över allt på jorden påstod hans mamma, vilket jag inte kommenterade, men nu förstår vidden av dessa ord, som måste haft koppling till hennes personliga förväntningar på mig om känslor. Den som inget gör ska inget ha, är min kärnfulla sammanfattning.

Det förvånade mig inte mycket att hon stal ett par målningar jag visste hon gillade, och fått låna då mina övriga konstverk knappt fick plats i min segdraget saktare renoverade bostadsrätt i gammal stil nära grabbens skola. Den rymliga hyrestvåan på Kungsholmen som ingick i bytet av fyran med pigkammare nära Humlegården blev min, och hon tog en 100 kvadrat öppet modernt byggd tvåa med låg takhöjd som jag senare byggde väggar i så det blev en fyra. Efter bytet med fyran plus jungfrukammare nära Humlegården betalade jag henne för tvåan på Kungsholmen med en rejäl summa, och renoverade därpå stressande långsamt min nyinköpta bostadsrätt, en något mindre tvåa, med dubbla bokostnader under tiden.

En av mina målningar upptäckte jag på ett auktionshus visning, anmälde henne för stöld och sände in kvitton till polisen, där det framgick att jag köpt verket före vårt boende tillsammans. Hon hade lämnat målningen till pantbanken, de ville sälja den på auktion. Som väl var hade jag sett till att målningarna inte tillhörde de dyraste jag ägde, men hade kvitton kvar från tiden före vårt boende ihop. Auktioneringen stoppades, jag blev därefter uppringd av en polis som tittat på ärendet och påstod med inställsamt tonfall att det var

bättre med denna muntliga kontakt. Ärendet, en ren stöld, avskrevs obegripligt och jag ångrar att jag inte begärde en skriftlig motivering för att använda mot detta lagvidriga beslut. Grabben hade på den tiden jag träffade honom frågat mamman varför hon sålt mina målningar, och fått svaret att hon behövde pengarna, alltså med andra ord mina pengar hon stulit. Pojken berättade inget mer, exempelvis att hon påstått sig ha fått målningarna, och jag vill inte oroa honom med att hans mamma var en polisanmäld tjuv.

Jag hade aldrig ens tänkt tanken att förlova mig med henne, än mindre ett eventuellt äktenskap, men hon fick en del smycken i present under årens gång ändå. Jag måste ha vädrat mig till att hon hade gömda egenskaper jag definitivt inte gillade, och därför tyckte jag det var ok att flytta isär då grabben blivit något år över tio. Mitt stora misstag bestod av att lita på grabbens förhållande till mig. Gradvis hjärntvättades han av mamman där han bodde i eget rum jag byggt, bland annat sa han att hon och hennes andre son regelbundet kallade mig idioten hemma hos sig. Grabben jag är pappa till hörde aldrig av sig självmant, och den sporadiska kontakt jag försökte ha med honom upphörde för flera år sedan.

I gymnasiet på Norrköpings Högre Allmänna Läroverk, Lärka populärt kallat, måste jag första året välja ett tredje språk förutom engelska och tyska som var obligatoriska. De flesta eleverna valde franska, men jag tog ryska istället. Som sjöofficer ingick det i utbildningen att läsa detta språk hade jag tagit reda på. Mina drömmar bestod av att jobba mig till positionen som fartygschef i flottan, och jag suktade efter att få stå på en kryssares brygga, det fanns två kvar. När nedrustningen av flottans fartyg började, och en av kryssarna såldes till ett sydamerikanskt land, den andra skrotades, ändrade jag inställning. Därför pluggade jag bara ryska språket ett år, som jag dessutom inte fick särskilt bra betyg i.

Som utbildad sjökapten och reservofficer tjänstgjorde pappa till en början som artillerist. Flottan hade utökats under andra världskriget med flera pansarbåtar, ett mellanting av kryssare och slagskepp. Han berättade att under en övning till sjöss stod han med avfyrningssnöret inne i ett av de stora kanontornen och lekte med det, uppfylld av tankar på annat. Då han återvänt till verkligheten upptäckte han vad handen höll på med och att kanonen med skarpa granater varit riktad mot ett annat av flottans fartyg. Jag gissar att han blev svettig då han förstod vad som kunde hänt, för fantasi hade pappa, det gällde bara att få igång den.

Nollningen av nyintagna teknologer vid KTH var etablerad som något unikt, innan det spred sig långt ner till en del gymnasier, och därefter uppmärksammades av utomstående, bland annat i pressen.

Vi nollor som skulle uppgraderas till teknologer, fick under festliga former uppdrag av de humoristiskt stavade överphösarna, klädda i spyfrack som täcktes av spexiga klistermärken och medaljer, plus en grå teknologmössa med svart skärm på huvudet. Den hade en dinglande tofs åt sidan, där en ring för varje årskurs studier trätts på snöret ovanför.

Jag minns en historia om nollningen, där teknologerna ankrade ett tomt bensinfat på Stockholms ström, målat som skorstenen på en skärgårdsbåt. Detta nattliga upptåg ledde till mängder med oroliga polissamtal sedan det blivit ljust och staden vaknat. Folk trodde en båt sjunkit! Inget jag hört motsäger denna humoristiska historia.

När en kompis från gymnasiet skulle nollas in på en annan av KTH:s sektioner än min som var Maskin, berättade han att de var två killar som besökte Nationalmuseet strax innan stängning. Från någons rockficka vek de ut en tumstock, hängde en vit duk över fyrkanten och sprang nerför den centrala trappan mot utgången. Kompisen skrek flera gånger stoppa tjuven i den glest besökta lokalen. Ingen reagerade, de två blivande teknologerna, fortfarande nollor, samlades utanför och gick därifrån. Flera år därefter stals bland annat Rembrandts lilla självporträtt, där tjuvarna flydde i båt från kajen framför museet. Detta gav tankar om konstens säkerhet.

En kille jag inte kände hade parats ihop med mig för vårt uppdrag som så kallade nollor. Vi fick instruktioner av en överphösare att två tjejer väntade sent på eftermiddagen utanför en biograf vid Humlegården. De hade lockats dit av phösarna genom att besvara en av dagstidningarnas kontaktannonser. Vårt uppdrag bestod i att träffa tjejerna och lyckas gå så långt som möjligt, det vill säga helst förföra båda, och sedan komma till KTH:s kårhus, och från scenen berätta om resultatet för alla sittande och stojande i lokalen. Vi träffade tjejerna, gick hem till mitt nyblivna studentrum på Domus, drack vin och tog lite i varandra efter en stund. Jag fick bäst kontakt med en av tjejerna och kompiserna jag inte kände måste ta den andra. Ett par timmar senare tittade en av tjejerna oväntat på klockan och sa att de måste gå. Snopna av detta tvära slut på en tidig fin kväll promenerade vi två nollor till kårhuset, som inte låg långt från mitt studentrum. Där var festen igång med öl och vin medan nollorna inför jublande publik berättade från scenen om resultatet av sina utdelade uppdrag. Vi blev uppkallade av överphösaren som hade mikrofon i handen, och överdrev nog händelserna en del då han bad oss berätta. Bland annat fick vi frågan om hur attraktiva tjejerna var. Jag höll nog igen eftersom jag blivit lite glad i tjejen som så att säga fallit på min lott, medan kompiserna drog till och beskrev sin träff som rödhårig och med glest mellan tänderna. Då måste det ha varit Tore Skogman du träffade, hojtade överphösaren i mikrofonen till allmänt jubel. Sedan överrumplade han oss med att säga att då ska vi höra vad tjejerna tycker, och in på scenen kom våra två träffar! Jag blev omkramad av min, samtidigt med några ord i mitt örat jag glömt, inte heller vad tjejerna sa i mikrofonen. Det visade sig att de var flickvänner till phösarna, och därmed hade vi åkt på en rejäl nit till allmänt jubel.

En enda gång ringde Björn Ströms dotter till mig, han hade berättat att hon var gift och jobbade som läkare, men jag träffade henne aldrig medan Björn levde. Samtalet kom timmarna efter att Björn avlidit på sjukhus, hon kände säkert till vårt mångåriga nära vänskapsband. Jag har varit på tre begravningar, mina föräldrars och hans. Medan de alla tre fortfarande fanns i livet hade jag ett

antal gånger både visat och talat om hur mycket de betydde för mig, så deras sorgliga slut kändes aningen mindre tungt. I efterhand fick jag veta att en delegation från klubben Björn sett till att jag blev invald i besökt honom på sjukhuset, utan att jag vare sig blivit informerad eller medbjuden, trots att det knappast undgått någon hur nära vi stått varandra. Sjukdomen smög sig på Björn, och han berättade uppriktigt om den i våra långa telefonsamtal, varpå jag varenda gång sa att han inte fick bli dålig, eftersom jag behövde ha honom kvar. Han förstod säkert mitt bakomliggande budskap.

Varje torsdag hade klubben jag invalts i lunchmöte, oftast med en inbjuden föredragshållare. Björn skrev alltid referat som sändes till alla medlemmarna. Ibland hörde jag från andra närvarande att hans referat var bättre än föredraget. Efter att han avlidit blev jag klubbsekreterare och försökte skriva referat under mötena. Det gick bättre än väntat. Till en början lockade utmaningen att göra stolpar av föredraget på papper, och därefter hemma med innehållet i färskt minne skriva rent, och sända ett ex till klubbens president för granskning, innan jag via mail skickade referatet till samtliga medlemmar. Som klubbens sekreterare var det brukligt att bli president därefter, men jag förklarade för styrelsen att detta avstod jag från, på grund av att jag då skulle känna det som min plikt att närvara vid varje klubbmöte. Däremot kunde jag tänka mig att fortsätta som sekreterare, men dela upp sysslan och referaten med någon annan. Så blev det fram till att jag slutade som medlem något år senare, på grund av att en nyinvald medlem utsatt mig för ett obehagligt beteende jag skarpt ogillade. Några medlemmar sa att de ville ha mig kvar, men mitt svar blev att först då den stötande otrevlige nyinvalde försvunnit ur klubben återvände jag gärna. Han var användbar att sköta klubbens ekonomi, senare i distriktet av klubbar, så det hände aldrig.

Tack vare sitt arbete som en av de viktigaste juristerna på dåvarande Arbetsgivarföreningen, plus sin sällskapliga förmåga, kände Björn många människor i samhället. Bland annat kopplade han ihop mig med två förlag så jag fick möjlighet att presentera och eventuellt se min parafra på Voltaires Candide i tryck. Tyvärr blev det inget av försöken, men Björn hade roligt åt min berättelses skarpa och humoristiska inslag. Nu får du alla jurister på dig, sa han om min politiska satir. Ja, svarade jag, plus läkarna, polisen, hemtjänsten, socialsekreterarna, journalisterna, och regeringen. Björn skrattade med mig i telefonen och sa spontant att visst hade jag rätt. Bara tillsammans med rätt urval andra människor kan ensam bli stark, en paradox jag skrev långt efter att Björn gått bort.

Golf är en på flera sätt bokstavligen fängslande sport med teknik, koncentration och samtidigt avkoppling för de som är fritidsspelare. Tillsammans med en dåvarande kompis tog jag lektioner som avslutades med teori och spelprov för att få grönt kort och därmed tillåtas komma ut på banorna. Jag köpte ett begagnat klubbsett privat via annons, där allt fanns med, inklusive en otympligt stor men exklusiv läderbag. Kompisen och jag tränade ofta fram till godkänd klubbhantering och avklarat teoriprov, därefter blev det

av praktiska skäl inte många gånger. Vår bekantskap rann av andra anledningar ut i sanden. Ibland slog och spelade jag ensam.

Yngste grabben fick följa med då han närmade sig skolåldern, och prova att slå ut träningsbollar och lära sig putta på en välklippt gräsmatta med flera numrerade hålkoppar ute i Årsta, med bil nära Stockholm. Där fanns även en mindre niohåls bana som passade bra för att träna inspel mot flaggan på de större ordinarie golfbanorna. Han blev snabbt bra på att hantera mina begagnade klubbor, så jag måste skärpa mig rejält för att vinna åtminstone hälften av hålen.

Lekfullt frågade grabben om han inte kunde få springa fram och slå ut bollen på övningsfältet, där vi ofta stod bland flera andra, men jag avstyrde detta. Vi hade nog med att träna utslagen och finspelet på ett seriöst sätt.

Medan vi fortfarande umgicks, då jag flyttat till Kungsholmen efter separationen från hans mamma, blev han så småningom i ungefär samma kroppsstorlek som jag. Därför köpte jag en uppsättning nya golfklubbor med extra längd och tjockare handtag, allt levererat i en lätt bärbar bag. Vi provade klubborna ute på fältet i Årsta, och båda tyckte de kändes bra att använda. Då påminde han mig om att han som mindre kille bett att få springa fram till bollen och slå iväg den från utslagsplatsen på övningsfältet, men jag hade sagt nej. När han bad om att få göra det nu sa jag okej till det. Flera gånger sprang han från sidan, smackade till bollarna jag peggat upp, och varenda gång flög de spikrakt iväg bortåt 150 meter. Som utbildad lärare berömde jag honom och frågade ifall han inte ville börja i golfskola och umgås med andra likasinnade talanger. Jag lovade betala, och dessutom skulle han få de nya klubborna jag köpt i present av mig. Han sa nej till alltihop trots att jag försökte övertala honom. I efterhand förstod jag inte helt bakgrunden till grabbens avvisande inställning, eftersom vi hade så uppslukande roligt med klubbträningen, men anade ett långsamt verkande gift från hans mamma, som han bodde hos i eget rum jag byggt. Detta kunde jag inte erbjuda då jag renoverat och flyttat in i min tvåa belägen två tre kvarter bort, och därmed inte ge alternativ till det vardagliga umgänget i hans invanda miljö, där atmosfären var förorenad av dåliga värderingar.

En detalj som kan spegla påverkan på grabben: Ären han växte upp, då vi bodde under samma tak, använde jag alltid uttrycket kabla om han behövde gå på toa och göra nummer två. Detta ord kommer ju från att lägga en kabel. Grabben använde samma uttryck i årtal, men hans mamma beskrev konsekvent denna typ av sittning med det grovt osmakliga ordet skita. Märkligt nog har hon jobbat länge som utbildad lärare i svenska. Efter att jag bott några år på Kungsholmen sedan separationen från hans mamma, sa grabben alltid skita om han behövde gå på toaletten!

Det kom att bli eländigt värre för mig i förhållandet till grabben, jag upphörde med att försöka ha en vettig kontakt så småningom, och han hörde aldrig av sig till mig. Då hade jag alltså efter några långa år äntligen bytt till mig och renoverat min lägenhet ett par kvarter från hans dåvarande skola. Överenskommelsen var ju att grabben

skulle bo varannan vecka hos mig, men det hände aldrig. Få människor ändrar sitt beteende till det bättre vid en kris. Desto fler visar upp dolda sämsta sidor, som även kan överraska deras ego.

I ett av de så kallade utsatta områdena, en närförort till Stockholm, annonserade skolan efter lärare. Rektorn där kom jag väl överens med efter ett tag, han intervjuades senare för sitt goda ledarskap bland knepiga elever i teve. Huset i Arkösund var färdigbyggt, jag bodde för det mesta hos yngste grabbens mamma i hennes dåvarande bostadsrätt på Kungsholmen, och ville få ordning på min ekonomi. Det här var innan jag blev pappa för tredje gången.

Jag fick så många timmar vikariat jag orkade med av rektorn på grundskolans högstadium, och redovisade min insats varje månad för att få rätt lön. En kille jag hade kul med undervisade jag ensam i högstadiets matematik. Dels hade han lite svårt med språket eftersom han inte fötts i landet, dels brast det här och där i hans grundläggande kunskaper. Från att ha varit tyst och tillbakadragen öppnade killen upp, och efter många enskilda lektioner fick vi roliga timmar tillsammans. Han fattade snabbt matematiken, vid ett tillfälle pekade jag på mig och sa Matts akbar. Han svarade allvarligt med sitt namn med akbar efter, och så skrattade vi båda hjärtligt. Han var muslim, men själv var jag knappast religiös, fastan jag delar de flesta av svenska kyrkans mänskliga värderingar. Jag lämnade den långt innan många började begära utträde därifrån för att slippa kyrkoskatten. Mitt skäl var att när en politisk kompis till sittande långvariga regeringen utnämndes till ärkebiskop avslutade jag medlemskapet i statskyrkan, som på den tiden fortfarande hängde ihop med staten.

Gradvis lärde jag känna kollegorna på lärarrummet, en av dessa hade dessutom erfarenhet som skådespelare, och hon tipsade mig om en väninna som bland annat arbetade som frilansande regissör. Jag ringde och presenterade mitt allra första pjäsmanus, som dels fått en uppläsning inför stadsteaterns repertoarråd, dels lett till mitt deltagande i projektet nyskriven dramatik i Småland. Vi träffades flera gånger och gick igenom texten, stramade upp replikerna, och jag lärde mig att fokusera handlingen bättre plus mina ord.

En arbetsdag i skolkorridoren stötte jag på en okänd vuxen kvinna som letade efter killen jag undervisade enskilt i matematik. Hon visste inte hur han såg ut, och jag beskrev honom som smal, och visade med handen mot mitt bröst hans ungefärliga storlek jämfört med min längd. Just innan hon skulle gå och leta vidare kom jag på att killen ju hade kort svart lockigt hår och mörk hudfärg.

Kvällen hade kommit, eller rättare sagt ett tidigt mörker, och årstiden närmade sig vintern, men utan snö än så länge. Yngste grabben ungefär i tre års ålder och jag var ute på en skolgård som bland annat hade gungor, klätterställningar och rutschkana. Vi var ensamma och i närheten av där hans mamma hade sin lägenhet på Kungsholmen. Jag stod på avstånd och tittade på grabben medan han fartfyllt provade det ena efter det andra, då en kvinna närmade sig i halvmörket med en kille som verkade jämngammal med min. Det tog inte lång stund innan pojkarna for runt tillsammans och

hade skoj. Vi två föräldrar höll ett öga på vad de gjorde, men pratade om en del annat än barn. Eftersom jag så småningom kände igen hennes röst och utseende som finlandssvensk skådespelare anställd vid vår nationalscen, gled jag försiktigt i samtalet in på mina erfarenheter av teater. Slutligen frågade jag henne om hon kunde tänka sig att läsa mitt manus och ha synpunkter på det. Sänd det till mig på teatern, svarade hon. Det gjorde jag, tillsammans med ett ganska långt brev för att påminna om killarnas lek på skolården i halvmörkret bland annat, plus att jag gärna ville höra hennes åsikter om mitt teaterstycke. Jag bifogade manuset och undertecknade med mitt namn, adress och telefonnummer. Hon hörde aldrig av sig på något sätt.

Regissören jag fått kontakt med via lärarjobbet i närförorten visade sig vara bekant med den så kallade chefsdramaturgen på nationalscenen i Stockholm. Jag frågade, och hon hade inga invändningar mot att jag nämnde henne i ett brev med min pjäs. Därefter fick jag åtminstone ett brevsvaret, där personen i fråga sa att nog behövde pjäsen bearbetas vidare, som jag skrivit att regissören ville göra med mig. Men de fick så många erbjudanden om texter, så tack, men nej tack ändå. Den här dramaturgen fick själv upp flera egna texter på någon av nationalteaterns scener, och de mottogs definitivt inte med uppmärksamhet för kvaliteten. Därefter la jag undan denna pjäs, men ett par år senare som ensam boende i inbytt lägenhet på Kungsholmen, då separationen var avklarad, och med trassligt förhållande till grabben och hans mamma satte jag igång igen. Numera finns ett femtontal pjästexter av olika längd utlagda på en av mina hemsidor. Det är inte lätt att få tag på mig där, men det går med lite ansträngning att leta vidare. Jag brukar skoja och säga att antingen är pjäserna så dåliga att ingen har lust att höra av sig, eller så är de så bra att ingen vågar.

Allvarligt talat har flera läst en del av mina romaner och pjäser, på min begäran om deras åsikt. En vän med viss erfarenhet som skådespelare, utan att ha gått på någon scenskola, har läst flest, allt eftersom de blev färdigskrivna. När vi pratade om en särskild pjäs jag själv tycker om, Slottet som brann, och jag gjort tillägg och ändringar, sa han att nu förstod han. Dessutom fick jag spontant höra att mitt stycke var en värdig efterföljare till Strindbergs Spöksonaten. Generad över komplimangen hade jag själv inte gjort den kopplingen, men anade vad han syftade på i pjäsens bygge.

Samma teaterstycke tjatade jag på en annan bekant som studerat teatervetenskap på universitetet att läsa. Han hade gång på gång blivit fixerad vid Almqvists pjäs Drottningens juvelsmycke som han beundrade. Till slut gav jag honom en papperskopia av min pjäs på en bar där vi stötte ihop ibland, utan att ha någon kontakt för övrigt. Han kände dessutom inte min vän som gett mig de översvallande lovorden för texten, och jag sa inget om detta. Några veckor senare sågs vi oplanerat vid samma bardisk över varsin öl, och han utbrast spontant att min pjäs var den bästa han läst. Jag tackade och ville veta om det inte fanns vissa poetiska inslag i min text, vilket han absolut höll med om. Ytterligare ett par veckor senare sågs vi återigen av en tillfällighet, och han upprepade sin komplimang om

att min pjäs var den bästa han läst. Även om jag själv är mycket nöjd med stycket, Slottet som brann, betydde detta att jag fick känslan av att var på rätt väg.

När jag pluggade för att klara minna sista resttentor hållfasthetslära i studenttvåan vid Hallonbergen centrum var katten Kurt och jag många gånger ensamma tillsammans dagtid. Mitt examensarbete var godkänt och det som återstod för att få papper på examen från KTH var alltså ett par resttentor. Jag hade alltid haft svårt för dessa kurser som jag inte hittade någon struktur i, och mindes att pappa däremot lyckats så bra att han fått en avlönad anställning som extra hjälp med beräkningar av bland annat flygplansvingars hållfasthet medan han fortfarande studerade.

Av någon anledning fanns en tom flyttkartong bredvid mitt skrivbord i samma höjd framför fönstret, och där brukade Kurt sitta och stillsamt övervaka mina studiemödor. Det här var före kattungarnas födelse. Flyttkartongen stod på högkant och det betydde att handtagshålet var synligt just där katten Kurt satt. I smyg stoppade jag in handen i kartongen och killade Kurt på ena framtassen. Hon studsade upp i luften och jag skrattade åt henne. Det blev början på en lek där Kurt stirrade ner på hålet efter mitt finger, som jag dröjde olika länge med att visa och ibland killade eller drog lätt i hennes framtass. Hon dunkade allt vildare med sin tass, vars klor jag alltid höll välklippta.

Det är ingen överdrift att säga att Kurt var galen i rå köttfärs. Varje gång jag öppnat ett paket från kylan, kände hon doften och sprang oroligt jamaande fram och tillbaka på studentkorridorrens köksgolv så jag inte hade minsta chans att glömma bort henne. Hon kunde lika gärna suttit tyst, vi var ju ensamma i köket, jag visste vad hon var ute efter och skulle få bara hon väntade en stund. När jag rullat ihop en liten boll rå köttfärs visade jag Kurt den, men inte så hon kunde äta hur lätt som helst. Jag höll mitt pekfinger rakt och köttfärsen i knipa mellan handflatan och tummen, visade detta för den ivriga katten som sträckte sin smidiga kropp på bakbenen för att hänga med framtassarna runt mitt pekfinger och glufsa i sig. Ibland lyfte jag henne försiktigt med pekfingret så hon svävade i luften medan hon tuggade. Detta tyckte i alla fall jag var festligt.

Kurt visste mycket väl att hon inte fick hoppa upp på köksbänken och lydde för det mesta, men med ett undantag. Jag skulle steka en fläskkotlett till lunch, blev distraherad av något, tittade bort och såg sedan katten blixtnabbt försvinna med den råa köttbiten i munnen under ett bord. Jag tog tillbaka kotletten, sköljde den och stekte sedan. Kanske var detta Kurts sätt att ge svar på tal, men hon fick alltid småbitar av mig varenda gång jag åt, då hon satt bredvid på golvet. Kattmaten Kurt fick i sin skål på rummet två gånger om dagen var både varierad och av bästa sort. Tydligen fanns det utrymme för mer i magen av sällskapliga skäl.

Yngste grabbens blivande mamma tjatade på mig om att få ett barn, men jag sa nej eftersom mina problem med första tjejens och killens mamma var så stora att det skulle bli en alltför krävande

belastning för mig. Hon kände mycket väl till vårdnadstvisten jag drivit, men enbart fick vanligt förekommande och detaljstyrd umgängesrätt fastställd i domslut, som jag överklagade till högsta instans utan framgång. Dessutom hade blivande mamman nummer två en son sedan tidigare, vars pappa av olika skäl var frånvarande, möjligen satt han än en gång i fängelse för narkotikalangning. Hon hade ju träffat honom då hon var gympainstruktör och blivit gravid i ett fängelses vilorum.

Vardagslivet och samarbetet fungerade så bra under tre fyra år att jag trots bekymren med de två första barnens mamma, med över en handfull domar mot henne då jag anmält sabotage mot min lagfästa umgängerätt, att jag bortsåg från risken att hon i hemlighet gjort sig av med sitt väl fungerande preventivmedel. Jag borde ha fattat vad som kunde hända när hon sagt att jag inte behövde bekymra mig eftersom hon skulle ta hand om barnet helt själv.

Inte en enda gång lät jag bli att träffa de äldsta barnen enligt min rätt till umgänge. Inte en enda gång gick domsluten emot mig efter att jag anmält de mer än en handfull gånger hon hindrat mig vara tillsammans med barnen.

Vi var alltid nere i mitt hus i Arkösund, och tog väldigt ofta min båt ut i skärgården när vädret tillät.

Mot slutet av en sommar var vi på sjön bland kala skär längst ut vid Bråvikens mynning. Barnen hade blivit sisådär fem-sju år gamla. Båten förtöjde jag delvis uppdragen på läsidan med förens tamp runt en större sten. Skäret som var stort bestod av kuperat berg, sjön var rätt grov, men vinden måttlig, ändå upptäckte jag att vår båt på något sätt kommit loss av dyningarna som nått läsidan, och den drev hastigt iväg. Jag insåg snabbt att härute kunde vi bli strandsatta länge, inte en enda annan båt hade jag sett under hela dagen. Jag sprang mot vattenbrynet, kastade mig i med kläderna på och lyckades simma ifatt vår båt. Det säger en del att barnen aldrig blev rädda, utan stod och skrattade medan jag fick tag i båtens flytande tamp i fören, kravlade ombord och rodde in den till land igen. Genomblöt av det ljumma vattnet men utan att frysa i den behagliga luften, förtöjde jag sedan extra noga. Därefter fortsatte vi upptäcktsfärden bland skärets vattenpölar, skrevor och växter.

Av någon anledning var jag ensam ute med yngste killen och körde båt till den ö som blivit en favorit, med skyddad djup vik, stenig strand mot Östersjön och en del kortvuxna träd. Dåförtiden hade jag ett konfliktfritt förhållande med hans mamma, som försörjde sig genom att vara lärare på en privatskola. Möjligen tog jag hand om killen i fyra femårsåldern själv eftersom det var vårtermin och jag arbetade i Arkösundshuset, och disponerade min egen tid ganska fritt medan grabben lekte, ibland med ett Märklintåg, eller sov.

Ett svanpar häckade i flera år på ön under försommaren, och hade en boplats längst in i viken. Svanparet lämnades alltid ifred av barnen och mig när vi var där, med stort avstånd till deras rede. Yngste killen brukade skutta runt på de olika stora stenarna längs strandkanten mot havet med mig som följeslagare. En del skräp hade spolats upp, inklämt bland stenarna, som han rotade fram och

undersökte. Bland annat hittade han en ljusare blå keps med mörk skärm, som han sedan hade på sig och slet ut under flera år. Med olikfärgade broderade bokstäver stod det Hollywood på framsidan, vilket jag först idag inser blivit en komisk kommentar till alla pjäser jag skrivit sedan dess.

Ett år efter att yngste killen föddes medgav jag att det inte varit en hemlighet för mig att hon i smyg försökt bli gravid och lyckats. Tanken kom inte ens upp att jag ville be henne göra abort. Jag tog hand om grabben minst lika mycket som hon, tvärt emot hennes tidigare försök att övertala mig med att hon själv skulle ta hand om allt som gällde barnet.

Jag gav henne all föräldrapenning, förutom den månad som staten öronmärkt åt mig som pappa. En av hennes bekanta blev avlönad barnflicka när hon måste gå till sitt arbete, de få dagar jag var i Arkösund och jobbade. Senare när killen blivit äldre och kunde gå följde han ibland med sin mamma till jobbet, och blev uppskattade av eleverna som lekte och skojade med honom på skolan.

Anledningen till att jag höll tyst i över ett år om mina aningar att hon försökte bli med barn, var att det skulle varit ett gemensamt beslut, inte något hon avgjorde ensam. Efter drygt ett år då jag tagit hand om killen så mycket, återkom hon och tjatade om att få bli gravid en gång till. Mitt svar blev som förut nej tack, och jag var extra vaksam så inget skulle ske bortom min vilja, men det är inte omöjligt att hon försökte ändå, i stundens hetta så att säga.

Tillit och förtroende är egenskaper jag mött flera följder av under livsresans gång, alltifrån värnplikten vid kustjägarna till de tre barn jag står som pappa för. Att fly från egna fel och skylla på andra, är ett självljugande som alla bör klandra, skrev jag för ganska länge sedan. När uppenbara små olustigheter samlas, inte rättas till efter påpekande och slutligen bildar en stor hög får jag nog. Detta gäller yngste grabbens mamma plus de två äldres. Eftertankens kränka blekhet, formulerat av en viss engelsman, märktes aldrig under många år, då återstod enbart ett kämpigt beslut att dra mig undan.

Femtonårsdagen innebar att det blev tillåtet att köra moped, om lagen följdes. Flera av mina dåvarande kompisar hade skaffat moppe före mig som de kaxigt visade upp inte minst för varandra, och både jämförde och skröt om sina åkdon. Jag hade ofta pratat med mamma om hur sugen jag var på en egen moppe, och utan att fråga mig eller berätta köpte hon en äldre Puch på auktion som jag fick. Tonåringen i mig brydde sig mest om att den hade trampor som startade motorn, medan kompisarnas hade så kallad kickstart, och jag blev ofta retad för detta. Därför kom mammas omtanke helt i skymundan, men det hade i och för sig varit bättre för mig om vi pratat om köpet innan.

Moppen gick bra när jag väl fått igång den med tramporna, vi körde ofta ikapp, och till och med i terrängbanan för motorcyklar i utkanten av Norrköping när ingen var där. Området hette Kråkvilan tror jag. De brantaste backarna klarade inte mopparna, då klev vi av och gick bredvid med motorerna igång.

Vi lärde oss det mesta om hur man mekar med mopparna, alltifrån kedjor och kuggjul till de olika motorerna. Det satt ofta en plugg vid inloppet till motorernas cylindrar, som ströp bränsleflödet och gjorde den svagare. Flera killar fixade bort pluggen eller borrade cylindern, men jag lät bli. Ljuddämparen var också en grej att fixa med, vissa tog bort insatsen i den för att få ett tuffare motorljud.

Inne i Norrköping for vi fram med mopparna på gatorna i ett litet gäng. Det gällde att ligga i täten, och visst fanns det ett mått av tävlan mellan oss. Kvartens korsningar måste passeras med anpassning till biltrafiken, och det gällde att gasa och bromsa våra svaga motorer så effektivt som möjligt för att behålla farten. Olyckan var framme då en övningskörande från en bilskola korsade min väg så vi kolliderade. Det hände bredvid gatukorsningen, jag väjde antagligen men lyckades inte bromsa, och hamnade på gatan. Kroppen var oskadd, moppen behövde reparera och bilen fick skador i sidan. Hur detta hanterades vet jag inte, eftersom olyckan inte var mitt fel. Det blev en hel del mekande för mig med moppen, och besök på skroten för att söka lämpliga delar, innan jag kunde köra igen. En av killarna i gänget sa först efteråt att de flera gånger snackat om och förutspått vad som kunde hända mig, en verklig olyckskorp skulle man kunna säga.

Jordgubbar finns i många sorter och smaker. Favoriterna för mig är de sötare svenskodlade som börjar komma strax före midsommar. Med lätt vispad, lätt sötad grädde är de härliga som efterrätt.

Familjen hade under några år ett eget jordgubbsland, plus en mindre potatisodling längre bort på den ungefär femtusen kvadratmeter stora tomten vid föräldrarnas sommarstuga. Pappa skötte båda noga med oss killar som hjälp att rensa och vattna. Skatorna plockade mogna jordgubbar när vi inte såg, gissningsvis tidiga morgnar. De tog röda mogna bär, ibland hängde halvätna kvar på plantorna. Det uppskattade vi inte förstås.

En stolpe ungefär två meter hög mitt i jordgubbslandet fick tjäna som stöd för det nät pappa sträckte ut för att skydda bären. Han var noga med att fästa nätet mot marken runtom med lämpliga pinnar. En morgon gick vi för att titta efter mogna bär att plocka, odlingen syntes inte från huset, delvis dold av en liten rund bergknalle, och hittade två döda skatungar fångade i nätet. Då tog pappa bort det.

Vår cocker nummer två, Julle, Hjalmar med mera, var också förtjust i att äta jordgubbar. Jag fixade ett foto när han står på bakbenen och har framtassarna ovanpå det låga bordet som fanns på husets inglasade veranda, medan en av oss killar äter bär från en tallrik med lite sockrad mjölk.

Hunden fick springa fritt på vår tomt, men höll sig alltid innanför dess gränser utan staket. Han nöjde sig med att skälla ibland när någon gående passerade förbi på grusvägen utanför. Vi kom på honom med att plocka mogna jordgubbar bland plantorna, genom att försiktigt dra ut bären mellan framtänderna så inget grönt blad följde med in i munnen. Efter några års odling gjorde pappa om landet till en plan gräsyta där vi spelade krocket och badminton.

Bland det mest påfrestande jag varit med om inträffade då jag tagit bilen från Arkösund, kört upp till Stockholm och skulle hämta mina två första barn enligt domstolsbeslut om min umgängesrätt. Deras mamma hade krånglat till överlämningen som förr utan vettig anledning, och sa i telefon att jag kunde hämta barnen i skolan. Eftersom jag anade trubbel från mammans sida tog jag med en kopia av domstolens beslut om mitt umgänge i bilen. Då jag frågat mig fram fann jag barnen sittande i ett av skolans rum med en gammal tant som senare påstods vara psykolog, plus en av mammans väninnor, en kvinnlig präst jag mest hört talas om. Istället för att resa sig från bänkarna de satt och ritade vid, och springa fram för att hälsa på mig, stannade barnen orörliga kvar likt dresserade möss, som om jag varit en okänd person, vem som helst. Mamman syntes inte till. Ett par ryggsäckar stod där gissningsvis skenheligt packade av mamman, och jag förmodade att det var barnens saker för helgen med mig i mitt hus där de varit många gånger förr.

Jag berättade för väninnan jag aldrig träffat tidigare att jag kommit för att hämta barnen och undrade var mamman befann sig. Hon var där i huset någonstans. Av hänsyn till barnen valde jag att gå ut på den öde skolgården och vänta där, när mamman fått besked från väninnan prästen om att jag kommit. Till min förvåning dyker två uniformerade poliser upp, en yngre plus ett befäl med streck på axlarna. Jag förklarade att jag väntar på barnen, mamman har tagit båda till skolan istället för normal hämtning hemmavid, och jag har inte sett till henne, men hon ska vare inne i skolan. Den yngre polisen uttrycker sig stötande otrevligt och mer eller mindre kommenderar mig att stanna på skolgården medan han går och undersöker saken. Jag reagerade på hans sätt, men höll tyst om påhoppet på mig för att inte krångla till saken. Det normalt resonerande polisbefälet förklarade jag fler omständigheter för, bland annat att barnens mamma upprepade gånger dömts för umgängessabotage, och så gick jag till bilen för att hämta pappret med min av domstol fastställda umgängesrätt. Det här räcker för mig sa han efter läsning. Båda poliserna avlägsnade sig sedan den otrevlige yngre återvänt och påstått att barnen vägrar följa med, därför åkte även jag därifrån. Min anmälan om ytterligare ett sabotage från mamman vad gäller umgänget med barnen ledde därefter till att hon dömdes än en gång.

Med ett telefonsamtal bad jag kyrkoherden, det vill säga formellt chefen i församlingen mammans väninna jobbade som präst hos, om ett så kallat själavårdande samtal angående de problem jag hade med att få barnen i vettig balans och umgås med enligt dom. Samtalet sa han nej till, och jag gjorde en skriftlig anmälan av honom och prästen/väninnan till domkapitlet. Därefter kontaktade kyrkoherden mig och erbjöd ett själavårdande samtal! Vi satt högst upp i Gustav Vasa kyrka, hans nya arbetsplats, länge och väl berättade jag om mina svårigheter med barnens mamma plus inblandningen av väninnan som var präst. Samtalet avslutades vänligt, men på min väg ut genom dörren frågade han ifall detta innebar att jag drog tillbaka min anmälan! Med en förhoppning om

att saken skulle uppfattas som jag önskade av domkapitlet, svarade jag enbart att jag skriftligen skulle meddela att jag nu fått samtalet. Därefter mottog jag ett brev där domkapitlet sänt ärendet till åtal av prästen för brott mot tystnadsplikten, men mammans prästväninna klarade sig undan.

Förutom att det tagit mig sammanlagt många dagar av bekymmer och oro att försöka få vettig ordning på barnens situation, är det oförlåtligt att de som står utanför drabbas av mammans eller föräldrarnas oförutsägbara konflikt. Själv pratade jag inte om detta när barnen och jag var tillsammans på sjön, fångade spigg och grodyngel, eller vandrade i skogen och plockade bär medan vi bodde i Arkösund. En gång åkte vi i min bil och dottern bröt oväntat tystnaden genom att plötsligt säga: pappa jag vet vem som har rätt, det är du! Överraskad av dessa ord svarade jag bara tänk inte på det där, nu ska vi ha kul. Det var ett misstag av mig att inte ta upp saken vid lämpligt tillfälle, barn påverkas och förstår mer än jag trodde då. Jag inbillade mig att positiva upplevelser skulle göra susen, erfarenheterna av naturen och sjön plus det personliga med mig, men hade fel. Jag blev varken ihågkommen vid min femtionde eller sextionde födelsedag ens med en blomma, enbart ett sedvanligt kort samtal per telefon, och har aldrig träffat dotterns barn, nu bortåt tre fyra år, efter all min hjälp och generositet med pengar från dotterns egna barnår fram till drygt trettio års ålder. Därtill har hon sedan årtal brutit kontakt med sin mamma, av andra skäl än förhållandet till mig som pappa, och mot min uttalade vilja slutat umgås med sin brorsa.

Omtänksamheten min mamma visade hade få gränser, men ibland blev det omotiverat tvärstopp. Någon gång ville jag låna bilen av franskt märke med fyra dörrar som köpts ny och jag vant mig att köra efter att ha fått lappen, som körkortet kallades. Då gick jag till pappa med samma önskan, han pratade med mamma medan jag höll mig undan och sedan fick jag bilnycklarna.

Julle, Hjalmar eller Kalle som pappa brukade säga, utvecklade sin smak med åren för vad han tyckte var gott att äta. Han serverades till exempel kalvhjärta mamma köpt fruset och kokade, det luktade otäckt, men slukades i matskålen av hunden då det svalnat. Foder från påse eller på burk fick han aldrig. Ibland gick Hjalmar fram till matskålen, tittade och nosade och sedan därifrån om det fanns mer än minimalt kokt ris eller en mosad potatis inblandad i maten. Då hände det att jag ställde mig på knä nära matskålen och sa nu kommer jag och tar din mat. Detta fick fart på hunden och han glufsade i sig allt ärbart rasande kvickt.

Nybakat bröd köpte mamma då och då, oftast på förmiddagen, och pappa som jobbade hemma tog gärna kaffe plus en skiva. Kalle satt som vanligt närmast pappa och hoppades på en tugga. Kom den inte tillräckligt fort slog han till pappas ben med tassens. Smöret ovanpå brödet förvarades i en sluten burk bland skafferiets övriga saker så det var bredbart. Hunden gillade smör, och när pappa som den mest givmilde i familjen gav honom en brödbit tumlade han runt den i munnen för att smaka smöret, men spottade ut brödet.

En tidig kväll satt familjen i vardagsrummet framför teven. Pappa åt en smörgås, med Kalle på golvet bredvid som alltid fick en bit, säkert med lite extra smör. Hunden tumlade runt brödet i munnen för att komma åt smöret, kräsen som han var ville han inte ha det. Denna gång lät han brödbiten sticka fram ur nosen och spottade inte ut den som vanligt. Jag ställde mig på alla fyra och drog retfullt med läpparna i hans morrhår medan han blev allt vildare utan att vilja tugga i sig brödet. Till slut släppte han brödbiten på golvet, slängde till med käften och nafsade mig i ansiktet så jag fick ett blödande jack under näsan. Med öppen handflata smackade jag svepande en gång ovanpå Hjalles huvud, och budskapet var tydligt: Så där ska inte en hund göra.

Mamma körde mig till sjukhusets akut i Norrköping, jag fick ett par stygn i överläppen. Läkaren undrade nog över hennes berättelse om hunden. Kanske trodde han annat hänt mig som tonårskille, möjligen ett slagsmål, men blodflödet stoppades av stygnen och det blev ett litet ärr under min näsa efter läkningen.

Bäste vännen Ulf under gymnasietiden i Norrköping fick jag en impuls att ringa medan jag bodde på Kungsholmen, efter separationen från yngste grabbens mamma. Vi träffades över en öl i närheten av min lägenhet, på ett av ställena jag besökte ofta, några timmar efter kampen med skrivandet. Det kändes som vi setts igår inte för årtal sedan, dragen av gymnasisterna vi varit mer än 20 år tidigare fanns kvar, båda tyckte så efter en stunds minnesfyllt prat. Han arbetade på någon finansiell myndighet i innerstan och hade två vuxna döttrar plus villa och fru norr om Stockholm.

Ulf berättade att han köpt min första roman i bokhandeln och känt igen spår från vad vi upplevt tillsammans. Hade jag vetat att han varit intresserad skulle han självklart fått ett exemplar av mig.

Flera gånger gästade vi hans föräldrars sommarstuga i Småland under gymnasietiden. Den låg ganska högt på en udde med egen brygga och fin utsikt över en större kräftrik insjö. Segeljollen Ulf rutinerat körde hårt med blev en kul bekantskap för mig. I en vik såg vi på håll en orm av okänd sort simma, i en annan slog jag ensam runt med den lätta segeljollen, orsakad av en plötslig kastvind, och hamnade i vattnet medan Ulf stod på land. Mina solglasögon av pilotmodell gled av och ur händerna på mig då jag dök efter med flytvästen på, de försvann mot botten av sjön. Jag fick jollen på rätt köl, öste ur det mesta vattnet och självlänsarna tog hand om resten när båten seglade iväg igen.

Det var en upplevelse för mig att se levande kräftor backa runt längs botten nära bryggan vid deras sommarstuga. Ulfs pappa berättade att han en morgon sett en stor gädda stå still och sova i vassen bredvid. Han tog en avbruten trädstam eller något annat tillhygge vid strandkanten, klubbade den och slängde upp fisken på land med bara händerna.

Då jag gick på KTH och behövde sommarpraktik, fick jag detta på Ulfs pappas företag som tillverkade jordbruksmaskiner. Där arbetade han som ekonom, kanske kamrer, och då historien om att en hel traktor saknades vid en årlig inventering flinade han och

många med honom åt detta, inte minst de anställda på verkstadsgolvet där jag fått praktikjobb.

Två gånger hörde jag av mig till Ulf när jag bodde själv på Kungsholmen, vi träffades som förut och hade kul tillsammans. Bland annat berättade han om sin numera större segelbåt och sa att vi måste ut på sjön tillsammans. Ett mycket trevligt förslag både sa och menade jag, men därefter hände tyvärr ingenting, vår förnyade kontakt och segelturen blev det inget av med.

Orsaken till att jag vände mig till domstol med begäran om vårdnad om båda äldsta barnen, var mammans bristande samarbetsvilja och hänsynslösa uppförande, vilket framför allt drabbade barnen.

En sommardag hade jag enligt överenskommelse, alltså ännu utan domstolsbeslut om rätt till umgänge, förhandlat mig fram till att ha barnen både lördag och söndag, men hon krävde att det skulle vara enbart dagtid. Detta tvingades jag godta, denna härskarlust blev möjlig eftersom hon sett till att stå ensam som så kallad vårdnadshavare på pappret. För att inte helt gå miste om att vara med barnen svalde jag dumheten. Jag hade råkat ut för hennes manipulativa nycker tidigare. Dessutom visste hon mycket väl att jag hade ett färdigbyggt hus i Arkösund och att mina föräldrars sommarstuga låg i närheten. Barnen hade sovit över hos mig flera gånger förr och var inte obekanta med omgivningarna.

Jag körde upp till Stockholm, hämtade barnen med min begagnade vita bil, dottern brukade säga sabeln, antagligen för att hon feluppfattat bilmärket Saab, och vi åkte ner till Arkösund. Hela soliga lördagen var vi hos mina föräldrar. Pappa plockade bland annat mogna hallon med barnen från några få buskar som växte i en bergskreva på mina föräldrars tomt, vi badade i den fyra gånger åtta meter nyligen byggda bassängen och visst serverade mamma bullar med saft. När kvällen närmade sig bad jag dottern ringa sin mamma, trådtelefonen stod inomhus, och säga att de skulle sova hos mig över natten och komma tillbaka till Stockholm dagen efter. De skulle ju ändå vara med mig både lördagen och söndagen. Jag hörde henne glatt berätta om allt de gjort under dagen, därefter bad jag att få prata med mamman, medan dottern sprang ut från rummet till de övriga utomhus. Jag berättade att barnen hälsade på hos mina föräldrar, vi skulle övernatta i mitt hus och återvända till Stockholm dagen därpå. Detta protesterade hon mot och krävde att jag kom med barnen direkt, trots att jag påminde om den ungefär 20 mil långa resan till Stockholm från Arkösund. Samtalet avslutades med att jag sansat förklarade att vi haft trevligt med mina föräldrar, och senare skulle barnen lägga sig hemma hos mig som vanligt.

När barnen somnat, deras sängar fanns bredvid min i sovrummet, ringde det oväntat på lördagkvällen, klockan var efter nio. En polis från Norrköping beordrade mig att lämna tillbaka barnen till mamman i Stockholm. Vidare sa han att om jag inte gjorde det själv skulle en polisbil komma och hämta båda. Fastän jag gissade att detta inte var realistiskt en lördagkväll i detta tveksamma ärende, och med fem mils bilväg från Norrköping, måste jag ta hotet på allvar. För det första förklarade jag att de låg och sov, därefter

övriga omständigheter. Den manlige polisen sa att han inte kunde göra annat än följa åklagarens beslut, därför ringde jag omgående upp denne. Det framkom att mamman storgråtit i telefonen, påstått att jag kidnappat barnen och sagt att hon kunde ta tåget till Norrköping för att hämta båda! Ställd inför denna omdömeslösa röra mamman skapat, beslöt jag väcka barnen, ta båda i min bil och tvingades därefter köra till Stockholm via Norrköping, eftersom färjan jag brukade ta över Bråviken slutat gå på natten. Allt detta för att barnen inte skulle löpa risken att skrämmas om de i värsta fall hämtades av främmande personer från polisen.

Avsiktligt hade jag hållit god ton mot åklagaren och bad att få en kopia av hans skriftliga beslut. Min förevändning var att detta papper skulle jag använda i vårdnadstvisten jag bestämt mig för. Då jag fått pappret med posten gjorde jag en JO-anmälan av åklagarens hantering av ärendet, han fick så allvarig kritik att lokaltidningen i Norrköping skrev om saken efter mitt tips per telefon och brev. Därefter vände jag mig till Justitiekanslern JK som nekade mitt krav på ersättning för mina bilkostnader vid resan mitt i natten till Stockholm, efter ett felaktigt beslut av åklagare, med det befängda argumentet att jag själv försatt mig i denna situation!

Som skäl för min stämning i tingsrätten gentemot mamman om vårdnaden, anförde jag hennes bristande samarbetsvilja som skadade barnen, och motiverade detta bland annat med åklagarens felaktiga beslut, då vi var i Arkösund och hälsade på mina föräldrar. Hon var alltså bevisligen olämplig som ensam vårdnadshavare, men jag framförde ändå i tingsrätten att hon borde få en fastställd umgängesrätt med barnen för deras skull.

Innan beslutet från tingsrätten blev färdigt, det vill säga efter att förhandlingarna avslutats, fick jag ett yttrande från JO dit jag anmält en socialsekreterare i hög ålder. Denna hade partiskt lagt sig i ärendet, aldrig träffat mig, och gav mamman fullt stöd i sitt agerande. JO höll med och kritiserade i ett skriftligt yttrande denna socialsekreterare som mamman använt sig av. Jag ringde upp den kvinnliga domaren i tingsrätten och ville påpeka detta, plus sända en kopia av JO-kritiken, men blev mycket otrevligt avvisad. Senare fick jag höra av en bekant vars pappa var advokat, att hon hade dåligt rykte för sin handläggning av domstolens ärenden.

Från flera håll har det sagts att beslut i olika domstolar inte ändras i mer än en handfull procent, vilket tyvärr även gäller de felaktiga, ett slags ofelbarhetens princip skulle man kunna säga. Trots detta överklagade jag till högsta instans utan framgång. Mitt fastställda umgänge med barnen fungerade dåligt, mammans samarbete för vad samhället kallar barnens bästa bekymrade inte henne. Därför blev hon dömd mer än fem gånger för detta, vilket återigen bevisade hennes olämplighet som ensam vårdnadshavare. Inte förvånade det mig att hon som anställd fick avsked från sitt jobb med avgångsvederlag vid en internationellt känd revisionsbyrås lokalkonter, på grund av bristande samarbetsförmåga. Däremot förbannade jag mig själv för att inte i tid ha insett vidden av hennes dolda dåliga egenskaper.

Den belastning både tidsmässigt och mentalt de många ärendena jag drivit mot barnens mamma med skiftande resultat gjorde jag definitivt inte för egen skull. Barnen skulle få möjligheten att värdera vad som inte varit bra, och det som var för deras bästa, åtminstone med en vuxens perspektiv senare i livet. Från att ha varit så kallad fattig student blev jag gradvis genom hårt arbete ekonomiskt stabil, och kunde regelbundet sända en rejäl slant insatt på deras konton, inte bara vid födelsedagar och jul, och båda fick till och med universitetets studieskulder betalda. Detta visade de ingen tacksamhet för, jag mottog aldrig mer än ett enkelt tack.

En del djur får jag snabbt kontakt med, absolut inte alla, men vi får ett fint utbyte av varandras sällskap. De två äldsta barnens mamma har en tvillingsyster, tvåäggstvilling, och därför är de rätt lika, men har ändå tydliga olikheter till utseende och som personer.

Systemen hade två katter, den ena gråspräcklig europé, det vill säga bondkatt, lugn och fin med lite hull. Den andre svart med oberäkneligt temperament och sylvassa klor, som matte inte vågade klippa. En gång hälsade vi på och drack kaffe, den svarta katten placerade sig frivilligt på mitt ena lår och låg limpa som jag kallar det. Försiktigt strök jag ibland kattens rygg, och det fungerade en stund tills katten helt plötsligt satte sina vassa klor i mitt byxben och rivstartade därifrån. Jag döpte den till Åskan med anledning av det blixtrande uppförandet.

Systemens pojkvän under en period, jag har för mig han arbetade som kock, hade en gul labrador som hette Frida. Vi träffades första gången en sommardag när de var ute på landet nära Nynäshamn. Frida hade gått med sin husse på dressyrkurs, och det tog inte lång tid innan hon följde med mig perfekt. Husse ville nämligen göra sig av med Frida av diverse praktiska skäl, så jag tog hand om hunden. För egen del blev det svårt att äga Frida, dessutom bodde jag ensam på den tiden innan barnen blev till. Därför tänkte jag på mina föräldrar som varit utan hund länge efter att cockern nummer två haft ett långt liv, blivit obotligt sjuk och måste avlivas. Jag tog med Frida och körde till föräldrarnas sommarstuga där de bodde under varmare delen av året. Frida charmade både mamma och pappa, så efter att ha bott några dagar med hela sällskapet lämnade jag hunden där och hoppades att deras bekantskap skulle fördjupas, utan att förklara min avsikt. Bland annat var jag ute och motionslöpte kvällstid längs gamla banvallen för tågen till Arkösund, som spåren tagits bort från. Frida följde alltid med utan koppel, jag använde det aldrig, hon förstod kommandot fot direkt. Vid ett tillfälle under löpningen låg en huggorm mitt på banvallen, antagligen efter att ha fångat solvärme under dagen. För säkerhets skull gav jag Frida ett extra ord och vi sprang förbi på sidan utan problem.

Efter en vecka kom jag tillbaka till föräldrarnas sommarstuga från Stockholm. Både mamma och pappa hade blivit förtjusta i Frida, och jag sa att ni får henne, för jag har redan blivit erbjuden hunden. Tvärt emot vad jag hoppats sa mamma nej tack, och stod obegripligt för mig emot alla argument och försök till övertalning,

därför blev jag tvungen att återlämna hunden till husse. Några månader senare fick jag höra att Frida avlivats, en fullt frisk hund i sina bästa år, hur kan någon göra detta undrade jag för mig själv. Hade jag fått veta i förväg skulle jag tagit hand om henne, hur knöligt det än blivit med mitt eget liv. Fridas bortgång tog mig hårt, en av mina senare romaner är tillägnad hennes minne.

Ekonomi var inte pappas starka sida. Han hade så tunnelliknande seende på sitt tekniska jobb att han försummade sin privata plånbok. Bland annat utvecklade han som teknisk konsult flera produkter åt ett företag i södra Sverige med sådan framgång att dess vd efter ett antal år fick råd att ha ett eget litet flygplan. När jag också skaffat mig examen från KTH, och frågade pappa varför han inte tog betalt för sina innovativa tekniska lösningar, som han lagt ner mängder av arbetstimmar på, då svarade han att det enda han säkert kunde ta betalt för var timmarna det tog att skriva ner och ut dessa! Övrig tid för att lösa problemen tyckte han inte det var möjligt att fakturera, antalet arbetstimmar hade han ju ingen koll på. Den inställningen höll jag inte med om, och upprepade det ofta.

Under åren tjatade jag på honom att göra avsättningar i sitt aktiebolag, där enbart mamma och han jobbade, för pension åt båda. På den tiden var reglerna sådana att fullt avdrag kunde göras i bolagets räkenskaper, det hade jag kollat in i trettioårs åldern. Till slut gjorde pappa så, men det dröjde för länge tyckte jag. När mamma och han blev pensionärer sa han en gång att de aldrig haft det så bra ekonomiskt. Kanske var detta en överdrift, men jag blev inte ledsen, tvärtom. Med ett småleende kommer jag ihåg att han utan förvarning vid sommarstugan sa till mig på tu man hand att hoppas inte på att få arva efter mamma och mig. Då fick han veta att jag inte ville ha ett dugg, ta med mamma på en resa jorden runt eller gör något annat kul för pengarna. Det har ni båda tid med som pensionärer tyckte jag, men det ville han inte. Det räckte gott väl med att ha landet, som han kallade sommarstugan, och vårdade pedantiskt.

En helt annan inställning till detta med arv hade mina två äldsta barns mamma. Hon favoriserades som enda arvtagare av en gammal fester boende i Danmark, och när denna gick bort var hon där och bevakade tillhörigheterna efter henne. Jag har för mig att hon gjorde polisanmälan i Danmark, eftersom hon påstod att smycken och någon tavla försvunnit från fasterns äldreboende. Detta berättade vår gemensamma dotter på den tiden vi fortfarande hade kontakt. Dessutom fick jag höra att mamman lånat stora summor under åren av sin egen mamma, det vill säga dotterns mormor, utan att betala tillbaka pengarna, enligt vad mormodern sagt. Min åsikt var att om det kunde styrkas borde pengarna räknas som förskott på arv. På besök hos mig klämde dottern ur sig att jag borde sätta etiketter på mina saker, främst målningarna, så det blev tydligt vem som skulle ha vad, underförstått då jag dött. När jag flera år efteråt tog upp vad hon sagt i tjuugoårs åldern ville hon inte minnas detta klart, men jag var bombsäker eftersom resonemanget

hade så olustigt innehåll, utan att jag borde behöva förklara. Underförstått med andra ord...

Mina tillgångar överstiger mångdubbelt det mamma och pappa efterlämnade, ändå blev det en rejäl slant sedan jag ensam skött bouppteckningen och därefter delade hälften med brorsan. Vad gäller mina barn vill jag inte låta de ärva mig, efter deras själviska otacksamhet och likgiltighet upp till ungefär trettio års ålder.

Inget av barnen, inklusive det yngsta, har som vuxen visat intresse för att fira någon storhelg med mig, det gäller exempelvis påsk, midsommar, nyårsafton. Oftast har jag arbetat ensam själv med mitt skrivande, men skulle ändå aldrig tackat nej till inbjudan från trevligt sällskap. Undantag är julaftonen ett par år, då dottern tog tillfället att bjuda mig på lunch ensam hemma i hennes och sambons lägenhet, medan denne var hos en av sina skilda föräldrar. Efter några timmars besök, då jag serverades dotterns välgjorda mat, åkte hon till sin mormor och jag cyklade hem från Kungsholmen där hon bodde. Det var all tid dottern ägnade sin pappa, och trots mina ansträngningar att vara diplomat hade hon och brorsan dessutom sagt upp bekantskapen med varandra.

Utgivningen av min roman nummer två, då den första delvis fått positivt mottagande, är känsligt för framtida skrivande. Det vet de flesta som sysslar med litteratur, särskilt i dagspressen. Detta påminde jag om då min andra roman kom ut och hanterades på tidningarnas kultursidor. Min boks omslag hade nämligen på pärmarnas insida utdrag av flera översvallande komplimanger från recensioner som publicerats vid min litterära debut. I en av de två största svenska dagstidningarna var artikeln som handlade om min tryckta roman nummer två så osaklig och illvilligt skriven att jag ringde chefen för sidan och påtalade bristerna. Svaren på frågorna vad, hur och varför är ju naturliga att få, för att orientera och informera en oinvigd läsare. Det vill säga vad handlar texten om, hur är språket plus stilen, varför har texten blivit till. Finns det eventuellt ett budskap att fundera över? Därefter kan skribentens eget tyckande om resultatet komma i en slutkläm. Kulturchefen på den rikstäckande tidningen lyssnade då jag ringt upp, men undvek att ta ställning till mina synpunkter. Därefter ringde jag den som skrivit texten, en gymnasielärare med misslyckade egna litterära ambitioner, och jag hörde ljud i telefonen som tydde på att han spelade in samtalet, vilket jag påpekade. Behärskat framförde jag min kritik av osakligheterna i hans skrivelser, men ångrade efteråt att jag inte begärt att få in en replik i tidningen för detta. Jag påverkades tyvärr av att det inte anses passande att bemöta en recension, hur uselt skriven den än är, trots att artikeln i mitt fall fullständigt struntade i journalistisk sakupplysning för en eventuellt blivande läsare. Istället blev alltså recensionen, om den kan kallas så, ett illasinnat möjligen avundsjukt personangrepp.

Följden för utgivningen av min tredje roman, som jag lämnat in till det lilla förlaget, blev att den stoppades. Redaktören jag arbetat med hade spontant sagt att mitt manus var det bästa dittills, men förlagschefen vägrade ge ut boken, med motiveringen att de han

kallade förlagets ägare hört av sig, förmodligen efter att enbart ha läst någon av de större tidningarnas påhopp. De så kallade ägarna undrade hur utgivningen av böcker sköttes. Förlaget hade fått litteraturstöd för båda mina titlar, inte jag, de sålde dessutom bra för att vara skrivna av en okänd person. Upprörd ringde jag förlagschefen och protesterade mot det vansinniga beslutet att stoppa mig, dessutom kom jag på att jag inte fått betalt för mina omslagsfoton som båda första böckerna hade. Efter min utskällning tvingade jag honom betala ett arvode, men det blev minsta möjliga. Intressant är att denne förlagschef varit anställd på en lägre position vid ett av de största i Sverige, vars högste chef tidigare skickat mig sin bedrägliga trycksak utformad som personligt brev. Senare avskedades det lilla förlagets chef från sitt karriärsjobb. Visst var det välförtjänt, men behandlingen av mig hade nog minimal påverkan, detta hjälpte inte mitt skrivande.

Sökandet efter ett nytt förlag slutade med olika svepskäl i brev av deras ointresse för min roman nummer tre, så jag tryckte den själv på egen bekostnad. Enbart biblioteken hade ju köpt ungefär två tusen exemplar vardera då mina två första gavs ut, hamnade jag där med samma antal gick min kalkyl ihop med en liten förtjänst. Detta fungerade inte, antagligen påverkades det av att jag likt Strindberg lagt in en kort fiktiv intervju med mig själv som förord, där jag avslöjade turerna kring mitt förra förlags dumheter. Från att mina två första romaner sålts totalt i drygt fyra tusen ex per styck, blev det nu ett par hundra av den tredje, som alltså redaktören på mitt förra förlag sagt var det bästa dittills. Denna stora ekonomiska förlust gjorde att jag undvek förlagen och fortsatte skriva på egen hand, motiverad av flera döda föregångares bästa verk, samtidigt försörjde jag mig som ingenjör. Numera har jag sju romaner liggande färdiga, tre gratis och fritt läsbara via min hemsida romantix.se, den åttonde för putsning av texten, plus ett femtontal pjästexter av olika längd utlagda på hemsidan dramatix.se.

Ofta lyckades jag locka med pappa för att fiska innan cancern satte alltför hämmande spår i hans kropp. Vi tog styrpulpetsbåten han betalat och jag hämtat på trailer i Stockholm. Pappa var bäst av oss på att fånga gäddor ute bland skären vi ofta besökte varje år, och som ägdes av hans före detta företag innan han slutat och blev konsult i egen firma. Vi fick vara på skären ändå.

Till en av mammas och pappas jämna bröllopsdagar gick jag igenom mina svartvita filmrullar tagna under åren, både småbild och sex gånger sex, och gjorde två album som de fick i present med kopiorna fast monterade på sidorna. När pappa gått bort upptäckte jag att mamma klippt ur en bild som jag tagit på pappa, stående bredvid styrpulpetsbåten med fyra gäddor uppträdda på en pinne. Detta foto hade mamma ramat in och placerat på kökets fönsterbänk i Norrköping. Efter mammas bortgång tog jag tillbaka bilden.

En fisketur jag inte glömmer är då pappa och jag var ute på kvällstur, gick runt på vårt favoritskär och kastade med varsitt spinnsjö. Det fanns ett mindre skär mitt emot, ungefär hundra

meter bort, som vi också besökte ibland för att fiska. Vattenytan låg slät, solen sjönk på väg mot horisonten och den tidiga höstluften höll behaglig temperatur. Vi upptäckte att det började röra sig här och där under vattenytan mellan skären, och efter en stund jagade fullt med fisk insekter ovanpå den blickstillta sjön. Både pappa och jag slängde i våra spinnare, de hann knappt landa i vattnet förrän en halvstor abborre huggit och fastnat på kroken. Försiktigt landade vi fiskarna, tog loss spinnarna med minsta möjliga skada och sjösatte alla igen. Jag har för mig pappa sa något om att gäddorna borde finnas i närheten av abborrstimmet. Vid detta tillfälle fick jag napp så det räckte, kanske lika många abborrar som pappa.

När mitt hus i Arkösund stod färdigt gav föräldrarna mig båten, och brorsan pengar istället, det dröjde några år till dess. Då hade jag ordnat med båtplats vid den nybyggda bryggan nära mitt hus.

Grannarna i Arkösund där mitt hus låg hade länge försökt få bygglov för bryggor på två olika ställen, men blivit nekade. Marken ingick i vår samfällighet. Jag tog initiativet, ringde och brevväxlade med tjänstemannen på byggnadsnämnden i Norrköping, och utan hjälp från någon ordnade jag efter många turer det efterlängttade bygglovet. En förening för de som skulle få båtplats bildades, och sittande vid första mötet frågade någon om jag ville ställa upp som ordförande. Motvilligt accepterade jag att sköta uppdraget ett år, efter all tid jag dittills lagt ner. Någon borde åtminstone ha hört sig för om min inställning till det formella uppdraget och pratat med mig innan mötet.

Planeringen av bryggorna enligt lovet jag ordnat gjorde vi i alla fall gemensamt. Därefter åtog jag mig att beställa och köpa in byggvarorna, som levererades med lastbil till de två platserna. Ena stället för brygga långt ifrån mitt hus var lättbyggt, där i viken fanns redan båtplatser, och det handlade inte mer om än att göra en tillbyggnad. Platsen där jag tänkte ha min båt förtöjd hade ett rundat sluttande berg ner i vattnet. Det betydde både att djupet för båtarna blev bra, men att fästen och stöttor måste ordnas, bland annat med en bergborr, som jag hyrde och körde snett hängande utåt vattnet i sele. Ovanpå konstruktionen la vi grova plankor.

Alla fastigheter som skulle ha en båtplats vid denna brygga deltog i bygget med en person, och som ende helt insatt i varje detalj fungerade jag som arbetande ledare. Från huset på baksidan mitt kom en kille som var släkt med ägarna, en brorsa eller något sådant till dessa, men alltså inte formellt delägare. Han klagade och gnällde över att jag beställt en del fästen i berget som avvek från det överenskomna. Jag blev minst sagt förbaskad eftersom jag skött allt ensam och skällde ut honom högt och tydligt, med förklaringen att grejerna jag beställt saknades hos bygghandlaren, därför valde jag en annan lösning som visade sig fungera lika bra. Ingen av de andra närvarande sa ett dugg, och bygget blev klart.

Vid första årsmötet i bryggföreningen, som hölls på Arkösunds hotell, satt jag vid inledningen av detta som motvillig tidigare utsedd ordförande, men blev paff då jag enligt dagordningen avsattes vid val! Jag reagerade inför de närvarande med orden här

ni gjort detta bakom min rygg? Ingen yttrade sig, tystnaden var total. Därpå tog jag plats bland de övriga. Istället för att exempelvis ha fått en blombukett för att ensam ha fixat bygglovets där andra misslyckats, alltså båtplatser till samtliga, och tackad för detta, petades jag. Den obehaglige person som så tydligt suktade efter ordförandeskapet nu då bryggorna färdigställda, och kuppade sig till min plats, hade jag dolt mina negativa åsikter om, eftersom han tidigare inte gjort någon skada. Han var dessutom äldre brorsa till en kille jag ogillade i min förra gymnasieklasse. Jag hade gärna avstått från uppdraget som ordförande om någon i ordnade former pratade med mig på förhand. Sannolikt användes min utskällning av den gnälligt kritiske deltagaren vid bygget, som alltså inte ens var delägare i någon fastighet bara släkting, som förevändning. Den tysta majoriteten hade talat, kan man säga...

Under mötet pratades det bland annat om att lotten skulle avgöra vem som fick vilken båtplats, men jag sa inget. Y-bommar för båtarna kostade för mycket, så var och en fick lägga i egen boj som aktern skulle förtöjas vid. En mindre ring på bryggan blev enklaste lösningen för tampen i fören.

Dagarna efter mötet valde jag snabbt den båtplats som blev bäst för mig utan att diskutera med andra, la i en boj fäst med nylontamp vid ett rejält betongblock på botten av viken, så därefter kunde barnen och jag vara i skärgården några år.

Bryggan underhölls av de andra i den nybildade bryggföreningen, stigen ner grusades bland annat, men jag slapp både vara med att betala, plus att ingen frågade mig om ett dugg. Antingen var de feiga och vågade inte säga något, eller så hade åtminstone vissa dåligt samvete för den otacksamhet de visat mig, som bjudit på många timmars möda i projektet utan att de behövt lyfta ett finger. Så agerar den tysta majoriteten! Resultatet av mina ansträngningar blev i alla fall att jag fixade en plats för båten jag fått av pappa, nära huset jag byggt, fastän arbetsinsatsen blivit extremt dryg.

Fröet hade satts att sälja mitt hus, trots det noggranna långdragna jobbet jag lagt ner vid bygget och blivit väldigt nöjd. Det gällde att hitta något attraktivare innan flytten därifrån, dessutom hade jag de två äldsta barnen att ta hand om, där mitt stora hus och båten fungerade bra. Efter mötet i bryggföreningen, där jag hade utsatts för grannarnas otacksamhet, deltog jag aldrig mer. Stötte jag på någon utomhus eller i affären tittade jag bort om de inte hälsade först. Min mamma, fullmatad med ordspråk och talesätt, skulle nog sagt att otack är världens lön.

Apropå båten och fiske minns jag att de två äldsta barnen och jag var ute en soldränkta vår på förmiddagen och pilkade strömming i ett trångt sund nära hamnen i Arkan, det vill säga Arkösund. Barnen var väl sex sju år gamla, jag hade inhandlat tre pilkar vi använde, med ett flertal krokare på reven för att få napp. Ett stort antal båtar guppade på vattnet i närheten av oss. Det fanns så gott om fisk att jag visade barnen hur de skulle känna på tyngden i reven när de flesta eller alla krokarna fångat strömming. Sedan hjälpte jag till att haka av fångsten och lägga den i en hink, men undvek att de fick se

hur krokarna ibland fastnat på fiskarnas kropp, vilket kunde vara obehagligt att uppleva för barnen. När hinken rätt fort blev fylld med tillräckligt många strömmingar åkte vi den korta vägen till båtplatsen, la till och fortsatte med bilen för att bjuda mina föräldrar på färsk fisk till lunch i deras sommarstuga.

Mamma rensade och fileade fiskarna i köket, sedan serverade hon pappa och barnen nystekt strömming, själv valde hon rommen en del fiskar hade. Eftersom jag varken gillar strömming eller inlagd sill åt jag annat. Min pappa tyckte strömming var en delikatess och barnen åt med god aptit, samtidigt som de tjatade på mig att prova, vilket var ett slags omvänd rollfördelning gentemot mig som vuxen. Med ett leende påminner jag mig vad vi ofta åt hemma i mitt hus, nämligen eget tillagat potatismos plus välkryddad kokt torsk eller sej bredvid med en klick majonnäs. Jag tyckte alltid det smakade bra, men båda barnen tröttnade när de fått rätten många gånger. Då rörde jag in fiskbitar i mitt hemlagade potatismos, det gjorde susen och båda slukade maten med sked. Jag behöll länge hemligheten för mig själv, och kallade anrättningen för min smygfisk. Mitt potatismos gillade vi åtminstone alla tre.

Vi hade många utflykter i skärgården de två äldsta barn och jag. Då båda mina föräldrar gått bort köpte jag en stor markbit nära Stockholm med 200 meter egen strand och vattenområde utanför, och sålde mitt hus.

Ljuraskolan i Norrköping, där jag började på vårterminen i tredje klass, hade en speedwaystadion inte särskilt långt bort, tvärs över en bred väg. Familjens lägenhet, vars köksfönster hade utsikt över parken, låg i riktningen mot stadion. Det hördes när förarna tränade med sina hojar, och framför allt när stadion hade matcher på kvällarna mot olika lag i serietävlingar. Vi var några småkillar som lockades springa dit då vi hörde motorljuden dagtid, smita in genom en öppning i staketet och halvt gömda följa åkarna som sladdade runt på kolstygben. Norrköpings speedwaylag hette Vargarna och hade flera berömda förare, till och med någon världsmästare tror jag. Hur som helst samlade jag och ett par kompisar på autografer, och i mitt block finns många av den tidens främsta åkare. Ibland gick vi på tävlingarna och hängde avundsjukt beundrande längst fram över räcket runt banan.

När det inte fanns folk på stadion tog vi oss in genom den lilla öppning vi funnit i staketet. Vi hade upptäckt att det här och där låg bortkastade plasthöljda långa sladdbitar med metalltråd inuti, kanske till belysningen kvällstid. De passade bra att ta hem och klippa märklar av till våra slangbellor.

Mamma som bott länge på söder i Stockholm hjälpte mig att ta död på skånskan jag flyttat till Norrköping med från Malmö och blev retad för. Hon brukade säga att hon pratade rikssvenska, nu i efterhand inser jag fullt ut att det stämde. Därför fick jag ett fåtal nya kompisar, det räckte. Kanske var det på grund av att jag visste hur det kändes att bli påhoppad i skolan för ingenting som jag alltid protesterad om någon annan råkade illa ut.

Stadion som speedwayåkarna använt revs så småningom och ersattes av ett nybyggt badhus plus bassäng utomhus. Som teknolog besökte jag föräldrarna och låg enstaka gånger på gräsmattan nära vattnet och läste när solen höll sig framme och det var varmt. Bland annat plöjde jag igenom en biografi om Gustav Mahler, vars andra och tredje symfoni jag hade på skiva i Stockholm och ofta spelade medan jag pluggade på KTH. Boken gav så många detaljer om hans liv att jag läste den flera gånger.

För länge sedan hade jag förstått att de två äldsta barnens mamma dämpat eller hållit undan sina längre fram uppvisade härsklystna dåliga sidor medan vi fortfarande kunde umgås. Mer än en gång hade jag avslutat förhållandet eftersom vi inte fungerade ihop, men hon lockade mig tillbaka med middagar och tillbehör, kan man säga, och jag fastnade än en gång, vilket inte var klokt av mig.

Då jag var runt femtio och barnen närmade sig tonåren fick hon möjlighet att köpa sin lägenhet, som hon trixat sig till, antagligen via något slags social förtur. Jag hade ju förhandlat fram hennes köp av den förra lägenheten, en trång trea på nedre botten, som ägdes av en jurist hon kommit i konflikt med, och sedan kunde sälja. Hon fixade en hyrestrea högst upp i vad som senare blev en nybildad bostadsrätt i huset som ägts av ett kommunalt bolag.

Trots hennes konfliktfyllda beteende som barnen drabbades av, ordnade jag ändå fyra hundra tusen räntefritt personligen, så hon kunde köpa loss sin hyreslägenhet. Hon hade nekats lån på andra ställen eftersom hon fått en anmärkning hos kronofogden. Mitt skäl att hjälpa till var att i förlängningen blev det pengar som så att säga påverkade barnens väl och ve. Visst kom jag ihåg hennes tidigare konflikt med juristen som ägt hennes förra lägenhet, som jag löste åt henne. Visst kände jag till att hon hade betalningsanmärkningar hos kronofogden, därför ville ingen bank ge henne lån. Plus att hon avskedats från den stora revisionsfirman där hon arbetat som ekonom, på grund av samarbetssvårigheter.

Tanken att begära ett papper som bekräftade det räntefria lånet jag stod för dök aldrig upp hos mig, inte heller någon avbetalningstid. Jag vet alltså inte säkert vilka skäl hon använde för att få en nästan nybyggd tre rums lägenhet i ett kommunägt bolags hus högst upp efter att ha bott i trånga trean bostadsrätt på nedre botten med två barn. Något slags förtur antagligen, eftersom bostadsbristen i innerstaden varit extrem många år, kötiden för en hyreslägenhet räknades också i årtal. Kanske sågs de på den tiden halvstora barnen som trångbodda av socialen och behövde eget rum.

Barnen hade fått höra av mig om hundarna jag vuxit upp med, först den ena cockern sedan den andre. Förmodligen påverkade det deras mamma så hon köpte en aussie och hade i lägenheten. Den var redan överfull av katter, fåglar och minst två akvarier som stod staplade på kartonger i hallen och vardagsrummet. Alla djur plus fiskarna skötte hon, men lägenheten blev överfull med travarna kartonger och två växande barn.

Inte nog med att hon köpte en Australian Shepherd, kallad aussie, som är ett slags vallhund och behöver mycket motion för att må

bra, hon började otroligt nog föda upp hundar av samma ras i lägenheten. Ett par tikar tillkom med andra ord, som födde valpar till försäljning, men flera struliga omständigheter jag inte orkar minnas uppstod då hon styrde och ställde med unghundarnas nya hem och miljö. Viktigast blev istället att grannarna i huset där hon bodde klagade titt som tätt på skällande hundar. Efter många om och men bosatte hon sig då med sina grejer, plus hundarna hon skaffat, i huset hennes avlidne pappa låtit bygga nära Nynäshamn. Dottern bodde ensam kvar med ett par katter, fåglarna och akvariefiskar under tiden i gymnasiet, där hon klarade sig så pass hyggligt att hon kunde ta sig igenom en ekonomexamen på universitetet och börja jobba. Hennes brorsa flyttade till ett internat norröver för gymnasiestudier, det blev bäst att han kom bort ifrån sin mammas miljö, där hade jag ett finger med i spelet.

När huset mamman fått lägenhet i såldes av det kommunala fastighetsbolaget till den nybildade bostadsrättsföreningen ville de bli av med henne. Hon kunde ju inte betala insatsen till föreningen, och blev hon vräkt tog de över äganderätten plus förtjänsten vid en försäljning. Hon fick alltså det räntefria lånet jag ordnade och kunde köpa in sig till ett mycket fördelaktigt pris.

Hon sålde senare trerummaren där dottern bott ensam ett par år. Den låg ju högst upp i huset med balkong, hon gjorde en stor förtjänst på affären och köpte en enrums bostadsrätt, som av juridiska skäl skrevs på dottern som ägare. Dottern flyttade dit, senare med sambo, och betalade varje månad avgiften för boendet. För att ändå gardera mig berättade jag för barnen om lånet, och att de skulle ha hälften var av mina pengar. Under en längre tid bad jag deras mamma sända en summa när något behov dök upp i deras liv, vilket hon gjorde. Efter att drygt hälften av mina pengar återstod påstod hon i telefon att jag redan fått allt. Då hade ytterligare några år gått, men jag var säker på min sak. Därför brast mitt tålamod, och uppriktigt förbaskad skällde jag ut henne för att missbruka min vänlighet. För säkerhets skull dubbelkollade jag med barnen efteråt att mitt minne stämde, jag sa åt båda att kräva pengarna de fått av mig som hon lagt beslag på, vilket de gjorde så småningom.

Filosofiläraren vi hade sista gymnasieåret på Högre Allmänna Läroverket i Norrköping var en medelålders man med pondusmage och lugn vänligt berättande stil. Som elever tyckte vi han var tråkig. Till en av lektionerna hade någon, inte jag, skaffat en billig leksak insnörd i tygpåse. Klämde man på den skrattade en mekanisk röst som verkade komma från något asiatiskt land. Utanpå påsen fanns det tryckt på engelska: påse med skratt. Lektionen behövde piggas upp tyckte flera av oss, vi dolde påsen under bänkarna i våra knän medan vi skickade den mellan oss, och det korta skrattet hördes både här och där. Till slut reste sig vår lärare från stolen vid katedern, där han gått igenom ett filosofiskt avsnitt, och skyndade upprörd längs väggen och yttersta bänkraden. Sista eleven som haft påsen hade låtit den glida ut på golvet, klassen satt ängsligt tyst. Vad är detta för något, utbrast läraren irriterat och sparkade till

påsen, som for in i väggen och då satte skrattet igång igen. Hela klassen fortsatte sitta tyst, ingen av oss tyckte illa om läraren.

Numera, som utbildad gymnasielärare själv, tycker jag vi elever var taskiga mot vår filosofilärare, men förstår ändå att det fanns en busig poäng i vad vi hittat på.

Vi spelade biljard så ofta på ett ställe nära St Eriksbron att jag efter ett tag köpte en kö som låg isärskruvad på mitten i egen låda. Den var inte lika exklusiv som det låter, men fungerade för yngste grabben och mig. Min lägenhet på Kungsholmen efter separationen från hans mamma låg inom kort promenadavstånd från hallen. Grabben var lätt att sätta igång, vare sig det gällde fotboll, tennis, löpning eller annat. Ibland tyckte jag till och med det var tur att han bara var halvstor eftersom jag fick kämpa för att hänga med.

En kul överraskning, åtminstone för mig, inträffade då vi spelade biljard och fått tillåtelse att gå ner genom en låst dörr till källaren, där bara klubbmedlemmar kunde få bord. Tack vare att vi besökte stället så ofta, och borden var upptagna på övre våningen, fick vi använda ett ledigt i källarplanet. Därnere fanns också en kompakt bardisk för medlemmarna som ville ha kall öl.

Grabben och jag la upp bollarna på bordet i plasttriangeln och lottade om vem som skulle spränga när den lyfts bort. Någon stjärna på biljard var jag inte, men vid detta tillfälle vann jag lotten, och med den helvita sprängde jag alla olikfärgade och numrerade bollarna som låg i triangel på den gröna bordduken. Till min egen muntra förvåning lyckades jag få ner varenda boll i hålen, den svarta sist, utan att grabben ens kom in i spelet. Så otroligt bra gick det aldrig annars för mig, hans tolvåriga fina bollsinnel gjorde oss ganska jämspelta. Något år senare frågade jag grabben, men då kom han inte ens ihåg denna lilla sensation, och jag undrade förbryllad hur detta hängde ihop. Långt senare fattade jag svaret.

På liknande sätt reagerade han då vi spelade tennis. Å ena sidan sa han att han hatade tennis, å den andra tränade han två gånger i veckan på tennisstadion, medan jag ofta tog en löprunda i skogen utanför och inte ville störa med min närvaro. Han berättade att de mätt servebollens hastighet i ena träningsgruppen han deltog i, med ett eller två år äldre killar, och att han slog hårdast. Det var aldrig några problem att köra honom med bilen till träningen, tvärtom verkade han spelsugen. Hans mamma kom däremot inte med mer än en enda gång för att titta, så stort var hennes intresse.

Bland annat spelade grabben och jag tennis varje dag på grus en sommar, medan vi vaktade och bodde i brorsans förortskåk utanför Stockholm då de var utomlands. Medan vi cyklat och utforskat omgivningarna hade vi upptäckt två grusade tennisbanor innanför ett högt staket med låst ingång nära ett bostadsområde. Eftersom ingen verkade använda banorna letade jag fram numret till klubben, vars namn fanns på en skylt, och efter ett telefonsamtal fick grabben och jag låna nyckeln och hyra banorna.

Datorspel hade tydligen stark lockelse. Brorsans dator var mer avancerad än min, med stor platt skärm. Fram till lunch satt grabben och spelade ett poppis krigsspel, med mycket pangande

och konstgjord död. Han försökte få med mig i spelet, men jag tröttnade kvickt, säkert på grund av verkliga erfarenheter som kustjägare, men det sa jag inget om.

På eftermiddagarna spelade vi alltid grustennis i flera timmar, jag använde inte full styrka utan koncentrerade mig på att plocka varenda boll han slog. Min mångåriga vana vid att hantera rack av olika typer, allra främst i badminton och squash, gjorde det till en kul utmaning att försöka returnera bollarna hur svåra de än var eftersom grabben hade talang. Det hände att han frustrerad vräkte racket som jag ägde, i ståltrådsstaketet runt banan, trots min uppmuntran för bra spel, jag tog det lugnt själv. Varför ville jag veta men fick inget svar. Flera år därefter fick jag höra orsaken: det var för att jag nästan grävt upp bollen med lågstudsande toppspinn på min planhalva och skickat tillbaka den.

Grabbens temperamentsfulla reaktion förstod jag dåför tiden inte heller i detta fall, men med fantasi går det idag att föreställa sig en djupt liggande påverkan från hans mamma. Uppförandet ligger helt utanför mitt eget sätt att vara. Jag kommer att tänka på då pappa spelade badminton med brorsan och mig på landet, där vi lagt gräsmatta men haft jordgubbsplantor. Låt pojkarna vinna sa mamma som tittade på från en låg bergknalle, men pappa spelade vidare och svarade att då får de göra det av egen kraft! Detta hade vi inget emot, det var festligt, pappa skulle besegras i ärlig kamp.

Kattkillarna och Kurt, som var deras mamma, fick alla tre åka med i sin plaststyva box till min mammas och pappas sommarstuga. Jag är inte säker på hur vi tog oss dit från Hallonbergens studenttvåa, antagligen med bil, den äldre ljusst blågröna Opel katternas matte senare fick av sina föräldrar. Kattungarna var fortfarande små och hade sin charm. När de fick sköta sig själva klättrade och for de runt medan Kurt tog det lugnt. Vår cocker var naturligtvis med föräldrarna på landet. Jag visste hur han reagerade på katter och bad mamma hålla honom på avstånd, gärna med koppel när så behövdes. Hela kattfamiljen skulle sova i lillstugan, vars ena rum tapetserats och målats av pappa, och inretts till gästrum med fällbara järnsängar för oss människor. I det andra rummet med egen dörr fanns pappas verktygsbod som senare utrustades med en duschkabin intill bakväggen.

Mot kvällen satt mina föräldrar med den blivande psykologen och mig på glasverandan, byggd som en utskjutande del framför huset i sedvanlig stil från början av 1900-talet. Dörren mot tomten stod på glänt för Hjalle, men dubbeldörrarna med glasrutor in till övriga huset var stängda, så hunden hölls åtskild från katterna. Vi drack lite vin, jag minns inte om det var läskande kallt med fruktsoda, det var ju sommar, och mamma upprepade då och då att vår hund och katterna måste få hälsa ordentligt på varandra. Varenda gång sa jag bestämt nej och sedan pratade vi vidare om annat. Plötsligt, utan förvarning öppnade mamma ena dörrhalvan in till huset, Hjalle kom nyfiket kvickt på benen och sprang in. Jag var väl inte lika snabb, men fattade att kattkillarna skulle bli rädda och rusade efter. Sylle och Mulle fanns nära dörren och klättrade blixtnabbt uppför varsitt

av mina blå jeans byxben med unga klor som aldrig klippts, då Hjalte kom och ville nosa. Jag greppade hunden i ryggskinnet med båda händerna, kastade ut honom på verandan och slängde igen dörren dit så ena glasrutan sprack. Sedan var det lugnt och vi fortsatte umgås på verandan. Varken pappa eller någon av oss kommenterade det som hänt, men nästa gång jag var på landet hade det kommit nytt glas i verandadörren, snyggt och prydligt fixat av pappas härdiga händer.

Första tjejen jag kom riktigt in på livet i alla avseenden var Ulrika. Dessförinnan hade jag träffat ett fåtal, men aldrig haft tillräckligt driv för att fullborda en fysisk förening, och vad jag förstått av en del kommentarer berodde det inte på att jag hade utseendet emot mig. En tillräckligt stark önskan saknades helt enkelt. Därför passade det perfekt att Ulrika i översta tonåren och jag drygt tjugo blev de första för varandra, och den bindning som då uppstod dröjde kvar i många år, åtminstone för mig. Jag är nog inte mycket för att göra hastiga drastiska saker, snarare tvärtom, därför tar det lång tid för mig att reagera utåt när det gäller handlingar eller beteende som innerst inne strider mot mina värderingar, trots att jag under lång tid uppfattat negativa signaler. I det längsta hoppas jag att jag har fel.

Medan jag lånade brorsans studentrum nära tennisstadion en sommar, för att plugga inför resttentorna som kom i början av hösten vid KTH, träffade jag Kurts matte i korridoren, med gemensamt kök i dess ände. Ulrika och jag hade glidit isär, varken hon eller jag gjorde allvarliga försök att behålla kontakten, men i hennes fall berodde det antagligen på en passiv snäll personlighet som jag inte kunde hantera. Kurts matte var på flera sätt helt annorlunda, hon köpte till exempel katten trots att vi pratat om saken och det var uteslutet för mig, särskilt inte i ett trångt studentrum. Då Kurt kom in i vår vardag anpassade jag mig till detta, blev motvilligt förtjust i katten och hade ofta roligt med den då vi var ensamma. Inte ens en hund kunde jag tänkt mig under dessa våra omständigheter, men katten var ju oskyldig till att vara hos oss.

Inför höstterminen avslutade jag mitt boende i andrahands ettan högst upp i huset på Kungsholmen, uthyrd av en KTH-kompis som flyttat ihop med sin tjej. Katten Kurts matte fick enkelt till ett byte av sitt studentrum, centralt beläget i Stockholm, till tvåan med kök i korridoren i Hallonbergen. Hon hade flera gånger sagt åt mig att jag lovat vi skulle flytta ihop, och bytet av rummet i innerstan till studenttvåan i förorten gick snabbt. Vi hade pratat oss igenom hur det skulle göras eftersom hon ensam stod på kontraktet.

Mitt emot i korridoren bodde Svante, som blev lokförare, och hans tjej, de hyrde en liknande tvåa som vi. Svante och jag kom att bli kompisar, och när de skaffade en kattunge ökades kontakten ännu mer. Deras bondkatt hette Emil, ett passande namn på en heltokig ljust gråstrimmig kille som bara höll sig stilla när han sov. Kurt hade nått vuxen storlek, men gillade fortfarande att ränna runt, hoppa hit och dit och latja med bollar. Jag har för mig att Kurt

aldrig, eller möjligen någon enstaka gång, var hemma hos Svante och hans tjej, däremot hälsade Emil ofta på, särskilt då jag satt hemma och pluggade och en kattvakt behövdes. Med ett öga på kurslitteraturen och det andra som bevakade katterna så de inte rev ner något, hade jag inget emot Kurts småvilda kattkompis. Vid ett tillfälle tog jag en bild med Hasselbladaren då Emil låg utsträckt på mage med bakbenen rakt bakåt och tar en tupplur, tvärs över mina böcker på skrivbordet nära fönstret. Ljuset därifrån på hans blekgrå päls passade bra, och den svartvita kopian jag gjorde blev som jag önskade. Skärpan i bilden, fångad med kameran nedbländad på stativ, är festligt talande eftersom Emil ligger och sover på en uppslagen bok med synliga tekniska beräkningar, uttröttad av studierna...

För mig är det lika ointressant att ta upp intima fysiska händelser eller exempelvis mat eller toalettbesök om en poäng saknas. Visst är det så att upplevelserna med Ulrika taggat sig fast i mig, och det tog många år innan den värsta fasen i läkandet var över. Kurts matte hade däremot flera erfarenheter än jag av så kallade nära relationer, vilket inte störde mig, därför behövde jag utveckla min syn och förstå annorlunda förhållanden.

En smått komisk historia utspelade sig då vi som vanligt pratat och fantiserade om det mesta, och jag föreslog att hon skulle gå ner till kiosken och köpa ett par herrtidningar. Till min förvåning gjorde hon det, och inom parentes sagt var bilderna enormt mycket mer oskyldiga än de som finns idag. Jag har för mig att hon fick höra om då jag som tonåring i Norrköping tog cykeln ner till en avlägsen kiosk med en lapp jag skrivit i fickan. Många killar i tonåren är, som jag var, både lockade och nyfikna på tjejer utan kläder. Lappen jag hade gömd i fickan, där stod namnet på en bildtidning med avklädda flickor. Jag lämnade fram det lilla pappret och låtsades handla åt någon annan, betalade och gick. Utanför märkte jag att jag fått två exemplar av tidningen, som var både i stort format och framförallt ganska tunn. Raskt vände jag om, gick in igen med ena exemplaret undanstoppat och sa att den här har "han" redan, och bad att få någon annan tidning istället. Det fick jag, och cyklade hem, dels med den första jag behållit ett exemplar av i smyg, dels den nya, som jag sedan bladdrade igenom i skymundan och glodde nyfiket på bilderna. Kurts matte vore nog inte ensam om att dra på munnen åt mitt lätt genomskådade tonårspåhitt ifall hon hört talas om historien.

Vårt sammanboende fortsatte, vi köpte en nybyggd villa norröver om Stockholm då båda fått fast inkomst, jag som anställd ingenjör inne i stan, hon som praktiserande på ett slags vårdhem efter att ha klarat sin fil kand-examen. Där behövde hon jobba fram till sista delen av utbildningen som gav psykologlegitimation. Huset låg i en förort och vi belånade det upp till skorstenen, dels med en kontantinsats från vårt så kallade sparlån, dels vanligt banklån för resten av summan. Vi hade inga ekonomiska bekymmer trots detta, hon tjänade någon tusenlapp mer i månaden, ändå var min lön bra.

Fotointresset hängde envist kvar, jag byggde ett mörkrum i bakre delen av husets vidbyggda garage, där det antagligen var tänkt att

ha tvättstuga, och nålade sedan upp en hel vägg med monterade svartvita bilder i format 30 gånger 40 centimeter på övervåningen inomhus. Ekonomin tillät att jag köpte ett nytt 350 millimeters teleobjektiv till min Hasselbladare för egna pengar, vi höll våra inkomster för oss själva, och delade bara på gemensamma utgifter varje månad. Jag fantiserade ibland om att ägna mig åt foto på heltid, men övergav detta osäkra yrke. Först efter separationen, då huset sålts och jag flyttat till trean på Kungsholmen, den ingick i avtalet vid försäljningen, började jag skriva på allvar, och fick leta länge för att hitta ett litet förlag som ville ge ut mina första romaner.

De passiva valen, det vill säga att stoppa huvudet i sanden och glömma, får ofta värre följder än de aktiva. Ett mellanläge kan däremot bli utdraget självplågeri. Jag hade otroligt svårt att släppa mitt känslomässiga beroende av Ulrika. Trots att jag förlovat mig med Kurts matte träffade jag henne enstaka gånger, antingen om hon hörde av sig eller jag. Fast rotade bindningar som oväntat slits upp leder till ett slags sorgearbete medan plantan långsamt dör, så att säga. Det är inte omöjligt att den blivande psykologen fått nys om mina sporadiska möten med Ulrika, men hon varken sa eller frågade mig något. Det är inte heller omöjligt att detta blev en anledning till vår separation. Vi träffades för tidigt, var allt jag fick höra mot slutet av vårt förhållande, något slags sanning finns säkert i det. Under en lunchpromenad runt sjön, nära mitt första jobb som anställd ingenjör, kastade jag förlovningsringen i vattnet då ingen såg mig.

Vi hördes inte av på något sätt under flera år, innan jag plötsligt såg henne på pendeltågets perrong i Upplands Väsby, där jag fått mitt första fasta lärarjobb. Bland annat hade jag hunnit gå på lärarhögskolan, men bodde kvar på Kungsholmen i trean efter villaboendet och skrev så mycket jag hann. Jag klev fram bland de som väntade på perrongen, hälsade och fick pratglatt sällskap på pendeln in till Stockholm. Hon bjöd in mig på mat, bodde på nedre planet i en stadsdel nära Kungsholmen, och jag undrade hur det skulle bli att träffa Kurt. Katten visade inga tecken på att känna igen mig, därför strök jag bara hennes rygg medan hon gick omkring på golvet, för övrigt lämnade jag henne ifred. En vanlig vänlig kväll försvann medan vi åt middag, men efter att jag gått hem hördes vi återigen inte på många år. Jag fick en impuls, sände ett brev och bifogade ett halvbra porträtt jag tagit på henne och bjöd in till lunch hos mig. Då hade jag hunnit bli pappa till tre barn, bott nära Humlegården, separerat och flyttat till ny adress på Kungsholmen. Under åttandelen berättade vi om öden och äventyr i våra liv och tog sedan en promenad runt parken jag bodde nära. Hon berättade dels att hon fått en grabb som blivit tonåring, med en man som körde buss, men levde inte med pappan, dels att psykologjobbet tröttat ut henne med att alltid behöva lyssna på andras problem, därför hade hon bytt till nytt jobb som lägre chef på socialen. När lunchen och promenaden var över följde jag henne till bussen, och därmed upphörde vår kontakt återigen.

Studierna vid KTH avslutades med ett examensarbete, och avsikten var att detta skulle ske som ett slags kvalificerad oavlönad praktik. En handledare utsågs vid den institution där teknologen hade sin huvudinriktning, i mitt fall vid sektionen för Maskinteknik med specialitet mekanisk värmeteori och kylteknik. Pappas goda rykte som konsult inom sitt smala område hade efterhand gjort honom bekant med flera personer vid olika företag runt om i landet, så jag bad honom om tips och hjälp. Detta ledde till att jag fick uppdraget åt ett bryggeri att beräkna och prova ut hur öl skulle kylas till lämplig temperatur under jäsningen i deras stående rostfria cylindriska tankar med konisk botten. Tankarna rymde tusentalet liter vardera, projektet var inte enkelt, men jag bad varken om eller fick hjälp av pappa. Mot reglerna fick jag i tysthet betalt för jobbet, så jag kände en viss press att få fram ett hyggligt resultat.

En ovanligt solvarm vårdag låg jag på gräsmattan i Ljuraparken, under ett besök hos föräldrarna, och studerade de få tekniska rapporter som fanns om hur jäsande ölbrygd strömmar, temperatur som behövdes för en lyckad process, värmeledningen genom tankens hölje och slutligen flödet plus temperatur på det strilande kylvattnet innanför en rostfri dubbelplåt längs tankens utsida. För mig blev det ett slags detektivarbete att kombinera de tekniska rapporternas delresultat för öljäsningens kylning, men till slut fick jag ihop en matematisk helhetsformel som jag kände mig mer än nöjd med. Därefter testade jag det i praktiken, med lånad labbutrustning från KTH, och det fungerade. I mitt utskrivna exjobb nämnde jag i en bisats att institutionen bara lånat ut sin äldre mätutrustning till mig, den sanningen begärde handledaren att jag skulle ta bort, men sa också att det var ovanligt med ett exjobb som visat sig ha praktisk nytta.

En av de anställdas chefer på bryggeriet kom förbi medan jag plockade ner mätutrustningen vid tankarna, och sa att jag kunde ta med mig några öl. Gärna svarade jag och frågade hur många, och han sa ta så många du vill. Ett sånt godkännande till en studerande kille som jag i tjugoårsåldern, gjorde att jag lånade blivande psykologens bil, som hon i sin tur fått låna av sina föräldrar, och lastade den med så många backar starköl som fick plats.

För lönen jag fått efter arbetet, som bröt mot de oskrivna reglerna för exjobb vid KTH, köpte jag "Rollen", en klocka få kände till då, som jag sett reklam för i ett engelskt nyhetsmagasin jag prenumererade på. Mamma tyckte jag var tokig, men jag bar klockan i bortåt 25 år, med mitt namn och födelsedatum ingraverat på baksidan. Senare fick ett vuxet barn den i present, en oförtjänt överdrivet generös gåva jag numera ångrar, efter att ha uppvaktat mig själv på 50-årsdagen med ett minst lika känt klockmärkes nytillverkade kopia av en klassisk pilotmodell från andra världskriget. Någon särskild uppmärksamhet denna min jämna födelsedag med en blomma eller annat från barnen jag fungerat som pappa för fick jag aldrig, men det höll jag tyst om.

Mitt intresse för hur samhället sköts har varit stort sedan jag från tonåren gradvis började tänka självständigt. Då jag bodde ensam på

Kungsholmen, sedan flytten från yngste grabben och hans mamma, började jag systematiskt skriva ner stolpar om uppmärksammade händelser i vår tids offentliga samhällsliv, och planen var att göra en roman av materialet. Jag hade läst och läste om Candide och bestämde mig för att skriva en parafra på den, det vill säga en motsvarande satir, fast med handlingen förlagd till dagens Sverige. Det tog ungefär ett år att få berättelsen färdig, fastän jag fått ut ett par romaner tidigare och skaffat erfarenhet av skrivandet. Ett tiotal vänner och bekanta bad jag ta del av ansträngningarnas resultat, finaste komplimangen jag fick var: är det så här jäkligt, jag kunde inte sova när jag läst färdigt.

Min nära vän Björn Ström som själv var jurist gillade berättelsen, skrattade och tyckte att nu får du alla jurister på dig, men jag påpekade att det fanns många yrkesslag i min historia som kunde känna sig träffade om de ville. Det höll han med om. Av de drygt tiotalet som läst, för att jag skulle få deras reaktion, var inte en enda negativ, oftast tvärtom så uppskattande att jag blev förvånad. Stärkt av detta cyklade jag runt i Stockholm till en handfull utvalda förlagsredaktioner för att över lämna en kopia av manuset. Ett oväntat sammanträffande gjorde att jag kom till det lilla förlaget som dåförtiden fortfarande gav ut Candide, och där stötte hop med förlagschefen. Vi satte oss på tu man hand, jag presenterade mitt manus och han lovade läsa.

Efter flera vänliga påminnelser från mig per telefon, på grund av mer än ett halvårs väntan, fick jag till sist ett löfte om att han skulle läsa under kommande sommar. Därefter kom ett refuseringsbrev med posten, och han skrev att skälet antagligen var bristande gestaltning i min text! Jag visste inte om jag skulle skratta eller gråta åt denna oförskämt genomskinliga förevändning. Min berättelse är just fullspäckad av gestaltade scener med ett både satiriskt och humoristiskt grepp. Nog fanns det andra anledningar bakom detta senkomna negativa besked, med tanke på att en kritiker i en av landets största tidningar skrev om min första roman att jag visade prov på anseilig litterär gestaltsförmåga. Sedan dess hade det gått ungefär tjugo år, min förmåga att skriva är säkert än mer utvecklad nu.

Jag drar mig till minnes två olika tillfällen, då jag i trettioårs åldern svarat på platsannonser genom att först ringa kontaktpersonen och därefter referera till samtalet i brev med sammanfattningen av mina meriter. I båda fallen fick jag höra i telefon att det var just en person som jag de sökte. Ingen av dessa hörde av sig, trots att jag skrivit om hur viktigt jag tycker ett personligt möte är. När några månader gått ringde jag upp igen och ville veta vad som hänt. I ena fallet blev svaret att jobben tillsatts internt, man hade till och med sökt två personer, i det andra att en mycket mindre meriterad person än jag anställdes. Det gäller tydligen att hålla sig framme i nätverk av användbara kontakter!

Bland Björn Ströms många bekanta fanns en man som satt i ett mindre förlags styrelse. Utan att jag bett Björn förmedlade han överraskande den kontakten. Jag blev bjuden på sherry och kaffe hemma i en så kallad fin våning med fin adress, lämnade manuset

och blev än en gång avvisad av denna kontakts förlag. Likatyckarna får leva vidare i sin småskaliga värld reflekterade jag, och la undan sökandet efter tänkbara förlag, men fortsatte skriva. Livet är för kort för att ägna tid åt meningslösa försök, istället är det viktigt att vårda kreativiteten, vilket jag gjort i mina döda litterära vänners anda. Ekonomin har jag ändå lyckats sköta hyfsat med ena handen som ingenjör, så jag behövde inte jaga pengar.

Yngste grabbens mamma ägde ett par år en trea på Kungsholmen där jag alltid övernattade när jag kommit till Stockholm från Arkösund. Då han skulle döpas var det inte långt till kyrkan, men eftersom min pappa avlidit ett halvår tidigare orkade inte mamma ta tåget upp till huvudstaden för att vara med. Till gudmor föreslog grabbens mamma en väninna, som hade två vuxna barn efter skilsmässan från en halvkänd vattenskidåkare. Den personen berättade om ett flyktigt äventyr hon haft med en internationellt känd rockstjärna på besök, vid ett uppträdande i Stockholm. Detta förstod jag så som hon såg ut. När hon några år senare fick sitta i fängelse en tid för att ha fifflat med momspengarna på företaget hon arbetade med ekonomi hos, kunde jag både begripa hennes hävdelsebehov ekonomiskt gentemot sina vuxna barn och den före detta mannen, men inte ursäkta hennes handling. Alla hennes vänner övergav henne därefter utom grabbens mamma och jag, hon hade fram till dess betett sig schysst mot oss.

Skilj aldrig på sak och person, eftersom saken alltid bottnar i personligheten! Detta gäller alltifrån privat till näringslivets folk och politikerna. Den tanken skrev jag ner för några år sedan, men har ibland haft svårt att tillämpa detta tillräckligt snabbt för egen del. Nog hade jag fått ett flertal negativa signaler då vi levde ihop, yngste grabbens mamma och jag, men mina argument fungerade inte alls. Vid ett tillfälle blev jag så frustrerad att jag sa åt henne att stoppa ett finger i ena örat så mina ord stannade kvar. Den praktiska vardagen fungerade väldigt smidigt, av den anledningen sa jag vad jag tyckte för stunden, men begravde därefter kritiken tyst. Mitt ogillande samlade ihop sig under flera år till en nästan oöverkomlig belastning, trots att jag haft vissa planer inför det värsta jag föreställde mig kunde hända, det blev värre ändå.

Min fysiska och känslomässiga bindning till Ulrika hade släppt, nedkämpad av förnuftet under mångårig kamp, därför försökte jag använda lärdomen praktiskt med första två barnens mamma, vilket inte fungerade. Därefter med yngste sonens mamma, vilket visade sig bli ett annat men lika stort misslyckande när det börjat knaka i fogarna. Även hon gav sjutton i barnets behov av en pappa som fungerade väl, och prioriterade sig själv istället.

Till en början upplevde jag få tendenser till kontrollbehov från första två barnens mamma, dessa blundade jag för men la alla på minnet. Gradvis dök flera orostecken upp som blev mer och mer ansträngande för mig. Bland annat fick barnen enbart hennes efternamn, inte dubbelt som brukligt, och hon stod ensam som vårdnadshavare. Dessutom fick jag ha hand om barnen om det passade henne, hon struntade helt i deras behov av sin pappa. Mitt

överseende tålamod med människors olikheter överskreds slutligen med råge, och jag vände mig till tingsrätten för att få vårdnaden, då det fanns många bevis på mammans olämplighet som ensam så kallad vårdnadshavare. Försiktigtvis garderade jag yrkandet, enligt standardtips från min i övrigt oskicklige advokat, med en begäran om fastställd rätt till umgänge. Helt oväntat fick jag enbart umgängesrätt av den kvinnliga domaren, trots mängden argument som styrkte mammans olämplighet som vårdnadshavare, men enligt statistiken utföll drygt två tredjedelar av tvisterna i rätten till fördel för mamman. Dessa ologiska siffror som diskriminerar mannen som kön, plus hur rättvisan hanterades i mitt fall uppskattade jag inte. I min överklagan av domen till hovrätten hade jag avskedat den inkompetenta advokat jag haft och förde min egen talan. Strategin att välja ett kvinnligt juridiskt ombud fungerade inte för mig, all inkompetens saknar kön är min slutsats.

Som jag anat bröt mamman mot domstolens beslut om mitt umgänge mer än en handfull gånger och blev dömd för detta sabotage varenda gång, dessutom med vite, alltså ett slags böter, som staten tog hand om, jag som drabbats av brottet fick inte pengarna. Därför var jag inte intresserad av att bli pappa till ett tredje barn som skulle göra min situation ännu knepigare.

Utan att berätta för mig såg yngste grabbens mamma till att bli gravid genom att sluta använda preventivmedel. Detta hade jag anat, men lät henne tro i ett år att hon lyckats lura mig göra henne med barn. Vi, eller snarare jag, pratade aldrig om abort. Det enda jag hoppades på var en kille med ungefär samma storlek som jag i vuxen ålder, så blev det, dessutom visade han sig vara en idrottstyp vilket blev en uppskattad bonus, men för övrigt växte mina problem helt oförutsägbart med honom efter att han nått tolv års ålder då vi flyttat isär, trots min ständiga omtänksamhet gentemot pojken.

Som ett avbrott i läxläsningen på Ljuragatan i Norrköping fick brorsan och jag kvällsmat, i mitt fall bestod den av varm choklad och bruna mjuka smörgåsar, oftast med en skinkskiva eller ost på ett grönt salladsblad. Vi killar ville inte ha lagad mat på kvällen, läste ständigt serietidningar medan vi åt och fnissade ibland när de tecknade rutorna visade något roligt.

Mamma bodde under en period av sin uppväxt tvärs över gården på Kungsholmen, dit jag årtal senare flyttade efter att småhuset i förorten sålts, där jag bött ihop med blivande psykologen, och lägenheten blev en del av uppgörelsen.

Min mamma berättade för mig att när maten inte passade henne gick hon ut och satte sig i trapphuset. Det ligger säkert bakom hennes tvärt om ansträngningar att se till att brorsan och jag fick vad vi ville ha att äta. I skolan fram till och med sjätte klass sökte hon faktiskt upp rektorn och pressade fram ett skriftligt intyg på att jag slapp den obligatoriska skollunchen, då exempelvis blodpudding eller klibbigt äckliga makaroner serverades, så jag kunde gå hem och komma tillbaka med mammas mat i magen. När jag blev äldre, bytt skola till nästa steg som elev och börjat cykla genom Norrköping, undrade hon varje morgonen vad jag ville ha till

lunch. Jag brukade fråga: vad finns det, och så kom vi överens. I skolan jag gick de tre åren före gymnasiet behövde vi elever inte äta en obligatorisk lunch.

Den stora kopp choklad jag fick till mackorna på kvällen i många år var av märket Bornvile från England, som jag hittat med mammas hjälp. Med ett leende idag minns jag hur hon försökte servera en kopp gjord på ett svenskt märkes kakao utan att säga något. Det märkte jag direkt och ville inte ha, det invanda märket hade nämligen slutat säljas i affären. Mamma ansträngde sig och sökte i många av Norrköpings butiker, men fick till sist reda på att mitt invanda favoritmärke slutat importeras. Då valde jag te förvarat i engelska plåtburkar, silat med kokande vatten över koppen, med en smak mamma tipsat om.

En del skulle nog se det som att mamma skämde bort oss pojkar med maten, men så var det inte, hon utvecklade bara vår smak på sitt sätt. Brorsan vägrade av någon anledning äta fisk eller kött som var stekt i smör. Personligen tyckte jag det gav en bättre smakton åt maten, men mamma tog honom på allvar och stekte först i smör åt pappa, mig och sig själv. Sedan rengjorde hon stekpannan och använde margarin åt brorsan. När det gällde kläder till exempel, och jag kom hem och berättade att någon klasskompis fått en märkesjacka jag gärna ville ha, köpte hon en vanlig på egen hand, säkert mer prisvärd, när jag behövde nytt, konsekvent bortskämd blev jag inte med andra ord.

Ett år vid min namnsdag, en snörik februari, hade jag blivit lovad en personvagn till mitt Märklintåg. Jag stod utanför vårt hus och väntade på mamma, kramade hårda snöbollar och slängde iväg alla så hårt jag orkade mot fasaden. När de träffade teglet smackade det, och ljudet gillade jag. Det fanns ett källarfönster som satt lågt på fasaden bredvid porten, ungefär fyra gånger sex decimeter stort, och mitt våldsamma snöbollskastande hade mer kraft än precision. Oturligt träffade en snöboll fönstret så den yttre dubbelrutan gick sönder, då slutade jag kasta. Mamma kom ner från vår lägenhet och ut genom porten, jag sa inget, hon tog bara med mig och så gick vi till bilen för att åka och köpa min namnsdagspresent. Hade hon frågat vad jag hållit på med under väntetiden skulle jag berättat om olyckan med snöbollskastningen, trots att det säkert betytt att jag inte fått den efterlängtdade tågvarnen. Min gräns gick vid att ibland hålla tyst om händelser och saker för mamma.

I mopedåldern blev jag sugen på att ha en egen, liknande de som flera kompisar redan ägde och körde omkring med. Helt oväntat köpte mamma en begagnad moppe med trampor på auktion utan att förvarna. Först blev jag retad för min gamla moppe, killarnas olika märken hade kickstart bland annat, inte trampor, men det avtog när det visade sig att jag hanterade min lika bra som kompisarna.

Då brorsan skulle fylla femton några år senare hade jag gjort mig av med min moppe, minns inte hur, men förstod snabbt vad brorsan drömde om. Jag hade hört pappa säga till mamma att hon fick ta hand om familjens hela ekonomi, med varningen att kom aldrig och säg att pengarna är slut. Det gjorde hon inte. Jag pratade några gånger för brorsans räkning om moppen han längtade efter, och det

resulterade i att mamma köpte en sprillans ny åt honom av det tyska märke han suktat efter. Den var kul att köra och vårdades på bästa sätt. När brorsan haft den ett eller annat år hjälpte jag till att sälja moppen via en tidningsannons. En spekulant dök snabbt upp, en man med sin son, och försökte pruta, men då tackade jag nej, som fixat med annons och försäljning, med orden att vi har flera andra intresserade. Då fick vi pengarna och blev av med moppen.

Vid något tillfälle senare sa jag skojfriskt till brorsan, kanske hade det ett visst sting, att jag har ärvt farsans intelligens och morsans känsloliv, du fick tvärt om och förlorade på det! Mamma var praktiskt smart, men pappa hade klarare tankeförmåga, när han tvingades ta sig ur ingenjörsjobbet han fixerats av.

Huset i Arkösund sålde jag genom att först försöka via privat annonsering, då några få intresserade körde förbi, men aldrig kom och ville titta invändigt. Några veckor därefter kontaktade jag en mäklare i Norrköping som hade erfarenhet av området. Den blivande köparens intresse hade väckts då jag annonserade ut huset privat, och han hade sett det utvändigt, men senare kontaktat mäklaren jag anlitat och därefter sett huset inuti då jag visade runt själv. Jag minns inte alla turerna, men hade kopplat bort mäklaren som inte genomfört någon visning alls, och slutförde försäljningen själv. En advokat i Stockholm anlitades av köparen, som betalade för hanteringen av köpehandlingarna. När affären var klar fick jag ett brev från mäklaren jag kopplat bort, där hon begärde fullt arvode och påstod att försäljningen kommit till genom hennes arbete, utan att vi haft ett tidsbegränsat skriftligt avtal. Summan var mycket hög, jag skrev ett brev och beräknade hennes nedlagda tid till högst en handfull timmar och sände några tusenlappar för detta, vilket jag förklarade blev ungefär samma summa enligt mitt timarvode när jag arbetade som teknisk konsult. Därtill framhöll jag att mäklarfirmans sätt att göra affärer kunde bli kända av tidningarna i Norrköping. Efter mitt brev plus pengarna hörde jag inte mer av den mäklaren.

Hela historien påminde om försäljningen av huset norr om Stockholm som jag årtal tidigare ägt med Kurts matte, där flera intresserade åkte förbi på gatan då jag annonserade ut huset privat, men ingen kontaktade mig för en invändig visning. Mäklaren jag då anlitate och skrev avtal med fick dit folk att titta inuti, och angivet pris var rejält högre än det jag satt i min privata annons. Summa summarum fick blivande psykologen och jag betalt vad jag först begärt privat, dessutom täcktes mäklararvode, och som grädde på moset ingick lägenheten på Kungsholmen där jag sedan flyttade in. Eftersom jag skött hela processen avstyrde jag hennes tanke om att stå med på kontraktet för lägenheten. Jag ruskar på huvudet åt folks räddhågsna flockbeteende för privata initiativ, men beklagade inte resultatet ekonomiskt, utan kallade detta för mäklareffekten.

En tidig höstdag satt jag utomhus nära Humlegårdens hörn mot Stureplan i Stockholm. Solen sken, och jag väntade på att expeditionen öppnade så jag kunde skriva in mig som studerande vid KTH, där jag antagits som reserv. Det var förmiddag med andra

ord. Värnplikten vid kustjägarna hade jag klarat av, och hade följt pappas tankar om att göra den som vanlig soldat istället för att försöka bli reservofficer. Detta skulle inneburi att jag, som pappa betonat, förlorat ett studieår på grund av den längre tjänstgöringen i det militära, men han missade inse fördelarna, bland annat de ekonomiska.

Jag satt alltså där i solskenet med en dagstidning, och kom efter ett tag i samspråk med en person på bänken bredvid. Han var medelålders, rätt slarvigt klädd med någon form av öppna tofflor på fötterna, jag undrade tyst för mig själv varifrån han kom. Vårt prat gled efter en stund in på filosofiska och religiösa ämnen, resonemangen han hade tog jag på stort allvar, och som 20-åring spetsade jag öronen för att hänga med i svängarna med mina begränsade erfarenheter. Än idag, femtio år senare, minns jag en av hans repliker: dina ord ska döm dig skyldig, dina ord ska döma dig rättfärdig. Dåför tiden hade jag inga ambitioner att ägna mig åt skrivandet för egen del. För en tid sedan gjorde jag min personliga översättning av Willie the Skulls formulering, alltså mitt skojfriska namn på min djupt respekterade engelska favorit: Upp flyr orden mina tankar blir kvar, tanklösa ord aldrig till himlen far.

Senare delen av mina 40 år sammanstrålade jag med några herrar som bildat en informell kampgrupp mot den principvidriga fasighetsskatten, tvärt om förespråkad av många politiker. Vi var alla medlemmar i en rikstäckande organisation som gjort alltför lite, trots att frågan omfattades av föreningens målsättning. Det ville vi ändra på. Vi möttes i en lokal någon ordnat, och var ett tiotal personer som kom dit för att de kände någon som kände någon av de närvarande. Där träffade jag första gången Björn Ström, som med tiden blev min nära vän, och under åren hade vi kontakt många gånger i veckan fram till hans bortgång.

Flera personliga drag delade Björn och jag, exempelvis var vi vana litteraturkonsumenter, gärna av biografier, plus att vi hade egen skriftlig uttrycksförmåga, och så sinnet för humor. Vi skojade ofta om vad som innerst inne var bedrövligt allvarliga problem. Björn hade arbetat som jurist på dåvarande Arbetsgivarföreningen, SAF, nuvarande Svenskt Näringsliv. Själv hade jag som yngre varit lockad av juristyrket, men avstått på grund av det omfattande råpluggandet av texter, plus lång lågavlönad praktik i domstol för att meritera mig och få advokattiteln. Björn blev inte advokat vad jag vet, utan sökte sig en annan bana. Vår kamp för att få fart på föreningen vi var medlemmar i, gällde dels att bli av med dåvarande ordförande, dels tillsätta en lämpligare vd. Detta lyckades till slut efter många om och men, vi hittade vad vi trodde var en lämplig kandidat till ordförande som någon i vår grupp kände, men nyvald visade sig vara ett sviskon. Detta negativa uttryck kommer från min gamle lärare i idrott under skoltiden, ett alternativ till en svordom.

Detaljer som var för sig tycks obetydliga blir sammantagna en bild som säger en del om personen. Björn och jag åt lunch med tilltänkte ordföranden på en halvdyr restaurang. Var och en betalade för sig. Efter måltiden frågade Björn om inte jag ville ha

kvittona för att dra av dessa i mitt enmansföretags bokföring. Jag tackade nej eftersom pappersarbetet inte var vårt besväret. Den tilltänkte ordföranden sa då att han kunde ta kvittona, eftersom han också drev eget företag. Han fick dessa, det naturliga hade varit att han då betalat våra luncher, men icke sa Nicke så att säga. Som nyvald ordförande möttes vi, tre personer totalt, på hans kontor i centrala Stockholm. Jag hade på eget initiativ och för egna pengar köpt folköl och landgångar, det var lunchtid. Ordföranden hade mage, om uttrycket är ok, att på ett stort blädderblock gå igenom hur föreningens agerande framöver tänktes bli enligt honom, och höll ett längre anförande för oss som kände till mer om verksamheten än han. Ett äkta sviskon med andra ord.

Som nytillträdd ordförande skulle han förmå styrelsen avskeda sittande vd:n, detta var vi överens om. Denne var gift med en av dåvarande regerings statssekreterare, jag minns inte i vilket departement, vars partipolitik på vårt område inte uppskattades. Han ringde mig, som fungerat som ett slags samordnare för oss frivilligt aktiva medlemmar, och beklagade sig efter ett styrelsemöte och sa att det tog mycket längre tid att bli av med vd:n än de tio minuter jag trott. Som ny till denna post anmälde sig en osympatisk karriärist som redan satt i styrelsen, vilket både Björn och jag tyckte var formellt tveksamt, dessutom gillade vi varken hans bakgrund eller person. Vi tog en promenad runt Skeppsholmen med karriäristen för att förmå honom avstå sina ambitioner, där Björn var den stygge kritikern, han visste att jag höll med honom, men jag försökte taktiskt ha en resonabel roll. Vi misslyckades, styrelsen valde honom, och därmed hoppade jag av föreningen. Björn fortsatte länge kriga för att avsätta den oduglige ordföranden, det lyckades inte förrän strax efter Björns kortvariga sjukdom och eget frånfälle. Detta och många andra händelser i vår förenings värld blev ännu en läxa för mig om hur uppriktig heder saknas då det gäller att manövrera sig fram som förste och ende person till köttgrytan. Skilj aldrig på sak och person, skrev jag alltså åratalsenare, saken bottnar alltid i personligheten...

Under åren sände Björn och jag in debattartiklar i aktuella frågor som ibland trycktes, främst i den näst största av landets dagstidningar. Björn sa aldrig något om vad han gjort skriftligt, hans korta inlägg läste jag då de dök upp i tidningen, men jag fick ibland höra av honom att han medverkat i radio som inringande debattör. Personligen avstod jag alltid från röstmedia, lyssnade aldrig ens på radio, däremot hände det några gånger att jag tvekade och behövde hans värdefulla synpunkter på en text innan den skickades in till tidningen. Detta samarbete var glädjande lyckat, och jag kunde slipa mina ord. När Björn gått bort hade jag lagt av med att skriva oavlönade artiklar på debattsidorna, då dessa bara publicerades till ungefär 50 procent. Långt senare slutade jag prenumerera på dagstidningar, yngre journalister skrev alltför ointressant, och därtill med halvdan språkhantering, äldre tiders förmedling av kunskap via kunniga personer lyste med sin frånvaro.

En klar minnesbild finns i bakhuvudet, trots att händelsen inträffade i dimma, då jag motvilligt hade gått med på elevernas tjat om att få hyra segelbåtar en majvecka. De skulle avsluta årskurs tre på gymnasiet i Upplands Väsby där jag var deras klasslärare. Flera av killarna hade seglingserfarenhet, några hade tävlingsseglat, men jag ångrade att jag berättat om min tid som båtchef vid kustjägarna. En vecka på sjön med klassen dygnet runt lockade mig inte.

Alla hyrda båtar måste vara minst 30 fot bestämde jag, så antalet kojplatser räckte till klassen, och det skulle finnas kortvågsradio. Klassen fick ta hand om rubbet själva om sjöturen skulle bli av, det lyckades eleverna med. Jag valde att vara skeppare på en finskbyggd 32 fots båt med ratt i dess trånga sittbrunn. Seglingen gick bra, vädret var godkänt, förutom en tidig förmiddag då vi skulle gå i farleden som ledde mot Sandhamn, ut på fjärden Mysingen. Dimman låg tät. Ingen av båtarna hade radar, men det var tomt i skärgården denna tid på året. Jag varnade de övriga båtarna på radion att läsa sjökortet noga, använda kompassen, hålla koll efter farledens prickar och ta det försiktigt. Trots detta fastnade en av båtarna på en väl utprickad sandbank då de skulle girat babord. Som efterföljande båt i kolonnen gick jag närmare, fick syn på båten som kört fast, och förberedde en tamp för att dra loss den oturlige. Då hördes ett motorljud som inte var lågt, och en gasturbindriven torpedbåt dök upp ur dimman! Behöver ni hjälp ekade en högtalarröst, för övrigt syntes inte en människa, och jag viftade med båda händerna att de skulle sticka, detta klarade vi själva, men eleverna vinkade och ropade kom hit. En matros syntes då på torpedbåtens fördäck, kastade över en tamp, och så backade torpedbåten och drog loss vår segelbåt, innan den försvann i dimman igen.

När vi dagarna senare i lätt vind och klar sikt tävlingsseglade i farleden norröver från Sandhamnshället ledde jag länge som skeppare i båten jag styrde. En elev tjatade envist om att få ta över rodret, och då tappade vi ett antal placeringar trots mina instruktioner.

Seglingsveckan anslutades vid bryggan i Sandhamn, där det fanns väldigt gott om plats för gäster. När jag lagt till mellan y-bommarna vid största bryggan kom en av klassens båtar på andra sidan där det var tomt, med både genua och storseglet uppe. Den hade full fart med fören mot bryggan. I tid revades seglen, båten gjorde en gir och gled in med sidan där det fanns gott om plats. Alla fendrar var ute som skydd, vinden var måttlig. När de förtöjt vid bryggan hoppade killen som styrt iland och sa kaxigt till mig: det där var väl snyggt majjen. Jag tror jag svarade att visst var det så.

Eftersom det var sista kvällen innan återlämnandet av båtarna i Stockholm tackade jag ja till en gin och tonic ombord på en av de skutor vi hyrt. All öl och annat med alkohol hade jag förbjudit innan vi seglade iväg, men det gav eleverna tydligen sjutton i, veckan flöt på utan missöden. Jag blev som klassföreståndare pikad av eleverna vid terminens avslutning genom att de gav mig en inslagen kartong lättöl. Ett år därefter blev jag hissad på scenen i aulan, då de som första klass på skolan blivit examinerade

gymnasieingenjörer. Då belönades min insats som lärare med en flaska whiskey av fint märke i en apotekspåse. Kanske hade jag utbildat eleverna i humor också, av bara farten.

Som småkillar i Norrköping delade brorsan och jag rum. Pappa brukade komma in på kvällen för att säga god natt då vi krupit ner i sängarna. Ibland slog han sig ner på kanten av min säng och jag bad honom fortsätta berätta om den fantiserade figurs äventyr han hittat på. Det blev alltid en uppslukande stund före pussen på kinden som betydde sov gott, innan han lämnade oss och stängde dörren till rummet. Min egen fantasi påverkades nog starkt av pappas påhittade historier, han gjorde det spontant i ögonblicket och ändrade den alltefter mina frågor och kommentarer. Det blev som ett slags skolning i upplevelser och möjligheterna med ord. Som kontrast minns jag mammas provokation när jag då och då lämnade familjens filmtittande på en dålig teverulle, och hon sagt: gör det bättre själv då! Visst har jag funderat på hennes utmaning idag, om hon levt, efter allt jag skrivit. Med ett småleende tror jag hon som mångkunnig kännare av talesätt kanske skulle formulerat något om att inga träd kan växa upp i himlen.

Innan de två äldsta barnen hittat varsin sambo, men fortfarande vid enstaka tillfällen besökte mig tillsammans, var de bästa vänner. När sedan dottern fann killen som senare blev pappa till hennes första barn, reagerade hennes brorsa negativt på den personen, efter att till en början haft en del hyggligt umgänge. Vad jag minns hade han bland annat sett killen på stan i något sammanhang med en annan tjej. Utan att jag var inblandad bråkade syrran och brorsan om saken, de berättade vissa delar för mig i telefon, och jag försökte dämpa deras konflikt, men det ledde ändå till att de ömsesidigt sa upp bekantskapen. Båda skyllde detta på varandra när de pratade och argumenterade var för sig med mig. Dottern hade börjat arbeta efter grundexamen från universitetet och sonen pluggade fortfarande, om jag kommer ihåg rätt. Jag bjöd båda på middag en kväll, vi besökte en finare restaurang inom gångavstånd från mig, för att jag ville försöka bidra till att lösa upp knutarna. Syskonen satt bredvid varandra, mitt emot mig, och vi pratade alla tre som vanligt om allt möjligt. Efteråt lämnade jag med flit brorsan och hans syrra nära tunnelbanan, för en hastig promenad hem, så de fick möjlighet att umgås själva. Konflikten mellan båda bestod ändå, jag kunde inte göra annat än prata med var och en, men de skyllde fortfarande på varandra för deras avbrutna förhållande. De hade inte kontakt på flera år sedan dess, hur det är idag, ännu fler år efteråt vet jag inte.

När dottern blivit med barn upphörde även kontakten med mig från hennes sida. Sonen träffade jag ännu en tid därefter och pratade i telefonen med enstaka gånger, jag fick till och med se hans nyfödda dotter en enda gång i huset han och sambon köpt, men därefter tog även detta umgänge slut. Det avgörande skälet för mig i min dotters fall var otacksamheten och den känslolokalt opersonliga behandling jag visats genom åren för all hjälp och rejält stora generositet. När

hon var ensam hos mig på kort besök över en kopp kaffe hann jag prata allmänt om skam och skuld känslor, som jag insett är otroligt starka för många och hindrar förändring. Den poängen ledde henne inte till eftertanke. Sista gången jag träffade dottern ensam hemma hos mig visade hon sin gravida mage, som hon bad mig känna barnets rörelser i. Vid ett par tillfällen frågade jag om hon visste vad det skulle bli, en pojke eller flicka, vilket jag vet syns på ultraljudet hos barnmorskan, jag har till och med sett henne innan födseln. Hon påstod att det visste hon inte. Dessutom frågade jag om de funderat på namn, men fick det opersonliga och kränkand svaret till mig som hennes pappa, att deras vänner undrade samma sak, det höll hon och sambon hemligt för alla. Jag som gillar barn har aldrig träffat det, en liten flicka idag fyra fem år gammal, vars namn jag sent omsider fick höra att de valt.

Handlingarna säger mycket om en person, men uteblivna handlingar kan säga desto mer, är en enkel slutsats jag formulerade för flera år sedan. Den gäller bland annat min egen dotter, vars uppfostran jag hindrats medverka i, och som uppvisar värderingar plus själviska prioriteringar så långt ifrån mina egna, att jag inte vill lämna ett dugg efter mig i arv till henne. Av liknande skäl gäller arvlösheten även hennes brorsa och deras halvbror.

Omkring år 2005 stötte jag ihop med en kille på ett uteställe då jag tog en öl efter skrivandet. Då bodde jag på Kungsholmen ensam, med en trasslig relation till yngste grabbens mamma, men hade pojken hos mig så ofta jag kunde, mest över veckosluten. Det visade sig att min nye bekantskap, han presenterade sig som Richard, fått ganska stor erfarenhet som skådespelare, men utan att ha formell utbildning. Vi blev vänner och jag skrev min enaktare, Flyget söderut, första texten efter den pjäs som bland annat gav mig teatererfarenheterna i Jönköping.

Jag blev inbjuden att se en föreställning på en mindre teater, där min nye kompis gjorde bra ifrån sig som skådis, och bad honom säga min pjäs efter genomläsning, om den förtjänade det. Richard återkom och sa att han inte kunde säga texten när jag skrivit stycket som jag gjort. En scen kallade han till och med en "show stopper". Vi hade många goda gemensamma skratt över ett par öl.

Tanken dök upp att vi skulle försöka dra igång en så kallad pjäsbiennial, alltså ett vart annat år återkommande evenemang, dit alla dramaskrivande inbjöds sända in och delta med manus, som inte var längre än att det blev en pjäs på scen i en akt. Vårt projekts namn blev dramadramat. Urvalet, några få till antalet bland anonyma manuskript, med bifogad namnsedel i förseglat kuvert, skulle göras av ett par välkända etablerade teatermäniskor. Därefter var avsikten att spela dessa pjäser i en akt för publik på en hyrd scen, och sedan skulle de närvarandes framröstade vinnare presenteras då namnsedeln i kuvert öppnades.

Min kompis Richard kontaktade några rikskända äldre och erfarna skådespelare, som var tänkta att utgöra juryn för urvalet anonyma pjästexter. Han fick tag i ett par intresserade, jag registrerade nätdomänen dramadramat, som skulle innehålla information om

vårt projekt, och vi funderade på finansieringen med eventuella sponsorer, stödpengar, bjuda in någon tevekanal och så vidare. En variant på begreppet affärsidé med andra ord. Det är inte svårt att räkna ut att jag själv tänkte delta med ett eller annat anonymt manus och se hur detta fungerade. Projektet stöp på finansieringen med hjälp av sponsorer, trots att vi båda tänt på idén och såg en möjlig utveckling, där till och med någon teve-kanal var inblandad. Grundtanken fortsatte vi gilla, men kontakterna för att få igång projektet saknade vi.

Tillsammans med min dåvarande flickvän bjöd teaterkompisen in oss båda till en större fest på Storholmen, där hans pappa ägde ett ställe. Sommartemperaturen gjorde sitt, så vi både kunde stå och ha stolar ute på gräsmattan nära vattnet. Ett gäng med Richard och flera yngre skådisbekanta till honom tog efter maten en promenad inåt ön, där vi bland annat kom in på den stora tomten till ett obebott smått förfallet herrgårdsliknande hus, med en tillhörande ännu mer förfallen liten park som haft fungerande fontän i slutningen mot öns synliga vattenspegel. Långt senare fick jag reda på att den storvuxna byggnaden, med pelargångar till två flygelbyggnader på sidorna, av många kallades Slottet. Flera kända personer hade ägt och hyrt fastigheten under bortåt hundra år sedan den byggdes. Inom parentes sagt ville inte min dåvarande flickvän följa med på promenaden, hon stannade kvar bland övriga gästerna istället. Gradvis uppvisade hon en egenkär sida och hade en uppkomlings pretentiösa fasoner, som ledde till att jag senare lät förhållandet rinna ut i sanden och slutade träffa henne. Typiskt för hennes självupptagenhet, som hon gömt väl under vårt förhållande, var att hon aldrig konstruktivt försökte återuppliva vår relation.

Fröet till en av mina pjäser hade såtts under promenaden runt den smått förfallna stora byggnaden, den fick fantasifullt titeln Slottet som brann, och min kompis Richard sa, efter att jag arbetat om texten han först läst, att då förstod han. Spontant tillade han att det var en värdig efterföljare till Spöksonaten. Denna oväntade positiva kritik glädde mig, pjäsen är dessutom lite av min egen favorit. Åratal efter att mitt stycke blivit klart drog jag på munnen åt ett foto av Strindbergs originalmanus till Ett drömspel, där han på första sidan ändrat, strukit över och bytt ut sin handskrivna titel Slottet som växer. Kanske finns det flera beröringspunkter än att jag numera bor ett stenkast ifrån platsen där Drömspelet skrevs?

Yngste grabben hade blivit orolig och störande i skolans femte klass. Det är inte uteslutet att det bottnade i hans mammas och min separation. Från pojken föddelse hade vi haft gemensam vårdnad och han fick dubbelt efternamn. Utan att diskutera eller informera mig hade hans mamma bokat tid med skolans psykolog för honom, han vägrade gå dit. Jag resonerade på tu man hand mycket med honom, men gick aldrig in på orsakerna som jag inte ville belasta pojken med, han frågade inte heller, och till slut gick han. Jag satt flera gånger utanför dörren, hörde inget, han berättade inte ett dugg om mötena. Hans mamma hade fått för sig att pojken skulle börja i sjätte klass på privatskolan hon arbetade, och sedan gå i gymnasiet

där. Jag tyckte inte det var lämpligt utan ville först lösa problemen med skolan han gått i sedan första klass, därefter kunde han flytta dit. Flera möten med den oförstående kvinnliga rektorn på skolan följde, mamman drog mig inför rätta för att få ensam vårdnad, vilket en manlig domare i tingsrätten utan vettig bedömningsförmåga beviljade, till och med interimistiskt, det vill säga omedelbart. Skälet mamman använde via sin kvinnliga advokat var vår oenighet om när skolbytet lämpligen skulle ske. Jag förde min egen talan, eftersom de ombud jag haft erfarenhet av och hört om inte agerade kompetent. Detta visade sig vara ett misstag, bland annat för pratet mammans kvinnliga juridiska ombud hade på kollegialt sätt efter förhandlingen, där jag alltså förlorade vårdnaden. När vi stod upp för att lämna rummet hörde jag hur den manlige domaren och ombudet pratade sällskapligt om vad de skulle göra en kommande ledighet, vilket fick mig att känna avsmak för kompisjuridiken.

Pojken bytte skola, fick fortsatta ordningsproblem och tvingades sluta sjätte klass, alltså utan avklarad grundskola. Därefter bytte han skola än en gång utan att jag fått veta, och tog sig igenom högstadiet till slut.

Det blev tungt för mig att se hur grabben for illa av hans mammas agerande. Som utbildad lärare hade jag inte bara konstaterat hans idrottstalanger, utan även sett att han åtminstone hade en prestationsnivå över genomsnittet i skolvärlden. Min prognos för skolbytet mamman genomdrev mot min vilja visade sig tyvärr vara katastrofalt rätt, eftersom grabben råkade illa ut. Dessutom såg hon till, återigen utan min kännedom, att han drogs in i en utredning på BUP, det vill säga barnpsykiatri. Jag blev själv ditkallad en enda gång och begärde ut alla handlingar, men mamman som tillskansat sig ensam vårdnad hindrade detta formellt genom att vägra hos BUP. Deras långdragna utredning ledde inte till något vad jag vet, ingen kontaktade mig vidare.

Genom att jag själv ringt socialtjänsten i vår stadsdel ville jag försöka få till ett samarbetsamtal med mamman. En kvinna och en man var närvarande, plus mamman, som efter ett tag tvärt utan förklaring gick därifrån, då jag så sakligt som möjligt beskrivit situationen för vår gemensamma pojke. Senare struntpratade hon och påstod att det var för att närvara vid något möte i arbetet!

Den enda så kallade hjälp jag fick, som tagit initiativet hos socialen till samarbetsamtal med mamman, var dels att en kvinnlig sossekreterare sa vid ett möte att hon inte tyckte om att jag ett par gånger kallat grabben, tolv år gammal, för ungen, dels att jag blev ditkallad av en manlig och en kvinnlig sossekreterare som rent ut tyckte jag skulle ta tillbaka stämningen jag lämnat in till tingsrätten, min enda återstående möjlighet att få vårdnad och umgänge för grabben. Deras bidrag, på skattebetald arbetstid, till att lösa pojkens knepiga situation ger jag inte ett dugg för.

Djur och natur har jag alltid varit nyfiket intresserad av, och köpte bland annat en flora som uppslagsbok för att lära mig om växter jag sett. De två första barnen och jag var ofta ute i skogen runt Arkösund, förutom skärgårdsbesöken med min båt. Jag tog bilen

och hämtade båda i Stockholm, de var nere och bodde hos mig i huset jag byggt, före tio års åldern. Deras mamma hade börjat fatta att det inte gick att krångla med den umgängesrätt jag fått via domstolsbeslut, där hon varenda gång dömts för hindrande och sabotage, det vill säga fler än en handfull tillfällen, och även tvingats betala vite till staten, inte mig, för sabotage av ungänget, då jag använt tingsrättens snålt felaktiga domstolsbeslut. Rimligen borde jag tvärt om fått vårdnaden om barnen och hon umgängerätt, vilket jag inte skulle motsatt mig. Barn behöver båda sina föräldrar om omdömeslösheten inte direkt drabbar deras liv.

Exempelvis var jag som liten kille själv omotiverat och vansinnigt rädd för ormar. Denna känsla ville jag inte överföra. När de två äldsta barnen och jag kom gående från min båt vi förtöjt vid bryggan jag fixat i Arkösund, uppför den grusade stigen i riktning mot mitt hus i närheten, låg en zick-zack-mönstrad stor huggorm mitt på vår gångväg. Jag bad barnen stanna och sa att den försvinner snart, vi ska inte skrämmas, den har märkt oss, känt vibrationerna i marken, och ormen slingrade sig ner i diket bredvid.

Vid en runda i skogen plockade vi blåbär djupt inne ibland träden. Barnen åt gärna, blev blåa runt munnen och jag plockade mest hela tiden. De stod på en stig då jag hittat ris med stora bär, och sa medan jag plockade, att det ligger en orm bredvid dig pappa. Jag upptäckte en hoprullad svart huggorm, men reagerade inte mer än att lugnt säga den ska vi lämna ifred, så gick vi vidare och fortsatte blåbärsspaningen från stigen.

En svart katt bodde i ett av husen nära mitt, jag vet inte exakt vilket. När barnen var utomhus på gräsmattan som låg över mesta delen av min tomt, hördes deras skratt och rop då båda for runt och stojade. Bland annat hittade de en kvarglömd ljusblå tamp på baksidan mitt hus, som använts av kranen under bygget till lyft av väggarna. Barnen tränade bergsklättring med den, vådligt fastsatt i en klen liten björk ovan det brant bortsprängda berget. Detta upptäckte jag sent från badrummets vädringsfönster inomhus, men olyckan var aldrig framme. Däremot brukade den svarta katten komma springande då barnens röster hördes. Deras mamma hade två katter när vi träffades, som jag döpt till Knatte och Direktören, den här fick kort och gott namnet Kattja med två t. Knattes namn berodde på hur hans spinnande lät, Direktören hittade jag på att kalla så för hon var lite rund och dreglade vid kliandet. Jag gillade båda.

Kattja följde bakom oss, ofta på några meters avstånd, även då vi tog långpromenader på skogsstigarna, både sommartid och under vinterhalvåret. Den fick en hel del klappar och kramar, men jag bad barnen, trots deras önskan, att inte ge den något att äta, för jag ville inte vänja den vid att bli insläppt i huset. Den hade ju en ägare i närheten. Vid ett tillfälle satt katten högljutt jamande utanför min stängda ytterdörr medan barnen och jag var inomhus. Det var kämpigt att säga nej då de ville öppna dörren, men jag lyckades hålla emot.

Inför hovrättsförhandlingarna som gällde vårdnaden om de äldsta barnen begärde rätten, inte jag, en utredning av socialen om barnen. Två kvinnor utsända från socialen gjorde hembesök, det vill säga hos yngste grabben, hans mamma och mig, i lägenheten invid Humlegården. Vi satt alla fyra i vardagsrummet, kvinnorna från socialen i varsin fåtölj, jag och yngste grabbens mamma på vardera kanten i den skinnklädda u-formade hörnsoffan. Mot slutet av samtalet kommer yngste grabben in, ungefär i fem års ålder, han sa inget medan vi vuxna pratade, utan kröp upp i mitt knä för att sitta där. Att han spontant valde mig, inte sin mamma, gjorde säkert intryck på sossekreterarna, de skrev i utredningen hovrätten begärt att jag åtminstone borde få vårdnaden om äldste grabben, det vill säga yngste killens halvbroder.

Hovrätten förteq senare utredningen i sitt skriftliga utlåtande, trots att jag kallat in en av sekreterarna som vittne vid förhandlingen, där jag förde min egen talan, utled på flera advokater jag mött och deras arvodeshungriga bristande engagemang. Under en paus sökte till och med rättens osympatiska ordförande upp mig och tyckte utan motivering att jag borde dra tillbaka ärendet, vilket jag självklart sa nej till. Han insåg sannolikt sina problem med att vränga till en partisk dom, och hade en halvkänd delvis misslyckad friidrottande dotter som uppenbart gillade att synas i olika kanalers sociala teveprogram. Denne domare gav mig inte någon ändring av tingsrättens orättvisa beslut. I domen förteq han alltså utlåtandet från socialen, som han och rätten begärt, om att jag åtminstone borde få vårdnaden om grabben. I mitt överklagande till högsta domstolen framförde jag bland annat denna osaklighet som rättegångsfel, men nekades ny rättegång. Istället blev detta min personliga upplevelse av talesättet: det finns ingen rättvisa här i världen! Min egen mamma med sin breda kunskap om ordspråk och annat kunde använt dessa ord, min pappa sa vid något tillfälle när vi var ensamma att han tyckte jag skött mina saker bra. Trots motgångarna värmdes hans erkännande av min kämpainsats.

Medan det fortfarande gick att umgås med yngste grabbens mamma efter separationen, då jag flyttat till Kungsholmen, bodde han hos mig så ofta det gick då han var skolfri. Vi spelade fotboll i Karlberg, biljard nära St Eriksbron, basket på en skolgård och tränade golf ibland. Jag körde honom i bil till tennisträningen två gånger i veckan, han var så lovande att i en av grupperna som hade ett par år äldre killar, där slog han till och med hårdast server av alla när tränaren mätte med ett instrument. Jag ville inte störa utan höll mig undan, ibland sprang jag i skogen utanför hallen, sedan åkte vi nyduschade till hans mamma där det hände att jag sov över. Vi kan väl inte hålla på så här, sa hon vid ett tillfälle, och jag påpekade att varken hon eller jag hade förhållanden med andra. Därefter sa ingen av oss mer, men jag anade bakgrunden till hennes antydning om annat, utan att hon behövde lyfta ett finger själv.

Sent omsider hade jag tråklat färdigt med boendet från Kungsholmen till kvarteren i närheten av grabben där han hade eget rum hos sin mamma. Väggarna jag satt upp gratis för att få till hans

eget rum, plus helrenoveringen av min rymliga tvåa jag köpt nära honom tog sina dryga månader, vanan från att bygga huset i Arkösund kom väl till pass.

Sista gången jag hade vanlig pappa-barn relation med pojken var då jag kört honom från Kungsholmen i bil till hans mammas lägenhet en söndagkväll, för skolgången måndagen efter. Hösten nalkades men ljuset fanns kvar. En parkeringsplats direkt utanför porten gjorde att jag kunde sitta kvar i bilen med fönstret nere och kolla att han kom in med portkoden. Då jag sett att han fått upp dörren och vinkade, kom han plötsligt springande och gav mig en puss, där jag satt med öppen bilruta, innan han försvann in.

Det finns gränser för de flesta beteenden och handlingar, det gäller även påfrestande erfarenheter av hur egna barn passerar dessa och inte förstått skadan de orsakat exempelvis en förälder. Trots protester från den drabbade och lång betänketid, ibland årtal, gör de inte ett dugg för att inse och vilja rätta till sina allvarliga misstag. Påverkan från omgivningen fungerar i värsta fall som ren hjärntvätt, vilket yngste killen utsattes för av sin mamma. I hans fall betydde det att ta över hennes åsikter och godta hennes agerande framförallt mot mig, men detta skapade oro hos pojken. Han kände väl innerst inne att det inte var rättvist, men bodde ju hemma hos henne.

Min övertygelse att människor kan förändras i grunden var fel i yngste grabbens mammas fall. Hon mörkade bara sina dåliga sidor under drygt tiotalet år vi hade ett förhållande. Mot slutet, före separationen, var vi överens om att grabben skulle bo hos mig varannan vecka, vi hade då gemensam vårdnad, det ändrade hon på genom att skaffa sig en dom med sitt tokiga argument om oenighet angående skolbytet, och fick ensam vårdnad om honom.

Hon stal två målningar jag köpt innan vi träffades och hade kvitto på. Jag gjorde polisanmälan som inte ledde till någon påföljd. Jag byggde gratis väggar i hennes onödigt rymliga lägenhet för att grabben skulle få eget rum. Det var en hyreslägenhet på väg att bli bostadsrätt, det talade hon aldrig om och tjänade en stor mängd kronor på detta. Hon stal pengarna jag betalat hälften av för två veckors andelslägenhet vi köpte på Kanarieöarna, som hon envisats med och jag till slut accepterade. Bakom min rygg inte bara stal hon, utan sålde även målningarna hon fått låna på grund av utrymmesbrist hos väggarna i min mindre hyreslägenhet efter separationen. Med en rysning konstaterar jag att det finns flera exempel på hennes ohederliga och rent ut sagt kriminella beteende. I grunden hade hon alltså inte förändrat sin personlighets drag, bara dolt det mycket väl under många år. Långt inne i mig fanns nog föraning om detta, eftersom inte ens tanken att förlova mig och ännu värre ingå äktenskap med henne aldrig dykt upp i mitt huvud. Följderna av hennes beteende blev utöver detta katastrofala för pojken då hon tappat masken.

Vid närmare eftertanke kom jag ihåg att pappa inte bara kallade vår hund Kalle, enstaka gånger blev det Julle. Hunden brukade ligga under julgranen varje år den var färdigklädd i vardagsrummet på

Ljuragatan i Norrköping. Granen stod på en rund duk mamma gjort, utsmyckad med diverse urklippta sagoliknande dekorationer uppblandade med få smått realistiska djur, jag har för mig att de satt fast med textillim. Med åren av användning lossnade vissa lite. Kalle eller Julle låg på duken intill julgransfoten, som mamma regelbundet hällde vatten i. Det hände att hunden fick så bråttom att komma på benen från sitt vilande i doften från trädet, att han rusade iväg och duken skrynklades ihop så granen föll. Kanske hörde han att posten just då landade nedanför ytterdörrens brevlåda, den tog han alltid hand om och bar iväg i munnen. Vår hund hade aldrig sönder den öppnade posten som han morrande bevakade, det gällde att distrahera honom, kanske med en bit hundgodis, och ta den. När han sedan fick de öppnade kuverten slet han dessa i småbitar som vi plockade upp då han gått därifrån. Det var inte perfekt pedagogik för en hund, men på samma sätt som ofarliga egenheter hos människor respekteras gjorde vi med honom. Den välta julgranen reste vi killar och mamma upp och snyggade till, trädfällningen var nog lite kul.

Arbetsrummet hemma där pappa jobbade som konsult, efter att ha slutat som anställd, fungerade då och då även som matrum för inbjudna kvällsgäster. En dörröppning fanns direkt till köket där familjen på vardagarna åt vid ett bord med kortsidan mot fönstret och plats för en stol, där Hjalte brukade stå på bakbenen och titta ut över Ljuraparken. Pappersritningarna pappa jobbade med kom i rullar som post, och de bredde han ofta ut på golvet för att granska. Jag minns att vid ett tillfälle hade hunden varit ute, kom hem blöt om tassarna och benen och sprang in till pappa som hade en stor ritning utbredd över golvet. Det blev flera tassavtryck på pappret. Pappa som arbetat med den, storlek A0 eller A1, ringade in ett avtryck och skrev: hunden Kalles kontrollstämpel, innan han sände iväg den. Jag gissar att pappa skojade med kattfoten som finns stämplad på smycken och andra prylar av ädla metaller.

Som man sår får man skörda, och alla har vi vårt kors att bära, brukade mamma säga då det blev motigt för någon i familjen. Jovisst, men jag ansträngde mig i årtal att kånka mitt kors efter bästa förmåga, och kan inte låta bli att flina åt minnet när jag gick ifrån en film på svartvita teven i Norrköping för att den var dålig. Gör det bättre själv då sa ju mamma när jag talat om varför jag lämnade vardagsrummet. Hon satt kvar med pappa och brorsan, många år senare startade mitt skrivande.

Före det att jag blev förälder första gången, men efter att ha sålt huset norr om Stockholm, där jag bott med den blivande psykologen, och flyttat in i hyrestrean på Kungsholmen som ingick i köpeavtalet, satt jag och skrev lyriska stycken på en inköpt begagnad ljusblå skrivmaskin som lustigt nog hette Facit privat. Jag var i trettioårs åldern, det fanns varken datorer eller mobiler, och jag ville inte kalla mina lyriska stycken dikter, eftersom det lät pretentiöst.

När jag fått ihop några sviter, som tillsammans kunde vara tillräckligt omfattande för de ganska tunna böcker jag sett, la jag

dessa på brevlådan med adress till en handfull förlag. Svar fick jag per brev, oftast kort avvisande nej tack, men ibland med detaljerade uppmuntrande omdömen av vissa, en del sa till och med att mina formuleringar i flera fall var lyckade. Jag minns än idag titeln på en svit, den kallade jag Blad från min mun, naturligtvis syftande på uttrycket att ta bladet från munnen, plus ge utrymme åt fantasin.

Däremot fick jag ett brev från en herre med förnamnet Gerard, vars efternamn var detsamma som ett av de största förlag han representerade på högsta nivå. Tonen hade negativ klang, men blev avslöjande för deras verksamhet. Där stod bland annat att de varken trodde på kommersiell framgång för mina lyriska stycken eller offentlig uppmärksamhet för vad jag skrivit. Dessa klumpigt tydliga affärsmässiga skäl för att bli publicerad kändes inte bra för mig att ta emot i brev, som oerfaren skrivare runt trettio år. När jag smält orden tittade jag närmare på förlagets stiliga brevpapper med krusidullram runt dess namn i stora bokstäver överst på sidan, och en namnteckning med blå färg som avslutning. Då upptäckte jag att hela brevet var en trycksak! På den tiden fanns nämligen inte färgskrivare. Flera än jag hade alltså, möjligen ovetande, drabbats av denna framställda trycksak som gav ett pretentiöst och bedrägligt intryck av äkthet. Brevet, om det kan kallas så, har jag kvar och minns än idag denna min genomsådande iakttagelse, bortåt fyrtio år senare. Det gav mig sämsta möjliga intryck av hela detta förlags verksamhet, när den högste chefen kunde bete sig på detta sätt. Hur många begåvningar hade krossats av denna pretentiösa oärlighet och gett upp? Som perspektiv på det här förlagets beteende finns ett populärt använt ord jag beskrev för ett par år sedan: Att kalla sig ödmjuk / är ett molnsvärmeri / och den mest ödmjuka / formen av hyckleri.

Mina förhoppningar hade inte varit stora om att få de lyriska styckena utgivna på något förlag, bland annat för att den typen av skrivande anses smalt då det gäller att bli mottagen av ett flertal läsare. Därför bestämde jag mig för att skriva prosa istället, alltså en roman, för att nå ut.

Roman nummer noll kan den kallas, oläst av andra än ett par små förlag, handlar om en ung killes uppväxt från tiden året före min födsel, alltså 1950, dels för att markera distans till mig som person, dels eftersom texten speglar samhällets tidsanda och därtill har en botten i självbiografiska upplevelser. När ett fåtal förlag fått läsa texten, blev jag i ett fall inbjuden att träffa en lektor, det vill säga litterär rådgivare, på förlaget. Hon var äldre än jag, relativt känd som författare dåförtiden, och gav mig flera positiva kommentarer och tips då vi träffades, men jag lyckades inte få in en fot där heller med min text, och lät manuset bli liggande hemma.

Utbildningen till gymnasielärare jag upptäckt utannonserad i tidningen och sedan antogs till som student, gjorde att jag sa upp mig från ingenjörsjobbet. Studierna skulle ju betalas med stödpengar för oss som hade akademisk examen. Under det år pluggandet vid lärarhögskolan varade, då jag fortfarande bodde i hyrestrean på Kungsholmen, hade jag rätt nära till undervisningens

lokaler, och läste samtidigt litteraturvetenskap och filosofi kvällstid på universitetet. De krävande studierna vid KTH till civilingenjör hade fått fart på min studietakt. Planen var att få en kandidatexamen från universitetet, men den gav jag upp halvvägs. Orsaken var att jag inte kom vidare med en uppsats om kreativiteten, ett ämne i litteraturvetenskap jag fått godkänt och ville jobba med, men det fanns så lite referenser i litteraturen att jag la ner verksamheten och istället fortsatte skriva min första utgivna roman som följde nummer noll och trycktes något år senare.

Tack vare att det lilla förlaget jag efter omfattande sökningar hittat, hade förstått att utgivningen av romanen skulle ske på våren, för att inte drunkna i höstfloden av böcker, fick jag en del uppmärksamhet av tidningarnas så kallade kritiker runt om i landet. Flera hade positiva kommentarer, förlaget var belåtet med pengarna de tjänat vid försäljningen av omkring fyratusen exemplar till biblioteken och bokhandeln, och fick till och med statligt litteraturstöd för vad jag skrivit. Inte en krona hamnade i min ficka som skapat boken. Denna orättvist dåliga betalning för mitt omfattande arbete, som förlaget la beslag på, gjorde ändå att jag fortsatte, och min roman nummer två gav i stort sett samma ekonomiska resultat för förlaget. Mitt hopp om förbättrade villkor drev mig.

Publicerade romanen nummer två följdes, eller snarare förföljdes, däremot av vårdslöst osakligt tyckande från två olika skribenter med egna litterära pretentioner i ett par av landets största tidningar, uppeggade av att pressen bitvis gett mig sådana komplimanger för min första roman att jag blivit överväldigad. Ute i landet var tongångarna radikalt annorlunda bland tidningarna, som här och där berömde texten i roman nummer två. Det hjälpte inte mig att förlagets redaktör jag samarbetat med ansåg att manus nummer tre jag lämnat in för utgivning var det bästa dittills, när förlagets färske chef stoppade utgivningen. Detta på grund av två stora tidningars skrivelser, osakliga rykten utan faktagranskning kan det kallas, som ledde till frågor från vad chefen påstod var förlagets ägare om vad som gavs ut. Tidningsskriverierna var det enda de läst. Det hjälpte inte mig att han välförtjänt fick sparken efter ett tag, säkerligen inte enbart på grund av hur jag behandlats av honom. Intressant i sammanhanget är att denne färske förlagschef kommit från en anställning vid det stora förlaget, vars chef sänt mig det tryckta falska refuseringsbrevet.

Eftersom mitt manus nummer tre var färdigt för publicering anlidade jag ett tryckeri för egna pengar. Min kalkyl gick ut på att om boken åtminstone sålde hälften av de 4000 ex som var och en av de första två gjort, skulle jag klara kostnaderna med lite marginal. Summa summarum gjorde den inte det, flera händelser, detaljer och personer var orsaken till detta, vilket jag inte orkar ta upp här. Resultatet av bokens försäljning blev ett par hundra exemplar, inte de låga 2000 jag räknat fram i min kalkyl. Denna ekonomiska smäll fick jag ta själv. Därmed förstod jag än en gång hur den konstnärligt korrupta förlagsvärlden fungerar, och beslöt mig för att sköta mitt skrivande utanför förlagens, tidningarnas och andra magstarkt kallade kulturpersoners offentliga tyckande.

Tyvärr kunde jag inte hejda mig från att bryta mot min inställning att ge tusan i förlagsvärden, genom att skriva en parafras på Candide ett par år senare, men de få extra noga utvalda förlag som fick läsa texten bekräftade återigen mitt intryck av deras litterära tondövhet, och spekulativt lagda jakt på både kortsiktig egen uppmärksamhet och affärsmässiga framgång. Rent logiskt hade jag inbillat mig att om jag lyckades skriva bättre än de flesta så måste prestationen uppskattas, särskilt med en parafras på Candide, ett av världslitteraturens mest kända verk. Där hade jag fel igen. Istället betydde det mycket att tioalet vänner och bekanta, som erbjudits läsa min berättelse, samtliga mer eller mindre hyllade texten när jag enbart bett om deras åsikt, och därmed konstaterade jag att romanen tydligen hade läsvärde. Mest minnesvärda kommentaren från en bekant var att han inte kunde sova efter att ha tagit sig igenom min samtida satir av samhället och olika myndigheter, enbart byggd på fakta som jag vävt till en berättelse likt Candide. Är det verkligen så här jävligt frågade han mig.

Visst fattade jag att den självfokuserade drift som finns hos förlagen, med utbrett likatänkande om den egna utgivningens framgång, duckar för en nutida satir, hur välskriven den än är. Min nära vän Björn Ström läste, själv bokälskare och välmeriterad jurist, och sa att nu får du alla jurister på dig, men skrattade då jag räknade upp många andra kategorier i samhället, alltifrån politiker till poliser och socialsekreterare, som kunde känna sig trampade på tårna om de ville. Det är ju vad en satir bland annat går ut på. Då skrattade Björn och höll med. Med sin breda bekantskapskrets förmedlade han sedan, vänligt överaskande för mig, kontakten med ett par små förlag utan att vi pratat om saken. Där fick jag nobben igen, vilket slutat vara oväntat för mig.

Att ha samma åsikter som majoriteten och följa trender är förutsättningen för en okänd, oavsett hur lyckat skrivandet än blivit, så visst finns det frihet här i landet att uttrycka sig om man tycker som andra, men annars vill förlagen knappast stå bakom en publicering. Numera, det vill säga knappt tjugo år efter att texten blev färdig, finns den gratis läsbar på en av mina hemsidor. Att publicera sig offentligt utan mellanhänder är enkelt med datorns hjälp, men en tryckt bok hållen i händerna har definitivt förtjänster.

Åren strax före mopedåldern cyklade jag ofta nere i Norrköpings hamn. Trafiken på Motala ström var livlig, många gediget tegelbyggda och andra ruffigare magasin låg nära kajkanterna. Besök av örlogsfartyg var särskilt spännande, flera jagare kom och låg vid kajerna, till och med en svensk kryssare som senare såldes till ett land i Sydamerika. Jag gick ombord på dessa fartyg under den tid allmänheten var välkommen, men de civila lastfartygen besökte jag ensam i nedre tonåren genom att äntra lejdaren och fråga förste bäste man om det var okej att se mig omkring. De flesta sjömännen var väl lediga när fartygen låg vid kaj och varken lastade eller lossade dagtid. Stuvorna började tidigt på morgonen och slutade mitt på eftermiddagen. Det fick jag själv vara med om som extra stuvare när jag jobbade där i övre tonåren.

Ibland hände det att någon styrman av lägsta grad, som kanske hade beordrad vakt, följde med upp på bryggan och ner i maskinrummet, där det alltid var varmt. Fartygen jag besökte hörde inte till de minsta, någonstans mellan femtusen och niotusen ton dödvikt, och hade maskinrum som blev spännande upplevelser att klättra ner i. Trappstegen av smårutig metall löpte mellan avsatser och gick att se igenom, det var lite ovan i början minns jag. Tio tjugio meter upp i luften inombords under däck ner till durken, och en jättelik dieselmotor med enorm blank propelleraxel i akterändan, det var häftiga grejer.

Fick jag tillfälle att stå ensam och spana på bryggan gjorde jag det gärna, och fantiserade om att en dag ha befälet över ett fartyg själv. Pappa hade ju sjökaptensexamen och var reservlöjtnant i flottan, så nog hade jag smittats. Det tog ett antal år innan de yrkesdrömmarna tynade bort, men jag har alltid gillat att vara på sjön.

Innan jag blivit gammal nog för moped cyklade jag ofta själv i hamnkvarteren och spanade. Ibland hade det hunnit bli mörkt, kanske en höst eller strax innan våren, och de gulaktiga dimlamporna lyste från höga stolpar överallt i hamnens kvarter. Det hände att jag cyklade förbi eller mötte en tjusigt uppklädd tjej som ensam vandrade på gatan intill kajerna, men min unga ålder gjorde att titta blev allt för mig, sällan fick jag ens ett ögonkast.

I trettioårs åldern hade jag hunnit bli gymnasielärare och spelade ofta squash med en kompis som arbetade på bank inne i Stockholm city. Jag brukade vänta utanför på bankens baksida tills han slutat arbeta för att bli insläppt. Vi kunde spela gratis i källaren på en välhållen bana, och gjorde så minst en timme utan annat än korta vätskepauser från våra flaskor i banans hörn.

Vid ett tillfälle stod jag med sportväskan och väntade på att dörren skulle öppnas av min kompis. Rackets handtag stack ut ur väskan, jag stod i skuggan bland några pelare och solen lyste. En välklädd snygg kvinna vandrade fram och tillbaka på trottoaren. Baksidan av kompisens bankhus vette mot ett litet torg där kvinnor brukade sälja sina tjänster till män som oftast kom i bil. Jag stod alltså och väntade på min spelpartner, när kvinnan som gått fram och åter en stund tittade på mig och frågade ska du ha något. Jag svarade att jag väntar på min kompis för att spela, och då sa kvinnan till mig att det var synd! Sedan kom kompisens och öppnade dörren, vi spelade squash så våra kortärmade tröjor dröp av svett som vanligt.

Som gymnasielärare tröttnade jag ibland på att höra min egen röst, och ville pigga upp mig och eleverna med en kul historia från mitt liv. Jag berättade den där om väntan med racket i sportväskan, och eleverna såg så förbluffade ut att jag gapskrattade åt deras miner, inte minst för att berättelsen är sann.

När brorsans enda barn, en tjej, skulle gå ut gymnasiet frågade jag honom om de planerat en studentfest för henne, men fick ett nekande svar. Då föreslog jag att ta med mina tre barn och fira henne. Solen förgyllde den examensdagen, bara de två grabbarna jag är pappa till följde med. Dottern skyllde på att hon bokade in annat och uteblev, vilket jag tyckte var dålig stil och märklig

prioritering, men sa inget. Kusinerna var ju födda med ett års skillnad, tyvärr hade de inte umgåtts särskilt mycket. Jag inhandlade en guldring med små stenar för en handfull tusenlappar, men är inte säker på om jag lät gravera den, och vi åkte bil ut till Haninge där brorsan då bodde i villa, och åt ett rikligt smörgåsbord utomhus, utan andra gäster. Kusinen blev glad åt ringen som jag fixat i rätt storlek, hennes mamma visade slutbetyget, där det var som om skrivaren hakat upp sig på pappret, eftersom det på varenda rad stod mycket väl godkänd, till och med i musik och idrott. Jag tog bilder, bland annat med henne och mina grabbar, halvbröderna, vi hade trevligt.

Ett år senare tog min dotter examen efter gymnasiet, brorsan var inbjuden, men ville inte komma på grund av att han starkt ogillade hennes mamma, de hade haft ett privat tjafs utan att jag varit inblandad. Min invändning i telefon var att jag stod ju ut och skulle träffa henne på kalaset, trots de rättsliga turerna, men det brydde han sig inte om. Min dotter fick varken en blomma, ett kort eller något alls från min brorsa.

Kusinen fyllde 20 år och brorsan berättade att de skulle fira på ett litet pakistanskt matställe där de blivit stamgäster. Jag sa att min dotter och jag kan komma och uppvakta om detta var okej. Jag köpte en cd-skiva i present med en artist kusinen gillade, och vi åt tillsammans, maten var utmärkt. Jag betalade för min dotter och mig, brorsan gav personalen 500 kronor i dricks, mycket pengar då, och jag invänd mot den överdrivna givmildheten, men fick svaret att personalen förtjänade detta som tack för maten och servicen!

Brorsan och jag spelade squash i närheten av där jag bor, sedan brorsan tagit över min lägenhet på Kungsholmen, som jag helt ordnat med bytet till då jag renoverade min lägenhet nära Karlaplan. Pappa hade överlåtit sitt enmansbolag till brorsan, och jag drev eget bolag på liknande köl så att säga. Eftersom kostnaden för revisor varje år var i storleksordningen dryga tio tusen kronor, vilket jag tyckte var obefogat dyrt, föreslog jag brorsan flera gånger att vi kunde spara in hälften genom att bedriva gemensam, men ändå separat verksamhet under samma bolags flagg. Han sa nej med motiveringen att man ska inte göra affärer med släktingar.

Då vi spelade squash hade jag frågat honom om han eller jag skulle ta in och dra av kostnaden för banhyran i ett av våra bolag, tog han på sig detta och fick min andel kontant i handen. Efter att vi hållit på med spelandet något år sa han i omklädningsrummet att han kollat sitt enmansbolags kostnad för avdragen banhyra, som jag alltså betalade honom kontant för. Jag hade gett honom några tior för lite påstod han. Därför fick brorsan en hundring direkt av mig, men han ville bara ha tiorna han räknat fram som fattades, och gav tillbaka växel på hundringen.

Tillsammans med brorsan rörde jag föräldrarnas lägenhet i Norrköping efter mammas död, och vi gav det mesta till välgörenhet mot avhämtning. Då han också ville ge bort väggarnas tavlor, mest ärvda från vår mormor, sa jag nej, han borde ta alla för jag hade köpt en del under åren, och han ingenting, men det ville brorsan inte. Då tog jag dessa som påminnelse om barndomshemmet. Våra

föräldrars favoritmålning hänger på min sovrumsvägg bredvid fyra andra målningar jag senare köpte på auktion från samma tidsperiod, alltså runt slutet av 1800-talet i England. Några år efter röjningen av föräldrarnas lägenhet lät jag på kul värdera den ärvda målningen. Det gjordes gratis av en expert från ett internationellt auktionshus på besök i Stockholm. Jag hade alltid gillat kvaliteten på måleriet men inte motivet, en söt blomsterflicka. Årligt fick brorsan höra om den överraskande rejält höga värderingen. Då ska jag ha hälften av pengarna om du säljer den, tyckte han, utan en tanke på att målningen ägdes av mig eftersom han inte velat ha den. Om han istället tagit hand om målningen hade jag definitivt inte tänkt tanken att kräva hälften av värdet. Jag argumenterade inte utan sa bara att jag tänkte behålla den, vilket jag gjort.

Sedan länge hade jag blivit mer och mer trött på brorsans hantering av pengar, och la ner umgänget med neutral tystnad. Han har aldrig hört av sig under åren, inte jag heller. Skuld och skamkänslor överväldigar honom eventuellt, och är svårhanterliga för många människor, det är uppenbart.

En motsvarande erfarenhet med målningar inblandade fick jag av äldste grabben jag är pappa till. Min tvårummare högst upp i huset nära Karlaplan renoverade jag och byggde om mest själv. Väggytorna är därför begränsade, och när jag såg en cirka två gånger tre meter målning på ett galleri tvekade jag, eftersom väggen i mitt sovrum redan hade två stora målningar, båda från min tvåplans villa i Arkösund där de hängt flera år. I så fall måste de säljas för att ge plats. Mina tre kriterier för ett beslut verkade uppfyllda: Gillade jag målningen, jo absolut, hade jag råd, jo det var tänkbart, och kunde jag något sånär få tillbaka pengarna om jag tvingades sälja? Dessa tre kriterier var uppfyllda. Mitt enda problem var hur målningen kunde få väggplats i min tvåa.

I ett vardagligt telefonsamtal om allt möjligt nämnde jag för äldste grabben mina tankar att säga de två målningarna jag haft länge. Hans syster hade tidigare fått två andra målningar jag inte hade väggplats för, en av dessa skulle han få, men eftersom syskonen vägrade ha kontakt med varandra komplicerades läget för mig.

Då grabben senare invänt mot mina säljplaner av den ena stora målningen popkonst med starka färger, som han mindes från sin uppväxt hemma hos mig i Arkösund, sa jag okej du får den. Jag hade betalat 85 tusen, den nya större jag tänkte köpa var något billigare, men lockade mer med sin museala kvalitet. Galleristen lovade förvara mina målningar gratis i sitt lager tills äldste grabben kunde ta hand om båda när han bytt bostad till ett hus, den andra skulle hans syrra få. Husköpet skedde efter något år, men grabbens sambo gillade inte de starka färgerna utan föredrog den andra målningen. Jag sålde popkonstmålningen på auktion och ge pengarna till er nyfödda dotter, som jag i och för sig bara träffat en gång då hon var nyfödd. Till min besvikna förvåning gjorde grabben just detta, han som velat behålla konstverket som påminnelse om barndomen hos mig! Han ändrade sig alltså lättvindigt på grund av sin sambo, och begrep inte hur kränkande jag uppfattade hans

beteende mot mig som pappa. Kunde han inte inse det själv som trettioåring avstod jag från kommentar.

Trasslet mellan grabben och det kontaktlösa förhållande han hade med sin syster orkade jag inte med längre, och beslöt att grabben kunde behålla målningen som syrran egentligen skulle fått. Jag hade ju ingen kontakt med henne, så då fick det bli som det blev.

Inte vet jag hur det gick med försäljningen, men innan jag slutade ha kontakt även med honom hade auktionshuset jag tipsat grabben om sagt att målningen var fin. Likt sin två år äldre syrra, också hon med sambo och bra jobb efter akademisk examen, har han aldrig ansträngt sig för att jag skulle lära känna hans sambo eller barn. Grabben och syrran vill inte umgås med varandra, ingen förändring har skett vad jag vet, de som var så tajta fram till och över tjugoårsåldern. Mina otaliga manövrer för att få igång deras umgänge misslyckades. Båda prioriterar sina samboende, och avstår dessutom sedan flera år tillbaka att försöka höra av sig till mig. Efter att grabben i sms kallat mig idiot och skitstövel i en bagatell jag inte minns fick jag nog. Han har aldrig haft vett att be om ursäkt. Utan att säga det kallar jag numera för mig själv honom en otacksam skitunge varje dag, det gäller av ett flertal andra skäl även de två övriga barnen jag står som papperspappa för.

Allmänt sett ska ändrade uppgifter vid rättegång omöjliggöras om annat lämnats i förhör nära en eventuell händelse, allvarigare än en tvist om vårdnad. Ett förhörsmaterial med färskare närhet i tid till händelser ska ha avgörande tyngd, och måste skriftligt bekräftas av den polisförhörde, för att eliminera ändrade uppgifter vid muntlig förhandling. Antalet felaktiga domstolsbeslut minskar därmed, men kommer ändå att se dagens ljus.

Mina två äldsta barns mamma erbjöd sig frivilligt att vittna i målet mot yngste grabbens mamma, utan att jag frågat. Ett fundersamt leende åt detta är möjligt, eftersom rollerna varit omvända i hovrätten, då jag bett yngste grabbens mamma vittna om hur jag hanterade barnen. På den tiden fungerade vårt förhållande, och hovrättens begärda utredning från socialen gav mig skriftligt stöd från två kvinnliga socialsekreterare. Jag förde min egen talan, det vill säga utan advokat, och höll förhör med den ena, men hovrätten förteg alltihop på pappret i domen som jag överklagade. Detta var ju uppenbart rättegångsfel, men min begäran om ny rättslig prövning nekades av högsta domstolen.

Rent ut sagt festligt ironiskt blev det när den första mamman inför sittande hovrätt begärde att få lämna in utskrivna i hemlighet gjorda telefoninspelningar mellan henne och mig. Naturligtvis sa jag nej till detta, men hovrättens osympatiska manliga ordförande godkände, trots att jag inte fått del av handlingarna på förhand, vilket självklart är juridisk regel. Förutom enstaka svordomar fanns inget sakligt i den digra luntan att skämmas över för av mig. De flera hundra sidorna var förpackade i kartong som jag alltså inför sittande rätt först då fick. Samtalens utskrift kostade henne flera tiotusental kronor, och jag skakade på huvudet. Varför inte ha ett kostnadsfritt samarbete med mig för barnens skull, undrade jag tyst för mig

själv. Hon sparade i alla fall in en advokats kostnad genom att föra egen talan i rätten som jag.

Bland annat fixade jag ju ett räntefritt privat lån om 400 tusen så hon kunde köpa sin nybildade bostadsrätt, trots hennes betalningsanmärkning hos kronofogden. Barnen skulle sedan få pengarna från mig, men då knappt hälften portionerats ut efter deras behov under längre tid, påstod mamman plötsligt att jag fått tillbaka allt! Upprörd över lögnen dubbelkollade jag, det gick att följa banktransaktionerna, och talade sedan om för barnen så de kunde kräva resten. Det gick lätt att få båda göra det, så jag slapp tjaftet.

Mina WordPaintings, det vill säga ordmålningar, inspirerades av konstresan till London som jag bjöd dottern ensam på, alltså flygresan, hotell och rubbet. Vi satt bland annat framför Turners målning av en ångbåt i storm, som jag sett flera gånger och skarpt gillar, på museet Tate Britain.

Vid besöket i samtidskonstens Tate Moderns butik rotade vi bland konstböcker och affischer plus andra presenter och souvenirer, då första orden till mina WordPaintings dök upp. Jag reagerade på att flera kända konstverk hade bokstäver, siffror och ord, och tyckte att detta borde personen bakom verket ha undvikit, det vill säga att gå utanför gränsen för sitt område. Min text blev på engelska.

Hemma i Sverige igen gjorde jag på kul femton tjugo formuleringar som dottern plus hennes brorsa fick rösta om, vilka de gillade bäst. Jag tog intryck av deras åsikter, men valde på egen hand därefter ut vad jag tyckte blivit mest lyckat, några bekanta fick dessförinnan också säga sitt. Sedan gjorde jag bilder med texterna.

När mitt jobb var klart frågade jag dottern, som fått arbete med marknadsansvar på ett mindre företag inom färgbranchen, ifall hon ville hjälpa mig med marknadsföringen. Då sa hon att hon skulle ha hälften av pengarna om jag sålde grejerna, till exempel som affischer! Detta var alltså tacken till mig som pappa för allt hon fått, inklusive resan till London med alla kostnader betalda. Ett sniket pengahungrigt beteende som jag aldrig skulle uppfostrat henne till, om jag inte hindrats av hennes mamas dåliga inflytande när det gäller vettiga värderingar. Jag diskuterade inte, utan gav sjutton i hennes deltagande, och la istället ut bilder av de färdiga grejerna fritt på en av internets hemsidor jag har, WordPaintings.se, utan att försöka sälja ett dugg. Hon tog aldrig upp tanken på ett samarbete senare, det gjorde inte jag heller. Skamligt uppförande tycker jag om dottern, tvärt om borde jag kunnat vänta mig svaret: jag vill inte ha något, jag hjälper dig gärna pappa. Hon hade ändå blivit rikligt belönad ekonomiskt av mig om det blivit något av.

Bland de första enaktarna jag skrev, det vill säga pjäser i en akt, finns den för mig förebådande texten med titeln Barnet som sviker. Den skrevs för femton tjugo år sedan och är utlagd på min hemsida dramatrix.se. Där har jag i uppdiktad form bearbetat delvis egna upplevelser av hur en dotter behandlar sin pappa och slutligen förlorar honom. Jag minns hur de två äldsta barnen åkte i min bils baksäte, och jag körde en kort sträcka inne i Arkan, när dottern

apropå ingenting bryter tystnaden med att säga jag vet vem som har rätt, det är du pappa. Då var hon nära skolåldern och jag svarade tänk inte på det nu, vi ska ha roligt. Uppenbarligen var hon medveten om konflikten hennes mamma orsakat, men inget av barnen pratade eller frågade någonsin efter mina tankar om saken. Förr i tiden var narren den ende vid en diktatorisk kungs hov som ostraffad kunde säga sanningen, idag heter det att barn och dårar säger sanningen. Mitt misstag var återigen att hänsynsfullt aldrig belasta barnen med min personliga syn på dumheterna från deras mamma mot mig, för att undvika lojalitetstrubbel helt enkelt. Därför ville jag som alternativ ge båda två positiva, ibland lekfulla händelser att minnas. Följderna av min inställning fick jag leva tungt med efteråt.

Istället för att ta dotterns svek förlamande hårt, beslöt jag skriva ett par pjäser på engelska i ett försök att komma bort från den politiskt vänsterinskränkta litterära världen i Sverige, och bli tagen på allvar utanför vårt lands talande tystnad mot oliktankare. Ambitionen var att få kontakt med en större engelsk teater och erbjuda min pjäs i tre akter, *Lady Macbeth's will*. Lite sökande med datorn på nätet gjorde att jag förstod att det var hopplöst som icke välkänt namn att få chansen i England, därför övergav jag tanken och la ut texten för fri läsning på min hemsida dramatix.se. Eftersom jag har humor dedikerade jag pjäsen: *Oscar the Wilde and Willie the Skull in memoriam*. Självklart finns det i mitt stycke rikligt med trådar från dessa mina uppskattade döda vänner. Det förvånar mig numera inte alls att ingen någonsin hört av sig.

Styrpulpetbåten i plast pappa oväntat bad mig kolla efter och köpa som utbyte av vår träeka, den fungerade bra under åratals efter att jag inhandlat ett paket med motor och trailer i Stockholmstrakten. Jag åkt ner till föräldrarnas sommarställe med deras nya bil som hade dragkrok. Vid första provturen med familjen gick jag oturligt på en omärkerad grynnan mitt i sjön, där yttersta spetsen av motorns skedda gick av, men propellern förblev oskadd. Till skillnad från ekan med dess klena 4 hästars motor planade båten, den gjorde ungefär 25 knop i full rulle, driven av 70 amerikanska hästkrafter.

När jag efter att ha ordnat med bryggan nära mitt husbygge i Arkösund gav föräldrarna mig vänligt båten och jag fixade en plats där. Det dröjde flera år av båtturer med vinteruppställning på deras sommarstugas tomt innan detta hände. Föräldrarna var generösa och överraskade då och då, bland annat genom att ge mig färdig gräsmatta på rulle som jag la ut framför mitt hus.

De otacksamma grannarna i Arkösund ordnade jag ju bryggor och båtplatser åt, plus mig själv, de sa aldrig något, hälsade sällan, men jag slapp åtminstone vara med att betala diverse underhåll i bryggföreningen jag slutat delta i.

Konsekvenserna för motorn till styrpulpetbåten, då jag ytligt körde på grund vid premiärturen, visade sig många år senare. Efter oräkneliga problemfria turer slutade drevet med dess kuggjul inuti fungera medan jag var ute och körde själv. Då hade jag hunnit få båten i present av föräldrarna, och lyckades ring runt för att hitta ett

nytt begagnat, om jag uttrycker det så. Lilla varvet i Arkan hjälpte mig byta, motorns nedre del med drevet gick att ta loss, och för säkerhets skull köpte jag dessutom en reservpropeller. Den var dumt nog tillverkad i mjuk metall som lätt skadades, men kunde enkelt skiftas av mig själv.

Måndag morgon fram mot torsdag kväll höll jag till i mitt hus och arbetade som konsult. Därefter brukade jag köra till Stockholm och bo med yngste grabbens mamma, först på Kungsholmen, senare i hennes lägenhet nära Humlegården. En vackert stilla höstkväll i Arkan fick jag lust att fiska, tog båten till våra välkända skär och kastade stående från den mot en vassrugge. Sjön låg nästan blank, och nedgående solen lyste. Dess strålar satte eldfärg i de gulnade löven högst upp i trädkronorna. Kvällen var njutbar, knappt någon trafik syntes i farleden långt bort, men lugnet avbröts tvärt av ett tungt hugg i reven till mitt spö. Så mycket hade jag fiskat att det snabbt blev klart att jag inte fått bottenapp i vassruggen. Spöet kröktes av något verkligt tungt som bara gav ifrån sig korta darrningar medan jag långsamt vevade in reven på rullen. Intill båtsidan syntes sedan en rejäl gädda då jag höll spöet i luften med ena handen för att behålla linan sträckt. Med andra fria näven fick jag tag i håven på båtens durk där den legat länge, dess storlek gjorde att den mycket sällan behövdes. Gäddan lät sig dras i vattnet intill båten, jag fick ner håven under med spöet böjt av tyngden, reven var fortfarande sträckt, fisken låg tvärs över, så stor var gäddan att den inte kom i! Plötsligt släppte draget jag fångat fisken med, och den lyckades glida iväg. Jag föll mot båtens reling medan jag svepte med håven i vattnet efter gäddan, och hade sönder slirbromsen av plast på spöets rulle. Allt blev ett minnesvärt äventyr.

Innan jag lärt mig simma, en handfull år gammal, hälsade familjen på hos bekanta i skärgården som också hade leksugna barn. Pappa var ute i båt med en av bekantingarna och fiskade från den. Herrarna trodde att de fått bottenapp samtidigt, men halade upp varsin fisk, en rejäl abborre plus gäddan modell större, den fångade pappa. Hemkomna med båten till bryggan stuvades fiskarna levande ner i en sump, bestående av glest hopfogade bräder för att vattnet skulle komma in men inte fiskarna ut. Sumpen sänktes bredvid bryggan med snören. Jag minns inte hur men hamnade i vattnet då jag spanade efter pappas jättegädda. Ingen vuxen fanns i närheten. Minnesbilden av bryggans plankor medan jag instinktivt trampade vatten och försökte nå fram under ytan finns kvar. Någon kom springande och drog upp mig. Gäddan smakade träigt till middag, dess dödvikt var nog bortåt tio kilo, om uttrycket tillåts.

Aven för en skeptiker till astrologi finns det sammanträffanden som inte går att förneka. Båda mammorna till barnen som har mig som pappa är födda på exakt samma datum i början av mars, alltså i fiskarnas tecken, men det skiljer något år. Med en ironisk grimas konstaterar jag att båda var dolda ruttna fiskar inuti som med tiden visade sig helruttna. De var bra på att visa sig vara dåliga, kan man säga med en halvdan formulering. Båda ville få ut mycket mer av omvärlden än de själva gav, eventuellt inklusive ett förhållande eller

äktenskap med mig, alltså utan minsta egen ansträngning. Denna negativa självcentrerade stil lyckades de överföra på barnen jag enligt folkbokföringen står som pappa till.

Mitt initiativ att kontakta socialen för ett samarbetsamtal med yngste grabbens mamma, då han varken fungerade i skolan eller hade det bra som förr under elva tolv år med mig, gav inget positivt resultat för honom. Socialens personal, flest kvinnor, avlönas med skattepengar men bidrog bara med att göra det värre för pojken och mig. Flertalet möten de kallade mig till, naturligtvis på obetald egen tid och tyngd av bekymmer, gav två bestående iakttagelser av deras bristande hantering av pojkens problem: Som enda reaktion anmärkte en kvinnlig sekreterare att jag kallat grabben för ungen, vilket hon inte gillade, vid ett annat möte efter att jag stämt pojkens mamma inför tingsrätten, som sista utväg för att lösa grabbens svårigheter, där bad en man och kvinna mig att återkalla stämningen utan en skugga av motivering till detta. Deras med skattepengar avlönade typ av konflikthantering liknade ett agerande för mammans räkning och jag skakade på huvudet åt beteendet. Återigen måste jag betona att inkompetensen är könlös, varken kvinnlig eller manlig, det är urvalet till ansvarsfulla jobb som blir fruktansvärt fel ibland, och tvärt om skadar de som självklart borde fått hjälp. Varför hade allt fungerat smidigt och bra i drygt tio år, och rasade ihop efter separationen, är en befogad fråga. Svaret går att finna med en smula eftertanke.

Oredan socialen spädde på ytterligare för pojken, påhejad av den destruktivt feltänkande mamman, vars personliga besvikelse helt gått över styr gentemot mig, gav katastrofala följder för en kille ett par år över tio. Den ensidiga upprepade hjärntvätt han säkerligen utsattes för hemma hos henne, som boende i rummet jag byggt gratis där åt honom, kan inte underskattas. Aldrig frågade han mig om vad som var sant i det hon sagt. Mitt eget misstag bestod av att inte oroa pojken med undringar för att rätta till hennes upprepade giftdroppar i hans öron, komiskt likt Hamlets pappas öde, jag litade på hans starka band till mig, men droppen urholkade stenen...

Med ett småleende kommer jag ihåg hur pappa under våra humoristiskt sarkastiska men alltid sakliga diskussioner under min tonårstid fungerade som ett slags tanketränare. Det hände att pappa ville jäklas lite med mig och kallade mig klumpkäft, vilket gjorde mig så förbaskad att jag desperat letade efter något för att ge svar på tal, och till slut kom på att kalla honom halvdansk, han föddes ju i Tomelilla på skånsk mark. Detta grepp funkade märkligt effektivt. Mamma brukade sucka ibland och säga måste du ha åsikter om allt, vilket jag förnekade, bara betydelsefulla saker i stort och smått blev mål för mina synpunkter.

Yngste grabbens utveckling av tänkandet har jag svårt att se hur hans mamma lyckats uppmuntra, eftersom han berättat att hon brukade kalla mig idioten. Däremot påverkade hon honom att byta från Djurgårdens pojklag, där vi bodde och han spelat flera år, till AIK hennes favorit, och börja träna basket istället för tennis.

En stor besvikelse, men inte den värsta som kom senare, det upplevde jag efter att ha parkerat bilen en gång och hörde barn spela boll på närliggande grusade skolgården. Med några få steg chansade jag, klev uppför trapporna till skolans grind och fick syn på grabben, som också upptäckte mig på långt avstånd. Jag tänkte gå och prata lite vänligt med honom, men då rusade han iväg åt ett annat håll ut från skolgården. Naturligtvis kändes detta tungt för mig som vuxen, hur bedrövligt måste då en pojke ett par år över tio tagit kaoset, det kan jag bara fantisera om.

Mest påfrestande för mig blev då jag kontaktades av polis per telefon som ville höra mig. alltså inte förhöra, angående någon så kallad orosanmälan, som antingen socialen låg bakom eller mamman, eventuellt båda. Ett videoförhör med pojken spelades upp där han påstod sig rädd för mig och önskade mig död! Det var en ung killes, nej rättare sagt ett barns, brutalenkla lösning på en jobbig lojalitetsstrid inom sig. Trots dessa smått outhärdliga ord kunde jag inte låta bli ett ledsamt skratt åt eländet, vilket också bandades med video. Barn ska leka och får fel för sig ibland, men vuxna poliser och åklagare avlönade av samhället måste avstå.

Efter att blivit hörd, inte förhörd alltså, ringde jag åklagaren och förklarade lugnt och sansat grabbens situation och bad henne visa förståelse för hans känslomässigt sårbara läge och inte förhöra honom mera. Vad gjorde hon, jo beslöt om ännu ett förhör med video av grabben! Detta tydliga bevis på hänsynslös illvilja och oförstående, säkert baserat på en felfungerande personlighet, avslöjade hennes olämplighet för beslutsmakt över andra i jobbet!

Nåväl, hur skulle jag hantera motvinden som riskerade nå stormstyrka, frågade jag mig. Tanken kom att delvis reva seglen, följa vansinnesblåsningen i domen om temporärt umgänge dagtid med pojken, under övervakning av socialen. Soss förmedlade kontakten och framförde att grabben begärde tusen kronor för att träffa mig. Kanske ingen väntat sig det, men jag betalade, det hände två gånger, och vid ena tillfället bjöd jag grabben på hamburgare till lunch ute, nära våra olika boenden. Den närvarande killen från soss, som jag självklart inte bjöd, satt intill under lunchen, och senare begärde jag att han skriftligen skulle redogöra för grabbens och mitt umgänge i detalj, vilket han vägrade med orden att grabben och jag verkade glada att träffas. Detta ynkliga agerande var hjälpen och stödet jag fick från soss.

Därefter skötte vi oss själva, grabben hälsade många gånger på hemma hos mig för mat eller fika, men inget blev som förr. Vi gjorde aldrig något skoj ute tillsammans, han växte upp, jag hade sporadiska telefonsamtal med hans mamma om den gymnasiala utbildning han saknade. Hon hade ju tvingat fram ett skolbyte och min juridiska förlust av gemensam vårdnad, vilket ledde till att pojken måste sluta på hennes skola, utan betyg från högstadiet där. Tyvärr exakt vad jag varnat för, men under den tiden hördes vi inte av. Pojken lyckades klara av högstadiet på en annan skola, och därefter blev det dags för gymnasiet. Dessa bekymmer ledde till samtal med hans mamma om utbildningen, men jag tog aldrig upp att situationen berodde på hennes misslyckade agerande för att

tvinga igenom pojkens byte till hennes skola. Vid två olika tillfällen körde jag honom till gymnasier jag föreslagit och han visade intresse för, satt med under möten jag fixat där, och spontant efteråt tackade han mig som erfaren gymnasielärare för att ha följt med och ställt frågor.

Röran som följde några år därefter har få detaljer att lägga märke till. Grabben började aldrig på någon av de skolor vi besökt, hans mamma ordnade en plats på ett idrottsgymnasium där han fick sluta på grund av stor frånvaro. Jag köpte en specialbyggd dator för över tiotusen åt honom, han spelade krigsspel online på nätterna, med USA gissar jag, och tjoade så ljudligt med headsetet påtaget att hans mamma klagade för mig. Till slut hämtade jag tillbaka datorn för att bryta vad som kan kallas ett spelmissbruk då pojken var ute ur hennes lägenhet. Vid ett tillfälle dessförinnan besökte han mig, sträckte ut sig på min soffa och sov en stund eftersom han så att säga vänt på dygnet. Vid ett annat tillfälle visade jag många bilder i album från hans uppväxt, och jag kommer ihåg hans spontana ord att mamma är ju ful. Detta svarade jag inte alls på, och avstod från förklaringen att hon var ju vältränad idrottare så det syntes, därför hade jag blivit intresserad i första början som hyffsat tränad kustjägare. Att det senare visat sig vara en ful fisk, född i astrologernas månad mars, som jag fått på kroken nämnde jag inte heller, det fick han tänka ut själv. Detta hände aldrig, vilket visade sig vara ytterligare en besvikelse för mig.

Tredje och sista tillfället inträffade då jag via sms bjöd hit pojken, då vuxen, på hans födelsedag att äta lunch hos mig, en av våra gemensamma favoriträtter, fint kött med gorgonzolasås, vilket han via sms tackade ja till. Maten stod på bordet den överenskomna tiden, han dök varken upp eller hörde av sig. Därmed blev måttet slutligen rågat för mig, fyllt av hans omdömeslösa och otacksamma uppförande genom åren. Jag sände ett meddelande utan att få svar, och skrev skaffa dig utbildning och vettigt jobb, från mig var det nu ajöss och goodbye. Min mamma kanske skulle hållit med om mitt ironiska skoj att till slut hade droppen urholkat stenen. Efter detta har grabben och jag inte hörts, det är många år idag, jag har sett honom någon enstaka gång i omgivningarna, men inte gett honom mer än ett ögonkast.

Med glimten i ögat hittade jag på en variant av ett känt talesätt: Man kan leda en åsna till vatten, men inte tvinga den att dricka som en häst.

Vid en kaffestund på tu man hand kallade dottern mig "sugar daddy", det hände för så många år sedan att jag dåförtiden hört uttrycket, men inte förstod hur jag skulle tolka dessa ord i hennes fall och frågade inget med ett leende, som vore det en komplimang för min generositet.

Tankarna hos mig mörknade då hon under en annan kaffepaus sa att jag skulle sätta etiketter på mina prylar så det blev tydligt vem som skulle få vad efter mitt frånfalle. Detta var inte upplyftande att höra, men jag mindes hur hon berättat om strulet hennes mamma haft när det gällde arvet efter fastern i Danmark som hon var

närmaste släkting till. Återigen höll jag tånd för tunga så att säga, och överlät åt dottern att tänka vidare själv, hon borde ha eget omdöme som vuxen, då i tjugoförårs åldern. Det var inte klokt av mig.

När hon skulle köpa en kompakt digital kamera, lätt att ta med på resor, träffades vi på stan utanför en fotoaffär. Flera gånger hemma hos mig hade jag föreslagit att vi kunde prata om bildseende och komposition, genom att visa en del av mina bästa bilder, ett flertal hänger inramade på mina väggar i format 30 gånger 40, men det nappade hon inte på. Jag trodde ändå det var min erfarenhet av foto som gjorde att hon ville ha med mig och köpa kamera. Trots allt inbillade jag mig att hon fattat vad jag kunde, men det var fel. Efter att vi tittat på och pratat om olika kamerors funktioner och finesser i butiken valde hon en jag sagt verkade som mindre lyckad kompromiss, men det var hon som skulle ha den. I efterhand undrar jag om mitt intryck vid kassan stämmer, att hon tagit för givet att "sugar daddy" skulle betala. Den tanken dök upp för mig först nu, dåförtiden hade hon ju hunnit få bra jobb och en kille som sambo. Därefter skildes vi utanför på gatan. Inget snack om att ta en fika eller umgås, det kändes obehagligt känslobefriat från hennes sida, jag höll besviket tyst.

Hennes bror har i förbigående vid åtminstone två olika tillfällen kallat mitt skrivande en hobby, och att han så småningom skulle läsa vad jag gjort. Många gånger har jag erbjudit barnen ta del av exempelvis någon eller några romaner, de är lättillgängliga språkligt sett, men den kroken nappade de inte på. Alla tusentals timmar jag ägnat åt skrivandet brydde de sig inte om.

När egna barn i det långa loppet inte förstår att rätt värdera omtanke och generositet från mig som pappa, blev känslornas död en oförtjänt långsam plåga. Inte ens en blomma gav de mig på min 50 och 60 års dag, bara ett kort telefonsamtal med grattis! Därför meddelade jag per brev de två äldre plus tredje barnet att de inte kan vänta sig ett dugg i arv efter mig. Jag bifogade även ett frankerat svarskuvert med färdigskrivet papper, där de formellt avstår från sin så kallade laglott, som absurt fortfarande gäller enligt svensk lag. Laglotten ger barn "rätt" att kräva arvsandel i domstol, och hindrar mig från att testamentera andra halvan av mina tillgångar vart jag vill. Inget av de tre barnen har svarat eller hört av sig. Det säger mycket om deras omdöme och brist på ryggrad att inte acceptera vad som passar mig att göra med efterlämnade prylar. Mina tillgångar, bland annat i form av personligt utvald konst och antikviteter, har jag absolut ingen önskan att de får arva. Barnen förtjänar inte ett skvatt mer än stödet och omtanken de fått från uppväxten, under studierna och som vuxna, på grund av deras mångåriga självupptagna uppförande. Den som inget gör ska inget ha.

Med viss distanserad insikt menar jag att handlingar säger mycket om en människa, men uteblivna handlingar kan säga mer. Detta gäller naturligtvis även mig. Min förhoppning är att barnen får långa liv för att hinna tänka igenom vad de borde gjort annorlunda så de åtminstone fått det bättre själva, men det vågar jag inte tro. Att fly

från egna fel och skylla på andra, är ett självljugande alla bör klandra, skev jag för ett par år sedan som en allmängiltig sanning.

Den kvinnliga domaren som satt ordförande vid tingsrätten, i målet där jag tvingats söka sista utvägen att stämma yngste grabbens mamma för att få vårdnaden, hon frågade under inledningen av förhandlingarna varför jag inte hade ett ombud. Eftersom hon inte hört mig tala, funderade jag på om det var hennes egen formella bekvämlighet som gällde. Sanningsenligt fick hon svaret att ingen av advokaterna jag velat ha som min representant haft möjlighet att ställa upp. Vad jag däremot inte sa var dels att ingen tillfrågats av mig, dels att jag enligt egen erfarenhet ansåg de advokater jag mött oskickliga och mest ville få ett lättförtjänt arvode i en vårdnadstvist.

Humoristisk blev det så att alla i nämnden skrattade, då yngste grabbens mammas advokat begärde att få lägga tidigare domen angående vårdnadstvisten, som gällde mina två äldsta barn, till de nu aktuella handlingarna, vilket jag inte godkände, eftersom akten inte åberopats juridiskt korrekt i förväg. Den kvinnliga rättens ordförande accepterade det formella felet tvärt emot min vägran, med svepskälet att jag kände till domens innehåll. Då påpekade jag att mammans advokat borde vetat vem mitt ombud varit, det var ju hon själv, och samtliga i rätten skrattade. Därpå begärde den utskrattade advokaten en paus i förhandlingarna för att ringa advokatsamfundet och höra om det fanns hinder för henne att föra talan som ombud, men återkom med beskedet att det vara okej.

Saken i rätten gällde alltså min stämning om vårdnaden av yngste grabben, vars mamma först brutit muntliga överenskommelsen om varannan veckas boende hos mig, sedan berövat mig gemensam vårdnad, därefter sänt grabben både till skolkuratoren plus BUP, alltså barnpsykiatri, utan att informera mig, då grabben fått problem i skolan hon inte förstod. För mig beror det uppenbart på hennes förstörande beteende mot mig, vilket en ung grabb saknade möjligheter att hantera.

Ytterligare smålustigt blev det under förhöret av ett vittne mamman kallat in. Det var en mamma till en av grabbens jämnåriga kompisar, som flera gånger bjudit in mig ensam på vin, då jag följt deras småkille hem efter en lekstund. Vid dessa tillfällen hade detta föräldrapparet mer än en gång skojat om att pappan fått stryk flera gånger av mamman. Detta tog jag upp i rätten under mitt förhör utan att få svar, inget förnekande av fakta med andra ord. Den kvinnliga domaren undrade märkligt kritiskt vad syftet med min fråga hade att göra med ärendet i förhandlingen. Jag svarade kort att det naturligtvis påverkade vittnets trovärdighet.

An mer komiskt blev det under en paus i förhandlingarna. Då kom mammans utskrattade ombud i halvtomma korridoren till stället där jag satt ensam. Hon framförde att jag borde återkalla min stämning så målet avskrevs, utan att komma med erbjudande om en motprestation i utbyte. Den sortens ensidiga förslag illustrerar tydligt advokatens inkompetens, och därmed bekräftades än en gång mitt bristande förtroende för henne. Samtidigt är det viktigt att lägga märke till hur många yrkesutövare och grupper, bland annat

av politiska skäl, fått oförtjänta fördelar i samhället, inkompetensen är däremot alltid könsneutral.

Under fortsatta rättegången redogjorde jag för grabbens idrottsintresse som jag stöttat. Bland annat berättade jag om hur han vann 800 meters löpningen på Stockholms stadion, i tävlan mot ett par andra skolors klasser. Grabben och jag hade lagt upp taktiken så att han skulle hänga med klungan och inte släppa täten ur sikte första varvet. Därefter kunde han ge järnet sista hundra metrarna och spurta mot mål. Han lyckades oväntat vinna loppet och kastade sig i famnen på mig fullständigt utpumpad, där jag stod ett par meter bakom mållinjen. Jag hann till och med fånga grabben på bild vid upploppet, med min då analoga kamera, innan han nådde målsnöret först av alla. Hans mamma var inte på stadion, hon hade vanlig arbetsdag, men jag hade möjlighet att vara där.

När det utskrivna domslutet damp ner i brevlådan, beskrev den kvinnliga domaren utförligt min berättelse om 800 metersloppet, men vrängde till det som om mamman coachat grabben! Hon var ju inte ens där utan skötte sitt jobb! Värt att komma ihåg är att det var jag som vänt mig till tingsrätten för att få vårdnaden. Domaren skrev vidare i beslutet att jag fick umgänge under en provotid endast på dagen, och med en person från socialen närvarande! Med anledning av denna nedskrivna absurda förvrängning av sanningen insåg jag det meningslösa i att överklaga domen, delvis grundat på tvisten och resultatet av rättegångarna mot mina äldsta barns mamma angående deras vårdnad.

Enligt svensk rättsordning sägs den muntliga förhandlingen vara avgörande för ett domstolsbeslut. Självklart påverkas rättens nämnd och domare av det skrivna materialet som läses in mer eller mindre noga före förhandlingen, därmed skapas på förhand en inställning till de inblandade personerna som kan motverka en saklig bedömning. Det är en sak att ha rätt, en annan att få det, kunde min mamma mångkunnig om talesätt sagt. Nog är detta sant, men jag vill tillägga; Skilj aldrig på sak och person, saken bottnar alltid i personligheten! Innebörden är att när ett ruttet ego känner sig hotat, inbillat eller inte, är det första som offras till varje pris fakta och sanningen. Allt för att bevara egots självbild som rättänkande med hjälp av en dåres försvarstal...

Lagar är till för att följas kan man få höra ibland. Denna ogenomtänkta uppfattning delar inte jag, det kan missbrukas som medel för att tvinga igenom egen vilja mot någon annans, exempelvis via lagen om arvsrätt och laglotten. Om möjligt värre är den från staten delegerade makt en domare fått, som kan missbrukas i syfte att genomdriva personliga fördomar och tydlig diskriminering.

I bakgrunden till dessa berättade scener huller om buller finns Hamlets dialog med sin mördade pappas ande, som säger åt honom att minnas sina rötter. Min egen pappa sa vid ett tillfälle, när vi var ensamma och jag var på väg att få ut mitt slutbetyg från KTH, att ville jag byta det vanliga namnet Göransson till något annat vore det praktiskt att göra detta nu, så det kom in i pappren på min

examen. Jag svarade honom bara äh, har det dugt åt dig duger det åt mig. Det finns faktiskt två ovanliga snygga efternamn i släkten som jag gillar och antagligen skulle kunnat byta till, bland annat mammas namn som ogift, vilket aldrig fallit mig in.

Många år senare frågade jag dottern om hon funderat på att ta mitt efternamn, eftersom hon avslutat umgänget med sin mamma. Stämmer påståendet att hon tänkt tanken men ändå avstått, lät jag vårt samtal stanna där. Numera är jag glad över det, på grund av hennes känslolöst otacksamma uppförande mot mig. Fakta är att hon umgås med sin gamla mormor och mammans barnlösa tvillingsyster, men uppfört sig så illa mot mig som pappa, att jag gjort henne arvlös. Min slutsats blir att ett efternamn kan bäras vidare med glädje, bytas bort av skuld eller bli kvar som skam.

Skälet bakom att jag varken nämnt min egen brorsa, barnen eller mammorna vid namn, är att det står för mitt avståndstagande till deras sätt att fungera, vilket orsakat mig stora bekymmer under årtal. Detta har kostat mig både känslomässiga och praktiska, inklusive ekonomiska, belastningar som varit bortkastade. Till och med när det gäller egna barn tog min omtanke och mitt positivt stämde långsiktiga tålamod slut. Inget försök från dessa tre har gjorts för att återuppta kontakten, trots att min dörr aldrig varit stängd och låst. Genom att vara generös, även med pengar, och ha gjort många ansträngningar för att hantera situationerna på ett konstruktivt sätt, ville jag ha och behålla ett gott samvete. Barnen, numera runt trettio år gamla, måste ta eget ansvar, ifall de inte lyckas glömma eller förtränga det.

Flera relationer och erfarenheter jag haft och fått under åren har varken varit tillräckligt uppseendeväckande eller betydelsefulla i längden för att berätta om här, huller om buller. Bekantskapen med människorna det gäller är avslutad sedan länge för min del, först efter klarspråk sedan tillbakadragen tystnad, hur besk eftersmak som än dröjt kvar hos mig. Ifall min mamma med sitt förråd av ordspråk och talesätt haft möjlighet att uttrycka sig om summan av mina upplevelser, skulle hon antagligen sagt att de bestått av ömsom vin ömsom vatten. Själv bortser jag från att det anses ofint att citera vad jag skrev för inte så länge sedan, där jag vänder på ett bekant talesätt: Skilj aldrig på sak och person, saken bottnar alltid i personligheten!

Anständig vänlighet plus generositet, till och med kärlek, tas oklokt för svaghet av flertalet personer, och utnyttjas fram till dess de blir förvånade över att kranen dragits åt och flödet upphört. Därefter kryper många gånger ett oväntat vedervärdigt uppförande fram som bottnar i eget missnöje över händelsernas utveckling, och avslöjar tidigare väl dolda urusla sidor hos personen. Destruktivt beteende beror på en synvilla hos en hel del, som alltid drabbar samtliga inblandade på olika sätt, i vissa fall oförtjänt. Förväxla aldrig vänlighet med svaghet, sägs det...

En dotter med felfungerande omdöme, som vägrar umgås med sin mamma och bror, och tillsammans med honom under åren

uppmuntrats att plugga, och fått mer än en mille av mig inklusive studieskulder vid universitetet betalda, det är deras tack till mig.

En son, halvbror till de två första, som föredragit att bo med sin polisanmälda tjuv till mamma är jag definitivt varken glad eller stolt över!

Det tog tid att smälta barnens handlingar och inse varifrån deras känslolösa och tanklösa värderingar kommit. Med examen från KTH, utbildad gymnasielärare, byggare av eget hus, f d elitsoldat, foto, konst, musikkunnig etcetera, begrep jag inte vad barnen kunde önska mer av en pappa, som därtill varit engagerat generös med tid och pengar. Kunde de inte göra en självklar jämförelse med hur de haft det och vad de fått? Svaret känns både tungt och är enkelt: Finns det överväldigande förtjänster blandat med minimala brister måste barnens felaktiga inställning försvaras med näbbar och klor. Annars blir en helomvändning alltför kostsam för deras tokiga uppfattning om bilden av sin egen felfria person. Paradoxalt bekräftas därmed ryggradslösheten! Fenomenet syns överallt och är vanligt förekommande inte minst i politiken, där det i varje fall går att skratta åt saken.

En tanke formades sakta om varifrån denna känslolöshet hos tre barn vuxit fram, medan mina egna känslor gradvis dog bort. Slutsatsen är att mottagandet av omtänksam vänlighet saknar värde. Barnen fick ett slags hjärntvätt av att år ut och år in vistas i en kaotiskt hållningslös miljö dagligen utan att lära sig tänka själva, därav deras beteende. Med ett beklagande leende konstaterar jag att rutten fisk ska hållas på avstånd för att undvika doften, vilket i första hand gäller barnens mammor som jag kvickt borde lämnat, men förvillades av deras inställsamhet dåförtiden, medan de ville få till ett förhållande.

Jag ger mig själv godkänt för ett gott försök att vara en hyffsad människa oavsett omständigheterna. Med humoristisk vinkling på repliken från en gammal westernfilm inbillar jag mig att jag kommer dö med de litterära stövlarna på. The rest is silence. Alternativt kanske repliken från en banal populär film i dessa tider passar min situation bättre: I will be back!

Till den som tar sig tid att läsa detta!

Jag föddes i Sverige och hade då naturligtvis ingen möjlighet att välja land. Naturen här är fantastisk, särskilt skärgården och vattnet. Årstidernas växlingar, och till och med den ofta nyckfullt kalla vintern går att tycka om, allra lättast utanför samhällena och städerna. Människornas beteenden och attityder i Sverige har jag däremot alltid haft mycket svårt för, och tvingats glädja mig åt de alltför få undantagen...

Min inre identitet klarnade plötsligt för många år sedan: Jag har alltid känt mig som hälften italienare och hälften engelsman! En utlänning född i Sverige med andra ord... Italien har haft många konstnärer och framförallt målare som gett mig mycket. England har betytt detsamma för mig, men med betoning på den utbredda uppskattningen av intellektuellt högtstående prestationer, som fortfarande existerar i landet.

I Sverige framhålls det officiellt att skolan skall fostra till kritiskt tänkande. Självklart är detta utomordentligt bra! Samtidigt står det än idag ovanför ingången till ett känt universitets aula: "Tänka fritt är stort. Men tänka rätt är större." Detta olyckliga påstående sammanfattar vad jag ser som det mest utbredda kännetecknet hos Sveriges befolkning: Tänk kritiskt och fritt, men gör du det inte som vi, tänker du fel...

För mer än tio år sedan bestämde jag mig för att utveckla den egenskap jag numera kallar min främsta, nämligen att vara kreativ med ord. Detta har jag gjort i förhållandevis stor enskildhet, och det bör nog vara begripligt varför. Sverige som samhälle och dess så kallade myndigheter har inte särskilt ofta betett sig bra mot mig, genomsyrade som de är av landets självtillräckliga trosvisshet. Konsensutänkandet och flockmentaliteten premieras ofta, till och med över gällande lag och rätt. Därför vill jag inte i något sammanhang bli kallad svensk!

Matts Göransson

Formulist

(ordagrant återgiven text skriven 2013-04-26)